

J. V. STALİN

LENİNİZMİN
TEMELLERİ

Bu kitap; **İNER YAYINLARI**nın 1989'da Türkçe'ye çevirdiği *Stalin "Eserler C. 6'da "Leninizmin Temelleri Üzerine"* ve *Stalin, "Eserler C. 8'de "Leninizmin Sorunları Üzerine"* başlıklarıyla yayınlanan makaleleri olduğu gibi aktarılarak oluşturuldu.

Birinci Basım

: Temmuz 1997

Dizgi :

Dönüşüm (0212) 244 29 97

Baskı : Yaylacık Matbaası

Kapak :

İnter Grafik-Tasarım

Kapak Baskı :

Yaylacık Matbaası

ISBN 975 - 7349 - 64 - X

İNER YAYINLARI

Ankara Cd. 31

Fahrettin Kerim Gökay Vakfı İşhanı

Kat: 4 Daire: 51

Cağaloğlu - İSTANBUL

Tel: (0212) 519 16 16

J. V. STALİN

**LENİNİZMİN
TEMELLERİ**

Çeviren:
İsmail YARKIN

Saliha N. Kaya

İÇİNDEKİLER

Leninizmin Temelleri Üzerine	7-121
I— Leninizmin Tarihsel Kökleri	10
II— Yöntem	17
III— Teori	26
IV— Proletarya Diktatörlüğü	45
V— Köylü Sorunu	59
VI— Ulusal Sorun	74
VII— Strateji ve Taktik	85
VIII— Parti	103
IX— Çalışma Stili	119
Leninizmin Sorunları Üzerine	122-198
I— Leninizmin Tanımı	122
II— Leninizmde En Önemli fiy	125
III— "Sürekli" Devrim Sorunu	127
IV— Proleter Devrim ve Proletarya Diktatörlüğü	130
V— Proletarya Diktatörlüğü Sisteminde Parti ve İşçi Sınıfı	141
VI— Tek Ülkede Sosyalizmin Zaferi Sorunu 169	
VII— Sosyalist İnşanın Zaferi Uğruna Müca- dele.....	184

LENİNİZMİN TEMELLERİ ÜZERİNE^[1]

SVERDLOV ÜNİVERSİTESİ'NDE VERİLEN KONFERANSLAR

*Lenin Seferberliğinin
anısına
J. STALİN*

Leninizmin temelleri geniş bir konudur. Bu konuyu inceden inceye tetkik etmek için koca bir kitap yazmak gerekir. Hatta, bir kitaplar dizisi gerekir. Bu nedenle, konferanslarımın Leninizmin eksiksiz bir açıklaması olamayacağı doğaldır; en iyi halde, Leninizmin temellerinin kısa bir özeti olabilir. Bununla birlikte, Leninizmi başarılı bir şekilde incelemek için gerekli olan bazı temel çıkış noktalarını ortaya koymak amacıyla bu özeti vermenin yararlı olacağını düşünüyorum.

Leninizmin temellerini açıklamak, ne var ki, Lenin'in dünya görüşünün temellerini açıklamak değildir. Lenin'in dünya görüşü ile Leninizmin temelleri, kapsam bakımından bir ve aynı şey değildir. Lenin bir Marksisttir ve elbette ki onun dünya

görüşünün temeli Marksizmdir. Ama bundan kesinlikle, Leninizmin açıklamasına Marksizmin temellerinin açıklanması ile başlanması gerektiği sonucu çıkmaz. Leninizmi açıklamak, Lenin'in Marksizmin genel hazinesine yapmış olduğu ve doğal olarak onun adıyla bağlı olan, yapıtlarındaki özgün ve yeni olan şeyi açıklamaktır. Konferanslarımda Leninizmin temellerinden ancak bu anlamda söz edeceğim.

O halde, Leninizm nedir?

Bazıları, Leninizmin, Marksizmin Rusya'ya özgü koşullara uygulanması olduğunu söylüyorlar. Bu tanımlama, gerçeğin bir kısmını içermektedir ama, tüm gerçeği içermekten uzaktır. Lenin gerçekten de Marksizmi Rus gerçeğine uygulamıştır, hem de ustaca uygulamıştır. Ama Leninizm, Marksizmin Rusya'ya özgü koşullara uygulanmasından başka birşey olmasaydı, o zaman Leninizmin saf milli ve salt milli, saf Rus ve salt Rus bir görüngü olması gerekirdi. Oysa Leninizmin, salt Rusya'ya özgü değil, kökleri uluslararası gelişmenin tümünde olan uluslararası bir görüngü olduğunu biliyoruz. Bu nedenle, bu tanımlamanın tekyanlılıktan muzdarip olduğunu düşünüyorum.

Başka bazıları ise Leninizmin, daha sonraki yıllarda sözümona ılımlı hale geldiği ve devrimci olmaktan çıktığı iddia edilen marksizmden farklı olarak, ondokuzuncu yüzyılın kırklı yıllarındaki Marksizmin devrimci öğelerinin canlandırılması olduğunu söylüyorlar. Marx'ın öğretisini devrimci ve ılımlı diye aptalca ve bayağı bir şekilde ikiye bölmeyi bir an için dikkate almazsak, bu tamamıyla yetersiz ve tatmin edici olmayan tanımlamada bile bir gerçek payı bulunduğunu kabul etmek gerekir. Bu gerçek payı, Lenin'in, gerçekten de II. Enternasyonal oportünistlerinin unutturmuş olduğu marksizmin devrimci

içeriğini canlandırmış olmasıdır. Ne var ki, bu gerçeğin yalnızca bir parçasıdır. Leninizme ilişkin tam gerçek şudur ki, Leninizm Marksizmi yalnızca canlandırmakla kalmamış, fakat aynı zamanda daha da ileri bir adım atarak kapitalizmin ve proletaryanın sınıf mücadelesinin yeni koşulları altında marksizmi geliştirmiştir.

O halde, sonuç olarak Leninizm nedir?

Leninizm, emperyalizm ve proleter devrimi çağının Marksizmidir. Daha tam söylemek gerekirse: Leninizm, genel olarak proleter devrimin teorisi ve taktiği, özel olarak proletarya diktatörlüğünün teorisi ve taktiğidir. Marx ve Engels, henüz gelişmiş bir emperyalizmin olmadığı devrim öncesi dönemde (burada proleter devrimi öncesini kastediyoruz), proleterlerin devrime hazırlanması döneminde, proleter devrimin pratikte henüz ivedi bir kaçınılmazlık olmadığı dönemde etkinlik gösterdiler. Marx ve Engels'in öğrencisi olan Lenin ise, gelişmiş emperyalizm döneminde, proleter devrimin halihazırda bir ülkede zafere kazanmış, burjuva demokrasisini parçalamış ve proleter demokrasisi çağını, Sovyetler çağını açmış olduğu gelişen proleter devrim döneminde etkinlik gösterdi.

İşte bu yüzden, Leninizm marksizmin daha da geliştirilmesidir.

Genellikle Leninizmin olağanüstü mücadelecisi ve olağanüstü devrimci karakterine işaret edilir. Bu tamamıyla doğrudur da. Ama Leninizmin bu özelliği iki nedenden ileri gelir: birincisi, Leninizmin, izini taşımadan yapamayacağı proleter devrimin bağrından doğmuş olmasıdır; ikincisi, Leninizmin, kapitalizme karşı başarılı bir mücadelenin gerekli önkoşulu olan II. Enternasyonal oportünizmine karşı mücadele içinde

büyümüş ve güçlenmiş olmasıdır. Unutmamak gerekir ki, bir yanda Marx ve Engels ile öte yanda Lenin arasında, II. Enternasyonal oportünizminin tek başına egemen olduğu tüm bir dönem vardır, ve bu oportünizme karşı amansız mücadele, Leninizmin en önemli görevlerinden biri olmak zorundaydı.

I

LENİNİZMİN TARİHSEL KÖKLERİ

Leninizm, kapitalizmin çelişkilerinin en uç noktaya kadar keskinleşmiş olduğu, proleter devrimin pratiğinin ivedi bir sorunu haline gelmiş olduğu, işçi sınıfının devrime hazırlanma eski döneminin yeni döneme, kapitalizme doğrudan saldırı dönemine gelip dayandığı ve geçtiği emperyalizm koşulları altında gelişti ve biçimlendi.

Lenin emperyalizmi "can çekişen kapitalizm" diye niteledi. Niçin? Çünkü emperyalizm, kapitalizmin çelişkilerini, ötesinde devrimin başladığı en yüksek seviyeye, en uç sınıra vardırır da ondan. Bu çelişkiler arasında en önemlileri olarak görülmesi gereken üç çelişki vardır.

Birinci çelişki, emek ile sermaye arasındaki çelişkidir. Emperyalizm, sanayi ülkelerinde, tekelleri tröst ve birliklerin, bankaların ve mali oligarşinin mutlak egemenliği demektir. Bu mutlak egemenliğe karşı mücadelede işçi sınıfının alışılmış yöntemlerinin — sendikalar ve kooperatifler, parlamenter partiler ve parlamenter mücadele — tamamıyla yetersiz kaldığı görülmüştür. Ya kendini sermayenin insafına terkedeceksin, eskisi gibi sürüneceksin ve gittikçe batacaksın, ya da yeni bir silaha sarılacaksın — işte emperyalizmin, proletaryanın muazzam

kitleleri önüne koyduğu alternatif budur. Emperyalizm, işçi sınıfını devrime götürür.

İkinci çelişki, hammadde kaynaklarını, yabancı toprakları ele geçirme uğruna mücadele eden çeşitli mali gruplar ve emperyalist güçler arasındaki çelişkidir. Emperyalizm, hammadde kaynaklarına sermaye ihracıdır, bu hammadde kaynaklarının tekelci sahipliği için çılgınca mücadeledir, halihazırda paylaşılmış olan dünyanın yeniden paylaşılması uğruna mücadeledir, ellerine geçirmiş olduklarına kene gibi sarılan eski grup ve güçlere karşı, kendilerine "güneşin altında bir yer" edinmek isteyen yeni mali gruplar ve güçler tarafından özellikle kıyasıya yürütülen bir mücadeledir. Çeşitli kapitalist gruplar arasındaki bu çılgınca mücadelenin dikkate değer yanı, bu mücadelenin emperyalist savaşları, başkalarının topraklarını fethetmek için yapılan savaşları kaçınılmaz bir unsur olarak içermesidir. Bu husus ise, emperyalistlerin birbirlerini karşılıklı olarak zayıflatmasına, genel olarak kapitalizmin pozisyonunun zayıflamasına, proleter devrim saatinin yaklaşmasına ve bu devrimin pratik bir zorunluluk haline gelmesine yol açması bakımından dikkate değerdir.

Üçüncü çelişki, bir avuç hakim, "uygar" ulus ile, dünyanın yüzlerce milyon sömürge ve bağımlı halkları arasındaki çelişkidir. Emperyalizm, muazzam sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde yaşayan, sayıları yüzlerce milyona varan halkların en utanmazca sömürülmesi ve onlara en insanlık dışı zulüm demektir. Bu sömürünün ve bu zulmün amacı, aşırı kâr* sızdırmaktır. Fakat emperyalizm, bu ülkeleri sömürürken, bura-

* "Extraprofit" karşılığı olarak "aşırı kâr" kavramını kullandık. Kastedilen, emperyalist - sömürge ilişkisi içinde ortaya çıkan 'özel' (extra) bir kârdır. Bunun boyutu/oranı 'normal' artı-değerden çok daha fazla olduğu için bu tip kâra "Extraprofit" adı verilmektedir. —**ÇN**.

larda demiryolları, fabrikalar ve işletmeler inşa etmek, sanayi ve ticaret merkezleri kurmak zorundadır. Bir proletarya sınıfının ortaya çıkması, yerli aydınların oluşması, milli öz bilincin uyanması, kurtuluş hareketinin güçlenmesi — bunlar bu "politika"nın kaçınılmaz sonuçlarıdır. Devrimci hareketin istisnasız tüm sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde güçlenmesi bu olguyu açıkça kanıtlamaktadır. Bu husus, proletarya açısından, sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri emperyalizmin yedeklerinden, proleter devrimin yedeklerine dönüştürerek kapitalizmin mevzilerini kökünden mayınladığı için önemlidir.

İşte eski, "Gelişen" kapitalizmi can çekişen kapitalizme dönüştüren emperyalizmin en önemli çelişkileri genel olarak bunlardır.

On yıl önce patlak vermiş olan emperyalist savaşın önemi, diğer şeylerin yanısıra, bütün bu çelişkileri bir tek düğümde toplayarak teraziye vurması, böylece proletaryanın devrimci savaşlarını hızlandırmış ve kolaylaştırmış olmasında yatar.

Başka bir deyişle, emperyalizm, devrimi yalnızca pratik bir kaçınılmazlık haline getirmekle kalmadı, aynı zamanda kapitalizmin kalelerine karşı dolaysız saldırı için de elverişli koşulları yarattı.

İşte Leninizmi doğuran uluslararası durum buydu.

Bazıları diyebilir ki: Bütün bunlar iyi, hoş da, emperyalizmin klasik bir ülkesi olmayan ve olamayacak olan Rusya ile tüm bunların ne ilişkisi var? Tüm bunların, her şeyden önce Rusya'da ve Rusya için çalışan Lenin ile ne ilişkisi var? Tüm ülkeler içinde neden tam da Rusya, Leninizmin yurdu, proletarya devriminin teorisi ve taktiğinin doğum yeri haline geldi?

Çünkü Rusya, emperyalizmin tüm bu çelişkilerinin düğüm noktasıydı.

Çünkü Rusya, herhangi bir ülkeden daha fazla, devrime gebedi, ve bu nedenle yalnızca Rusya, bu çelişkileri devrimci yoldan çözecek durumdaydı.

İlk olarak, Çarlık Rusyası, en insanlık dışı ve barbar biçimiyle her türlü zulmün — gerek kapitalist, gerek askeri ve sömürge zulmünün— ocağıydı. Rusya'da sermayenin mutlak egemenliğinin Çarlık despotizmi ile kaynaştığını; Rus milliyetçiliğinin saldırganlığının, Çarlığın Rus-olmayan halklara karşı cellatlığı ile; koca koca alanların —Türkiye, İran, Çin— sömürülmesinin, bu alanların Çarlık tarafından ele geçirilmesi ile, fetih savaşları ile birleştiğini kim bilmez? Lenin, Çarlık "askeri-feodal bir emperyalizmdir" derken haklıydı. Çarlık, emperyalizmin en olumsuz yanlarının kat kat yoğunlaşmasıydı.

Devamla, Çarlık Rusyası, yalnızca, Rusya'nın ulusal ekonomisinin yakıt sanayii ve metal sanayii gibi temel dallarını kontrol eden yabancı sermayeye serbest giriş tanınması anlamında değil, aynı zamanda batılı emperyalistlerin emrine milyonlarca asker sunması anlamında da, Batı emperyalizminin muazzam bir yedeği idi. İngiliz-Fransız kapitalistlerinin muazzam kârlarını korumak için emperyalist cephelerde kanı dökülen on-dört milyonluk Rus Ordusu'nu anımsayınız.

Bundan başka, Çarlık Doğu Avrupa'da yalnızca emperyalizmin bekçi köpeği olmakla kalmıyordu, aynı zamanda Paris ve Londra'da, Berlin'de, Brüksel'de Çarlığa sağlanan borçlar için halkın sırtından yüzlerce milyona varan faiz sızdırmakla görevli Batı emperyalizminin bir acentasıydı.

Son olarak, Çarlık, Türkiye, İran, Çin vb.nin paylaşılmasında Batı emperyalizminin en sadık müttefikiydi. Emperyalist savaşın, Çarlık tarafından Antant (itilaf —ÇN) emperyalistleri ile ittifak içinde yürütüldüğünü, Rusya'nın bu savaşın esas unsurlarından biri olduğunu kim bilmez?

Çarlığın ve Batı emperyalizminin çıkarlarının içiçe geçmesi ve sonunda bir tek emperyalist çıkarlar yumağı halinde kaynaşması işte bundan dolaydır.

Batı emperyalizmi, Çarlığı savunmak ve ayakta tutmak amacıyla, Rusya'da devrime karşı bir ölüm-kalım savaşı vermek için tüm güçlerini harekete geçirmedi, eski Çarlık Rusyası, burjuva Rusya gibi Doğu'da bu kadar güçlü bir desteği ve bu kadar zengin bir insan gücü ve kaynak yedeğini yitirmeye razı olabilir miydi? Elbette olamazdı.

Ama bundan şu sonuç çıkar ki: Kim Çarlığa vurmak istiyorsa, kaçınılmaz olarak emperyalizme karşı el kaldırmak zorundaydı, kim Çarlığa karşı ayaklanıyorsa, emperyalizme karşı da ayaklanmak zorundaydı; çünkü kim Çarlığı devirmek istiyorsa, —gerçekten yalnızca Çarlığı yenmekle kalmayıp, bilakis onu kökünden temizlemek istediği ölçüde— emperyalizmi de devirmek zorundaydı. Böylece Çarlığa karşı devrim, emperyalizme karşı devrime, proleter devrime varmak, ona geçmek zorundaydı.

Bu arada Rusya'da, başında dünyanın en devrimci proletaryasının durduğu, ve Rusya'nın devrimci köylülüğü gibi önemli bir müttefike sahip bir proletaryanın durduğu muazzam bir halk devrimi geliyordu. Böyle bir devrimin yarı yolda duramayacağı, başarılı olduğu takdirde daha da ilerleyip emperyalizme karşı isyan bayrağını kaldırması gerektiğini tanıtlamanın gereği var mı?

İşte bunun için Rusya, emperyalizmin çelişkilerinin odak noktası haline gelmek zorundaydı, yalnızca bu çelişkilerin özellikle iğrenç ve özellikle dayanılmaz niteliklerinin tam da Rusya'da en açık şekilde dışa vurması anlamında değil; yalnızca Rusya, Batı'nın mali sermayesini Doğu'nun sömürgeleriyle birleştiren Batı emperyalizminin son derece önemli bir dayanağı olduğundan değil, bilakis, emperyalizmin çelişkilerini devrimci yoldan çözebilecek gerçek güç yalnızca Rusya'da bulunduğundan ötürü de.

Ama bundan şu sonuç çıkar ki, Rusya'daki devrim kaçınılmaz olarak bir proleter devrim haline gelmek zorundaydı, gelişmesinin daha ilk günlerinde uluslararası bir niteliğe bürünmek, dolayısıyla kaçınılmaz olarak dünya emperyalizmini temellerinden sarsmak zorundaydı.

Bu koşullar altında, Rus komünistleri çalışmalarını Rus devriminin dar ulusal çerçevesi ile sınırlayabilirler miydi? Elbette hayır! Tam tersine, gerek iç (derin devrimci bunalım) ve gerek dış (savaş) durumun tümü, onları, bu çerçevenin dışına çıkmaya, mücadeleyi uluslararası alana taşımaya, emperyalizmin yaralarını açığa çıkarmaya, kapitalizmin çöküşünün kaçınılmazlığını tanıtlamaya, sosyal-şovenizmi ve sosyal-pasifizmi paramparça etmeye ve son olarak kendi ülkesinde kapitalizmi devirmeyi ve tüm ülkelerin proleteryanın kapitalizmi devirmesini kolaylaştırmak için proleteryanaya yeni bir mücadele silahı, proleteryan devriminin teorisi ve taktiğini kurmaya zorluyordu. Rus komünistleri zaten başka türlü davranamazlardı; çünkü yalnızca bu yol, Rusya'yı burjuva düzenin restorasyonuna karşı koruyabilecek uluslararası alandaki belli değişiklikleri sağlayabilirdi.

İşte Rusya'nın, Leninizmin yurdu ve Rus komünistlerinin önderinin, Lenin'in, onun yaratıcısı olması bu yüzdendir.

Geçen yüzyılın kırklı yıllarında Almanya'nın ve Marx-Engels'in başına gelen şey, yaklaşık olarak Rusya ve Lenin'in de "başına geldi." O zamanlar Almanya, tıpkı yirminci yüzyılın başında Rusya'nın durumunda olduğu gibi, burjuva devrimine gebeydi. Marx o sıralar "Komünist Manifesto"da şöyle yazıyordu:

"Komünistler esas dikkatlerini Almanya'ya çeviriyorlar, çünkü Almanya bir burjuva devriminin arifesinde bulunuyor, ve çünkü o bu devrimi genel olarak Avrupa uygarlığının daha ileri koşullarında ve İngiltere'nin onyedinci ve Fransa'nın onsekizinci yüzyıldaki proleteryanından çok daha gelişmiş bir proleteryan ile yaptığından, Alman burjuva devrimi bir proleteryan devriminin başlangıcından başka birşey olamaz."^[2]

Başka bir deyişle, devrimci hareketin merkezi Almanya'ya kayıyordu.

Aktarılan alıntıda Marx tarafından vurgulanan tam da bu hususun, tam da Almanya'nın bilimsel sosyalizmin doğduğu ülke ve Alman proleteryanının önderlerinin, Marx ve Engels'in, onun yaratıcıları haline gelmesinin muhtemel sebebi olduğuna herhalde kuşku yoktur.

Ama aynı şey, daha yüksek ölçüde, yirminci yüzyılın başındaki Rusya için de geçerlidir. Rusya bu sırada burjuva devriminin arifesinde bulunuyordu, bu devrimi Avrupa'daki daha da ileri koşullar altında ve Almanya'nın ondokuzuncu yüzyılın kırklı yıllarındakinden (İngiltere ve Fransa'nın sözünü bile etmiyorum) daha da gelişmiş bir proleteryan ile yapacaktı, bütün koşullar, bu devrimin proleter devrimin mayası ve

başlangıcı haline gelmek zorunda olduğunu gösteriyordu.

Lenin'in, Rus devrimi rüşeym halinde iken, daha 1902'de de "Ne Yapmalı?" adlı yapıtında şu kâhince sözleri yazması elbette bir rastlantı değildir:

"Tarih bizi (yani rus Marksistlerini —J. St.) şimdi, herhangi bir başka ülkenin proletaryasının önündeki bütün ivedi görevlerin **en devrimcisi** olan bir görevle karşı karşıya getirmiştir."

"Bu görevin gerçekleştirilmesi, yalnızca Avrupa gericiliğinin değil, bilakis (şimdi diyebiliriz ki) Asya gericiliğinin de en güçlü kalesinin yıkılması, Rus proletaryasını uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü yapacaktır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, C. 5, s. 345.)

Başka bir deyişle, devrimci hareketin merkezi Rusya'ya kaymak zorundaydı.

Bilindiği gibi, Rusya'da devrimin seyri, Lenin'in bu öngörüsünü tamamıyla doğrulamıştır.

Tüm bunlardan sonra, böyle bir devrimi yapmış ve böyle bir proletaryaya sahip olan ülkenin, proleter devrimin teorisi ve taktiğinin doğum yeri olmuş olmasına şaşılabilir mi?

Rusya proletaryasının önderinin, Lenin'in, aynı zamanda bu teorinin ve taktiğin yaratıcısı ve uluslararası proletaryanın önde-ri haline gelmiş olmasına şaşılabilir mi?

II

YÖNTEM

Yukarıda, bir yanda Marx ve Engels ile öte yanda Lenin arasında, II. Enternasyonal oportünizminin hakim olduğu tüm

bir zaman diliminin yattığını söyledim. Tam doğru olmak için, kastettiğim, oportünizmin biçimsel hakimiyeti değil, gerçek hakimiyeti olduğunu eklemeliyim. Biçimsel olarak, II. Enternasyonal'in başında "imanlı" Marksistler, "ortodokslar" duruyordu — Kautsky ve diğerleri. Gerçekte ise II. Enternasyonal'in esas çalışması oportünizm çizgisini izliyordu. Oportünistler, uyarlamacı, küçük-burjuva nitelikleri yüzünden kendilerini burjuvaziye uyarladılar; "ortodokslar" ise, oportünistlerle "birliği korumak" uğruna, "partide barış" uğruna kendilerini oportünistlere uyarladılar. Böylece, burjuvazinin politikası ile "ortodokslar"ın politikası arasındaki devre tamamlandı, ve sonuç oportünizmin hakimiyeti oldu.

Bu dönem, kapitalizmin görece barışçıl bir gelişme dönemi idi; emperyalizmin felaketli çelişkilerinin henüz tüm belirginliğiyle gün yüzüne çıkmadığı, işçilerin iktisadi grevlerinin ve sendikaların aşağı yukarı "normal" bir şekilde geliştiği, seçim kampanyalarının ve parlamento gruplarının "baş döndürücü" başarılar sağladığı, yasal mücadele biçimlerinin göklere çıkarıldığı ve yasal araçlarla kapitalizmin "işinin bitirilebileceğine" inanıldığı; kısacası, II. Enternasyonal partilerinin yağ bağladığı ve devrim üzerine, proletarya diktatörlüğü üzerine ve kitlelerin devrimci eğitimi üzerine ciddi bir şekilde düşünme isteğinde olmadıkları bir savaş öncesi dönemdi.

Bütünlüklü bir devrimci teori yerine, kitlelerin yaşayan devrimci mücadelelerinden kopuk, çürük dogmalara dönüşmüş birbiriyle çelişen teorik önermeler ve teori parçacıkları. Dış görünüşü kurtarmak için elbette araya Marx'ın teorisi anılıyordu, ama bu ancak onun canlı, devrimci ruhunu kovmak için yapılıyordu.

Devrimci bir politika yerine — pörsümüştür bir darkafalılık ve aşşğılık bir politika cambazlığı, parlamenter diplomasi ve parlamenter kombinezonlar. Dış görünüşü kurtarmak için elbette "devrimci" kararlar ve şiarlar kabul ediliyordu, ama bu yalnızca bunları rafa kaldırmak için yapılıyordu.

Partiyi kendi hataları temelinde eğitmek ve ona doğru bir devrimci taktik öğretmek yerine — acil sorunlardan kasten kaçınma, bunların üstünü örtüp kapatma. Dış görünüşü kurtarmak için elbette sakıncalı sorunlara da arada bir değinmeye kimsenin itirazı yoktu, ama bu yalnızca meseleyi herhangi bir "esnek" kararlarla halletmek için yapılıyordu.

İşte II. Enternasyonal'in fizyonomisi, çalışma yöntemleri, cephaneliğı böyleydi.

Bu sırada emperyalist savaşların ve proletaryanın devrimci savaşlarının yeni bir dönemi yaklaşıyordu. Eski mücadele yöntemlerinin, mali sermayenin mutlak egemenliğı karşısında apaçık yetersiz ve etkisiz kaldığı görölüyordu.

II. Enternasyonal'in tüm faaliyetini, tüm çalışma yöntemlerini gözden geçirmek ve darkafalılık, dargörüşlülük, politika cambazlığı ve hainliğın, sosyal-şovenizm ve sosyal-pasifizmin kökünü kurutmak gerekiyordu. II. Enternasyonal'in tüm cephaneliğini gözden geçirmek, paslı ve çürük olan herşeyi bir kenara atmak ve yeni tür silahlar edinmek gerekiyordu. Böyle bir ön çalışma olmaksızın, emperyalizme karşı savaşa çıkmak boşunaydı. Bu ön çalışma olmaksızın, proletarya, yeni devrimci savaşlara yeterince donanmamış olarak, ya da hiç donatımsız girmek tehlikesiyle karşı karşıya idi.

II. Enternasyonal'in Augias ahırlarını genel denetimden ge-

çirmek ve genel temizliğini yapmak şerefi Leninizme düştü.

İşte Leninizmin yöntemi bu koşullar altında doğdu ve biçimlendi.

Bu yöntemin talepleri nelerdir?

Birincisi, II. Enternasyonal'in teorik dogmalarının, kitlelerin devrimci mücadelesinin ateşinde, canlı pratiğinde **sınanması**, yani teorinin ve pratiğın bozulmuş olan birliğının yeniden kurulması, bu ikisi arasındaki uçurumun giderilmesi; çünkü devrimci teoriyle silahlanmış gerçek bir proletarya partisini yaratmak ancak böyle mümkündür.

İkincisi, II. Enternasyonal partilerinin politikasının, şiarlarına ve kararlarına (ki bunlara inanılmamalıdır) bakarak değil, tam tersine, yaptıklarına, eylemlerine bakarak **sınanması**; çünkü proletarya kitlelerinin güvenini kazanmak ve buna layık olmak ancak böyle mümkündür.

Üçüncüsü, tüm parti çalışmasının, kitleleri devrimci mücadeleye eğitme ve hazırlama bakış açısıyla, yeni, devrimci bir tarzda **yeniden örgütlenmesi**; çünkü kitleleri proleter devrime hazırlamak ancak böyle mümkündür.

Dördüncüsü, proletarya partilerinin **özeleştirisi**, kendi hataları temelinde eğitilmesi ve yetiştirilmesi; çünkü partinin gerçek kadrolarını ve gerçek önderlerini yetiştirmek ancak böyle mümkündür.

İşte Leninizmin yönteminin temeli ve özü budur.

Bu yöntem pratikte nasıl uygulandı?

İkinci Enternasyonal oportünistlerinin sürekli yineleyip durdukları bir dizi teorik dogma vardır. Bunlardan birkaçını ele

alalım.

Birinci dogma; proletaryanın iktidarı hangi koşullar altında ele geçirebileceğine ilişkindir. Oportünistler, proletaryanın, ülkede çoğunluğu oluşturmadığı takdirde, iktidarı ele geçiremeyeceğini ve geçirmemesi gerektiğini iddia ediyorlar. Kanıtın izi yok, çünkü bu saçma tezi teorik ya da pratik olarak gerekçelendirmek mümkün değildir. "Varsayalım ki, bu böyledir", diye yanıtıyor Lenin bu II. Enternasyonal baylarını; "Ama nüfusun azınlığını oluşturan proletaryaya, emekçi kitlelerin muazzam çoğunluğunu çevresinde toplama olanağını sağlayan bir tarihi durum ortaya çıktığında (savaş, tarım bunalımı vs.) ne olacak — niçin proletarya o zaman iktidarı ele geçirmesin? Proletarya, sermaye cephesini yarmak ve genel sonucu hızlandırmak için, elverişli uluslararası ve iç durumdan neden yararlanmasın? Marx, daha geçen yüzyılın ellili yıllarında, Almanya'da proletarya devrimi, eğer deyim yerindeyse, (Köylü Savaşı'nın bir çeşit ikinci baskısı"^[3] ile desteklenebilirse, işlerin "mükemmel" olacağını söylememiş miydi?" O sıralar Almanya'daki proleterlerin sayısının, örneğin 1917 yılında Rusya'da olduğundan nispeten daha az olduğunu bütün dünya bilmiyor mu? Rus proleter devriminin pratik deneyimi, II. Enternasyonal kahramanlarının pek sevdikleri bu dogmanın, proletarya için hiçbir yaşamsal önemi olmadığını göstermemiş midir? Kitlelerin devrimci mücadelesinin pratik deneyiminin bu çürük dogmayı çürüttüğü ve yıktığı açık değil midir?

İkinci dogma: Proletarya, ülkenin yönetilmesini örgütleyebilecek, kültür bakımından ileri ve yönetimde deneyimli yeterli sayıda kadrodan yoksun ise, iktidarı koruyamaz; bu kadrolar ilkönce kapitalizm koşulları altında yetiştirilmelidir, iktidar ancak bundan sonra alınabilir. Varsayalım ki, bu böyledir, diye

yanıtıyor Lenin. "Ama bu iş, ilkönce iktidarın devralınması, proletaryanın gelişmesi için elverişli koşulların yaratılması ve bundan sonra her adımda yedi fersah katederek emekçi kitlelerin kültür seviyesinin yükseltilmesi, işçiler arasından önder kadrolar ve yönetim kadrolarının yetiştirilmesine doğru ilerlemek şeklinde niçin yapılamayacak olsun?" Rusya'nın pratik deneyimi, işçiler arasından önder kadroların, proletaryanın iktidarı altında, kapitalizmin iktidarı altında olduğundan yüz kez daha hızlı ve daha esaslı bir şekilde geliştiğini göstermemiş midir? Kitlelerin devrimci mücadelesinin pratik deneyiminin, oportünistlerin bu teorik dogmasını da acımasızca yıktığı açık değil midir?

Üçüncü dogma: **Siyasi** genel grev yöntemi, proletarya için kabul edilemez birşeydir, çünkü teorik olarak savunulamaz (bakınız Engels'in eleştirisi), pratikte tehlikelidir (ülkenin iktisadi yaşamının normal seyrini bozabilir ve sendikaların kasalarını boşaltabilir), ve proletaryanın sınıf mücadelesinin esas biçimi olan parlamenter mücadele biçimlerinin yerini tutamaz. Pekala, diye yanıtıyor Leninistler, ama Engels önce her genel grevi değil, yalnızca genel grevin belli bir türünü, yani anarşistlerin, proletaryanın siyasi mücadelesinin **yerine** önermiş oldukları, anarşistlerin **iktisadi** genel grevini^[4] eleştirmiştir — bunun **siyasi** genel grev yöntemi ile ne ilişkisi vardır? İkincisi, parlamenter mücadele biçiminin, proletaryanın esas mücadele biçimi olduğu nerede ve kim tarafından tanıtlanmıştır? Devrimci hareketin tarihi, parlamenter mücadelenin, proletaryanın parlamento dışı mücadelesinin örgütlenmesi için bir okul ve yardımcı araç olduğunu, kapitalizm altında işçi hareketinin temel sorunlarının şiddet yoluyla, proletarya kitlelerinin dolaysız mücadelesi yoluyla, genel grevi, ayaklanması yoluyla çözüldüğünü göstermi-

yor mu? Üçüncüsü, parlamenter mücadelenin yerine siyasi genel grev yönteminin geçirileceği sorununa nasıl varılmıştır. Siyasi genel grev yanlıları, parlamenter mücadele biçimlerinin yerine parlamento-dışı mücadele biçimlerini geçirmeyi nerede ve ne zaman denemişlerdir? Dördüncüsü, Rusya'daki devrim, **siyasi** genel grevin, proletarya devriminin muazzam bir okulu ve kapitalizmin kalelerine taarruzun arifesinde proletaryanın en geniş kitlelerinin seferber edilmesi ve örgütlenmesi için vazgeçilmez bir araç olduğunu acaba göstermemiş midir? Öyleyse, iktisadi yaşamın normal seyrinin bozulması üzerine ve sendika kasaları üzerine darkafalı sızlanmalar niye? Devrimci mücadelenin pratik deneyiminin, oportünistlerin bu dogmasını da parçaladığı açık değil midir?

Vs. vb.

İşte bunun için Lenin, "devrimci teori bir dogma değil...dir", o "ancak gerçekten kitlesel bir hareketin ve gerçekten devrimci bir hareketin pratiğiyle sıkı sıkıya bağ içinde kesin biçimini alır" demiştir ("Sol" Radikalizm — Bir Çocukluk Hastalığı)^[5], çünkü teori, pratiğe hizmet etmelidir, çünkü "teori, pratiğin ortaya koyduğu sorunlara yanıt vermelidir" ("Halkın Dostları"^[6], çünkü teori, pratik deneyimler temelinde sınanmalıdır.

İkinci Enternasyonal partilerinin siyasi şiarlarına ve siyasi kararlarına gelince, devrim karşıtı faaliyetlerini parlak devrimci şiarlarla ve kararlarla örten bu partilerin siyasi pratiğinin tüm sahteliğini ve tüm kokuşmuşluğunu anlamak için, "Savaşa karşı savaş" şiarının tarihçesini anımsamak yeter. Emperyalistlerin, savaş çıkartmaya cüret ettikleri takdirde, ayaklanmanın bütün dehşetiyle tehdit edildikleri, ve tehdit edici "Savaşa karşı savaş"

şiarının tarihçesini anımsamak yeter. Emperyalistlerin, savaş çıkartmaya cüret ettikleri takdirde, ayaklanmanın bütün dehşetiyle tehdit edildikleri, ve tehdit edici "Savaşa karşı savaş" şiarının atıldığı II. Enternasyonal'in Basel Kongresi'ndeki^[7] tantanalı gösterileri herkes anımsar. Ama belli bir zaman sonra, savaşın başlangıcından hemen önce, Basel kararının rafa kaldırıldığını ve işçilere yeni bir slogan verildiğini, kapitalist anavatanın şan ve şerefi uğruna birbirlerini boğazlamaları sloganının verildiğini kim anımsamaz? Devrimci şiarların ve kararların, eylemle gerçekleşmedikçe beş para etmediği açık değil midir? Oportünist politika cambazlarının tüm alçaklığını ve Leninizmin yönteminin tüm büyüklüğünü anlamak için, emperyalist savaşı içsavaşa dönüştürme Leninist siyaseti ile, II. Enternasyonal'in savaş sırasındaki hain siyasetini karşı karşıya koymak yeter.

Bu noktada Lenin'in "Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky" adlı kitabından, Lenin'in, II. Enternasyonal'in önderi Kautsky'nin, partileri eylemleriyle değil, bilakis kağıt üzerinde kalan şiarlarına ve belgelerine bakarak değerlendirmek şeklindeki oportünist çabasını şiddetle eleştiren bir pasajı aktarmaktan kendimi alamayacağım:

"Kautsky, bir **şiar ilan etmenin** sanki herhangi birşeyi değiştirdiğini sanmakla... tipik küçük-burjuva, darkafalı bir siyaset gütmektedir. Burjuva demokrasisinin tüm tarihçesi, bu hayali çürütmektedir; burjuva demokratları halkı aldatmak için, istenen bütün 'şiarları' daima ilan etmişlerdir ve etmektedirler. Önemli olan, onların içtenliğini **sınamaktır**, sözleri ile **eylemlerini** karşılaştırmaktır, idealist ya da şarlatanca **lafazanlıklarla** yetinmemek, bilakis **sınıf gerçekliği** temeline varmaktır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, Cilt 28, s. 260.)

İkinci Enternasyonal partilerinin özeleştiri korkusunun;

hatalarını gizlemek, "sakıncalı" sorunları örtbas etmek, herşey yolundaymış gibi yaparak eksikliklerini örtmeye çalışmak âdetlerinin; canlı her düşünceyi körelten ve partinin kendi hataları temelinde devrimci eğitime gem vuran, Lenin tarafından alaya alınan ve ipliği pazara çıkarılan bu âdetin burada sözünü bile etmiyorum. Lenin, "Sol Radikalizm" adlı yapıtında, proletarya partilerinde özeleştirici üzerine şöyle yazıyordu:

"Siyasi bir partinin kendi hatalarına karşı tavrı, bu partinin ciddiyetinin ve **sınıfına** ve emekçi **kitlelere** karşı yükümlülüklerini **gerçekten** yerine getirmesinin en önemli ve en emin kıstaslarından biridir. Hatayı açıkça kabullenmek, nedenlerini ortaya çıkarmak, hataya yol açan koşulları tahlil etmek, hatayı ortadan kaldırmanın yollarını özenle araştırmak — işte ciddi bir partinin belirtileri bunlardır, yükümlülüklerini yerine getirmenin, yani **sınıfı** ve sonra **kitleyi** de eğitmenin ve yetiştirmenin yolu budur." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 39.)

Bazıları, kendi hatalarını ortaya çıkarmanın ve özeleştirici yapmanın tehlikeli olduğunu, çünkü bunların düşman tarafından proletarya partisine karşı kullanılabileceğini söylüyorlar. Lenin bu türden itirazların önemsiz ve tamamıyla yanlış olduğu görüşündeydi. Partimizin henüz zayıf ve çelimsiz olduğu bir sırada, daha 1904'te, "Bir Adım İleri, İki Adım Geri" adlı yazısında bu konuda şöyle yazıyordu:

"Onlar (yani Marksistlerin hasımları — **J. St.**) bizim ihtilaflarımıza sinsice gülüyorlar ve oh çekiyorlar; onlar elbette, Partimizin eksikliklerini ve yetersizliklerini konu edinen benim broşürümden, tek tek pasajları, kendi amaçları için bağıntısından koparmaya çalışacaklardır. Rus sosyal-demokratları, daha şimdiden, böylesine ufak-tefek şeylerden tedirgin ol-

mayacak ve bunlara rağmen özeleştirici çalışmasını ve işçi hareketinin büyümesiyle hiç şüphesiz ve kaçınılmaz olarak üstesinden gelinecek olan kendi eksikliklerini acımasızca açığa çıkarmayı sürdürecektik kadar savaşta çelikleşmişlerdir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 7, s. 190.)

İşte Leninizmin yönteminin karakteristik özellikleri genel olarak bunlardır.

Lenin'in yönteminde var olan şey esas olarak daha Marx'ın öğretilerinde vardı; o öğretisi ki, Marx'ın sözleriyle, "özü itibarı ile eleştirici ve devrimci"dir⁸¹. Tam da bu eleştirici ve devrimci ruh, Lenin'in yönteminin tepeden tırnağa içine işlemiştir. Ama Lenin'in yönteminin, Marx'ın yönteminin basitçe yeniden kurulması olduğunu sanmak yanlış olur. Gerçekte ise Lenin'in yöntemi, Marx'ın eleştirici ve devrimci yönteminin, materyalist diyalektiğinin yalnızca yeniden kurulması değil, aynı zamanda somutlaştırılıp daha da geliştirilmesidir.

III

TEORİ

Bu konuda üç sorunu ele alacağım.

- proleter hareket için teorinin önemi;
- kendiliğindenlik "teorisi"nin eleştirisi;
- proleter devrimin teorisi.

1— **Teorinin önemi.** Bazıları, Leninizmde esas olanın, Marksist tezlerin eyleme geçirilmesi, bu tezlerin "uygulanması" olması anlamında, Leninizmin, pratiğin teoriye göre önceliği

olduğunu, teoriye gelince, Leninizmin bu bakımdan oldukça umursamaz olduğunu sanıyorlar. Plehanov'un defalarca, Lenin'in teoriye ve özellikle felsefeye ilişkin "umursamazlığı" ile alay ettiği bilinir. Bugün pratik faaliyet yürüten Leninistlerden pek çoğunun, özellikle koşulların kendilerine yüklediği büyük pratik çalışma yüzünden, teoriye pek iltifat etmedikleri de bilinmektedir. Lenin'e ve Leninizme ilişkin bu garipten de öte fikrin tamamıyla yanlış olduğunu ve gerçeğe herhangi bir alakası olmadığını; pratikçilerin teoriyi bir yana koyma çabalarının, Leninizmin tüm ruhuna aykırı olduğunu ve davamız için büyük tehlikeler taşıdığını söylemek zorundayım.

Teori, bütün ülkelerin işçi hareketinin genel biçimi ile ele alınmış deneyimdir. Elbette ki teori, devrimci pratikle birleştirilmedikçe anlamsız olur; tıpkı, devrimci teori ile yolu aydınlatılmadıkça, pratiğin karanlıkta el yordamıyla yürümesi gibi. Ama teori, devrimci pratikle kopmaz bir bağla birleştiğinde, işçi hareketinin muazzam bir gücü haline gelebilir, çünkü harekete güveni, yönünü tayin etme yeteneğini ve çevresinde olup biten olayların iç bağlantısını anlamayı teori, ve yalnızca teori verebilir; çünkü pratiğe, yalnızca sınıfların bugün nasıl ve hangi yönde hareket ettiklerini değil, aynı zamanda yakın gelecekte de nasıl ve hangi yönde hareket edeceklerini de anlamasında teori, ve yalnızca teori yardım edebilir. fiu ünlü şiarı damgasını vuran ve onu düzinelerce kez yineleyen, Lenin'den başkası değildir:

"Devrimci teori olmaksızın, devrimci hareket de olmaz." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 5, s. 341.)

Lenin, teorinin büyük önemini, özellikle, uluslararası

* *İtalikler benim. —J. St.*

proletaryanın öncüsü olma rolü kendisine düşen ve karmaşık bir iç ve uluslararası durum içinde bulunan bizim Partimiz gibi bir parti için, herkesten daha iyi anladı. Lenin, Partimizin bu özel rolünü daha 1902'de önceden gördü ve daha o zamandan şuna işaret etmeyi gerekli gördü.:

"Öncü savaşçı rolünü yalnızca, ileri bir teorinin kılavuzluk ettiği bir parti yerine getirebilir." (Aynı yerde, s. 342.)

Lenin'in, Partimizin rolüne ilişkin bu öngörüsünün şimdiden gerçek haline geldiği bugün, Lenin'in bu kılavuz ilkesinin özel bir güç ve önem kazandığını herhalde tanıtlamaya gerek yoktur.

Lenin'in teoriye verdiği büyük önemin en çarpıcı ifadesi olarak, belki de, Engels'ten Lenin'e kadarki dönemde bilimin en önemli buluşlarını materyalist felsefe temelinde genelleştirme ve Marksistler arasındaki anti-materyalist akımları çok yönlü bir eleştiriye tabi tutma gibi son derece ciddi görevin çözümünü ele alanın Lenin'den başkası olmaması görülmelidir. Engels materyalizme ilişkin şöyle diyordu: "Çağ açan her buluş ile ... o biçimini değiştirmek zorundadır.^[9] Bu görevi kendi zamanında çözenin, "Materyalizm ve Ampiriokritisizm"^[10] adlı kitabıyla Lenin'den başkası olmadığı iyi bilinmektedir. Lenin'in felsefe konusundaki "umursamazlığı" ile alay eden Plehanov'un, böyle bir görevi çözmek için ciddi bir çaba göstermeye cüret bile etmediği iyi bilinir.

2— Kendiliğindenlik "teorisi"nin eleştirisi ya da harekette öncünün rolü. Kendiliğindenlik "teorisi" oportünizmin teorisi, işçi hareketinin kendiliğindenliğine tapma teorisi, işçi sınıfının öncüsünün, işçi sınıfının partisinin önder rolünü

gerçekte yadsıma teorisi.

Kendiliğindenliğe tapma teorisi; işçi hareketinin devrimci karakterine kesinlikle karşıdır, hareketin, kapitalizmin temellerine karşı mücadele yoluna sokulmasına karşıdır, hareketin yalnızca "gerçekleştirilebilir", kapitalizm için "kabul edilebilir" talepler çizgisini izlemesinden yanadır, tamamıyla "en az direnme çizgisi"nden yanadır. Kendiliğindenlik teorisi, trade-unionizmin ideolojisidir.

Kendiliğindenliğe tapma teorisi, kendiliğinden harekete bilinçli, planlı bir nitelik verilmesine kesinlikle karşıdır; partinin işçi sınıfının başında yürütmesine, partinin kitlelerin siyasi bilincini yükseltmesine, partinin harekete önderlik etmesine karşıdır; hareketin siyasi bilinçli unsurlarının, hareketin kendi yolundan gitmesini engellememesinden yanadır, partinin kendiliğinden hareketi sadece dinlemesinden ve onun kuyruğuna takılmasından yanadır. Kendiliğindenlik teorisi, hareket içinde bilinçli unsurun rolünü küçümsemenin teorisi, "kuyrukçuluk" ideolojisidir, **her** tür oportünizmin mantıki temelidir.

Pratikte bu teori —ki bu teori Rusya'da daha birinci devrimden önce sahneye çıkmıştı—, "Ekonomistler" denilen yandaşlarını, Rusya'da bağımsız bir işçi partisinin gerekliliğini reddetmeye, işçi sınıfının Çarlığı devirme uğrunda devrimci mücadelesine karşı çıkmaya, hareket içinde salt trade-union'cu bir politika vaaz etmeye ve genel olarak işçi sınıfını liberal burjuvazinin hegemonyasına terketmeye götürdü.

Eski "Iskra"nın mücadelesi ve Lenin'in "Ne Yapmalı?" adlı yapıtında "kuyrukçuluk" teorisinin parlak eleştirisi, yalnızca "Ekonomizm" denilen şeyi yıkmakla kalmadı, aynı zamanda Rus işçi sınıfının gerçekten devrimci hareketinin teorik temelle-

rini de yarattı.

Bu mücadele olmaksızın, Rusya'da bağımsız bir işçi partisinin yaratılması ve devrimde bu partinin önder rolü oynaması düşünülemezdi.

Ama kendiliğindenliğe tapma teorisi, salt Rusya'ya özgü bir görünüşü değildir. Bu teori, biraz değişik bir biçim altında, II. Enternasyonal'in istisnasız bütün partilerinde son derece yaygındır. Burada, II. Enternasyonal önderleri tarafından bayağılaştırıldığı biçimiyle "üretici güçler" teorisi denilen şeyi; herşeyi halklı gösteren ve herkesi uzlaştıran, herkesin gına getirdiği olguları saptayan ve açıklayan, ve bu saptama ile yetinen teoriyi kastediyorum. Marx, materyalist teorisinin kendini dünyayı yorumlamakla sınırlayamayacağını, önemli olanın onu değiştirmek olduğunu söyler.^[11] Ama Kautsky ve şürekasını kaygılandırmıyor bu; onlar Marx'ın formülünün birinci bölümü ile yetinmeyi yeğliyorlar.

İşte size bu "teori"nin uygulanmasının pekçok örneğinden biri. İkinci Enternasyonal partileri, deniyor, emperyalist savaştan önce, emperyalistler savaş başlatacak olurlarsa, "Savaşa karşı savaş" açmak tehdidinde bulundu. Savaşın başlamasından hemen önce, deniyor, bu partiler "Savaşa karşı savaş" şiarını rafa kaldırdılar ve "Emperyalist anavatan uğruna savaş" şeklindeki taban tabana zıt şiarı gerçekleştirdiler. Bu şiar değişikliği sonucu, deniyor, milyonlarca işçi canlarını kurban etmek zorunda kaldı. Ama burada suçluların bulunduğunu, herhangi bir kişinin işçi sınıfına sadakatsizlik ettiğini ya da ona ihanet ettiğini sanmak hata olur. Hiç de değil! Herşey, olması gerektiği gibi olmuştur. Çünkü, ilkönce Enternasyonal, görüldüğü gibi, "barışın bir aracıdır", savaşın değil. Çünkü,

ikincisi, o zaman var olan "üretici güçlerin gelişme düzeyi" ile başka birşey yapılamazdı. "Suçlu" olan "üretici güçler"di. Bay Kautsky'nin "üretici güçler teorisi" "bize" tam olarak bunu açıklar. Ve kim bu "teori"ye inanmıyorsa, Marksist değildir. Partilerin rolü mü? Bunların hareket içindeki önemi mi? Ama "üretici güçlerin gelişme düzeyi" gibi tayin edici bir faktör karşısında parti ne yapabilir ki?...

Marksizmin tahrifinin böyle örneklerinden yığınla vermek mümkündür.

Oportünizmin çıplaklığını örtmeye yarayan bu tahrif edilmiş "Marksizm" in, Lenin'in daha ilk Rus devriminden önce mücadele ettiği "kuyrukçuluk" teorisinin avrupavari biçimi olduğunu tanıtmaya herhalde gerek yoktur.

Batı'da gerçekten devrimci partilerin yaratılmasının önkoşulunun, bu teorik tahrifatın yıkılması olduğunu tanıtmaya herhalde gerek yoktur.

3— Proleter devrimin teorisi. Lenin'in proleter devrim teorisi üç temel tezden yola çıkar:

Birinci tez: İleri kapitalist ülkelerde mali sermayenin haki-miyeti; mali sermayenin en önemli operasyonlarından biri olarak tahvil emisyonu; emperyalizmin temellerinden biri olarak hammadde kaynaklarına sermaye ihracı; mali sermayenin haki-miyetinin sonucu olarak mali oligarşinin mutlak egemenliği — tüm bunlar, tekelci kapitalizmin zorba-asalak karakterini açığa vurur, kapitalist tröst ve birliklerin boyunduruğunu yüz kat daha hissedilir hale getirir, işçi sınıfının kapitalizmin temellerine karşı öfkesini daha da şiddetlendirir ve tek kurtuluşları olarak kitleleri proleter devrime götürür (bkz. **Lenin**, "Emperya-

lizm"^[12] .

Buradan birinci sonuç olarak şu çıkar: kapitalist ülkelerde devrimci bunalımın şiddetlenmesi, "metropoller"deki iç, proleter cepheye patlayıcı unsurların artması.

İkinci tez: Sömürge ve bağımlı ülkelere sermaye ihracının artması; "nüfuz alanları"nın ve sömürgeciliğin tüm yerküreyi kapsayınca dek yayılması; kapitalizmin, bir avuç "ileri" ülke tarafından dünya nüfusunun muazzam çoğunluğunun mali bakımdan köleleştirilmesi ve sömürge zulmüne uğratılmasının **dünya sistemine** dönüşmesi — tüm bunlar bir yandan tek tek milli ekonomileri ve milli toprakları, dünya ekonomisi denen yekpare zincirin halkalarına dönüştürmüş ve diğer yandan yerkürenin nüfusunu iki kampa bölmüştür: geniş sömürge ve bağımlı ülkeleri sömüren ve ezen bir avuç "ileri" kapitalist ülke ile, emperyalist boyunduruktan kurtulmak için mücadele vermek zorunda olan sömürge ve bağımlı ülkelere oluşan büyük çoğunluk ("Emperyalizm"e bakınız).

Buradan ikinci sonuç olarak şu çıkar: sömürge ülkelerde devrimci bunalımın şiddetlenmesi, dış cepheye, sömürge cephesinde emperyalizme karşı öfke unsurlarının artması.

Üçüncü tez: "Nüfuz alanları" ve sömürgeler üzerinde tekelci hakimiyet; halihazırda yabancı toprakları ele geçirmiş olan ülkelerle, aynı şekilde kendi "pay"larını elde etmek isteyen ülkeler arasında dünyanın yeniden paylaşılması uğruna çılgınca mücadeleye yol açan, kapitalist ülkelerin eşitsiz gelişimi; bozulan "denge"yi yeniden sağlamanın tek aracı olarak emperyalist savaşlar — tüm bunlar, emperyalizmi zayıflatan ve ilk iki cephenin, devrimci-proleter cephe ile sömürge kurtuluş hareketleri cephesinin emperyalizme karşı birleşmesini kolaylaştıran üçün-

cü cephenin, kapitalistlerarası cephenin güçlenmesine yol açar (bakınız "Emperyalizm").

Buradan üçüncü sonuç olarak şu çıkar: emperyalizm altında savaşların kaçınılmazlığı ve emperyalizmin dünya cephesine karşı Avrupa'daki proleter devrim ile Doğu'daki sömürge devrimi arasında birleşik dünya devrim cephesi koalisyonunun kaçınılmazlığı.

Lenin, tüm bu sonuçları şu genel sonuçta birleştirir: "**Emperyalizm, sosyalist devrimin arifesidir**"* (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 22, s. 175.)

Buna uygun olarak, proleter devrim sorununa, devrimin karakteri, kapsamı, derinliği sorununa yaklaşım, genel olarak devrimin şeması da değişir.

Eskiden, proletarya devriminin önkoşullarının tahliline genellikle tek tek şu ya da bu ülkenin ekonomik durumu bakış açısıyla yaklaşıldı. fiimdi bu yaklaşım tarzı artık yetersizdir. fiimdi bu soruna bütün ülkelerin ya da onların çoğunluğunun ekonomik durumu bakış açısıyla, dünya ekonomisinin durumu bakış açısıyla yaklaşmak gerekir, çünkü tek tek ülkeler ve tek tek ulusal ekonomiler, kendi başına yeterli birimler olmaktan çıkmıştır, dünya ekonomisi denen birleşik zincirin halkalarına dönüşmüşlerdir, çünkü eski "uygar" kapitalizm emperyalizm haline gelmiştir, emperyalizm ise dünya nüfusunun dev çoğunluğunun bir avuç "ileri" ülke tarafından mali köleleştirilmesi ve sömürge zulmüne uğratılmasının dünya sistemidir.

Eskiden, tek tek ülkelerde, ya da daha doğrusu, şu ya da bu

* *İtalikler benim. —J. St.*

gelişmiş ülkede proletarya devriminin nesnel koşullarının varlığından ya da yokluğundan söz etmek âdetti. fiimdi bu bakış açısı artık yetersizdir. fiimdi, yekpare bir bütün olarak emperyalist dünya ekonomisinin tüm sistemi içinde devrim için nesnel koşulların varlığından söz etmek gerekir; bir bütün olarak sistem devrim için **eğer** şimdiden olgunlaşmışsa, ya da daha doğrusu, olgunlaştığı **için**, sınai bakımdan yetersiz derecede gelişmiş ülkelerin bu sisteme dahil olması hususu, devrim için aşılamayacak bir engel oluşturamaz.

Eskiden, gelişmiş şu ya da bu ülkede proleter devrimden, karşıt kutup olarak sermayenin şu ya da bu ulusal cephesine karşı koyan ayrı, kendi kendine yeterli bir varlık olarak söz etmek âdetti. fiimdi bu bakış açısı artık yetersizdir. fiimdi proleter dünya devriminden söz etmek gerekir, çünkü sermayenin tek tek ulusal cepheleri, bütün ülkelerin devrimci hareketinin genel cephesinin karşısına konması gereken, emperyalizmin dünya cephesi denen yekpare bir zincirin halkalarına dönüşmüşlerdir.

Eskiden, proleter devrim, salt verili ülkenin iç gelişmesinin sonucu olarak görülürdü. fiimdi bu bakış açısı yetersizdir. fiimdi proleter devrimi, herşeyden önce, emperyalizmin dünya sistemindeki çelişkilerin gelişmesinin sonucu olarak, emperyalist dünya cephesi zincirinin şu ya da bu ülkede kırılmasının sonucu olarak görmek gerekir.

Devrim nerede başlayacak; sermayenin cephesi ilkönce nerede, hangi ülkede yarılabilir?

Sanayi en gelişmiş olduğu, proletaryanın çoğunluğu oluşturduğu, kültürün daha fazla, demokrasinin daha fazla olduğu yerde, denirdi eskiden genellikle.

Hayır, der Leninist devrim teorisi, **sanayinin en gelişmiş olduğu**, vs. **yerde olması şart değil**. Sermaye cephesi, emperyalizmin zincirinin en zayıf olduğu yerde yarılacaktır, çünkü proleter devrim, emperyalist dünya cephesi zincirinin en zayıf halkasından kopmasının sonucudur; devrimi başlatan ülkenin, sermaye cephesini yaran ülkenin, kapitalist bakımdan daha gelişmiş, ve fakat buna rağmen kapitalizmin çerçevesi içinde kalan ülkelerden daha az gelişmiş olması mümkündür.

1917 yılında emperyalist dünya cephesi zincirinin Rusya'da diğer ülkelerden daha zayıf olduğu görüldü. Ve orada da kopty ve proleter devrimin yolunu açtı. Neden? Çünkü Rusya'da, başında, büyük toprak sahipleri tarafından ezilen ve sömürülen köylülüğün milyonlarca kitlesi gibi son derece ciddiye alınması gereken bir müttefiki olan devrimci proletaryanın yürüdüğü büyük bir halk devrimi geliyordu. Çünkü orada devrimin karşısında, tüm manevi saygınlığını yitirmiş ve tüm halkın haklı nefretini üstüne çekmiş olan Çarlık gibi, emperyalizmin iğrenç bir temsilcisi duruyordu. Rusya'da zincirin daha zayıf olduğu görüldü, oysa Rusya kapitalist bakımdan örneğin Fransa ya da Almanya'dan, İngiltere ya da Amerika'dan daha az gelişmişti.

Yakın gelecekte zincir nerede kopacaktır? Yine en zayıf olduğu yerde. Zincirin, örneğin Hindistan'da kopması dışlanamaz. Neden? Çünkü orada, genç, mücadeleci, devrimci bir proletarya var, ve bu proletarya, ulusal kurtuluş hareketi gibi bir müttefike, hiç kuşkusuz büyük ve hiç kuşkusuz ciddiye alınması gereken bir müttefike sahip. Çünkü orada devrimin karşısında, tüm manevi kredisini yitirmiş ve Hindistan'ın ezilen ve sömürülen kitlelerinin genel nefretini üzerine çekmiş yabancı emperyalizm gibi herkesçe bilinen bir düşman duruyor.

Zincirin Almanya'da kopması da tamamıyla mümkündür. Neden? Çünkü, örneğin Hindistan'da etkide bulunan faktörler Almanya'da da etkide bulunmaya başlıyorlar; bu arada, Hindistan ile Almanya'nın gelişme düzeyi arasındaki muazzam fark, Almanya'daki devrimin seyri ve sonucu üzerine damgasını mutlaka basacaktır.

Bu yüzden Lenin der ki:

"Batı Avrupa'nın kapitalist ülkeleri sosyalizme doğru gelişmelerini... sosyalizmin bu ülkelerde dengeli bir şekilde 'olgunlaşması' yoluyla değil, bilakis bir devletin başka devletler tarafından sömürülmesi yoluyla, emperyalist savaş sırasında ilkönce yenilen ülkenin, tüm Doğu ile birlikte sömürülmesi yoluyla tamamlayacaklardır. Öte yandan, tam da bu birinci emperyalist savaşın sonucu olarak, Doğu devrimci harekete kesinlikle girmiş ve kesin olarak dünya devrimci hareketinin genel girdabına çekilmiştir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 457.)

Kısacası, emperyalist cephenin zinciri, genel kural olarak, zincirin halklarının en zayıf olduğu yerde kopacaktır ve kesinlikle, mutlaka kapitalizmin en gelişmiş olduğu, yüzde şu kadar proleter, yüzde bu kadar köylünün olduğu vb. yerde değil.

Bu nedenle, proleter devrim sorununu çözerken, herhangi bir ülkede proleter nüfusun yüzde payı üzerine istatistiki hesaplara, emperyalizmi kavramayan ve devrimden vebadan korkar gibi korkan II. Enternasyonal doktrinerlerinin seve seve biçtikleri olağanüstü önem düşmez.

Devam: İkinci Enternasyonal kahramanları, bir yanda burjuva demokratik devrim ile, öte yanda proleter devrim arasında, ikisini birbirinden az çok uzun bir zaman boyunca ayıran —bu zaman aralığında, iktidara geçen burjuvazinin kapitalizmi

geliştirdiği, proletaryanın ise güç topladığı ve kapitalizme karşı "tayin edici mücadele"ye hazırlandığı— bir uçurum, ya da her halükârda bir Çin Seddi bulunduğunu iddia ederlerdi (ve hâlâ ederler). Bu zaman aralığının genellikle pekçok onyıl, hatta daha da uzun süreceği hesaplanır. Bu Çin Seddi "teorisi"nin, emperyalizm koşulları altında herhangi bir bilimsel anlamdan yoksun olduğunu, burjuvazinin karşı-devrimci emellerinin yalnızca gizlenmesi, şirin gösterilmesi olduğunu, başka birşey olamayacağını kanıtlamaya herhalde gerek yoktur. Çatışmalara ve savaşlara gebe olan emperyalizm koşulları altında, "gelişen" kapitalizmin "can çekişen" kapitalizme dönüştüğü (**Lenin**) ve devrimci hareketin dünyanın bütün ülkelerinde geliştiği, emperyalizmin, Çarlık ve feodalizm dahil, istisnasız bütün gerici güçlerle ittifak yaptığı ve böylece Batı'daki proletarya hareketinden, Doğu'daki ulusal kurtuluş hareketine kadar bütün devrimci güçlerin birleşmesini zorunlu kıldığı, feodal serflik koşullarının kalıntılarından kurtulmanın emperyalizme karşı mücadele olmaksızın imkansız olduğu "sosyalist devrimin arifesi" koşulları altında, az çok gelişmiş bir ülkede bu koşullar altında burjuva-demokratik devrimin proleter devrime varmak zorunda olduğunu, birincisinin ikincisine geçmek zorunda olduğunu tanıtlamaya herhalde gerek yoktur. Rusya'daki devrimin tarihi, bu tezin doğruluğunu ve tartışma götürmezliğini apaçık tanıtlamıştır. Lenin'in daha 1905'te, birinci Rus devriminin arifesinde, "İki Taktik" adlı yapıtında burjuva-demokratik devrim ile sosyalist devrimi bir tek zincirin iki halkası olarak, Rus devriminin coşkulu ilerleyişinin yekpare ve kendi içinde bütünlüklü tablosu olarak göstermesi nedensiz değildi.

"Proletarya, mutlakiyetin [Absolutismus —ÇN] direnişini şiddet yoluyla kırmak ve burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisiz hale getirmek için, köylü yığınlarıyla it-

tifak kurarak demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, burjuvazinin direnişini şiddet yoluyla kırmak ve köylülüğün ve küçük-burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisiz hale getirmek için, nüfusun yarı-proleter unsurlarıyla ittifak kurarak sosyalist devrimi başarmalıdır.

Yeni 'Iskra'cıların, devrimin coşkulu ilerleyişi konusunda bütün savlarında ve kararlarında o denli dar biçimde sundukları proletaryanın görevleri işte bunlardır." (Bkz. Bütün Eserler, Lenin, 4. baskı, cilt 9, s. 81.)

Leninist devrim teorisinin temel direklerinden biri olarak burjuva devriminin proleter devrime geçmesi fikrinin, Lenin'in "İki Taktik" adlı yapıtındakinden daha belirgin bir şekilde ortaya çıktığı daha sonraki diğer yapıtlarının burada sözünü bile etmiyorum.

Öyle görünüyor ki, bazı yoldaşlar, Lenin'in bu fikre ancak 1916'da vardığını; o zamana kadar Rusya'da devrimin burjuva çerçevesi içinde kalacağını, ve dolayısıyla iktidarın proletaryanın ve köylülüğün diktatörlük organının elinden, proletaryanın eline değil, burjuvazinin eline geçeceğini düşündüğünü sanıyorlar. Hatta bu görüşün, komünist basınıma bile girdiği söyleniyor. Bu iddianın kesinlikle yanlış olduğunu, kesinlikle gerçeğe uymadığını söylemeliyim.

Burada Lenin'in 1905'te III. Kongre'de yaptığı, proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünü, yani demokratik devrimin zaferini "'düzen' örgütü" olarak değil "savaş örgütü" olarak nitelendirdiği, bilinen konuşmasına atıfta bulunabilirim (bkz. 4. baskı, cilt 8, s. 353).

Burada ayrıca Lenin'in, Rus devriminin gelişme perspektiflerini çizerek, Parti'ye "Rus devriminin birkaç aylık bir hareket değil; bilakis yıllarca süren bir hareket olması için; sadece

iktidarı ellerinde tutanlardan küçük tavizler koparılmasına değil, bilakis onların tamamıyla devrilmesine yol açmasını sağlamak" görevini verdiği "Geçici Hükümet Üzerine"^[13] bilinen makalelerine atıfta bulunabilirim. Lenin bu makalelerde bu perspektifi daha da genişletip Avrupa'da devrime bağlayarak, şöyle devam etmektedir:

"Bu başarılırsa, o zaman... o zaman devrim yangını Avrupa'yı ateşe verecektir; burjuva gericiliği altında inleyen Avrupa işçisi ayaklanacak ve bize 'işin nasıl yapıldığını' gösterecektir; o zaman Avrupa'daki devrimci kabarış Rusya'da yankılanacak ve birkaç devrim yılından oluşan bir dönemi, birkaç devrim onyılından oluşan bir döneme dönüştürecek..." (Aynı yerde, s. 259.)

Burada ayrıca yine Lenin'in Kasım 1915'te yayımlanan iyi bilinen bir makalesine daha atıfta bulunabilirim. Orada şöyle yazıyor:

"Proletarya, iktidarın ele geçirilmesi için, cumhuriyet için, topraklara elkoymak için, ... **burjuva** Rusya'nın **askeri-feodal** 'emperyalizmden' (=Çarlıktan) kurtarılmasına 'proleter **olmanyacı** halk yığınlarını' katılması için mücadele ediyor ve yığıtçe mücadele etmeye devam edecektir. Ve proletarya, burjuva Rusya'nın Çarlıktan, büyük toprak sahiplerinin toprak üzerindeki hakimiyetinden kurtuluşundan, tarım işçilerine karşı mücadelelerinde zengin köylülere yardım etmek için değil, bilakis Avrupa proleterleri ile birlik içinde sosyalist devrimi yapmak için yararlanacaktır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 21, s. 382-383.)

Son olarak burada Lenin'in, Rus devriminin coşkulu ilerleyişine ilişkin yukarıda "İki Taktik"ten aktarılan alıntıya işaret ederek şu sonuca vardıgı "Proleter Devrimi ve Dönek Ka-utsky" adlı yapıtındaki bilinen pasaja atıfta bulunabilirim:

"Herşey tam da söylediğimiz gibi oldu. Devrimin seyri, gerekçelerimizin doğruluğunu onayladı. **Önce** 'bütün' köylülükle birlikte monarşiye karşı, büyük toprak sahiplerine karşı, ortaçağ rejimine karşı (ve bu ölçüde devrim bir burjuva-demokratik devrim olarak kalır). **Sonra** yoksul köylülükle birlikte, yarı-proleterlerle birlikte, tüm sömürülenlerle birlikte, kır zenginleri, Kulaklar, spekülâtörler de dahil **kapitalizme karşı**, ve bu ölçüde devrim **sosyalist** bir devrim olur. Birincisi ile ikincisi arasına yapay olarak bir Çin Seddi çekmeye, bu ikisini birbirinden proletaryanın hazırlık derecesinden ve kır yoksullarıyla birleşme derecesinden herhangi bir **başka** şeyle ayırmaya çalışmak, Marksizmi muazzam çarpıtmak ve bayağılaştırmak, onun yerine liberalizmi geçirmek demektir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 28, s. 276-277.)

Sanırım bu kadar yeter.

Pekâlâ, eğer durum böyleyse, o zaman Lenin niçin "sürekli (kesintisiz) devrim" fikrine karşı mücadele etti? denebilir.

Çünkü Lenin, köylülüğün devrimci yeteneğinden "sonuna kadar yararlanmayı" ve onların devrimci enerjisinden Çarlığı tamamıyla tasfiye etmek, proletarya devrimine geçmek için yararlanmayı önerirken; "sürekli devrim" yanlıları köylülüğün Rus devrimindeki büyük rolünü anlamıyor, köylülüğün devrimci enerjisinin gücünü olduğu gibi, Rus proletaryasının köylülüğe önderlik etme gücünü ve yeteneğini azımsıyor ve böylece köylülüğün burjuvazinin etkisinden kurtulmasını, köylülüğün proletarya etrafında birleşmesini zorlaştırıyorlardı.

Çünkü Lenin, devrimin eserini, iktidarın proletaryaya geçişi ile **taçlandırmayı** önerirken; "sürekli" devrim yanlıları doğrudan proletarya iktidarının kurulmasıyla işe **başlamak** istiyorlar, böyle yapmakla feodalizmin kalıntıları gibi bir "küçük ayrıntı"yı görmezlikten geldiklerini ve Rus köylülüğü gibi son

derece ciddiye alınması gereken bir gücü hesaba katmadıklarını kavramıyorlar, böyle bir siyasetin köylülüğün proletaryadan yana kazanılmasını yalnızca dizginleyebileceğini kavramıyorlardı.

Dolayısıyla Lenin, "sürekli" devrim yanlılarına karşı süreklilik sorunundan dolayı mücadele etmedi, çünkü bizzat Lenin de kesintisiz devrimden yanaydı, onlarla tam tersine, proletaryanın muazzam bir yedeğini oluşturan köylülüğün rolünü azımsadıkları için, proletaryanın hegemonyası fikrini kavramadıkları için mücadele etti.

"Sürekli" devrim fikri, yeni bir fikir olarak görülmemelidir. Bu fikir ilk olarak Marx tarafından kırklı yılların sonundaki ünlü "Komünistler Birliği'ne Söylev"inde (1850) geliştirilmişti. Bizim "sürekliçilerimiz"in Marx'tan aldıkları bu fikri biraz değiştirdikleri ve bu değişikliklerle onu "berbat ettikleri" ve pratik kullanım için işe yaramaz hale getirdiklerine dikkat çekilmelidir. Bu hatanın düzeltilmesi, Marx'ın kesintisiz devrim fikrinin arı biçimiyle ele alınıp Leninist devrim teorisinin temel dayanaklarından biri yapılması için Lenin'in deneyimli eline gerek vardı.

Marx "Söylev"inde, Komünistleri gerçekleştirmeye çağırdığı bir dizi devrimci-demokratik talepleri sıraladıktan sonra, kesintisiz (sürekli) devrim üzerine şunları söyler:

"Demokratik küçük burjuvalar devrimi mümkün olduğunca çabuk ve en iyi halde yukarıdaki taleplerin gerçekleştirilmesiyle sona erdirmek isterlerken, az çok bütün mülk sahibi sınıflar iktidardan uzaklaştırılınca, devlet iktidarı proletarya tarafından ele geçirilinceye ve yalnızca bir tek ülkedeki değil, bilakis dünyanın tüm hakim ülkelerinde proleterlerin birliği, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabet ortadan kalkacak ve en azından tayin edici üretici güçler proletaryanın elinde yoğunlaşacak kadar ilerleyinceye dek devrimi sürekli

kılmak bizim sorunumuz ve bizim görevimizdir."^[14]

Başka bir deyişle:

a) Marx, bizim Rus "sürekliçilerimiz"in planlarının **tersine**, ellili yıllar Almanyası'nda devrime doğrudan proletarya iktidarı ile **başlamayı** kesinlikle önermemiştir;

b) Marx yalnızca, devrimin eserini proletaryanın devlet iktidarı ile **taçlandırmayı**, burjuvazinin bir fraksiyonu ardından diğerini adım adım iktidarın kumanda mevkilerinden uzaklaştırıp, proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra, tüm ülkelerde devrimi tutuşturmayı önermiştir —Lenin'in bütün öğrettikleri ve emperyalizm koşulları altında proletarya devrimi teorisini izleyerek devrimimizin seyri içinde bütün gerçekleştirdikleri, bu önermeye **tamamen uygundur**.

O halde, bizim Rus "sürekliçilerimiz" yalnızca Rus devriminde köylülüğün rolünü ve proletarya hegemonyası fikrinin önemini azımsamakla kalmamışlar, aynı zamanda Marx'ın "sürekli" devrim fikrini (kötü yönde) değiştirmişler ve pratikte işe yaramaz kılmışlardır.

Bunun içindir ki Lenin, bizim "sürekliçilerimiz"in teorisıyla alay etmiş, bu teoriyi "orijinal" ve "şahane" diye nitelendirmiş ve onları "hayatın on yıldan beri bu şahane teorinin yanından gelip geçmemesinin nedenleri üzerine düşünmekle" suçlamıştır. (Lenin'in bu makalesi, Rusya'da "sürekliçiler"in teorisinin ortaya çıkışından 10 yıl sonra, 1915'te yazılmıştı — bakınız Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 21, s. 381.)

Bunun içindir ki Lenin, bu teoriyi yarı-menşevik bir teori sayıyor ve bu teori "Bolşeviklerden proletaryanın kararlı devrimci mücadele ve siyasi iktidarın proletarya tarafından ele ge-

çirilmesi çağrısını ödünç alırken, Menşeviklerden ise köylülüğün rolünün 'yadsınması'nı ödünç alıyor" diyordu (bkz. **Lenin**'ın "Devrimin İki Çizgisi" makalesi, aynı yerde, s. 381-382).

Lenin'in burjuva-demokratik devrimin proletarya devrimine geçmesi üzerine, burjuva devriminden "derhal" proletarya devrimine geçmek için yararlanma fikri işte böyledir.

Devam edelim. Eskiden bir **tek** ülkede devrimin zaferi imkansız görülürdü, çünkü burjuvazi üzerinde zafer için, tüm ileri ülkelerin, ya da her halükârda bu ülkelerin çoğunluğunun proleterlerinin ortak eyleminin gerekli olduğu varsayıldı. fiimdi bu görüş artık gerçeğe uymamaktadır. fiimdi böyle bir zaferin mümkün olduğundan hareket etmek gerekir, çünkü emperyalizm koşulları altında çeşitli kapitalist ülkelerin gelişmesinin eşitsiz ve sıçramalı karakteri, emperyalizmin içindeki, kaçınılmaz olarak savaşa götüren felaketli çelişkilerin gelişmesi, dünyanın tüm ülkelerinde devrimci hareketin büyümesi — tüm bunlar, proletaryanın tek tek ülkelerde zaferini yalnız mümkün değil, bilakis gerekli de kılmaktadır. Rus devriminin tarihi, bunun doğrudan kanıtıdır. Ancak burada, burjuvazinin başarılı bir şekilde devrilmesinin ancak belli, mutlak gerekli koşullar var olduğu zaman mümkün olduğunu, bunlar olmaksızın iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinin düşünülemediğini gözönünde bulundurmak gerekir.

Bu koşullar üzerine Lenin, "Çocukluk Hastalığı" adlı yapıtında şunları söyler:

"Devrimin temel yasası, tüm devrimler tarafından ve özellikle yirminci yüzyıldaki üç Rus devriminin tümü tarafından

* *İtalikler benim. —J. St.*

doğrulan temel yasa şudur: Devrim için, sömürülen ve zincire vurulan kitlelerin eski tarzda yaşamaya devam etmelerinin mümkün olmadığının bilincine varmaları ve değişiklik talep etmeleri yetmez; devrim için, sömürenlerin artık eski tarzda yaşama ve hükmetmelerinin de mümkün olmaması gerekir. Ancak 'alt katmanlar' eski düzeni artık **istemedikleri** ve 'üst katmanlar' **eski tarzda yaşamadıkları** zaman, ancak o zaman devrim zafere ulaşabilir. Bu gerçeği başka bir deyişle şöyle ifade edebiliriz: **Tüm ulus çapında (sömürülenleri olduğu gibi sömürenleri de kapsayan) bir bunalım olmaksızın devrim mümkün değildir.*** Dolayısıyla, bir devrim olabilmesi için, birincisi, işçilerin çoğunluğunun (ya da her halükârda sınıf bilinçli, düşünen, siyasi bakımdan aktif işçilerin çoğunluğunun) devrimin gerekliliğini tam olarak kavraması ve devrim uğruna ölmeye hazır olmaları; ikincisi, hakim sınıfların, en geri kitleleri bile siyasetin içine çeken..., hükümeti iktidarsız kılan ve devrimcilerin bu hükümeti hızla devirmesini kolaylaştıran bir hükümet bunalımından geçiyor olmaları gerekir?" (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 65-66.)

Ama bir **tek** ülkede burjuvazinin iktidarını devirip proletaryanın iktidarını kurmak, henüz sosyalizmin tam zaferini güvencelemek değildir. Muzaffer ülkede, kendi iktidarını pekiştiren ve köylülüğe önderlik eden proletaryanın, sosyalist toplumu inşa etmesi mümkündür ve zorunludur. Ama bu, onun böylece sosyalizmin eksiksiz, kesin zaferini başarabileceği mi demektir, yani bu, proletaryanın yalnızca bir ülkenin güçleriyle sosyalizmi kesin olarak sağlamlaştırabileceği ve ülkeyi müdahaleye karşı ve dolayısıyla bir restorasyona karşı da tamamıyla güvenceleyebileceği mi demektir? Hayır, bu demek değildir. Bunun için en azından birkaç ülkede devrimin zaferi gereklidir. Bu yüzden, diğer ülkelerde devrimin geliştirilmesi ve desteklenmesi, muzaffer devrimin özsel bir görevidir. Bu yüzden, muzaffer ülkenin devrimi kendini, kendi kendine yeterli bir varlık ola-

rak değil, diğer ülkelerde proletaryanın zeferini hızlandırmanın dayanağı, aracı olarak görmelidir.

Lenin bu düşünceleri birkaç kelime ile şöyle diyerek ifade etmiştir: Muzaffer devrimin görevi, **"bütün ülkelerde** devrimin geliştirilmesi, desteklenmesi, alevlendirilmesi **i ç i n** bir **tek** ülkede mümkün olanın en çoğunu" yapmaktır (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 23, s. 269).

Leninist proletarya devrimi teorisinin karakteristik özellikleri genel hatlarıyla işte bunlardır.

IV

PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

Bu konuda üç temel sorunu ele alıyorum:

- proleter devrimin aleti olarak proletarya diktatörlüğü;
- burjuvazi üzerinde proletaryanın egemenliği olarak proletarya diktatörlüğü;
- proletarya diktatörlüğünün devlet biçimi olarak Sovyet iktidarı.

1— Proleter devrimin aleti olarak proletarya diktatörlüğü. Proletarya diktatörlüğü sorunu, herşeyden önce proleter devrimin temel içeriği sorunudur. Proleter devrim, bu devrimin hareketi, kapsamı ve başarıları ancak proletarya diktatörlüğü ile ete-kemiğe bürünür. Proletarya diktatörlüğü, proleter devrimin aleti, organı, onun en önemli üssüdür; birinci olarak, devrilen sömürücülerin direnişini bastırmak ve kendi kazanımlarını sağlamlaştırmak, ikinci olarak proleter devrimi sonuna dek götürmek, devrimi sosyalizmin tam zaferine kadar

götürmek için oluşturulmuştur. Devrim, proletarya diktatörlüğü olmaksızın da, burjuvaziye yenebilir ve onun iktidarını devirebilir. Ama devrim, gelişmesinin belli bir aşamasında, en önemli dayanağı olarak proletarya diktatörlüğü biçiminde özel bir organ yaratmazsa, burjuvazinin direncini kıramaz, zaferi koruyamaz ve sosyalizmin kesin zaferine doğru ilerleyemez.

"Her devrimin temel sorunu, iktidar sorunudur" (**Lenin**). Bu, iktidarı almakla, iktidarı ele geçirmekle meselenin hallolduğu mu demektir? Hayır, kesinlikle değil. İktidarın ele geçirilmesi, yalnızca başlangıçtır. Bir ülkede devrilmiş olan burjuvazi, birçok nedenden ötürü, uzun bir zaman, kendisini devirmiş olan proletaryadan daha güçlü kalır. Bundan dolayı, en önemli şey, iktidarı korumak, sağlamlaştırmak, yenilmez hale getirmektir. Bu hedefe varmak için ne gereklidir? Bunun için en azından, "zaferin ertesi günü" proletarya diktatörlüğünün önünde duran üç ana görevi yerine getirmek gereklidir:

a) Devrim tarafından devrilmiş ve mülksüzleştirilmiş olan büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin direnişini kırmak, onların sermayenin iktidarını yeniden kurma girişimlerini başarısızlığa uğratmak;

b) Tüm emekçileri proletaryanın çevresinde birleştirecek şekilde inşayı örgütlenmek ve bu çalışmayı sınıfların tasfiyesini, ortadan kaldırılmasını hazırlayacak yönde yürütmek;

c) Devrimi silahlandırmak, dış düşümanlara karşı mücadele amacıyla, emperyalizme karşı mücadele amacıyla devrim ordusunu örgütlemek.

Proletarya diktatörlüğü, bu görevleri yerine getirmek, bu görevlerin üstesinden gelmek için gereklidir.

"Kapitalizmden komünizme geçiş", der Lenin, "tüm bir tarihsel dönemi kapsar. Bu dönem kapanmadığı müddetçe, sömürücüler kaçınılmaz olarak bir restorasyon umudu beslerler, ve bu **umut**, restorasyon **denemelerine** dönüşür. İlk ciddi yenilgi-den sonra, yenilgiyi hiç beklemeyen ve buna inanmayan, böyle bir düşünceye izin bile vermeyen sömürücüler, yoksun bırakıldıkları 'cennet'i yeniden elde etmek için, geçmişte o kadar tatlı bir hayat süren ve şimdi 'aşağılık ayaktakımı' tarafından yıkıma ve sefalete (ya da 'sıradan' işlere...) mahkûm edilen aileleri için, on kat enerji ile, şiddetli bir tutkuyla, yüz kat artmış bir kinle, savaşa atılırlar. Ve kapitalist sömürücüleri, ardları sıra, küçük burjuvazinin büyük kitlesi izler; o küçük burjuvazi ki, bütün ülkelerde onlarca yıllık tarihsel deneyimlerin tanık olduğu gibi, yalpalar ve bocalar, gün olur, proletaryayı izler, gün olur, devrimin güçlüklerinden korkar, işçilerin ilk yenilgisinden ya da yarım yenilgisinden paniğe kapılır, sınırları bozulur, oradan oraya koşuşturur, ağlamaklı olur, bir kamptan öteki-ne geçer" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 28, s. 233).

Burjuvazinin restorasyon denemelerine girişmek için nedenleri vardır, çünkü o, devrilmesinden sonra hâlâ uzun bir süre, kendisini deviren proletaryadan daha güçlü olarak kalır.

"Eğer sömürücüler yalnızca bir tek ülkede yenilgiye uğratıldıysa", der Lenin, "—ve bu doğal olarak tipik durumdur, çünkü bir dizi ülkede eşzamanlı bir devrim ender bir rastlantıdır—, **hâlâ** onlar sömürülenlerden **daha güçlü** olarak kalırlar" (aynı yerde, s. 232, Rusça).

Devrilmiş burjuvazinin gücü nerede yatmaktadır?

Birincisi, "uluslararası sermayenin gücünde, burjuvazinin uluslararası bağlantılarının güç ve sağlamlığında" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 7).

İkincisi, "devrimden sonra uzun bir süre sömürücülerin kaçınılmaz olarak bir dizi muazzam gerçek avantajları ellerinde bulundurmasında: hâlâ paraları vardır (paranın derhal ortadan

kaldırılması mümkün değildir), bir miktar, çoğu zaman önemli miktarda taşınabilir servet, ilişkiler, örgüt ve yönetme alışkanlıkları, yönetmenin tüm sırlarının (âdetler, yöntemler, araçlar ve olanaklar) bilgisi ellerinde kalır, daha yüksek eğitime sahiptirler, (burjuva tarzda yaşayan ve düşünen) yüksek teknik personelle yakın ilişki içindedirler, askerlik sanatında karşılaştırılmayacak derecede büyük deneyimleri vardır (bu çok önemlidir) ve saire, ve saire." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 28, s. 232).

Üçüncüsü, "**alışkanlığın gücünde, küçük üretimin** kuvvetinde. Çünkü ne yazık ki dünyada hâlâ çok, pekçok küçük üretim vardır; küçük üretim ise ama sürekli olarak, her gün, her saat, kendiliğinden ve kitlesel çapta kapitalizmi ve burjuvaziyi **doğurur**"..., çünkü "sınıfları ortadan kaldırmak yalnızca büyük toprak sahiplerini ve kapitalistleri sürüp atmak demek değildir —biz bunu görece kolay bir şekilde yaptık—, bu aynı zamanda **küçük meta üreticilerini** de **ortadan kaldırmak** demektir, ama bunlar **sürülüp atılamazlar**, ya da ezilemezler; bunlarla **geçinmesini bilmek zorundayız**, bunlar ancak çok uzun, yavaş özenli bir örgütlenme çalışmasıyla yeniden kalıba dökülebilir ve yeniden eğitilebilir (ve bunları yapmak zorundayız)." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 7-8 ve 26-27.)

İşte bu yüzden Lenin şöyle der:

"Proletarya diktatörlüğü, devrilmesiyle birlikte direnişi **on kat artan daha güçlü** düşmana, burjuvaziye karşı yeni sınıfın en özverili ve en acımasız savaşıdır."

"Proletarya diktatörlüğü, eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı inatçı bir mücadele, kanlı ve kansız, şiddetli ve barışçıl, askeri ve iktisadi, eğitsel ve yönetsel bir mücadeledir." (Aynı yerde, s. 7 ve 27, Rusça.)

Kantlamaya gerek yoktur ki, bu görevlerin kısa zamanda yerine getirilmesi, tüm bunların birkaç yıl içinde gerçekleştirilmesi olanaksız birşeydir. Bu nedenle, proletarya

diktatörlüğü, kapitalizmden komünizme geçiş, çabucak geçip giden, bir dizi "süper devrimci" edimleri ve kararnamelemleri olan bir dönem olarak değil; tam tersine, içsavaşlarla ve dış çarpışmalarla, inatçı örgütsel çalışma ve iktisadi inşa, saldırılar ve geri çekilmeler, zaferler ve yenilgiler ile dolu tüm bir tarihsel dönem olarak görülmelidir. Bu tarihsel dönem, yalnızca sosyalizmin kesin zaferinin iktisadi ve kültürel önkoşullarını yaratmak için değil, tam tersine aynı zamanda proletaryaya, birincisi, ülkeyi yönetme yeteneğinde olan güç olarak kendi kendisini eğitmesi ve çelikleştirilmesi, ve ikincisi, küçük-burjuva katmanları, sosyalist üretimin örgütlenmesini sağlama alan bir doğrultuda yeniden eğitmesi ve yeniden kalıba dökmesi olanağını da vermek için zorunludur.

"Sizler", diyordu Marx, işçilere, "15, 20, 50 yıl içsavaşlar ve uluslararası çatışmalardan geçeceksiniz, yalnızca var olan koşulları değiştirmek için değil, fakat aynı zamanda kendinizi değiştirmek ve kendinizi siyasi iktidara yetenekli kılmak için de" (Bkz. *Karl Marx/Friedrich Engels*, Eserler, Cilt, VIII, s. 506).

Marx'ın düşüncesini devam ettiren ve daha da geliştiren Lenin şöyle yazıyor:

"Proletarya diktatörlüğü altında, milyonlarca köylüyü ve küçük üreticiyi, yüzbinlerce hizmetliyi, memuru, burjuva aydınlarını yeniden eğitmek ve onların hepsini proletarya devletine ve proletaryanın önderliğine tabi kılmak, onlardaki burjuva alışkanlık ve geleneklerin üstesinden gelmek gerekecektir", aynı şekilde "çetin mücadeleler içinde, proletarya diktatörlüğünün zemini üzerinde, kendi küçük-burjuva önyargılarından bir darbeye, bir mucizeyle, Meryem Ana'nın ricasıyla, bir sloganla, bir kararla, bir emirnameyle kurtulmayan, tam tersine ancak küçük-burjuvazinin kitlesel etkisine

karşı uzun ve çetin kitle mücadeleleriyle kurtarabilecek olan proleterlerin kendilerini de yeniden eğitmek" gerekli olacaktır (bkz. *Bütün Eserler*, 4. baskı, cilt 31, s. 95-96 ve 94).

2— Burjuvazi üzerinde proletaryanın egemenliği olarak proletarya diktatörlüğü. Yukarıda söylediklerimizden, proletarya diktatörlüğünün, eski iktisadi ve siyasi düzeni olduğu gibi bırakan, hükümetteki sıradan bir personel değişikliği, bir "kabinne" değişikliği vs. olmadığı açıktır. Diktatörlükten yangından korkar gibi korkan ve bu korkuyla diktatörlük kavramını "iktidarın ele geçirilmesi" kavramı ile değiştiren tüm ülkelerin menşevikleri ve oportünistleri için "iktidarın ele geçirilmesi", genellikle bir "kabinne" değişikliği, Scheidemann ve Noske, MacDonald ve Henderson gibi kişilerden oluşan yeni bir hükümetin iktidara gelmesidir. Açıklamaya gerek yoktur ki, bu ve benzeri kabinne değişikliklerinin proletarya diktatörlüğü ile, gerçek iktidarın gerçek proletarya tarafından ele geçirilmesiyle hiçbir ortak yanı yoktur. MacDonald'ların ve Scheidemann'ların iktidarda olduğu, eski burjuva düzenin muhafaza edildiği yerde, onların sözümona hükümetleri, burjuvazinin elinde bir yardımcı aygıttan, emperyalizmin çıbanlarını gizlemek için bir paravandan, ezilen ve sömürülen kitlelerin devrimci hareketine karşı burjuvazinin elinde bir alet olmaktan başka birşey olamazlar. Kitleleri paravanasız ezmek ve sömürmek rahat ve elverişli olmadığı zaman, zor olduğu zaman, sermaye, böyle hükümetlere paravana olarak ihtiyaç duyar. Elbette ki, böylesi hükümetlerin ortaya çıkışı, "orada, onlarda" (yani kapitalistlerde) "fiipka Geçiti'nde" herşeyin yolunda olmadığını bir işarettir*, ama

* *"fiipka Geçiti'nde herşey yolunda" — 1877-78 Rus-Türk savaşından gelme Rus deyimini. fiipka Geçiti'ndeki çarpışmalarda Rus birlikleri büyük kayıplar verdi, buna rağmen Rus genel kurmayı ordu raporlarında şöyle diyordu: "fiipka Geçiti'nde her şey yolunda." — ÇN.*

buna rağmen bu türden hükümetler kaçınılmaz olarak sermayenin kılık değiştirmiş hükümetleri olarak kalırlar. Bir MacDonald ya da Scheidemann hükümeti ile, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi arasında yerden göğe fark vardır. Proletarya diktatörlüğü bir hükümet değişikliği değil, tam tersine, hem merkezi hem de yerel yeni iktidar organları olan yeni bir devlettir, eski devletin, burjuva devletin yıkıntıları üzerinde ortaya çıkan bir proletarya devletidir.

Proletarya diktatörlüğü, burjuva düzenin temeli üzerinde ortaya çıkmaz, tam tersine, onun parçalanması süreci içinde, burjuvazinin devrilmesinden sonra, büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi süreci içinde, en önemli üretim aletlerinin ve araçlarının toplumsallaştırılması süreci içinde, proletaryanın şiddete dayalı devrimi süreci içinde ortaya çıkar. Proletarya diktatörlüğü, burjuvaziye karşı şiddet kullanımına dayanan devrimci bir iktidardır.

Devlet, hakim sınıfın elinde, kendi sınıf düşmanlarının direnişini bastırmak için bir makinedir. **Bu bakımdan** proletarya diktatörlüğü, esasında herhangi bir başka sınıfın diktatörlüğünden hiçbir şekilde ayrılmaz, çünkü proletarya devleti burjuvazinin bastırılması için bir makinedir. Ama burada **öze ilişkin** bir fark vardır. Bu farklılık şuradadır ki, bugüne kadar var olan bütün sınıf devletleri, sömürücü azınlığın sömürülen çoğunluk üzerindeki diktatörlüğü idi, oysa proletarya diktatörlüğü sömürülen çoğunluğun sömürücü azınlık üzerindeki diktatörlüğüdür.

Kısaltması: **Proletarya diktatörlüğü, proletaryanın burjuvazi üzerindeki, hiçbir yasayla sınırlanmayan ve şiddete dayanan egemenliğidir — emekçi ve ezilen kitlelerin sevgi ve**

desteğine sahip bir egemenlik (Lenin, "Devlet ve Devrim").

Buradan iki temel sonuç çıkar:

Birinci sonuç. Proletarya diktatörlüğü, "tam" demokrasi, hem zenginler hem yoksullar, **herkes** için demokrasi olamaz — proletarya diktatörlüğü "**yeni bir biçimde** demokratik (proleterler ve genelde mülksüzler **için**) ve **yeni bir biçimde** diktatörce (burjuvaziye **karşı**) olmak zorundadır" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 25, s. 384). Kautsky ve şürekasının genel eşitlik, "saf" demokrasi, "tam" demokrasi vs. üzerine lafları, sömürülenler ile sömürülenler arasında eşitliğin olanaksız olduğu şeklindeki kuşku götürmez olgunun burjuvaca gizlenmesidir. "Saf" demokrasi teorisi, emperyalist haydutlar tarafından evcilleştirilip beslenen işçi sınıfının üst katmanının teorisidir. Bu teori, kapitalizmin çıbanlarını gizlemek, emperyalizmin ayıbını örtmek ve sömürülen kitlelere karşı mücadelede ona moral güç vermek için yaratılmıştır. Kapitalizm altında, sömürülenler için hiçbir gerçek "özgürlük" yoktur ve olamaz, çünkü "özgürlükler"den yararlanabilmek için gerekli olan yapıların, matbaaların, kağıt depolarının sömürücülerin ayrıcalığında olması, tek başına bu bile, "özgürlükler"in yokluğunu tanıtlamaya yeter. Kapitalizm altında, sömürülen kitlelerin ülkenin yönetimine gerçekten katılması yoktur ve olamaz, çünkü en demokratik durumlarda bile kapitalizm koşulları altında hükümetler halk tarafından değil, tam tersine Rothschild ve Stinnes, Rockefeller ve Morgan'lar tarafından kurulduğundan, tek başına bu bile, kapitalizm koşulları altında sömürülen kitlelerin ülkenin yönetimine gerçekten katılmasının yokluğunu tanıtlamaya yeter. Kapitalizm altında demokrasi, **kapitalist** bir demokrasidir, sömürülen çoğunluğun haklarının kısıtlanmasına dayanan ve bu çoğunluğa karşı yönelen, sömürücü azınlığın demokrasisidir. Sömürülenler

için gerçek özgürlükler ve proleterlerin ve köylülerin ülkenin yönetimine gerçekten katılması ancak proletarya diktatörlüğü altında mümkündür. Proletarya diktatörlüğü altında demokrasi, **proleter** bir demokrasidir, sömüren azınlığın haklarının kısıtlanmasına dayanan ve bu azınlığa karşı yönelen, sömürülen çoğunluğun demokrasisidir.

İkinci sonuç. Proletarya diktatörlüğü, burjuva toplumunun ve burjuva demokrasisinin barışçıl gelişmesinin sonucu olarak ortaya çıkamaz; o ancak, burjuva devlet makinesinin, burjuva ordunun, burjuva bürokratik aygıtın, burjuva polisin un ufak edilmesi sonucunda ortaya çıkabilir.

"İşçi sınıfı, hazır devlet makinesini basit bir şekilde eline alıp kendi amaçları doğrultusunda kullanamaz", diyor Marx ve Engels "Komünist Manifesto"nun önsözünde. Proletarya devriminin görevi, "...bugüne kadar olduğu gibi bürokratik-askeri mekanizmayı bir elden diğerine geçirmek değil, **tam tersine** onu **parçalamaktır**, ve bu, kıtadaki her gerçek halk devriminin önkoşuludur", diyor Marx, 1871 yılında Kugelmann'a bir mektupta¹⁵.

Marx'ın kendini kıtayla sınırlayan bu sözleri, tüm ülkelerin oportünistlerine ve menşeviklerine, en azından Avrupa kıtası dışında kalan bazı ülkeler (İngiltere, Amerika) için Marx'ın öyleyse burjuva demokrasisinin proleter demokrasiye barışçıl bir gelişimi olanağını tanıdığını bağıra bağıra iddia etmeleri için bir bahane verdi. Marx gerçekten de böyle bir olanağı tanıdı, ve onun henüz tekelci kapitalizmin, emperyalizmin olmadığı ve gelişmelerinin özel koşulları yüzünden İngiltere'de ve Amerika'da henüz gelişmiş bir militarizmin ve bürokratizmin bulunmadığı geçen yüzyılın yetmişli yıllarında bu ülkelere ilişkin olarak bunu yapmasının nedeni vardı. Gelişmiş emperya-

lizmin ortaya çıkmasından önce durum buydu. Ama daha sonra, 30-40 yıl sonra, bu ülkelerdeki durum kökten değiştiğinde, emperyalizm gelişip istisnasız bütün kapitalist ülkeleri kapsadığında, militarizm ve bürokratizm İngiltere ve Amerika'da da ortaya çıktığında, İngiltere ve Amerika'nın barışçıl gelişme özel koşulları ortadan kalktığında, bu sınırlama bu ülkeler için de kendiliğinden ortadan kalkmak zorundaydı.

"fiimdi", diyor Lenin, "1917 yılında, ilk büyük emperyalist savaş döneminde, Marx'ın bu sınırlaması ortadan kalkmaktadır. Hem İngiltere hem de Amerika, militarizmin ve bürokratizmin olmaması anlamında dünyada Anglo-Sakson 'özgürlüğünün' bu en büyük ve son temsilcileri de, herşeyi kendilerine tabi kılan, herşeyi ayakları altına alan bürokratik-militarist kurumların tüm Avrupa'yı kapsayan, pis, kanlı bataklığına tamamen batmışlardır. fiimdi hem İngiltere ve hem de Amerika için (bu ülkelerde 1914-1917 yılları arasında 'Avrupai' genel emperyalist mükemmelliğe erişen) 'hazır devlet makinesi'nin **parçalanması, yıkılması**, 'her gerçek halk devriminin önkoşulunu' oluşturur." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 25, s. 387.)

Başka bir deyişle, proletaryanın şiddete dayalı devrim yasası, bu devrimin önkoşulu olarak burjuva devlet makinesinin parçalanması yasası, dünyanın emperyalist ülkelerdeki devrimci hareketin kaçınılmaz bir yasasıdır.

Uzak bir gelecekte, proletarya en önemli kapitalist ülkelerde zafere ulaşıp bugünkü kapitalist kuşatmanın yerini sosyalist kuşatma aldığı anda, kapitalistleri "elverişsiz" uluslararası durumdan dolayı proletaryaya "kendiliğinden" ciddi ödünlerde bulunmayı daha uygun bulan bazı kapitalist ülkeler için "barışçıl" bir gelişme yolu elbette açıktır. Ama bu varsayım ancak uzak ve olası bir gelecekle ilgilidir. Yakın geleceğe ilişkin

olarak böyle bir varsayım için hiç, ama hiç bir neden yoktur.

Bu yüzden, Lenin şunu derken haklıdır:

"Burjuva devlet aygıtı şiddetle yıkılıp, onun yerine **yeni** bir devlet aygıtı geçirilmeksizin proletarya devrimi mümkün değildir" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 28, s. 217).

3— Proletarya diktatörlüğünün devlet biçimi olarak Sovyet iktidarı. Proletarya diktatörlüğünün zaferi, burjuvazinin baskı altına alınması, burjuva devlet makinesinin parçalanması, burjuva demokrasisinin yerine proletarya demokrasisinin geçirilmesi demektir. Bu açıktır. Ama bu muazzam iş ne tür örgütlerin yardımıyla başarılacaktır? Proletaryanın, burjuva parlamentarizmi zemini üzerinde ortaya çıkan eski örgüt biçimlerinin bu çalışma için yetersiz olduğuna kuşku yoktur. O halde, burjuva devlet makinesinin mezar kazıcısı rolünü oynayacak durumda olan, bu makineyi yalnızca parçalamakla ve burjuva demokrasisinin yerine proletarya demokrasisini geçirmekle kalmayıp, aynı zamanda proletaryanın devlet iktidarının temeli de olacak durumda olan, proletaryanın yeni örgüt biçimleri ne türdür?

Proletaryanın bu yeni örgüt biçimi Sovyetlerdir.

Eski örgüt biçimleriyle karşılaştırıldığında Sovyetler'in gücü nerede yatmaktadır?

Sovyetlerin, proletaryanın **en kapsamlı, herşeyi kapsayan** kitle örgütleri olmasında; çünkü istisnasız bütün işçileri Sovyetler, ve yalnızca Sovyetler kapsamaktadır.

Sovyetlerin, tüm ezilenleri ve sömürülenleri, işçileri ve köylüleri, askerleri ve denizcileri birleştiren ve bundan dolayı kitlelerin mücadelesinin siyasi önderliğinin kitlelerin öncüsü,

proletarya tarafından en kolay ve en tam şekilde gerçekleştirilebilecek **biricik** kitle örgütü olmasında.

Sovyetlerin kitlelerin devrimci mücadelesinin, kitlelerin siyasi eylemlerinin, kitlelerin ayaklanmasının **en güçlü organı**, mali sermayenin ve onun siyasi uzantılarının mutlak egemenliğini kırma yeteneğinde olan organlar olmasında.

Sovyetlerin, kitlelerin kendilerinin **dolaysız** örgütleri olmasında, yani kitlelerin **en demokratik** ve bu nedenle de en çok otorite sahibi örgütleri, onlara yeni devletin inşasına ve onun yönetimine katılmayı azami düzeyde kolaylaştıran, kitlelerin devrimci enerjisini, inisiyatifini, yaratıcı yeteneklerini eski düzenin yıkılması mücadelesinde, yeni, proleter düzen uğruna mücadelede azami düzeyde geliştiren örgütler olmasında.

Sovyet iktidarı, yerel Sovyetlerin **bir tek** genel devlet örgütü halinde, ezilen ve sömürülen kitlelerin öncüsü olarak ve hakim sınıf olarak proletaryanın devlet örgütü halinde birleşmesi ve yapılanmasıdır, Sovyet Cumhuriyetleri halinde birleşmesidir.

Sovyet iktidarının özü, kapitalistler ve büyük toprak sahipleri tarafından ezilmiş olan sınıfların, tam da bu sınıfların en geniş kitlelerini kucaklayan ve en devrimci örgütlerinin şimdi "tüm devlet iktidarının, tüm devlet aygıtının **sürekli ve biricik** temeli" olmasında, "bizzat en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde bile" gerçi yasaya göre eşit haklara sahip olan, ama "fiiliyatta binbir araç ve dolapla siyasi yaşantıya katılmaktan ve demokratik hak ve özgürlüklerin kullanımından uzak tutulan kitlelerin, şimdi devletin demokratik yönetimine **sürekli**, koşulsuz ve **tayin edici** bir şekilde katılmaya çekilmelerinde"*

* İtalikler benimdir. —J. St.

yatmaktadır (bkz. **Lenin**, Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 28, s. 443, Rusça).

Bundan ötürü, Sovyet iktidarı, eski burjuva-demokratik ve parlamenter biçiminden temelde farklı olan **yeni biçimde** bir devlet örgütü, emekçi kitlelerin sömürülmesi ve ezilmesi görevine değil, tam tersine bu kitlelerin her türlü baskı ve sömürüden tamamen kurtarılması görevine, proletarya diktatörlüğünün görevlerine uyarlanmış **yeni tipte** bir devlettir.

Lenin, Sovyet iktidarının ortaya çıkmasıyla "burjuva-demokratik parlamentarizm çağının kapandığını ve dünya tarihinde yeni bir bölümün: proletarya diktatörlüğü çağının başladığını" söylerken haklıydı.

Sovyet iktidarının karakteristik çizgileri nelerdir?

Sovyet iktidarı, sınıflar var oldukça, düşünülebilecek tüm devlet örgütlenmeleri içinde en belirgin kitle karakteri taşıyan ve en demokratik devlet örgütlenmesidir; çünkü o, işçilerin sömürücülere karşı mücadele içinde, sömürülen köylülerle birleşme ve işbirliği etmesinin arenasını oluşturduğundan ve o, faaliyetleri içinde bu birleşmeye ve işbirliğine dayandığından, nüfusun çoğunluğunun azınlık üzerindeki iktidarındır, bu çoğunluğun devletidir, onun diktatörlüğünün ifadesidir.

Sovyet iktidarı, sınıflı toplumdaki tüm devlet örgütlenmelerinin en enternasyonalistidir, çünkü o, her türlü ulusal baskıyı ortadan kaldırdığından ve çeşitli milliyetlerin emekçi kitlelerinin işbirliğine dayandığından, bu kitlelerin bir tek devlet birliği içinde birleşmesini kolaylaştırır.

Sovyet iktidarı, kendi yapısından dolayı, bu kitlelerin öncüsünün, Sovyetler'in en birleşik ve en sınıf bilinçli çekirdeği ola-

rak proletaryanın, ezilen ve sömürülen kitlelere önderlik etmesini kolaylaştırır.

"Ezilen sınıfların tüm devrimlerinin ve tüm hareketlerinin deneyimleri, tüm dünyadaki sosyalist hareketlerin deneyimleri", diyor Lenin, "bize, emekçi ve sömürülen halkın dağılık ve geri katmanlarını yalnızca proletaryanın birleştirip, onlara önderlik edecek durumda olduğunu öğretiyor." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 28, s. 444, Rusça.) Sovyet iktidarının yapısı, bu deneyimlerden çıkan derslerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırır.

Sovyet iktidarı, yasama ve yürütme gücünü bir tek devlet örgütünde birleştirerek ve coğrafi seçim bölgelerinin yerine üretim birimlerini, işletmeleri ve fabrikaları geçirerek, işçileri ve genelde emekçi kitleleri devletin yönetim aygıtıyla ilişkiye geçirir ve onlara ülkeyi yönetmeyi öğretir.

Sovyet iktidarı, orduyu burjuva kumandasına boyun eğmekten kurtaracak ve onu burjuva düzeninde olduğu gibi halkı ezmenin bir aleti olmaktan çıkarıp, halkı kendi burjuvazisinin ve yabancı burjuvazinin boyunduruğundan kurtarmanın bir aletine dönüştürecek durumda olan tek iktidardır.

"Yalnızca, devletin Sovyetler şeklinde örgütlenmesi, eski, yani burjuva bürokratik ve hukuki aygıtı derhal gerçekten parçalayacak ve sonuçta yok edecek durumdadır" (aynı yerde).

Yalnızca, devletin Sovyet biçimi, emekçilerin ve sömürülenlerin kitle örgütlerini sürekli olarak ve kayıtsız şartsız devletin yönetimine katılmaya çekerek, gelecekteki devletsiz, komünist toplumun temel unsurlarından biri olan devletin sönüp gitmesini hazırlayacak durumdadır.

* *İtalikler benimdir. —J. St.*

O halde Sovyetler Cumhuriyeti, uzun zaman aranan ve sonunda bulunan, çerçevesi içinde proletaryanın iktisadi kurtuluşunun, sosyalizmin tam zaferinin gerçekleşmek zorunda olduğu siyasi biçimdir.

Paris Komünü, bu biçimin embriyonu idi; Sovyet iktidarı, onun gelişmesi ve doruğuna ulaşmasıdır.

İşte bu yüzden Lenin şöyle der:

"İşçi, Asker ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri Cumhuriyeti, yalnızca daha yüksek tipte bir demokratik kuruluşlar biçimi değildir..., ayrıca, o, sosyalizme en ağrısız şekilde geçişi güvenceleyecek durumda olan **biricik*** biçimdir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 26, s. 340.)

V

KÖYLÜ SORUNU

Bu konuda dört soruyu ele alacağım:

- a) sorunun konuluşu;
- b) burjuva-demokratik devrim sırasında köylülük;
- c) proleter devrim sırasında köylülük;
- d) sovyet iktidarının sağlamaştırılmasından sonra köylülük.

1— Sorunun konuluşu. Bazıları, Leninizmde temel olanın köylü sorunu olduğunu, köylülük sorununun; onun rolü, önemi sorununun Leninizmin çıkış noktasını oluşturduğunu sanıyorlar. Bu tamamen yanlıştır. Leninizmin baş sorunu, onun çıkış noktası köylülük sorunu değil, tam tersine proletarya diktatörlüğü sorunudur, onun hangi koşullarda ele geçireceği, hangi koşullarda sağlamaştırılacağı sorunudur. Proletaryanın

iktidar mücadelesinde müttefikleri sorunu olarak köylü sorunu, türev bir sorundur.

Ne var ki bunun böyle olması, proletarya devriminde ona düşen ciddi, yaşamsal derecedeki önemi bir nebze olsun bile azaltmaz. Rus Marksistlerinin safları arasında köylü sorununu ciddi bir şekilde incelemenin, tam da birinci devrimin (1905) arifesinde, Çarlığın devrilmesi ve proletaryanın hegemonyasının gerçekleştirilmesi sorunu tüm büyüklüğüyle Parti'nin önüne çıktığı ve önümüzdeki burjuva devriminde proletaryanın müttefikleri sorununun canalcı önemde bir sorun haline geldiği sırada başladığı bilinir. Rusya'da köylü sorununun, proletarya devrimi döneminde, proletarya diktatörlüğü sorununun; onun ele geçirilmesi ve korunması sorununun, önümüzdeki proletarya devriminde proletaryanın müttefikleri sorununa yol açtığı sırada daha güncel hale geldiği de bilinir. Bu anlaşılırdır da: Her kim ki iktidarı ele geçirmeye doğru ilerliyor ve buna hazırlanıyorsa, kendisinin gerçek müttefiklerinin kimler olduğu sorusuna ilgi göstermek zorundadır.

Bu anlamda köylü sorunu, proletarya diktatörlüğü genel sorununun bir parçası ve böyle bir sorun olarak da Leninizmin canalcı önemdeki sorunlarından biridir.

İkinci Enternasyonal partilerinin köylü sorunu karşısındaki kayıtsız, hatta bazen doğrudan olumsuz tavırları, yalnızca Batı'daki özgül gelişme koşullarıyla açıklanamaz. Bu herşeyden önce, bu partilerin proletarya diktatörlüğüne inanmamalarıyla, devrimden korkmalarıyla ve proletaryayı iktidara getirmeyi düşünmemeleriyle açıklanır. Ama her kim ki devrimden korkuyorsa, proletaryayı iktidara getirmeyi düşünmüyorsa, proletaryanın devrimdeki müttefikleri sorunuyla da ilgilenemez

— onun için müttefikler sorunu, kayıtsız kalınacak bir sorundur, güncel bir sorun değildir. İkinci Enternasyonal kahramanlarının köylü sorununda takındıkları alaycı tavır bir görgü kuralı, "gerçek" Marksizmin işareti sayılır. Gerçekte ise bunda Marksizmin zerresi bile yoktur, çünkü proletarya devriminin arifesinde köylü sorunu kadar önemli bir sorunda kayıtsızlık, proletarya diktatörlüğünü reddetmenin öteki yüzü, Marksizme doğrudan ihanetin kuşku götürmez bir belirtisidir.

Sorun şudur: Varlığının belirli koşullarından dolayı köylülükte var olan devrimci potansiyel **tükenmiş midir**, yoksa tükenmemiş midir, ve eğer tükenmemişse, bu potansiyelden proletarya devrimi **için** yararlanmaya, köylülüğü, onun sömürülen çoğunluğunu, Batı'daki burjuva devrimlerinde ve bugün halen olduğu gibi, burjuvazinin yedek gücü olmaktan çıkarıp, proletaryanın yedek gücü, onun müttefiki yapabilmek için **ge-rekçeli bir umut var mıdır?**

Leninizm, bu soruya olumlu yanıt verir, yani köylülüğün çoğunluğunun saflarında devrimci potansiyelin var olduğu görüşünü savunur ve bunlardan proletarya diktatörlüğünün çıkarları doğrultusunda yararlanılabileceği görüşündedir.

Rusya'daki üç devrimin tarihi, Leninizmin bu doğrultudaki sonuçlarını tamamıyla doğrular.

Bundan şu pratik sonuç çıkar ki, köylülüğün emekçi kitleleri köleliğe ve sömürüye karşı mücadelelerinde, baskıdan ve sefaletten kurtulma uğrunda mücadelelerinde desteklenmek zorundadır. Bu elbette ki, proletaryanın **her** köylü hareketini desteklemek zorunda olduğu anlamına gelmez. Burada sözkonusu olan, köylülüğün; proletaryanın kurtuluş hareketini doğrudan ya da dolaylı olarak ilerleten, proletarya devriminin

değirmenine şu ya da bu şekilde su taşıyan ve köylülüğü işçi sınıfının yedek gücü ve müttefikine dönüştürmeye yardım eden hareketlerinin ya da mücadelelerinin desteklenmesidir.

2— Burjuva-demokratik devrim sırasında köylülük. Bu dönem, birinci Rus devriminden (1905) ikincisine (fiubat 1917) kadar —ve o da dahil olmak üzere— olan zaman dilimini kapsar. Bu dönemin karakteristik belirtisi, köylülüğün liberal burjuvazinin etkisinden kopması, köylülüğün Kadetlere **sırt çevirmesi**, yüzünü proletaryaya, Bolşevik Parti'ye doğru çevirmesidir. Bu dönemin tarihi, Kadetler (liberal burjuvazi) ile Bolşeviklerin (proletaryanın) köylülük uğrunda mücadelelerinin tarihidir. Bu mücadelenin sonucu Duma dönemi tarafından tayin edildi, çünkü dört Duma dönemi köylülük için uygulamalı bir ders oldu; bu ders, köylülüğe, Kadetler'in elinden ne toprak ne de özgürlük alamayacaklarını, Çar'ın tamamıyla büyük toprak sahiplerinden yana olduğunu, ama Kadetlerin ise Çar'ı desteklediklerini, yardımına güvenebilecekleri tek gücün kent işçileri, proletarya olduğunu apaçık gösterdi. Emperyalist savaş, köylülüğün burjuvaziye sırt çevirmesini, liberal burjuvazinin soyutlanışını tamamlayarak, Duma döneminin dersini sadece doğruladı; çünkü savaş yılları, Çar'dan ve burjuva müttefiklerinden barış elde etme umutlarının ne kadar boşuna, ne kadar aldatıcı olduğunu gösterdi. Duma döneminin uygulamalı dersleri olmaksızın proletaryanın hegemonyası imkânsız olurdu.

Burjuva-demokratik devrimde işçilerin ve köylülerin ittifakı işte böyle kuruldu. İşte Çarlığın devrilmesi için ortak mücadelede proletaryanın hegemonyası (önder rolü), 1917 yılının fiubat Devrimi'ne yol açan hegemonyası böyle kuruldu.

Batı'daki burjuva devrimleri (İngiltere, Fransa, Almanya,

Avusturya), bilindiği gibi, başka bir yolu izledi. Orada devrimde hegemonya, zayıflığından ötürü bağımsız bir siyasi güç oluşturmamayan ve oluşturamayacak da olan proletaryada değil, tam tersine liberal burjuvazideydi. Orada köylülük, feodal düzenden kurtuluşu, sayıca güçsüz ve örgütlenmemiş olan proletaryanın elinden değil, tam tersine burjuvazinin elinden elde etti. Orada köylülük liberal burjuvaziyle ortaklaşa, eski düzene karşı yürüdü. Orada köylülük, burjuvazinin bir yedek gücünü oluşturdu. Orada dolayısıyla devrim, burjuvazinin siyasi ağırlığının muazzam bir şekilde güçlenmesine yol açtı.

Rusya'da ise burjuva devrim tamamıyla taban tabana zıt sonuçlar verdi. Rusya'da devrim, bir siyasi güç olarak burjuvazinin güçlenmesine değil, tam tersine zayıflamasına, onun siyasi yedek güçlerinin artmasına değil, tam tersine, onun temel gücünün yitirilmesine, köylülüğün yitirilmesine yol açtı. Rusya'daki burjuva devrim, liberal burjuvaziye değil, tam tersine, çevresinde milyonlarca köylü kitesini birleştiren devrimci proletaryayı önplana çıkardı.

Diğer şeylerin yanısıra, Rusya'daki burjuva devriminin nispeten kısa bir zaman süresinde proletarya devrimine doğru gelişmesi olgusu da bundan ileri gelir. Proletaryanın hegemonyası, proletarya diktatörlüğünün embriyonu ve ona geçiş aşamasıydı.

Rus devrimindeki bu kendine özgü görüngü, Batı'daki burjuva devrimlerinin tarihinde örneği olmayan bu görüngü nasıl açıklanır? Bu kendine özgü nereden gelir?

Bu, Rusya'daki burjuva devriminin, Batı'da olduğundan daha gelişmiş sınıf mücadelesi koşulları altında gelişmesiyle açıklanır; Rus proletaryasının bu dönemde halihazırda bağımsız

bir siyasi güce dönüşmüş olmasıyla, oysa proletaryanın devrimci ruhundan korkan liberal burjuvazinin, devrimci ruhun her türlü izini bile yitirmesiyle (özellikle 1905 yılının derslerinden sonra) ve artık Çar'la ve büyük toprak sahipleriyle devrime karşı, işçilere ve köylülere karşı bir ittifak rotası tutmasıyla açıklanır.

Rus burjuva devriminin kendine özgü olduğunu belirleyen şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:

a) Devrimin arifesinde, Rus sanayiinin eşi görülmemiş ölçüde yoğunlaşması. Örneğin, Rusya'da bütün işçilerin %54'ünün, 500'den fazla işçi çalıştıran işletmelerde çalıştığı, oysa Kuzey Amerika gibi gelişmiş bir ülkede bütün işçilerin ancak %33'ünün bu tip işletmelerde çalıştığı bilinir. Bolşevik Partisi gibi devrimci bir partinin varlığı ile birlikte tek başına bu durumun bile, Rusya işçi sınıfını ülkenin siyasal hayatında muazzam bir güç haline getirdiğini ayrıca tanıtlamaya gerek yoktur.

b) İşletmelerdeki sömürünün korkunç biçimleri ile Çar'ın ücretli katillerinin dayanılmaz polis rejiminin birleşmesi; bu durum, işçilerin her ciddi grevini oldukça önemli bir siyasi eyleme dönüştürüp, işçi sınıfını çelikleştirip, sonuna kadar devrimci bir güç haline getiriyordu.

c) 1905 Devrimi'nden sonra Çarlığa uşaklığa ve doğrudan karşı-devrime dönüşen Rus burjuvazisinin siyasi gevşekliği; bu olgu yalnızca Rus burjuvazisini Çarlığın kollarına atan Rusya proletaryasının devrimci ruhuyla değil, ayrıca aynı zamanda bu burjuvazinin hükümet ihalelerine doğrudan bağımlılığı ile de açıklanır.

d) Köylerde serflikin, en iğrenç, en dayanılmaz biçimlerinin

kalıntılarının varlığı, bunların büyük toprak sahiplerinin sınırsız iktidarıyla tamamlanması; bu durum, köylülüğü devrimin kollarına itti.

e) Canlı olan herşeyi boğan ve keyfi yönetimiyle kapitalist ve büyük toprak sahibi tarafından ezilmeyi daha da katmerleştiren Çarlık; bu durum, işçilerin ve köylülerin mücadelesini bir tek devrimci sel içinde birleştirdi.

f) Rusya'nın siyasi yaşamının tüm bu çelişkilerini derin bir devrimci bunalım içine akıtan ve devrime muazzam bir vuruş gücü kazandıran emperyalist savaş.

Bu koşullar altında köylülük kime yönelebilirdi? Büyük toprak sahiplerinin sınırsız iktidarına karşı, Çar'ın keyfi yönetimine karşı, kendi ekonomisini yıkan mahvedici savaşa karşı kimden destek arayacaktı? Liberal burjuvaziden mi? Ama dört Duma'nın dördünün de uzun yıllar süren deneyimlerinin gösterdiği gibi, o bir düşmandı. Sosyal-Devrimcilerden mi? Sosyal-Devrimciler elbette Kadetlerden "daha iyi"lerdi, ve programları "biraz uygun"du, neredeyse köylü programıydı; ama Sosyal-Devrimciler yalnızca köylülere dayanmayı düşündüklerine ve düşmanın güçlerini ilk planda aldığı yer olan kentte zayıf olduklarına göre, onlar ne verebilirdi? Ne kırdı ne kentte, hiçbir şeyin önünde gerilemeyecek olan, Çar'a ve büyük toprak sahiplerine karşı en ön safta cesaretle mücadele edecek olan, köylülüğün kendini kölelikten, toprağa susamışlıktan, baskıdan ve savaştan kurtarmasına yardım edecek olan o yeni güç neredeydi? Rusya'da hiç böyle bir güç var mıydı? Evet, vardı. Bu, daha 1905 yılında gücünü sonuna kadar savaşıma yeteneğini, cesaretini ve devrimci ruhunu göstermiş olan Rus proletaryasıydı.

Her halükârda, onun gibi bir başka güç daha yoktu, ve başka hiçbir yerde de bulunamazdı.

İşte bu nedenle köylülük, Kadetlere sırt çevirip yüzünü Sosyal-Devrimcilere döndürdükten hemen sonra Rus proletaryası gibi cesur bir devrim önderinin önderliğine tabi kılmanın zorunluluğunu kavradı.

Rus burjuva devriminin kendine özgü niteliğini tayin eden hususlar bunlardır.

3— Proleter devrim sırasında köylülük. Bu dönem, fiu-bat Devrimi'nden (1917) Ekim Devrimi'ne (1917) kadar olan zaman dilimini kapsar. Bu dönem nispeten kısadır, toplam sekiz ay; ama bu sekiz ay, kitlelerin siyasi aydınlanması ve devrimci eğitimi bakımından, normal anayasal gelişmenin onlarca yılına rahatlıkla eşit tutulabilir; çünkü bu sekiz ay, sekiz **devrim** ayıydı. Bu dönemin karakteristik özelliği, köylülüğün daha da devrimcileşmesi, Sosyal-Devrimcilerden hayal kırıklığına uğraması, köylülüğün Sosyal-Devrimcilere **sırt çevirmesi**, köylülüğün, ülkeyi barışa götürebilecek biricik, sonuna kadar devrimci güç olarak proletaryanın etrafında **doğrudan birleşmeye** doğru yeni bir **dönüş** yapmasıdır. Bu dönemin tarihçesi, Sosyal-Devrimcilerin (küçük-burjuva demokrasisinin) ve Bolşeviklerin (proletarya demokrasisinin) köylülük uğruna, köylülüğün çoğunluğunun kazanılması uğruna mücadelesinin tarihçesidir. Bu mücadelenin yazgısını koalisyon dönemi, Kerenski dönemi, Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin, büyük toprak sahiplerinin topraklarına elkonulmasını reddetmeleri, Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin savaşın sürdürülmesi uğrunda mücadelesi, cephedeki Haziran saldırısı, askerlere ölüm cezası, Kornilov isyanı belirledi.

Daha önceki dönemde, devrimin ana sorunu, Çar'ın ve büyük toprak sahiplerinin iktidarının devrilmesi iken, şimdi, fiubat Devrimi'nden sonraki dönemde, Çar'ın artık olmadığı ve sonu gelmek bilmeyen savaşın ülke ekonomisini baştan aşağı sarstığı ve köylülüğü tamamen mahvettiği dönemde, savaşın tasfiyesi sorunu devrimin ana sorunu haline gelmişti. Ağırılık merkezi, besbelli ki, salt iç sorunlardan ana soruna, savaş sorununa kaymıştı. "Savaşa son!", "Savaştan çıkmalı!" — tükenmiş ülkenin ve herşeyden önce köylülüğün genel haykırışı bu idi.

Ama savaştan çıkmak için, Geçici Hükümet'i devirmek, burjuvazinin iktidarını devirmek, Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin iktidarını devirmek gerekiyordu; çünkü savaşı "muzaffer son"a kadar uzatmak isteyen onlar, ve yalnızca onlardı. Pratikte, savaştan çıkmak için burjuvaziyi devirmekten başka bir çıkış yolu yoktu.

Bu, yeni bir devrimdi, bir proletarya devrimiydi; çünkü devrim, emperyalist burjuvazinin en uç sol fraksiyonunu, Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin partisini iktidardan süpürüp atıyor, yeni bir iktidarı, proletarya iktidarını, Sovyetler iktidarını yaratıyor; devrimci proletaryanın partisini, Bolşeviklerin partisini, emperyalist savaşa karşı ve demokratik barış için mücadele nin devrimci partisini iktidara getiriyordu. Köylülüğün çoğunluğu, işçilerin barış uğruna, Sovyet iktidarı uğruna mücadelesini destekledi.

Köylülük için başka bir çıkış yolu yoktu. Başka bir çıkış yolu olamazdı da.

Böylece Kerenski dönemi, köylülüğün emekçi kitleleri için muazzam bir pratik ders oldu; çünkü Kerenski dönemi, Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin iktidarı altında ülkenin asla savaştan çıkamayacağını, köylülerin ne toprak ne de özgürlük

yüzü görebileceklerini, Sosyal-Devrimcileri ve Menşevikleri Kadetlerden ayıran tek şeyin bunların tatlı dilleri ve yalancı vaatleri olduğunu, gerçekte ise aynı emperyalist, Kadetçi politikayı izlediklerini, ülkeyi çıkmazdan kurtaracak olan tek gücün ancak Sovyetler'in iktidarı olabileceğini açıkça gösterdi. Savaşın daha da uzatılması sadece bu dersin doğruluğunu onaylıyor, devrime ivme kazandırıyor ve köylü ve asker kitlelerinin milyonlarını proletarya devrimi etrafında **doğrudan birleştiriyordu**. Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin soyutlanması çürütülemez bir olgu haline geldi. Koalisyon döneminin pratik dersi olmaksızın proletarya diktatörlüğü imkânsız olurdu.

Burjuva devriminin proleter devrime geçmesi sürecini kolaylaştıran koşullar işte bunlardır.

Rusya'da proletarya diktatörlüğü böyle ortaya çıktı.

4— Sovyet iktidarının sağlamaştırılmasından sonra köylülük. Daha önceleri, devrimin birinci döneminde, Çarlığın devrilmesi, ve daha sonra, fiubat Devrimi'nden sonra, herşeyden önce, burjuvaziyi devirerek emperyalist savaştan çıkma esas hedef olmasına karşılık, şimdi, içsavaşın tasfiyesinden ve Sovyet iktidarının sağlamaştırılmasından sonra, iktisadi inşanın sorunları ön plana çıktı. Millileştirilmiş sanayii güçlendirmek ve geliştirmek; bu amaçla sanayii ve köylü ekonomisini devletçe düzenlenen ticaretle birbirine bağlamak; teslimat yükümlülüğünün yerine aynî vergiyi geçirmek ve sonra da aynî vergiyi giderek azaltarak sanayi ürünlerinin köylü iktisadının ürünleriyle değişimine ulaşmak; ticareti canlandırmak ve köylülüğün geniş kitlelerini çekerek kooperatifleri geliştirmek — sosyalist ekonominin temellerinin kurulması yolunda iktisa-

di inşanın ivedi görevlerini Lenin böyle çiziyordu.

Bu görevin, Rusya gibi bir köylü ülkesinin gücünü aşabileceği söyleniyor. Hatta bazı kuşkucular, bunun düpedüz ütöpik olduğunu, gerçekleştirilemez olduğunu, çünkü köylülüğün köylülük olduğunu, küçük üreticilerden oluştuğunu ve bu yüzden de sosyalist üretimin temelini örgütlenmesine çekilemeyeceğini söylüyorlar.

Ama kuşkucular yanılıyorlar, çünkü verili durumda tayin edici öneme sahip belli hususları hesaba katmıyorlar. Bu hususlardan en önemlilerini inceleyelim.

Birincisi. Sovyetler Birliği'nin köylülüğü, Batı'nın köylülüğüyle karıştırılmamalıdır. Üç devrimin okulundan geçmiş ve proletarya ile birlikte ve başında proletarya olmak üzere Çar'a ve burjuva iktidarına karşı mücadele etmiş bir köylülük, toprağı ve barışı proleter devrimin elinden elde etmiş olan ve bundan dolayı da proletaryanın yedek gücü haline gelmiş bir köylülük — böyle bir köylülük, burjuva devrimi sırasında liberal burjuvazinin önderliği altında mücadele etmiş olan, toprağı bu burjuvazi sayesinde elde etmiş ve bundan dolayı da burjuvazinin bir yedek gücü haline gelmiş olan bir köylülükten mecburen farklı olmak zorundadır. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, proletarya ile siyasi dostluğa ve siyasi işbirliğine yüksek değer vermeyi öğrenen ve özgürlüğünü bu dostluğa ve bu işbirliğine borçlu olan Sovyet köylülüğü, proletarya ile iktisadi işbirliğine özellikle elverişli olmak zorundadır.

Engels şöyle diyordu: "Siyasi iktidarın sosyalist parti tarafından ele geçirilmesi, pek uzak olmayan bir geleceğin meselesi haline gelmiştir. Ama siyasi iktidarı ele geçirmek için bu Parti'nin önce kentten kırlara geçmesi, kırdaki bir güç haline gel-

mesi gerekiyor." (Bkz. **Engels**, "Köylü Sorunu", 1922 baskısı^[16].) O bunu geçen yüzyılın doksanlı yıllarında, Batı'nın köylülüğüyle ilgili olarak yazıyordu. Üç devrim sürecinde bu alanda muazzam bir çalışma yapmış olan Rus komünistlerinin, kırdaki Batı'daki yoldaşlarımızın hayallerinden bile geçirmedikleri bir nüfuz kazanmakta ve bir üs oluşturmakta şimdiden başarı sağladıklarını tanıtlamanın gereği var mı? Bu durumun, Rusya'da işçi sınıfı ile köylülük arasındaki iktisadi işbirliğini örgütlemeyi temelden kolaylaştırmak zorunda olduğu nasıl yadsınabilir?

Kuşkucular, küçük köylülerden daima, sosyalist inşa ile bağdaşmayan bir etken olarak söz ediyorlar. Oysa Engels'in, Batı'nın küçük köylüleri hakkında söylediklerini bir dinleyelim:

"Ve biz kesinlikle küçük köylüden yanayız; onun yazgısını daha katlanılabilir kılmak, eğer akli yatmışsa kooperatife geçişini kolaylaştırmak, ve hatta, eğer akli henüz yatmamışsa, meseleyi enine boyuna düşünmek için parseli üzerinde uzun bir düşünme zamanı bırakmak için, elden gelen izin verilebilir herşeyi yapacağız. Biz bunu yalnızca, kendi başına çalışan küçük köylüyü dolaylı olarak kendimizden saydığımızdan değil, ayrıca aynı zamanda doğrudan parti çıkarları için de yapıyoruz. Proletarya içine gerçekten düşmekten kurtarabileceğimiz, henüz köylü olarak kazanabileceğimiz köylülerin sayısı ne kadar büyük olursa, toplumsal dönüşüm de o kadar hızlı ve kolay olacaktır. Bu dönüşüm için, kapitalist üretimin her yerde en son sonuçlarına kadar gelişmesine, son küçük zanaatçının, son küçük köylünün, kapitalist büyük işletmenin kurbanları durumuna düşmelerine dek beklemeye zorlanmak, bize hiçbir yarar sağlamaz. Bu amaçla köylülerin çıkarları doğrultusunda kamusal kaynaklardan yapılacak maddi özveriler, kapitalist ekonomi açısından sadece sokağa atılmış para olarak görülebilir, ama yine de bu paralar mükemmel bir yatırımdır, çünkü genel toplumsal yeniden örgütlenme

harcamalarında belki on kez daha büyük bir pay tasarruf ederler. Dolayısıyla, bu anlamda köylülere karşı oldukça liberal davranabiliriz." (Aynı yerde.)

Engels, Batı'nın köylülüğünü kastederek bunları söylüyor. Ama Engels'in söylediklerinin, proletarya diktatörlüğü ülkesinde olduğu kadar hiçbir yerde bu kadar kolayca ve bu kadar tam olarak gerçekleştirilemeyeceği açık değil midir? "Dolaylı olarak kendimizden saydığımız kendi başına çalışan küçük köylülerin" bizim tarafımıza geçişini sağlamak, bunun için zorunlu "maddi özverileri" yapmak ve bunun için gerekli "köylülere karşı oldukça liberal tavrı" pratiğe koymanın, ancak Sovyetler Birliği'nde derhal ve tamamen mümkün olduğu, köylüler yararına bu ve benzeri önlemlerin Rusya'da daha bugünden uygulandığı açık değil midir? Bu durumun da, Sovyet ülkesinde iktisadi inşayı kolaylaştıracağı ve ilerleteceği nasıl yadsınabilir?

İkincisi. Rusya'daki tarım, Batı'nın tarımı ile karıştırılmamalıdır. Orada tarımın gelişmesi, kapitalizmin her zamanki çizgisini izler, bir uçta büyük çiftlikler ve özel kapitalist latifundiyalarla, öteki uçta yoksulluk, sefalet ve ücret köleliği olmak üzere köylülüğün derin bir farklılaşması koşullarında olur. Dolayısıyla orada çökme ve çürüme tamamıyla doğaldır. Rusya'da ise başkadır. Bizde tarımın gelişmesi, bu yolu izleyemez; sadece Sovyetler iktidarının varlığı ve en önemli üretim aletlerinin ve araçlarının millileştirilmiş olması bile böyle bir gelişmeye izin vermez. Rusya'da tarımın gelişmesi başka bir yoldan yürümek zorundadır; milyonlarca küçük ve orta köylünün kooperatiflerde birleşmesi yolunu, kırdaki, devletin tanıdığı tercihli kredilerle desteklenen kitlesel kooperatiflerin gelişmesi yolunu izlemek zorundadır. Lenin, kooperatifçilik üzerine yazılarında, bizde

tarımın gelişmesinin yeni bir yoldan yürümek zorunda olduğuna; köylülerin çoğunluğunun kooperatifler aracılığıyla sosyalist inşaya çekilmesi yolunu, ilkönce sürüm alanında ve daha sonra tarımsal ürünlerin üretimi alanında da giderek kolektivism ilkelerinin tarımın içine işlemesi yolunu izlemek zorunda olduğuna isabetle işaret etmiştir.

Bu bakımdan tarım kooperatiflerinin faaliyetiyle bağlantı içinde kırdaki gözlemlenen bazı yeni görünümeler son derece ilginçtir. Tüm-Rusya Tarım Kooperatifleri Birliği^[17] içinde, tarımın tek tek dalları için, keten, patates, yağ vb. üretimi için büyük geleceği olan yeni büyük örgütler ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında örneğin Keten Merkezi, köylü keten yetiştiricilerini tüm bir ağla kucaklamaktadır. Keten Merkezi köylülere tohum ve üretim araçları sağlamakta, sonra bu köylülerden ürettikleri tüm keteni satın almakta ve bunu toptan pazara sürmektedir; köylülere kazançtan pay sağlamakta ve böylece köylü iktisadını Tüm Rusya Tarım Kooperatifleri Birliği aracılığıyla devlet sanyine bağlamaktadır. Böyle bir üretim örgütü biçimini nasıl adlandırmalı? Bence bu, tarım alanındaki büyük çaplı devlet sosyalizmi üretiminin, evdeki çalışma sistemidir. Burada, devlet sosyalist üretimin evde çalışma sisteminden söz ederken kapitalist düzende, örneğin tekstil sanayiinde hammaddeleri ve aletleri kapitalistten alan ve tüm ürünlerini kapitaliste teslim eden ev işçilerinin, pratikte evde çalışan yarı-ücretli işçiler durumunda oldukları, evde çalıştırma sistemiyle analoji kurmaktayım. Bu, tarımın gelişmesinin bizde izlemesi gereken yolu gösteren birçok belirtiden biridir. Tarımın diğer kollarında buna benzer belirtileri burada anmanın gereği yoktur.

Kanıtlamaya gerek yoktur ki, köylülüğün muazzam çoğunluğu, bu yeni gelişme yolunda istekle ilerleyecek ve özel

kapitalist latifundiyalar ve ücretli kölelik yolunu, sefalet ve yıkım yolunu reddedecektir.

Tarımımızın gelişme yolları hakkında Lenin şöyle diyor:

"Tüm büyük çaplı üretim araçları üzerinde devletin tasarrufu yetkisi, devlet iktidarının proletaryanın ellerinde olması, bu proletaryanın milyonlarca küçük ve küçücük köylülerle ittifakı, bu proletaryanın köylülük karşısındaki yönetici konumunun güvenlik altına alınmış olması vs. — tüm bunlar, daha önce küçümseyerek bezirgânlık olarak gördüğümüz ve şimdi, NEP düzeninde bazı bakımlardan öyle görmekte haklı olduğumuz kooperatiflerden, sadece kooperatiflerden hareket ederek, tam bir sosyalist toplumu kurmak için gerekli olan herşey değil mi? Bu, henüz sosyalist bir toplumun kuruluşu değildir, ama bu kuruluş için gerekli ve yeterli olan herşeydir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 428.)

Daha sonra Lenin, proletarya diktatörlüğü altında "nüfusu örgütlemenin yeni ilkesi" olarak kooperatiflerin ve yeni "toplumsal düzenin" mali ve diğer bakımlardan desteklenmesi zorunluluğundan şöyle söz eder:

"Her toplumsal düzen, ancak belirli sınıf tarafından mali olarak desteklenirse ortaya çıkar. 'Özgür' kapitalizmin doğuşunun malolduğu yüzlerce ve yüzlerce milyon rubleyi anımsatmak gereksiz. fiimdi kavramak ve kavradığımızı eyleme dönüştürmek zorundayız ki, bugün olağanüstü ölçüde desteklemek zorunda olduğumuz toplumsal düzen, kooperatif düzenidir. Ama onu kelimenin gerçek anlamında desteklemek zorundayız, yani bu destekten herhangi bir kooperatifsel ticareti anlamak yetersizdir, bu destekten, **gerçek halk kitlelerinin gerçekten katıldığı** kooperatifsel ticaretin desteklenmesini anlamak zorundayız." (Aynı yerde, s. 429, Rusça.)

Bütün bu olgular neyi kanıtlamaktadır?

Kuşkucuların yanıldıklarını.

Emekçi köylü kitlelerini proletaryanın yedek gücü olarak görmekte Leninizmin haklı olduğunu.

İktidardaki proletaryanın, sanayi ile tarımı birleştirmek, sosyalist inşayı geliştirmek ve proletarya diktatörlüğüne, o olmaksızın sosyalist iktisada geçmenin mümkün olmadığı vazgeçilmez temeli yaratmak için bu yedek güçten yararlanabileceğini ve yararlanmak zorunda olduğunu.

VI

ULUSAL SORUN

Bu konudan iki ana soruyu ele alacağım:

- a) sorunun konuluğu;
- b) ezilen halkların kurtuluş hareketi ve proleter devrim.

1 — **Sorunun konuluğu.** Son yirmi yıl içinde ulusal sorun çok önemli bir dizi değişikliklerden geçti. İkinci Enternasyonal dönemindeki ulusal sorun ile Leninizm dönemindeki ulusal sorun bir ve aynı şey olmaktan çok uzaktır. Bunlar yalnızca kapsamı bakımından değil, tam tersine iç karakterleri bakımından da birbirinden temelden ayrılmaktadır.

Eskiden ulusal sorun genellikle, esas olarak "uygar" milliyetleri ilgilendiren dar bir sorunlar çemberi içinde kalırdı. İrlandalılar, Macarlar, Polonyalılar, Finliler, Sırlar ve bazı başka Avrupa milliyetleri — ilte İkinci Enternasyonal önderlerinin yazgılarıyla ilgilendikleri, tam haklarına sahip olmayan halklar bunlardı. Ulusal baskının en kaba ve en zalim biçimlerine uğrayan Asya ve Afrika'nın on milyonlarca ve yüz milyonlarca halkı, genelde onların görüş alanı dışında kalırdı. Beyazlar ile siyahları, "uygarlar" ile "uygar olmayanlar"ı bir tutmaya bir türlü karar verilemiyordu. Sömürgelerin kurtuluş sorunundan dikkatle kaçınan iki-üç anlamsız, sudan karar — İkinci Enternasyonal önderlerinin övünebildikleri her şey bundan ibaretti. Bugün, ulusal sorundaki bu ikiliğe ve yarım-gönüllülüğe artık son verilmiş gözüyle bakılmalıdır. Leninizm, bu açık uygunsuzluğu, beyazlar ile siyahlar arasındaki, Avrupalılar ile

Asyalılar arasındaki, emperyalizmin "uygar" ve "uygar olmayan" köleleri arasındaki bu ayrım duvarını yıktı ve böylece ulusal sorunu sömürgeler sorunuyla bağladı. Böylece ulusal sorun özel bir sorun, bir devletin iç sorunu olmaktan çıkıp, genel ve uluslararası bir sorun haline, bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin ezilen halklarının emperyalizmin boyunduruğundan kurtuluşu dünya sorunu haline geldi.

Eskiden, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi genellikle yanlış yorumlanırdı ve sık sık ulusların özerklik hakkı biçiminde daraltılırdı. Hatta II. Enternasyonal'in bazı önderleri, kendi kaderini tayin hakkını kültürel özerklik hakkına; yani tüm siyasi iktidar hakim ulusun elinde bırakılırken, ezilen ulusların kendi kültürel kuruluşlarına sahip olma hakkına indirgeyecek kadar ileri götürdüler. Bu durum, kendi kaderini tayin fikrinin, ilhaklara karşı bir mücadele aracı olmaktan çıkıp, ilhakların haklı gösterilmesi için bir araç olmaya dönüşme tehlikesiyle karşı karşıya kalmasına yol açtı. fiimdi bu kafa karışıklığına üstesinden gelinmiş gözüyle bakılmalıdır. Leninizm, kendi kaderini tayin kavramını, bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin ezilen halklarının tamamen ayrılma hakkı, ulusların bağımsız devlet varlığı hakkı olarak yorumlayarak bu kavramı genişletmiştir. Böylelikle kendi kaderini tayin hakkı kavramını özerklik hakkı olarak yorumlayarak ilhakları haklı gösterme olanağı dâİtalanmıştır. Kendi kaderini tayin ilkesi ise, emperyalist savaş sırasında sosyal-İovenlerin elinde olduğu gibi, kitlelerin aldatılmasının bir aracı olmaktan çıkarak, bütün emperyalist emellerin ve İovenist entrikaların maskesini düİürme aracı, kitleleri enternasyonalizm ruhuyla siyasi bakımdan aydınlatmanın bir aracı haline geldi.

Eskiden, ezilen uluslar sorunu, genellikle salt hukuki bir so-

run olarak görülürdü. "Ulusal hak eİitliği" üzerine tumturaklı bildiriler, "ulusların eİitliği" üzerine sayısız açıklamalar — İİte, bir grup ulusun (azınlığın) diğer bir grup ulusu sömürerek yaİadığı emperyalizm kolullarında, "ulusların eİitliği"nin ezilen halklarla alay etmek olduğu olgusunu örtbas etmeye çalıİan II. Enternasyonal partileri bunlarla yetindiler. fiimdi ulusal sorundaki bu burjuva-hukuksal kavrayılın maskesi düİürülmüİ olarak görülmelidir. Leninizm, proletarya partilerince doğrudan desteklenerek güçlendirilmeyen ezilen halkların kurtuluş mücadelesine iliİkin "ulusların eİitliği" açıklamalarının içi bol ve sahtekârca olduğunu açıklayarak, ulusal sorunu tantanalı açıklamaların yüksekliklerinden yeryüzüne indirdi. Böylelikle ezilen uluslar sorunu, ezilen ulusların emperyalizme karşı mücadeleleri için, ulusların gerçek eİitliği için, onların bağımsız devlet varlıkları için destek, yardım, gerçek ve sürekli yardım sorunu haline geldi.

Eskiden ulusal sorun, reformist bir bakılı açısiyla, ayrı, bağımsız bir sorun olarak; sermayenin iktidarı, emperyalizmin devrilmesi, proleter devrim genel sorunuyla bağlantısız bir sorun olarak ele alınırdı. Sömürgelerdeki kurtuluş hareketiyle doğrudan ittifak olmaksızın Avrupa'da proletaryanın zaferinin mümkün olduğu, ulusal sorunun ve sömürgeler sorununun sessizce, "kendiliğinden", proleter devrimin anayolunun dilinde, emperyalizme karşı devrimci mücadele olmaksızın çözülebileceği sessizce varsayılırdı. fiimdi bu devrim karlıtı görülün maskesi düİürülmüİ olarak görülmelidir. Leninizm tanıtlamıİ ve emperyalist savaş ile Rusya'daki devrim doğrulamıİtır ki, ulusal sorun ancak proleter devrim ile bağlantı içinde ve proleter devrimin zemini üzerinde çözülebilir; Batı'daki devrimin zafer yolu, sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin

emperyalizme karlı kurtulu hareketiyle devrimci ittifaktan geçer. Ulusal sorun, proleter devrimi genel sorunun bir parçası, proletarya diktatörlüğü sorunun bir parçasıdır.

Sorun İudur: Ezilen ülkelerin devrimci kurtulu hareketlerinin baırında var olan devrimci olanaklar **artık tükenmi midir**, tükenmemi midir, ve eğer tükenmemi ise, bu olanaklardan proleter devrim için yararlanmak, bağımlı ve sömürge ülkeleri emperyalist burjuvazinin bir yedek gücü olmaktan çıkarıp devrimci proletaryanın bir yedek gücü, onun müttefiki yapabilmek için gerekçeli bir umut var mıdır?

Leninizm bu soruya olumlu yanıt verir, yani ezilen ülkelerin ulusal kurtulu hareketlerinin baırında devrimci potansiyelin var olduğu görülünü savunur ve bunlardan, ortak dümanın devrilmesi için, emperyalizmin devrilmesi için yararlanmanın mümkün olduğu görülündedir. Emperyalizmin gelişme mekanı, emperyalist sava ve Rusya'daki devrim, Leninizmin bu konuda vardığı sonuçları tamamıyla doğrular.

"Egemen" ulusların proletaryasının, ezilen ve bağımlı halkların ulusal kurtulu hareketlerini destekleme, kararlılıkla ve aktif bir İekilde destekleme zorunluluğu buradan çıkar.

Bu elbette ki, proletaryanın **her** ulusal hareketi her zaman ve her yerde, tek tek bütün somut durumlarda desteklemek zorunda olduğu anlamına gelmez. Burada sözkonusu olan, emperyalizmi sağlama İırtmaya ve sürdürmeye yönelik hareketler değil, onu zayıflatmaya, devirmeye yönelik ulusal hareketlerin desteklenmesidir. Tek tek ezilen ülkelerin ulusal hareketlerinin, proletarya hareketinin gelişmesinin çıkarlarıyla çatıldığı durumlar vardır. Kendiliğinden anlaşılr ki, böyle durumlarda bir destek sözkonusu olamaz. Ulusların hakları sorunu, soyut, kendi

içine kapalı bir sorun değil, tam tersine proleter devrimi genel sorununun bir parçası, bütüne tabi ve bütünün bakı açısından görülme zorunda olan bir sorundur. Geçen yüzyılın kırklı yıllarında Marx, Polonyalıların ve Macarların ulusal hareketinden yana, Çeklerin ve Güney Slavların ulusal hareketine ise karlıydı. Neden? Çünkü Çekler ve Güney Slavları o sıralar "gerici halklar"dı, Avrupa'daki "Rus ön karakolları" idi, oysa Polonyalılar ve Macarlar mutlakiyete karlı mücadele eden "devrimci halklar" idi. Çünkü o sıralar Çeklerin ve Güney Slavlarının ulusal hareketinin desteklenmesi, Çarlığın, Avrupa'daki devrimci hareketin en tehlikeli dümanın dolaylı desteklenmesi demektir.

"Demokrasinin tek tek talepleri", diyor Lenin, "bunlardan biri olarak kendi kaderini tayin hakkı, mutlak birley değildir, tam tersine, genel-demokratik (İimdi: genel-sosyalist) **dünya** hareketinin **küçük bir parçasıdır**. Tek tek somut durumlarda parçanın bütünle çelişmesi mümkündür, o zaman parça atılmalıdır." (Bkz. Lenin, Bütün Eserler, 4. baskı, c. 22, s. 326, Rus ça.)

İte tek tek ulusal hareketler sorununda, bu hareketlerin mümkün olan gerici karakteri sorununda durum budur; elbette ki yalnızca, biçimsel bakı açısından, soyut haklar bakı açısından değil, somut olarak, devrimci hareketin çıkarları bakı açısından bakıldığında.

Aynı İeyi, genelde ulusal hareketlerin devrimci karakteri için de söylemek gerekir. Ulusal hareketlerin muazzam çoğunluğunun kuİku götürmez devrimci karakteri, tıpkı tek tek bazı ulusal hareketlerin mümkün gerici karakterinin görel ve kendine özgü olması gibi, görel ve kendine özgüdür. Emperya-

list baskı koşulları altında ulusal hareketlerin devrimci karakteri, harekette mutlaka proleter ögelerin yer alması gerektiğini; hareketin devrimci ya da cumhuriyetçi bir programa, demokratik bir temele sahip olması gerektiğini önler koşmaz. Afganistan Emir'i'nin Afganistan'ın bağımsızlığı için mücadelesi, Emir'in ve mücadele arkadallarının monarlist görüşlerine rağmen, nesnel olarak **devrimci** bir mücadeledir; çünkü bu mücadele emperyalizmi zayıflatmakta, parçalamakta ve onun altını oymaktadır; oysa örneğin Kerenski ve Tsereteli, Renaudel ve Scheidemann, Çernov ve Dan, Henderson ve Clynes gibi "çaresiz" demokratların ve "sosyalistlerin", "devrimcilerin" ve cumhuriyetçilerin emperyalist savaşlarındaki mücadelesi **gerici** bir mücadele idi; çünkü emperyalizmi İrin gösteriyor, sağlamlaştırıyor ve zafere götürmek istiyordu. Aynı nedenlerle Mısırlı tüccarların ve burjuva aydınların Mısır'ın bağımsızlığı için mücadelesi, Mısır ulusal hareketinin önderlerinin burjuva kökenine ve burjuva toplumsal konumuna rağmen, nesnel olarak **devrimci** bir mücadele iken; İngiliz "İiçi" hükümetinin Mısır'ın bağımlı konumunu sürdürmek için mücadelesi, bu hükümetin üyelerinin proleter kökeni ve proleter toplumsal konumuna rağmen, bunların sosyalizmden "yana" olmalarına rağmen, aynı nedenlerden ötürü **gerici** bir mücadeledir. Hindistan ve Çin gibi, kurtuluş yolunda her adımları biçimsel demokrasinin taleplerine pek uymasa bile, emperyalizme indirilen güçlü bir balyoz darbesi olan, yani hiç kuşkusuz **devrimci** bir adım olan daha başka, daha büyük sömürge ve bağımlı ülkelerin ulusal hareketinden söz bile etmiyorum.

Lenin, ezilen ülkelerin ulusal hareketinin biçimsel demokrasi bakımından değil, tam tersine emperyalizme karşı genel mücadele bilançosundaki gerçek sonuçları bakımından değerlendirilmesi gerektiğini, yani "soyutlanarak değil, tam tersine dünya ölçüsünde" değerlendirilmesi gerektiğini söylerken

haklıydı (Bkz. Lenin, Bütün Eserler, 4. baskı, c. 22, s. 326, Rusça).

2 — **Ezilen halkların kurtuluş hareketi ve proleter devrim.** Ulusal sorunu çözerken Leninizm İu önermelerden yola çıkar:

a) Dünya iki kampa ayrılmıştır: mali sermayeyi ellerinde tutan ve dünya nüfusunun muazzam çoğunluğunu sömüren bir avuç uygar ulusların kampı; ve bu çoğunluğu oluşturan, sömürgelelerin ve bağımlı ülkelerin ezilen ve sömürülen halklarının kampı;

b) mali sermaye tarafından ezilen ve sömürülen sömürgele ve bağımlı ülkeler, emperyalizmin çok büyük bir yedek gücünü ve çok önemli bir güç kaynağını oluşturur;

c) bağımlı ve sömürge ülkelerdeki ezilen halkların emperyalizme karşı devrimci mücadelesi, onların baskıdan ve sömürden kurtulmalarının biricik yoludur;

d) en önemli sömürge ve bağımlı ülkeler, İimdiden ulusal kurtuluş yolunu tutmuşlardır; bu, kaçınılmaz olarak, dünya kapitalizminin bunalımına yol açacaktır;

e) gelişmiş ülkelerdeki proletarya hareketinin ve sömürgelelerdeki ulusal kurtuluş hareketinin çıkarları, devrimci hareketin bu iki türünün ortak dümana karşı, emperyalizme karşı bir ortak cephede birleşmesini gerektirmektedir;

f) ortak devrimci bir cephe oluşturulup sağlamlaştırılmadan, gelişmiş ülkelerde İiçi sınıfının zaferi ve ezilen halkların emperyalizmin boyunduruğundan kurtuluşu olanaksızdır;

g) ortak devrimci bir cephenin oluşturulması, ezilen

halkların "anavatan" emperyalizmine karşı kurtuluş mücadelesi; ezen ulusun proletaryası tarafından doğrudan ve kararlılıkla desteklenmeksizin olanaksızdır, çünkü "başka halkları ezen bir halk özgür olamaz" (**Engels**);

h) bu destek, ulusların ayrılma hakkı, bağımsız devlet olarak var olma hakkı İiarının yüce tutulması, savunulması ve gerçekleştirilmesi demektir;

i) bu İiar gerçekleştirilmeksizin, ulusların, tüm dünyada sosyalizmin zaferinin maddi temelini oluşturan yekpare dünya pazarı içinde birleşmelerini ve İİbirliğini sağlamak olanaksızdır;

j) bu birlik, halkların karlılıklı güveni ve kardeşçe ilişkileri temelinde oluşan yalnızca özgür bir birlik olabilir.

Buradan, ulusal sorunda iki yan, iki eğilim ortaya çıkar: emperyalist zincirlerden siyasi kurtuluş ve bağımsız ulusal devlet kurma eğilimi —bu, emperyalist baskı ve sömürge sömürüsü temelinde ortaya çıkan bir eğilimdir; ve ulusların iktisaden birbirlerine yaklaşmaları eğilimi— bu, dünya pazarının ve dünya iktisadının oluşmasından ortaya çıkan bir eğilimdir.

"Gelişmekte olan kapitalizm", der Lenin, "ulusal sorunda iki tarihi eğilim tanır. Birinci eğilim: Ulusal yalantının ve ulusal hareketlerin uyanı, her türlü ulusal baskıya karşı mücadele, ulusal devletlerin yaratılması. İkinci eğilim: Uluslararasıdaki çok çeşitli bağların gelişmesi ve çoğalması, ulusal çitlerin yıkılması, sermayenin, genelde iktisadi yalmanın, siyasetin, bilimin vs. uluslararası birliğin yaratılması. Her iki eğilim de kapitalizmin evrensel yasasıdır. Birincisi kapitalist gelişmenin başlangıç aşamasında ağır basar; ikincisi olgunlaşmış, sosyalist topluma dönüşmeye doğru yol alan kapitalizmi belirler." (Bkz. Lenin, Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 20, s. 11, Rusça.)

Emperyalizm açısından bu iki eğilim, uzlaşmaz

çelişkililerdir; çünkü emperyalizm, sömürgeleri sömürmeksizin ve onları İiddet yoluyla "yekpare bütün"ün çerçevesi içinde tutmaksızın yalayamaz; çünkü emperyalizm yalnızca, onlar olmaksızın genelde dölünülemeyecek olan ilhaklar ve sömürge fetihleri yoluyla ulusları birbirine yaklaştırabilir.

Buna karlılık komünizm için ise bu iki eğilim, bir ve aynı İeyin, ezilen halkların emperyalizmin boyunduruğundan kurtuluşu davasının iki yönüdür; çünkü komünizm, halkların yekpare dünya iktisadında birleştirilmelerinin ancak karlılıklı güven ve özgür anlaşma temelinde mümkün olduğunu bilir, halkların özgür bir birliğin yaratılması yolunun, sömürgeleri "yekpare" emperyalist "bütün"den ayrılmasından, onların bağımsız devletlere dönüşmesinden geçtiğini bilir.

Egemen ulusların (İngiltere, Fransa, Amerika, İtalya, Japonya vb.) kendi emperyalist hükümetlerine karşı mücadele etmek istemeyen; "kendi" sömürgelerinin ezilen halklarının baskıdan kurtulma, devlet olarak ayrılma mücadelesini desteklemek istemeyen "sosyalistlerinin" büyük güç İovenizmine karşı inatçı, sürekli ve kararlı mücadele zorunluluğu bundan ötürüdür.

Bu mücadele olmaksızın, egemen ulusların işçi sınıfını hakiki enternasyonalizm ruhuyla, bağımlı ülkelerin ve sömürgelelerin emekçi kitlelerine yakınlaşma ruhuyla, proletarya devrimine gerçekten hazırlanma ruhuyla eğitmek dölünülemez. Eğer Rus proletaryası, eski Rus imparatorluğunun ezilen halklarının sempatisine ve desteğine sahip olmasaydı, Rusya'da devrim zafere ulaşmazdı ve Kolçak ve Denikin yenilmezdi. Ama bu halkların sempati ve desteğini kazanmak için o, herİeyden önce, Rus emperyalizminin zincirlerini parçalamak ve bu halkları ulusal baskıdan kurtarmak zorundaydı.

Aksi takdirde, Sovyet iktidarını sağlamlaştırmak, hakiki enternasyonalizmi sağlamak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği adını taşıyan ve halkların yekpare bir dünya iktisadındaki gelecekteki birliğinin yalayan örneği olan, halkların ilbirliğinin büyük örgütünü yaratmak olanaksız olurdu.

Kendi ulusal dargörüülüklerini almak istemeyen ve kendi ülkesinin kurtulu hareketi ile egemen ülkelerin proletarya hareketi arasındaki bağıntıyı kavramayan ezilen ülkelerin sosyalistlerinin ulusal içe kapanıklığına, dargörüülülüğüne ve yalıtıklığına karşı mücadele zorunluluğu bundan ötürüdür.

Bu mücadele olmaksızın, ezilen ulusların proletaryasının bağımsız bir siyaset izleyebilmesi ve ortak dümanın devrilmesi için mücadelede, emperyalizmin devrilmesi için mücadelede egemen ülkelerin proletaryasıyla sınıf dayanılmasını gerçekleştirebilmesi düşünülmezdi.

Bu mücadele olmaksızın, enternasyonalizm olanaksız olurdu.

Egemen ulusların ve ezilen ulusların emekçi kitlelerini devrimci enternasyonalizm ruhunda eğitmenin yolu budur.

İçilerin enternasyonalizm ruhunda eğitilmesine ilişkin komünizmin ikili görevi hakkında Lenin İunları söylüyor:

"Bu eğitim... büyük, ezen uluslar ve küçük, ezilen uluslar, ilhak eden ve ilhak edilen uluslar için **somut olarak birbirinin aynı** olabilir mi?

Elbette ki olamaz. Ortak hedefe; tam hak elitliğine, **bütün** ulusların en sıkı yakınlaşmasına ve sonra da **kaynaşmasına** giden yol; örneğin tıpkı bir kitap sayfasının ortasında bulunan bir noktaya giden yolun, sayfanın bir kenarından sola doğru, karşı kenarından ise sağa doğru gitmesi gibi, burada da elbette çeşitli somut yollardan geçecektir. Büyük, ezen, ilhakçı bir ulusun bir

sosyal-demokrati, bir yandan genelde ulusların kaynaşmasını savunurken, 'kendi' Nikolaus II'sinin, 'kendi' Wilhelm, George, Poincaré vs.sinin **de** küçük uluslarla (ilhaklar yoluyla) **kaynaşmasından yana** olduğunu bir an bile unutursa, — Nikolaus II Galiçya ile 'kaynaşmaktan' yanadır, Wilhelm II Belçika ile 'kaynaşmaktan' yanadır vs.—, böylesi bir sosyal-demokrat teoride gülünç bir doktriner, pratikte ise emperyalizmin bir suç ortağı olur.

Ezen ülkelerdeki içilerin enternasyonalist eğitiminin ağırlık noktasında, kayıtsız koşulsuz, ezilen ülkelerin ayrılma özgürlüğünü propaganda etmek ve savunmak zorundadır. Bu olmaksızın enternasyonalizm **olmaz**. Bu propagandayı **yapmayan** bir ezen ulusun her sosyal-demokratını, emperyalist ve alçak saymak hakkımız ve görevimizdir. Sosyalizmin gerçekleştirilmesinden önce ayrılma **olayı** binde bir olayda bile mümkün ve 'gerçekleştirilebilir' olsa da, bu mutlak bir taleptir...

Öte yandan, küçük bir ulusun sosyal-demokrati, ajitasyonunda ağırlık noktasını genel formülümüzün **ikinci** kelimesine vermelidir: ulusların 'özgür **birliği**'. O, bir enternasyonalist olarak yükümlülüklerini zedelemeksizin, **hem** kendi ulusunun siyasi bağımsızlığından, **hem de** komlu devlet X, Y, Z, vs.ye katılmasından yana olabilir. Ama o, her durumda, ulusal dargörüülülüğe içe kapanıklığa ve yalıtıklığa **karşı**, ve bütünün ve genelin hesaba katılması, parçanın çıkarlarının, bütünün çıkarlarına tabi kılınması için mücadele etmelidir.

Sorunu derinlemesine incelememiş kişiler, ezen ulusların sosyal-demokratları '**ayrılma** özgürlüğü' üzerinde ısrar ederken, ezilen ulusların sosyal-demokratların '**birleşme** özgürlüğü' üzerinde direnmelerinin 'çelişkili' olduğunu düşünüyorlar. Ama üzerinde biraz düşününce, enternasyonalizme ve ulusların kaynaşmasına giden bir **başka** yol, **verili durumdan** bu hedefe giden bir başka yol olmadığı ve olamayacağı görülecektir." (Bkz. Lenin, Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 22, s, 330-332, Rusça.)

VII

STRATEJİ VE TAKTİK

Bu konudan altı soruyu ele alacağım:

- a) proletaryanın sınıf mücadelesinde önderlik bilimi olarak strateji ve taktik;
- b) devrim aşamaları ve strateji;
- c) hareketin kabarma ve alçalmaları ve taktik;
- d) stratejik önderlik;
- e) taktik önderlik;
- f) reformculuk ve devrimcilik.

1 — Proletaryanın sınıf mücadelesinde önderlik bilimi olarak strateji ve taktik. İkinci Enternasyonal'in egemenlik dönemi, proletaryanın siyasi ordularının az çok barışçıl gelişme koşulları altında oluşturulması ve eğitimi dönemiydi. Parlatarizmin, sınıf mücadelesinin ağırlıklı biçimi olduğu dönemdi. Büyük sınıf çatışmaları, proletaryanın devrimci muharebelere hazırlanması, proletarya diktatörlüğünü elde etmenin yolları sorunları, o zamanlar gündemde durmuyor gibi görünüyordu. Görev, proletarya ordularının oluşturulması ve eğitimi için bütün legal gelişme yollarından yararlanmak, proletaryanın muhalefet durumunda kaldığı ve muhalefet durumunda kalmak zorunda gibi görüldüğü parlamentarizmden koşullara uygun biçimde yararlanmakla sınırlanıyordu. Kanıtlamaya gerek yok ki, böyle bir dönemde ve proletaryanın görevlerinin böyle bir kavranışıyla, ne çerçevesi sağlam bir strateji, ne de işlenmiş bir taktik olamazdı. Elbette, taktik ve strateji üzerine parça parça, birbirinden kopuk düşünceler vardı ama taktik ve strateji yoktu.

İkinci Enternasyonal'in ölümcül günahı, o sıralar parlamen-

ter mücadele biçimlerinden yararlanma taktiğini uygulamasında değil, bu biçimlerin önemini abartmasında, onları neredeyse biricik mücadele biçimleri olarak görmesinde ve II. Enternasyonal partilerinin, açık devrimci muharebeler dönemi başlayıp, parlamento dışı mücadele biçimleri sorunu ön plana çıktığında, yeni görevlere sırt çevirmesi, onları reddetmesinde yatar.

Ancak bunu izleyen dönemde, proletaryanın açık eylemleri döneminde, proleter devrimi döneminde, burjuvazinin devrilmesi sorunu ivedi bir sorun haline, proletaryanın yedek güçleri sorunu (strateji) en yakıcı sorunlardan biri haline geldiğinde, tüm mücadele ve örgüt biçimleri —parlamentar ve parlamento dışı (taktik)— tüm belirginlikleriyle öne çıktığındadır ki, ancak bu dönemdedir ki, proletaryanın mücadelesinin sınırları sağlam çizilmiş bir stratejisi ve işlenmiş bir taktiği yaratıldı. İkinci Enternasyonal oportünistlerinin unutturduğu, Marx ve Engels'in taktik ve strateji üzerine dahiyane düşünceleri Lenin tarafından tam da bu dönemde günışığına çıkarıldı. Ama Lenin, kendisini Marx ve Engels'in tek tek taktik önermelerini yeniden tesis etmekle sınırlamadı. Onları daha da geliştirip, yeni düşüncelerle ve önermelerle tamamladı; tüm bunları, proletaryanın sınıf mücadelesine önderlik için bir kurallar ve yol gösterici ilkeler sistemi halinde birleştirdi. Lenin'in "Ne Yapmalı", "İki Taktik", "Emperyalizm", "Devlet ve Devrim", "Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky", "Çocukluk Hastalığı" gibi yazıları hiç kuşkusuz marksizmin genel hazinesine, onun devrimci cephaneliğine son derece değerli katkılar olarak girecektir. Leninizmin stratejisi ve taktiği, proletaryanın devrimci mücadelesine önderlik bilimidir.

2— Devrim aşamaları ve strateji. Strateji, devrimin verili aşaması temelinde, proletaryanın ana darbesinin doğrultusunu

saptamak, devrimci güçlerin mevzilenişi (ana ve ikincil yedek güçler) için uygun plan hazırlamak, devrimin verili aşamasının tüm süreci boyunca bu planın gerçekleştirilmesi için çalışmaktır.

Bizim devrimimiz bugüne değin iki aşamadan geçmiş ve Ekim Devrimi'nden sonra üçüncü aşamaya girmiştir. Buna uygun olarak strateji de değişmiştir.

Birinci aşama. 1903'ten 1917 fiubatu'na kadar. Hedef: Çarlığı yıkmak, ortaçağ kalıntılarını tamamıyla tasfiye etmek. Devrimin ana gücü: proletarya. En yakın yedek gücü: köylülük. Ana darbenin doğrultusu: köylülüğü kendi etkisi altına çekmeye ve Çarlıkla **anlaşarak** devrimi tasfiye etmeye çabalayan liberal-monarşist burjuvaziye tecrit etmek. Güçlerin mevzilenme planı: işçi sınıfının köylülükle ittifakı. "Proletarya, şiddet yoluyla mutlakiyetin direnişini ezmek ve burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisiz hale getirmek için köylülük kütlesini kendi etrafında toplayarak demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir." (Bkz. **Lenin**, Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 9, s. 81)

İkinci aşama. Mart 1917'den Ekim 1917'ye. Hedef: Rusya'da emperyalizmi devirmek ve emperyalist savaştan çıkmak. Devrimin ana gücü: proletarya. En yakın yedek gücü: yoksul köylülük. Komşu ülkelerin proletaryası, muhtemel yedek güç. Uzayan savaş ve emperyalizmin krizi, elverişli faktörler. Ana darbenin doğrultusu: emekçi köylü kitlelerini kendi etkisi altına çekmeye ve devrimi emperyalizmle **anlaşarak** sona erdirmeye çabalayan küçük-burjuva demokrasisini (Menşevikler, Sosyal-Devrimciler) tecrit etmek. Güçlerin mevzilenme planı: proletaryanın yoksul köylülükle ittifakı. "Proletarya, şiddet yoluyla burjuvazinin direnişini ezmek ve köylülüğün ve küçük-

burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisiz hale getirmek için nüfusun yarı-proleter unsurları kütlesini kendi etrafında toplayarak sosyalist devrimi yapmalıdır." (Aynı yerde.)

Üçüncü aşama. Ekim Devrimi'nden sonra başlamıştır. Hedef: **bir** ülkede proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak, aynı zamanda onu tüm ülkelerde emperyalizmi yenmek için kullanmak. Devrim, bir tek ülkenin çerçevesi dışına taşar; dünya devrimi dönemi başlamıştır. Devrimin ana güçleri: **bir** ülkede proletarya diktatörlüğü, tüm ülkelerdeki proletaryanın devrimci hareketi. Ana yedek güçler: gelişmiş ülkelerdeki yarı-proleter ve küçük-köylü kitleler, sömürgelerdeki ve bağımlı ülkelerdeki kurtuluş hareketi. Ana darbenin doğrultusu: küçük-burjuva demokratları tecrit etmek; emperyalizmle **anlaşma** politikasının ana dayanağını oluşturan II. Enternasyonal partilerini tecrit etmek. Güçlerin mevzilenme planı: proleter devrimin, sömürgelerdeki ve bağımlı ülkelerdeki kurtuluş hareketiyle ittifakı.

Strateji, devrimin ana güçleri ve onların yedekleriyle uğraşır. Devrimin bir aşamadan diğerine geçmesiyle değişir, fakat verili aşamanın tüm dönemi boyunca esas olarak değişmez.

3— Hareketin kabarma ve alçalmaları ve taktik. Taktik, hareketin kabarma ve alçalma, devrimin yükselme ve alçalmasının nispeten kısa dönemi için proletaryanın davranış çizgisini saptamak, eski mücadele ve örgütlenme biçimlerinin ve eski şiarların yerine yenilerini geçirerek, bu biçimleri birbiriyle birleştirerek vb. bu çizginin uygulanması için mücadele etmektir. Strateji, diyelim ki, Çarlığa ya da burjuvaziye karşı savaşı kazanma, Çarlığa ya da burjuvaziye karşı mücadeleyi sonuna kadar götürmeyi hedef edinmişse, taktik daha az önemli

hedefleri önüne koyar; çünkü onun hedefi, bir bütün olarak savaşı kazanmak değil, devrimin verili yükselme ya da alçalma dönemindeki somut duruma uygun şu ya da bu muharebeyi, şu ya da bu çarpışmayı, şu ya da bu kampanyayı, şu ya da bu eylemi başarıyla gerçekleştirmektir. Taktik, stratejinin bir parçasıdır, ona bağlıdır ve ona hizmet eder.

Taktik, kabarma mı, yoksa alçalma mı olduğuna göre değişir. Devrimin birinci aşaması boyunca (1903 — fiubat 1917) stratejik plan herhangi bir değişikliğe uğramadığı halde, taktik bu süre içinde birçok kez değişti. 1903-1905 döneminde partinin taktiği saldırı taktiği idi, çünkü devrim kabarıyor, hareket yükseliyordu ve taktik bu olgudan yola çıkmak zorundaydı. Buna uygun olarak, mücadele biçimleri de devrimciydi ve devrimin kabarmasının gereklerine uygundu. Yerel siyasi grevler, siyasi gösteriler, siyasi genel grev, Duma boykotu, ayaklanma, devrimci mücadele şiarları — bu dönemde birbirini izleyen mücadele biçimleri işte bunlardı. Mücadele biçimleriyle birlikte örgüt biçimleri de değişmekteydi. Fabrika komiteleri, devrimci köylü komiteleri, grev komiteleri, işçi temsilcileri sovyetleri, az çok açık bir şekilde faaliyet yürüten bir işçi partisi — bu dönemdeki örgüt biçimleri bunlardı.

1907-1912 döneminde Parti, geri çekilme taktiğine geçmek zorunda kaldı, çünkü o sıralar devrimci hareket geri çekiliyordu, devrim alçalıyordu, ve taktik bu olguyu hesaba katmak zorundaydı. Buna uygun olarak hem mücadele biçimleri hem de örgütlenme biçimleri değişti. Duma'yı boykot yerine — Duma'ya katılma; Duma dışında açık devrimci eylemler yerine — Duma içinde eylemler ve çalışma; siyasi genel grevler yerine — kısmi iktisadi grevler, ya da basbayağı durgunluk. Parti'nin bu dönemde illegaliteye geçmek zorunda olduğu kendiliğinden anlaşılır; devrimci kitle örgütlerinin yerine ise kültür ve eğitim

örgütleri, kooperatifler, sigorta kasaları ve diğer legal örgütler geçti.

Devrimin ikinci ve üçüncü aşamaları için de aynı şey söylenmelidir; bu aşamalar boyunca stratejik planlar değişmeden kaldığı halde, taktik düzinelerce kez değişti.

Taktik proletaryanın mücadele ve örgüt biçimleriyle, bu biçimlerin değişmesiyle, birleşmesiyle uğraşır. Devrimin verili bir aşaması temelinde taktik, devrimin kabarma ve alçalmasına, yükselme ve geri çekilmesine göre birçok kez değişebilir.

4— Stratejik önderlik. Devrimin yedek güçleri şunlardır:

dolaysız: a) köylülük ve genelde ülke içindeki nüfusun ara tabakaları; b) komşu ülkelerin proletaryası; c) sömürgelerdeki ve bağımlı ülkelerdeki devrimci hareket; d) proletarya diktatörlüğünün fetihleri ve kazanımları; proletarya, güçler dengesinde üstünlüğü sağlama aldıktan sonra, ödünler yoluyla güçlü düşmandan bir dinlenme molası elde etmek için, bu yedeklerin bir kısmından geçici bir süre vazgeçebilir; ve

dolaylı: a) proletaryanın, düşmanı zayıflatmak ve kendi yedek güçlerini kuvvetlendirmek için yararlanabileceği, ülkenin proleter olmayan sınıfları arasındaki çelikler ve çatışmalar; b) proleter devlete düşman olan burjuva devletler arasındaki, proletaryanın, saldırısı ya da zorunlu bir geri çekilme durumundaki manevralarında yararlanabileceği çelişkiler, çatışmalar ve savaşlar (örneğin emperyalist savaş).

Birinci kategorideki yedek güçler üzerinde uzun boylu durmanın gereği yok, çünkü bunların önemi herkesçe açıktır. Önemleri her zaman açık olmayan ikinci kategorideki yedek güçlere gelince, bunların bazen devrimin akışı için birinci dere-

cede öneme sahip oldukları söylenmelidir. Örneğin, birinci devrim sırasında ve sonrasında küçük-burjuva demokrasisi (Sosyal-Devrimciler) ile liberal-monarşist burjuvazi (Kadetler) arasındaki, hiç şüphesiz köylülüğün burjuvazinin etkisinden çıkartılmasına yardım eden çatışmanın muazzam önemi asla yadsınamaz. Emperyalistlerin, birbirleriyle savaş içinde olduklarından dolayı, güçlerini genç Sovyet iktidarına karşı yoğunlaştırma olanaklarının olmadığı, ve proletaryanın tam da bu yüzden kendi güçlerini örgütlemeyi doğrudan ele alma, kendi iktidarını sağlamlaştırma ve Kolçak ve Denikin'in yenilgilerini hazırlama olanağını elde ettiği, Ekim Devrimi sırasında başlıca emperyalist grupların birbirlerine karşı bir ölüm-kalım savaşı vermeleri olgusunun muazzam önemini yadsımak için daha da az neden vardır. Emperyalist gruplar arasındaki çelişkilerin gittikçe derinleştiği ve aralarında yeni bir savaşın kaçınılmaz hale geldiği şu sırada, bu türden yedek güçlerin proletarya için gittikçe daha büyük önem kazanacağı varsayılmalıdır.

Stratejik önderliğin görevi, gelişmesinin verili aşamasında devrimin ana hedefine ulaşmak için tüm bu yedek güçlerden doğru bir şekilde yararlanmaktır.

Yedek güçlerden doğru bir biçimde yararlanmak nasıl olur?

Ana koşulları olarak aşağıdakilerin görüldüğü bazı zorunlu koşulları yerine getirmekle olur.

Birincisi: Devrimin halihazırda olgunlaştığı, saldırının tam islim ilerlediği, ayaklanmanın kapıyı çaldığı ve yedeklerin öncüye yaklaştırılmasının başarının tayin edici koşulu olduğu sırada, devrimin ana güçlerini tayin edici anda düşmanın en

canalıcı noktasında yoğunlaştırmak. Parti'nin Nisan-Ekim 1917 dönemindeki stratejisi, yedek güçlerden bu şekilde bir yararlanmanın örneği olarak alınabilir. Hiç kuşkusuz, bu dönemde düşmanın canalıcı noktası savaştı. Hiç kuşku yok ki, Parti, temel sorun olarak tam da bu sorunu ortaya atarak, nüfusun en geniş kitlelerini proleter öncünün çevresinde topladı. Bu dönemde Parti'nin stratejisi, öncüyü mitingler ve gösteriler yoluyla sokak eylemlerinde eğitmek ve aynı zamanda cephe gerisinde sovyetler yoluyla ve cephede asker komiteleri yoluyla yedek güçleri öncüye yaklaştırmaktı. Devrimin sonucu, yedeklerden doğru bir şekilde yararlanıldığı gösterdi.

Marx ve Engels'in ayaklanma konusundaki tanınmış önermelerini açıklarken Lenin, devrimin güçlerinden stratejik olarak yararlanmanın bu koşulları hakkında şunları söylüyor:

1— Ayaklanmayla **asla oyun oynama**, ama bir kez onu başlatınca, **sonuna kadar gitmek** zorunda olduğunu tam olarak bilmek zorundasın.

2— Tayin edici yerde ve tayin edici anda **büyük bir güç üstünlüğü** yoğunlaştırılmak zorundadır, çünkü aksi takdirde daha iyi eğitilmiş ve örgütlenmiş olan düşman, ayaklanmacıları yok edecektir.

3— Ayaklanma başlar başlamaz, en büyük **kararlılıkla** davranmak ve her halükârda ve mutlaka **saldırıya** geçmek gerekir. 'Savunma, silahlı ayaklanmanın ölümüdür.'

4— Düşmanı gafil avlamaya ve birliklerinin dağılık olduğu anı yakalamaya çalışmak gerekir.

5— Küçük de olsa **günbegün** (eğer bir şehir sözkonusuysa, her saat de denebilir) başarı kazanmak ve bu sayede ne pahasına olursa olsun 'moral üstünlüğü' korumak gerekir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 26, s. 152.)

İkincisi: Tayin edici darbe anının, ayaklanmanın başlama anının seçimi öyle hesaplanmalıdır ki, bunalım doruk noktasına varmış olsun, öncünün sonuna kadar savaşılmaya hazır olması, yedek güçlerin öncüyü desteklemeye hazır olması ve düşman saflarında kargaşalığın son haddine varması verilmiş olsun.

Tayin edici muharebe, diyor Lenin, [şu koşullar yerine gelmişse —ÇN] tamamen olgunlaşmış olarak görülebilir: **Eğer** "1— bize düşman tüm sınıf güçleri yeterince kargaşa içindeyse, yeterince birbirine düşmüşse, güçlerini aşan mücadele ile yeterince güçten düşmüşlerse"; **eğer** "2— tüm yalpalayan, istikrarsız, kararsız ara unsurlar, yani küçük-burjuvazi —burjuvaziden farklı olarak küçük-burjuva demokrasisi—, halkın gözünde yeterince teşhir olmuşsa, iflaslarıyla pratikte yeterince gözden düşmüşse"; **eğer** "3— proletarya içinde, burjuvaziye karşı en kararlı, en yürekli, devrimci eylemleri desteklemekten yana bir kitle ruh hali başlamışsa ve güçlü bir şekilde yükseliyorsa. Eğer durum buysa, o zaman devrim gerçekten olgunlaşmıştır, o zaman zaferimiz, eğer yukarıda sayılan... koşulları doğru bir şekilde değerlendirmiş ve anı doğru bir şekilde seçmişsek, o zaman zaferimiz kesindir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 74.)

Böyle bir stratejinin örneği olarak Ekim ayaklanmasının uygulanması gösterilebilir.

Bu koşulu ihlâl etmek, "tempoyu yitirme" denilen, Parti'nin hareketin akışının gerisinde kaldığı ya da çok ilerisinde yürüdüğü ve böylelikle yenilgi tehlikesinin ortaya çıktığı tehlikeli bir hataya götürür. Böyle bir "tempo yitirme"nin örneği olarak, ayaklanma anının nasıl seçilmemesi gerektiğine örnek olarak, Sovyetler'de hâlâ bir yalpalamanın hissedildiği, cephedeki askerlerin hâlâ yol ayrımında olduğu ve yedek güçlerin henüz öncüyü yaklaştırılmamış olduğu Eylül 1917'de, bir bölüm yoldaşın Demokratik Konferansı tutuklayarak

ayaklanmayı başlatma girişimi görülmelidir.

Üçüncüsü: Bir kez tutulan rota, hedefe giden yol üzerindeki tüm ve her türden zorluklar ve karışıklıklara rağmen şaşmadan izlenmelidir; bu, öncünün, mücadelenin ana hedefini gözden kaybetmemesi ve bu hedefe yönelen ve öncünün çevresinde toplanmaya çalışan kitlelerin yoldan sapmaması için zorunludur. Bu koşulu ihlâl etmek, denizciler arasında "rotayı şaşırma" tanımıyla bilinen muzazam bir hataya götürür. Böyle bir "rotayı şaşırma" örneği olarak, Partimizin Demokratik Konferansı'nın hemen ertesinde, Ön Parlamento'ya katılma kararı aldığı sıradaki yanlış tavrı görülmelidir. Parti bu anda sanki, Ön Parlamento'nun ülkeyi Sovyetler yolundan burjuva parlamentarizmi yoluna geçirmek için burjuvazinin bir girişimi olduğunu; Parti'nin böyle bir kuruma katılmasının bütün kartları karmakarışık etmek ve "Tüm İktidar Sovyetlere" şiarı altında devrimci bir mücadele veren işçileri ve köylüleri yolundan saptırmak olduğunu unutmuştu. Bu hata, Bolşeviklerin Ön Parlamento'dan çıkmalarıyla düzeltildi.

Dördüncüsü: Yedeklerle öyle manevra yapılmalıdır ki, düşmanın güçlü olduğu, geri çekilmenin kaçınılmaz olduğu, düşmanın kabul ettirmek istediği savaşı kabul etmenin apaçık dezavantajlı olduğu, verili güçler ilişkisinde geri çekilmenin, öncüyü düşmanın darbelerinden sakınmak ve yedekleri korumak için tek araç olduğu zaman, düzenli bir geri çekilmeye girişilebilsin.

"Devrimci partiler", diyor Lenin, "eğitimlerini tamamlamalıdır. Onlar saldırmayı öğrenmişlerdir. fiimdi artık bu bilimin, daha doğru bir şekilde nasıl geri çekilineceği bilimiyle tamamlanması gerektiğini kavramalıdır. Kavramak gerekir ki —ve devrimci sınıf, kendi acı deneyimleriyle

kavramayı öğrenir—, doğru bir şekilde saldırmayı ve doğru bir şekilde geri çekilmeyi öğrenmiş olmaksızın zafer kazanılamaz." (Bkz. Bütün Eserler, 4 baskı, cilt 31, s. 11-12, Rusça.)

Böyle bir stratejinin hedefi zaman kazanmak, düşmanı harap etmek ve daha sonra saldırıya geçmek üzere güç toplamaktır.

Brest barışının imzalanması böyle bir stratejinin örneği olarak görülebilir; [Brest barışı, —ÇN] Parti'ye, zaman kazanma, emperyalizmin kampındaki çatışmalardan yararlanma, düşmanın güçlerini parçalama, köylülüğü kendi yanında tutma ve Kolçak ve Denikin'e karşı saldırıyı hazırlamak için güç toplama olanağını verdi.

"Ayrı bir barış anlaşması yapmakla", diyordu Lenin o sıralar, "kendimizi **verili anda mümkün olan** en yüksek derecede, birbirleriyle savaşan her iki emperyalist gruptan kurtarıyoruz, onların düşmanlıklarından ve —bize karşı bir anlaşma yapmalarını zorlaştıran— savaşlarından yararlanıyoruz, belirli bir dönem, sosyalist devrimi sürdürmek ve pekiştirmek için hareket serbestliği elde ediyoruz." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 26, s. 407, Rusça.)

"fimdi en budalalar bile", diyordu Lenin Brest barışından üç yıl sonra, "Brest Barışı'nın bizi güçlendiren ve uluslararası emperyalizmin güçlerini parçalayan bir taviz olduğunu görüyor" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 4, Rusça.)

Stratejik önderliğin doğruluğunu güvenceleyen ana koşullar bunlardır.

5— Taktik önderlik. Taktik önderlik, stratejik önderliğin bir parçasıdır; onun görevlerine ve gereklerine tabidir. Taktik önderliğin görevi, proletaryanın tüm mücadele ve örgüt biçimle-

rinde ustalaşmak; ve verili güçler ilişkisinde, stratejik başarının hazırlanması için gerekli olan azami sonuçları elde etmek için bunlardan doğru bir şekilde yararlanılmasını sağlamaktır.

Proletaryanın mücadele ve örgüt biçimlerinden doğru bir şekilde yararlanmak nasıl olur?

Ana koşulları olarak aşağıdakilerin görüldüğü bazı zorunlu koşulları yerine getirmekle olur:

Birincisi: Öne çıkarılacak mücadele ve örgüt biçimleri, tam da, hareketin verili anındaki kabarma ya da alçalma koşullarına en uygun olan ve kitleleri devrimci mevzilere çekmeyi, milyonlarca kitleyi devrim cephesine çekmeyi ve onların devrim cephesinde mevzilenmesini kolaylaştırmak ve sağlama almak için elverişli mücadele ve örgüt biçimleridir.

Burada önemli olan, öncünün, eski düzenin ayakta tutulmasının olanaksızlığını ve onun devrilmesinin kaçınılmazlığını görmesi değildir. Önemli olan, kitlelerin, milyonlarca kitlenin bu kaçınılmazlığı kavraması ve öncüyü desteklemeye hazır olduğunu göstermesidir. Ama kitleler bunu ancak kendi deneyimleri temelinde kavrayabilir. Milyonlarca kitleye, eski iktidarın devrilmesinin kaçınılmazlığını kendi deneyimleri vasıtasıyla anlama olanağını vermek ve kitlelerin, devrimci şiarların doğruluğuna deneyimleri temelinde kanaat getirmelerini kolaylaştıracak mücadele yöntemlerini ve örgüt biçimlerini öne çıkarmak — işte görev budur.

Eğer Parti o sıralar Duma'ya katılmaya karar vermiş olmasaydı, eğer güçlerini Duma'da çalışma üzerinde toplamamış ve Duma'nın beyhudeliğini, Kadetlerin vaatlerinin yalan olduğunu, Çarlıkla anlaşmaya varmanın olanaksızlığını ve

köylülükle işçi sınıfının ittifakının kaçınılmazlığını kitlelerin kendi deneyimleri ile kavramlarını kolaylaştırmak için bu çalışma temelinde mücadeleyi geliştirmeseydi, öncü, işçi sınıfından kopardı ve işçi sınıfı, kitlelerle bağlarını kaybederdi. Kitlelerin Duma dönemindeki deneyimleri olmaksızın, Kadetlerin teşhiri ve proletaryanın hegemonyası olanaksız olurdu.

Otzovizm taktığının tehlikesi şu idi ki, öncüyü milyonlarca yedeğinden koparmakla tehdit ediyordu.

Eğer proletarya; Menşevikler ve Sosyal-Devrimcilerin henüz kendi kendilerini savaş ve emperyalizm yanlıları olarak teşhir etmemiş oldukları, kitlelerin barış, toprak ve özgürlük üzerine menşevik ve sosyal-devrimci söylevlerin sahteliğini henüz kendi deneyimleriyle kavramamış oldukları 1917 Nisanı'nda ayaklanma çağrısı yapan "Sol" komünistleri izlemiş olsaydı; Parti işçi sınıfından kopardı ve işçi sınıfı geniş köylü ve asker yığınları üzerindeki nüfuzunu yitirirdi. Kitlelerin Kerenski dönemindeki deneyimleri olmaksızın, Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler tecrit edilmez, ve proletarya diktatörlüğü olanaksız olurdu. Bundan ötürü, küçük-burjuva partilerinin hataları hakkında [kitleleri —ÇN] "sabırla aydınlatma" ve Sovyetler içinde açık mücadele taktiği tek doğru taktikti.

"Sol" komünistlerin taktığının tehlikesi şuydu ki, Parti'yi proletarya devriminin önderinden, ayakları havada bir avuç boş kafalı komplocuya dönüştürmekle tehdit ediyordu.

"Yalnızca öncüyle", diyor Lenin, "zafer kazanılamaz. Tüm sınıfın, geniş kitlelerin, öncüyü ya doğrudan desteklediği ya da ona karşı hayırhah bir tarafsızlık gösterdiği bir konum almamış oldukları sürece, öncüyü tek başına tayin edici savaşa sürmek... yalnızca bir budalalık olmakla kalmaz, aynı zamanda bir cinayet olur. Ama gerçekten tüm sınıfın, gerçekten emekçi-

lerin ve sermaye tarafından ezilenlerin geniş kitlelerinin bu konuma gelmesi için, bunun için yalnızca propaganda, yalnızca ajitasyon yeterli değildir. Bunun için bu kitlelerin kendi siyasi deneyimi gereklidir. Bu, tüm büyük devrimlerin temel yasasıdır; bu yasa ki, şimdi sadece Rusya tarafından değil, Almanya tarafından da şaşırtıcı bir güçle ve canlılıkla doğrulanmaktadır. Yalnızca Rusya'nın kültür seviyesi düşük ve çoğu zaman okuma-yazmayı bilmeyen kitleleri değil, aynı zamanda Almanya'nın kültür seviyesi yüksek ve tümüyle okuma-yazma bilen kitleleri de, yönlerini kararlılıkla komünizme çevirmek için, II. Enternasyonal şövalyelerinin hükümetinin bütün güçsüzlüğünü, karakersizliğini, çaresizliğini, burjuvazi önündeki bütün uşaklığını, bütün alçaklığını ve proletarya diktatörlüğünün tek alternatifi olarak en aşırı gericilerin (Rusya'da Kornilov, Almanya'da Kapp ve ortakları) diktatörlüğünün kaçınılmazlığını kendi acı deneyimleriyle kavramak zorunda kaldılar." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31. s. 73.)

İkincisi: Verili her her anda, tüm zinciri elde tutmayı ve stratejik başarıya ulaşmanın koşullarını hazırlamayı olanaklı kılmak için kavranması gereken süreçler zincirindeki özel halkayı bulmak.

Burada önemli olan, Parti'nin önünde bulunan tüm görevler arasından, yerine getirilmesi merkezi noktayı oluşturan ve çözümü diğer aktüel görevlerin başarıyla yerine getirilmesini güvenleyleyen özel aktüel görevi bulup çıkarmaktır.

Bu yol gösterici ilkenin önemi, birisi uzak geçmişten (Parti'nin oluşturulması dönemi) ve diğeri dolaysız güncelden (NEP dönemi) alınan iki örnekle gösterilebilir.

Parti'nin oluşturulması döneminde, sayısız çevre ve örgütlerin henüz birbirine bağlanmadığı, amatörlüğün ve çevreciliğin Parti'yi baştan aşağı kemirdiği, ideolojik parçalanmışlığın Par-

ti'nin iç yaşantısının karakteristik özelliğini oluşturduğu bu dönemde, Parti'nin o sırada karşı karşıya bulunduğu halkalar zinciri içinde ve görevler zinciri içinde esas halka ve esas görev, bütün Rusya için illegal bir gazetesinin ("Iskra") yaratılmasıydı. Niçin? Çünkü o zamanki koşullar altında, sayısız çevreleri ve örgütleri bir tek bütün içinde birleştirecek, ideolojik ve taktik birliğin koşullarını hazırlayacak ve bu yoldan gerçek bir parti-nin oluşturulması için temelleri atacak durumda olan ve aynı telden çalan bir Parti çekirdeği ancak illegal bir tüm Rusya gazetesi ile yaratılabilir.

Savaştan iktisadi inşaya geçiş döneminde; sanayinin, yıkılmışlığın kısılcacında bir bitkisel hayata girdiği ve tarımın kentsel ürün darlığından sıkıntı çektiği; devlet sanayii ile köylü iktisadının birleşmesinin, sosyalist inşanın başarısının temel koşulu haline geldiği bu dönemde; ticaretin geliştirilmesi, süreçler zincirinin ana halkasını, görevler dizisi içinde ana görevi oluşturuyordu. Niçin? Çünkü NEP koşulları altında, sanayi ile köylü iktisadının birleştirilmesi ticaretten başka bir yolla mümkün değildi; çünkü NEP koşulları altında, sürüm olmadan üretim sanayi için ölüm demektir; çünkü sanayi ancak, ticareti geliştirme yoluyla sürümü genişleterek genişletilebilirdi; çünkü ancak ticaret alanında sağlam bir tutanak elde edildiğinde, ancak ticarete egemen olduğunda, ancak bu halkaya egemen olduğunda, sanayi ile köylü iktisadını birbiriyle sımsıkı bağlamak ve sosyalist iktisadın temelini kurmasının koşullarını yaratmak için diğer aktüel görevleri başarıyla çözmek umudu olabilirdi.

"Devrimci ve sosyalizm yandaşı ya da genelde komünist olmak yetmez...", der Lenin. "Verili her anda, tüm zinciri elde tutmayı ve bir sonraki halkaya geçmeyi güvenle hazırlamak

için tüm güçle kavranması gereken özel halkayı bulmasını bilmek gerekir..."

"Verili anda... bu halka, doğru bir devlet düzenlemesi (yönetimi) altında iç **ticaretin** canlandırılmasıdır. Ticaret, tarihsel olaylar zincirinde, 1921-1922 yıllarında sosyalist inşamızın geçiş biçimlerinde... **'tüm gücümüzle kavramamız gereken'** 'halka'dır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, c. 33, s. 88-89, Rusça.)

Taktik önderliğin doğruluğunu güvenceleyen ana koşullar bunlardır.

6— Reformculuk ve devrimcilik. Devrimci taktik, reformist taktikten ne ile ayrılır?

Bazıları, Leninizmin genelde reformlara karşı, uzlaşmalara ve anlaşmalara karşı olduğunu sanıyorlar. Bu tamamen yanlıştır. Belirli bir anlamda "her ne koparırsan kâr" olduğunu, belirli koşullar altında genelde reformların, özelde ise uzlaşma ve anlaşmaların zorunlu ve yararlı olduğunu Bolşevikler de herkes kadar bilir.

"Uluslararası burjuvazinin devrilmesi için bir savaş yürütmek", diyor Lenin, "devletler arasındaki alelade savaşların en inatçılarından bile yüz kez daha çetin, daha uzun ve daha çapraşık [bir savaş yürütmek —ÇN] ve bu arada manevra yapmayı, düşmanlar arasındaki (geçici de olsa) çıkar çatışmalarından yararlanmayı, olası (geçici de olsa) çıkar çatışmalarından yararlanmayı, olası (geçici, istikrarsız, yalpalayan, koşullu da olsa) müttefiklerle anlaşmalar ve uzlaşmalar yapmayı peşinen reddetmek — bu sonsuz derecede gülünç bir tavır olmaz mı? Bu, henüz araştırılmamış ve o güne kadar ulaşılmamış bir dağa çetin bir şekilde tırmanırken, bazen zikzaklar çizerek gitmeyi, bazen geri dönmeyi, bir kez seçilen doğrultuyu bırakıp başka doğrultuları denemeyi baştan reddetmekle aynı şey değil midir?" (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt

31, s. 51.)

Bundan dolayı, apaçıktır ki, burada önemli olan, reformların ya da uzlaşma ve anlaşmaların kendileri değil, reformlardan ve anlaşmalardan nasıl yararlanıldığıdır.

Reformist için reform herşeydir; devrimci çalışma ise ikincil birşey, lafı edilecek bir konudur, gözboyamaya yarar. Bundan dolayı burjuva iktidarının varlığı koşullarında reformist bir taktikle reform, kaçınılmaz olarak bu iktidarın sağlamlaştırılmasının bir aracına, devrimi çökertmenin bir aracına dönüşür.

Oysa devrimci için tersine, esas olan reform değil, devrimci çalışmadır; devrimci için reform, devrimin bir yan ürünüdür. Bundan dolayı burjuva iktidarının varlığı koşullarında devrimci bir taktikle reform, doğası gereği, bu iktidarı çökertmenin bir aracına, devrimi sağlamlaştırmanın bir aracına, devrimci hareketin daha da geliştirilmesi için bir üs noktasına dönüşür.

Devrimci, reformu sadece, legal ve illegal çalışmayı birleştirmenin bir dayanak noktası olarak ve burjuvaziyi devirmek için kitlelerin devrimci hazırlığını amaçlayan illegal çalışmayı güçlendirmeye yarayan bir siper olarak kabul eder.

Emperyalizm koşullarında reformlardan ve uzlaşmalardan devrimci bir şekilde yararlanmanın özü **budur**.

Reformist ise tersine, reformları her türlü illegal çalışmayı reddetmek, kitlelerin devrime hazırlanmasını baltalamak ve "bağışlanan" reformların gölgesinde uykuya yatmak için kabul eder.

Reformist taktiğin özü **budur**.

Emperyalizm koşulları altında reformlar ve uzlaşmalar konusunda durum budur.

Ama emperyalizmin devrilmesinden sonra, proletarya diktatörlüğü altında, durum biraz değişir. Belirli koşullar altında, belirli bir durumda, proletarya iktidarı kendini, var olan düzeni devrimci bir şekilde yeniden inşa etme yolundan, bu düzeni geçici bir süre yavaş yavaş yeniden biçimlendirme yoluna, Lenin'in ünlü makalesi "Altının Önemi Üzerine" de^[18] söylediği gibi, "reformist yola", yandan çevirme yoluna, proleter olmayan sınıfları dağıtmak, devrime soluklanma molası vermek, güç toplamak ve yeni bir saldırının koşullarını hazırlamak için reformlar ve bu sınıflara ödünler verme yoluna geçmek zorunluluğuyla karşı karşıya görebilir. Bu yolun belirli bir anlamda "reformist" bir yol olduğu inkâr edilemez. Yalnız, bu durumda temel bir farklılıkla karşı karşıya olduğumuzu, [yani —ÇN] bu durumda reformun proletarya iktidarından kaynaklandığını, proletarya iktidarını güçlendirdiğini, ona gerekli soluklanma molasını verdiğini, görevinin devrimi değil, tam tersine proleter olmayan sınıfları çökertmek olduğunu akılda tutmak gerekir.

Böylelikle reformlar bu koşullar altında kendi karıştına dönüşür.

Böyle bir politikanın proletarya iktidarı tarafından uygulanması, yalnızca, önceki dönemde devrimin atılımı yeterince büyük olduğu ve böylelikle saldırı taktiği yerine geçici olarak geri çekilme taktiğini, yandan çevirme hareketleri taktiğini geçirebilmek için geri çekilecek yeterince geniş bir alan yarattığı için mümkündür.

Böylece, eskiden burjuva iktidarı altında reformlar devrimin bir yan ürünü iken, şimdi, proletarya diktatörlüğü altında reformların kaynağı; proletaryanın devrimci kazanımlarıdır; bu kazanımlardan oluşan, proletaryanın elindeki birikmiş rezervler-

dir.

"Reformlar ile devrimin ilişkisini", diyor Lenin, "yalnızca marksizm tam ve doğru bir şekilde belirlemiştir; ne var ki Marx bu ilişkiyi sadece bir yanıyla, yani proletaryanın, bir tek ülkede de olsa, ilk az çok sağlam, az çok kalıcı zaferinden önceki bir durumda görebilmiştir. Böyle bir durumda doğru bir ilişkinin temeli şöyleydi: Reformlar, proletaryanın devrimci sınıf mücadelesinin bir yan ürünüdür... Bir tek ülkede de olsa proletaryanın zaferinden sonra, reformlar ile devrimin ilişkisi içine yeni bir şey girer. İlkesel olarak hiçbir şey değişmemiştir, ama biçimde, Marx'ın şahsen önceden göremediği, ama yalnızca marksizmin felsefesi ve siyaseti zemini üzerinde bilincine varılabilecek bir değişiklik olur... Zaferden sonra onlar (yani reformlar. **J. St.**) (uluslararası ölçekte eskiden olduğu gibi yine 'yan ürün' olarak kalırken) zaferin kazanılmış olduğu ülke için, ayrıca, güçler sonuna kadar kullanılmasına rağmen şu ya da bu geçişi devrimci bir şekilde başarmaya açıkça yetmediğinin görüldüğü durumlarda gerekli ve haklı bir soluklanma molasıdır. Zafer öyle bir 'güç rezervi' sağlar ki, zoraki bir geri çekilme sırasında bile dayanmaya —hem maddi, hem manevi anlamda dayanmaya— olanak verir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 91-92.)

VII

PARTİ

Devrim öncesi dönemde, az çok barışçıl gelişme döneminde, II. Enternasyonal partilerinin işçi hareketinde egemen güç olduğu ve parlamenter mücadele biçimlerinin temel biçimler olarak görüldüğü bu koşullarda parti, sonraları açık devrimci savaş koşulları altında kazandığı ciddi ve tayin edici öneme sa-

hip değildi ve olamazdı da. Çeşitli saldırılara karşı II. Enternasyonal'i savunmak için Kautsky, II. Enternasyonal partilerinin savaş aracı değil, bir barış aracı olduklarını, tam da bu yüzden savaş sırasında, proletaryanın devrimci eylemleri döneminde, herhangi ciddi birşeye girişecek durumda olmadıklarını söyledi. Bu tamamıyla doğrudur. Ama bu ne demektir? Bu demektir ki, II. Enternasyonal partileri, proletaryanın devrimci mücadelesi için işe yaramazdır; işçileri iktidara götüren, proletaryanın militan partileri değil, parlamento seçimleri ve parlamenter mücadele için düzenlenmiş bir seçim aygıtıdır. Aslında, II. Enternasyonal oportünistlerinin egemenlik döneminde proletaryanın asıl siyasi örgütünün parti değil de parlamento fraksiyonu olduğu olgusu da bununla açıklanır. Parti'nin bu dönemde gerçekte parlamento fraksiyonunun bir eklentisi ve ona hizmet etmekle yükümlü bir öge olduğu iyi bilinir. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, böylesi koşullar altında ve böyle bir partinin yönetimi altında proletaryayı devrime hazırlamak sözkonusu bile olamazdı.

Ama yeni dönemin gelip çatmasıyla durum temelden değişti. Yeni dönem, sınıfların açıktan çatışması dönemidir; proletaryanın devrimci eylemleri dönemi, proletarya devrimi dönemi, güçlerin emperyalizmi devirmeye, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesine doğrudan hazırlanması dönemidir. Bu dönem, proletaryanın önüne yeni görevler koyar: tüm parti çalışmasını yeni, devrimci bir tarzda yeniden örgütlemek, işçileri iktidar uğruna devrimci mücadele ruhuyla eğitmek, yedekleri yetiştirmek ve yakınlaştırmak, komşu ülkelerin proleterleriyle ittifakı kurmak, sömürgelerdeki ve bağımlı ülkelerdeki kurtuluş hareketiyle sağlam bağlar kurmak vs. vb. Bu yeni görevlerin, parlamentarizmin barışçıl koşullarında eğitilmiş olan eski sosyal-demokrat partilerin güçleriyle çözülebileceğini san-

mak, kendini onmaz bir çaresizliğe, kaçınılmaz bir yenilgiye mahkûm etmek demektir. Üstesinden gelinecek böylesi görevlerin olduğu yerde eski partileri başta tutmaya devam etmek, tamamen silahsız durumda kalmak demektir. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, proletarya böyle bir duruma razı olamazdı.

Yeni bir partinin, militan bir partinin, devrimci bir partinin, proletaryaya iktidar uğruna mücadelede önderlik edecek kadar cesur, devrimci durumun çapraşık koşulları içinde yolunu şaşırılmayacak kadar deneyimli, hedefe giden yolda tehlikeli engellerden sakınacak kadar esnek bir partinin zorunluluğu buradan gelir.

Böyle bir parti olmaksızın, emperyalizmi devirmek, proletarya diktatörlüğünü kurmak düşünülemez bile.

Bu yeni parti, Leninizmin partisidir.

Bu yeni partinin özellikleri nelerdir?

1— İşçi sınıfının öncü müfrezesi olarak Parti. Parti herşeyden önce işçi sınıfının öncü müfrezesi olmak zorundadır. Parti'nin, işçi sınıfının en iyi unsurlarını, bu unsurların deneyimini, devrimci ruhunu, proletarya davası uğruna sonsuz fedakârlığını emmesi gerekir. Ama gerçekten bir öncü müfreze olması için, partinin devrimci teori ile, hareketin yasalarının bilgisiyle, devrimin yasalarının bilgisiyle silahlanmış olması gerekir. Yoksa parti, proletaryanın mücadelesini yönetemez, proletaryaya önderlik edemez. Eğer parti, işçi sınıfının kitlesinin duygularını ve düşüncüklerini kaydetmekle yetinirse, kendiliğinden hareketin kuyruğunda sürüklenirse, kendiliğinden hareketin ataletinin ve politikaya karşı ilgisizliğin üstesinden gelemezse; eğer parti, proletaryanın geçici çıkarlarının üstüne

çıkamazsa, kitleleri proletaryanın sınıf çıkarlarını anlama bilinç düzeyine yükseltemezse, gerçek bir parti olamaz. Parti, işçi sınıfından ilerde olmak zorundadır; parti, işçi sınıfından daha uzakları görebilmelidir; parti, kendiliğinden hareketin kuyruğunda sürüklenmemeli, proletaryaya önderlik etmelidir. "Kuyrukçuluk" siyasetini vaaz eden II. Enternasyonal partileri, proletaryayı burjuvazinin elinde bir alet olmaya mahkûm eden burjuva politikasının bir aracıdır. Ancak proletaryanın öncü müfrezesi olan ve kitleleri proletaryanın sınıf çıkarlarını anlama bilinç düzeyine yükseltebilen bir parti, ancak böyle bir parti, işçi sınıfını trade-union'culuk yolundan vazgeçmeye ve bu sınıfı bağımsız bir siyasi güç haline getirmeye muktedirdir.

Parti, işçi sınıfının siyasi önderidir.

Yukarıda, işçi sınıfının mücadelesinin güçlüklerinden, bu mücadelenin çapraşık koşullarından, strateji ve taktikten, yedeklerden ve manevralardan, saldırıdan ve geri çekilmekten söz ettim. Bu koşullar, savaş koşullarından daha az çapraşık değildir, belki daha da çapraşıktır. Bu koşullar içinde doğru yolu kim bulabilir, milyonlarca proletere doğru yönü kim gösterebilir? Savaş halinde olan hiçbir ordu, yenilmek istemiyorsa, deneyimli bir kurmay heyetinden vazgeçemez. Proletaryanın da, eğer amansız düşmanlarının pençesinde kahrolmak istemiyorsa, böyle bir kurmay heyetinden hiç mi hiç vazgeçemeyeceği açık değildir? Ama bu kurmay heyet nerededir? Bu kurmay heyeti ancak proletaryanın devrimci partisi olabilir. Devrimci partisi olmayan bir işçi sınıfı, kurmay heyeti olmayan bir ordudur.

Parti, proletaryanın savaş kurmay heyetidir.

Ama parti sadece **öncü** müfreze olamaz. Aynı zamanda **sınıfın** bir müfrezesi, sınıfın bir parçası, varlığının bütün kökle-

ri ile ona sınımsı bağlı bir parçası olmak zorundadır. Öncü müf-reze ile işçi sınıfının arta kalanı arasındaki fark, parti üyeleri ile partisizler arasındaki fark, sınıflar yok olmadıkça, proletarya, başka sınıflardan gelen unsurlarla kendi saflarını tamamladıkça, işçi sınıfı bütünü ile öncünün düzeyine yükselmedikçe, ortadan kalkamaz. Ama bu fark, işçi sınıfından kopmaya kadar varırsa, parti kendi içine çekilir ve partisiz kitlelerle bağları çözülürse, parti parti olmaktan çıkar. Parti, partisiz kitlelerle bağlı değilse, kendisiyle partisiz kitleler arasında bağlantı yoksa, bu kitleler partinin önderliğini kabul etmiyorlarsa; eğer partinin kitleler arasında manevi ve siyasi itibarı yoksa, parti sınıfa önderlik edemez.

Kısa bir süre önce, partimize 200 000 işçiyi yeni üye kaydettik. Bu üye kaydının dikkate değer yanı, bu işçilerin partiye özellikle kendiliklerinden gelmemeleri, ama yeni üyelerin kabulüne fiilen katılan ve onların onayı olmaksızın bir tek yeni üyenin alınmadığı bütün partisizler kitlesi tarafından gönderilmele-ridir. Bu olgu, partisiz işçilerin büyük kitlesinin Partimizi **kendi** öz partisi, kendine **yakın** ve **yakın tanıdığı** olarak gördüğünü, Parti'nin gelişmesinin ve güçlenmesinin kendilerini son derece ilgilendirdiğini ve kaderlerini Partimizin önderliğine seve seve bağladığını gösteriyor. Kanıtlamaya gerek yoktur ki; partiyi partisizler kitlesine bağlayan bu çözülmez manevi bağlar olmaksızın, parti, sınıfının tayin edici gücü haline gelemezdi.

Parti, işçi sınıfının ayrılmaz bir parçasıdır.

"Biz", diyor Lenin, "sınıfın partisiziz, ve bu yüzden, **hemen hemen tüm sınıf** (savaş sırasında, içsavaş döneminde, kesinlikle tüm sınıf) partimizin yönetimi altında hareket etmelidir, partimizin çevresinde saflarını mümkün olduğu kadar sıklaştırmalıdır; ama kapitalizmin egemenliği altında tüm

sınıfın ya da hemen hemen tüm sınıfın, öncü müfrezesinin, yani kendi sosyal-demokrat partisinin bilinçlilik ve eylem düzeyine çıkabileceğini düşünmek Manilovizm ve 'kuyrukçuluk' olur. Kapitalizm altında (daha ilkel olan, ve gelişmemiş katmanların bilincine daha kolay ulaşabildikleri) sendika örgütünün bile, işçi sınıfının tümünü ya da hemen hemen tümünü kucaklayamayacağından, akli başında hiçbir sosyal-demokrat kuşku duymamıştır. Öncü müfreze ile, ona doğru çekilen kitleler arasındaki farkı unutmak, öncünün gittikçe daha geniş kitleleri bu ileri düzeye **yükseltme** görevini unutmak, yalnızca kendini aldatmak, gözlerini görevlerimizin muazzam büyüklüğüne kapamak ve bu görevlerin kapsamını daraltmak olur." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 7, s. 240.)

2— İşçi sınıfının örgütlü müfrezesi olarak Parti. Parti, işçi sınıfının yalnızca **öncü** müfrezesi değildir. Eğer sınıfın mücadelesini gerçekten yönetmek istiyorsa, aynı zamanda sınıfın **örgütlü** müfrezesi de olmak zorundadır. Kapitalizm şartlarında partinin görevleri son derece büyük ve çeşitlidir. Parti, iç ve dış gelişmenin son derece çetin şartları altında proletaryanın mücadelesini yönetmek zorundadır; durum saldırıyı gerektiriyorsa, proletaryayı saldırıya geçirmeli, durum geri çekilmeyi gerektiriyorsa, proletaryanın, güçlü hasmının darbelerinden sakınmasını sağlamalıdır; örgütsüz partisiz işçi kitlesinin milyonlarına disiplin ruhunu ve planlı mücadeleyi, örgütlülük ve metanet ruhunu taşımalıdır. Ama parti, ancak kendisi de disiplinin ve örgütlülüğün cisimleşmesi ise; ancak kendisi proletaryanın **örgütlü** müfrezesi ise bu görevleri layıkıyla yerine getirebilir. Bu koşullar olmaksızın, partinin proletaryanın milyonlarca kitlesine gerçek önderliği sözkonusu olamaz.

Parti, işçi sınıfının örgütlü müfrezesidir.

Örgütlü bir bütün olarak Parti düşüncesi, Partimizin

Tüzüğünün birinci maddesine konan Lenin'in ünlü formülasyonu ile saptanmıştır; bu formülasyona göre parti, örgütlerinin **toplamdır** ve parti üyesi ise parti örgütlerinden birinin üyesi olan kimsedir. Bu formülasyona daha 1903'te karşı çıkan menşevikler, bunun yerine kendi kendini parti üyesi ilan etme "sistemini", parti üyesi "sıfatını", partiyi şu ya da bu şekilde destekleyen, ama parti örgütüne mensup olmayan ve mensup olmak da istemeyen her "profesör" ve "öğrenci"ye, her "sempatizan" ve "grevci"ye dek genişleten bir "sistem" koymayı önerdiler. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, eğer bu orijinal sistem Partimizde yer etseydi, Parti'nin kaçınılmaz olarak profesör ve öğrencilerle aşırı derecede dolmasına ve parti ile sınıf arasındaki sınırı silerek partinin örgütsüz kitleleri öncü müfrezenin düzeyine yükseltme görevini ortadan kaldırarak, Parti'yi "sempatizanlar" denizinde koybolmuş, şekilsiz, dezorganize bir "kuruluş" haline gelmesine götürürdü. Söylemeye gerek yok ki, böyle oportünist bir "sistem" ile Partimiz, devrimimizde işçi sınıfının örgütleyici çekirdeği rolünü yerine getiremezdi.

"Martov yoldaşın görüşü açısından", der Lenin, "Parti'nin sınırları tamamıyla belirsiz kalmaktadır, çünkü 'her grevci' 'kendini Parti üyesi ilan edebilir'. Bu belirsizliğin yararı nedir? Bir 'ünvan'ın en geniş biçimde yayılması. Zararı ise, sınıf ile Parti'yi birbirine karıştıran **örgüt dağıtıcı** düşüncenin taşınmasıdır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 7, s. 246.)

Ama Parti, sadece parti örgütlerinin **toplama** değildir. Parti aynı zamanda bu örgütlerin birleşmiş **sistemi**, üst ve alt yönetim organlarıyla, azınlığın çoğunluğa uymasıyla, bütün Parti üyeleri için bağlayıcı olan pratik kararlarıyla, bu örgütlerin resmen birleştirilmiş bütünlüğüdür. Bu koşullar olmaksızın Parti, işçi sınıfının mücadelesinin planlı ve örgütlü yönetimini gerçekleştirmeye yetenekli birleştirilmiş ve örgütlü bir bütün olamaz.

"Eskiden", der Lenin, "Partimiz şeklen örgütlenmiş bir bü-

tün değildi, sadece ayrı ayrı grupların bir toplamı idi; ve bundan dolayı da bu gruplar arasında ideolojik etkileme ilişkilerinden başka bir ilişki bulunamazdı. **fimdi** ise örgütlü bir Parti haline geldik; ve bu da bir gücün yaratılması, fikirlerin otoritesinin gücün otoritesine dönüştürülmesi, alt Parti kademelerinin üst Parti kademelerine bağımlı olması demektir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 7, s. 338-339, Rusça.)

Azınlığın çoğunluğa uyması ilkesi, Parti çalışmasının bir merkez tarafından yönetilmesi ilkesi, istikrarsız unsurların hücumlarına, "bürokratism", "formalizm" vb. suçlamalarına sık sık hedef olur. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, bu ilkeler uygulanmaksızın, Parti'nin bir bütün olarak sistemli çalışması ve işçi sınıfının mücadelesinin yönetilmesi olanaksız olurdu. Örgüt sorununda Leninizm, bu ilkelerin sıkı sıkıya uygulanmasıdır. Bu ilkelere karşı mücadeleyi Lenin, alayla karşılanmaya ve reddedilmeye layık "Rus nihilizmi" ve "aristokratik anarşizm" diye niteler.

"Bir Adım İleri" adlı kitabında Lenin, bu istikrarsız unsurlar hakkında şöyle der:

"Bu aristokratik anarşizm, özellikle Rus nihilistene özgüdür. Parti örgütü ona korkunç bir 'fabrika' gibi görünür; parçanın bütüne, azınlığın çoğunluğa boyun eğmesi bir 'kölelik'tir... , merkezin yönetimi altında işbölümü onda, insanların 'çarka ve dişliye' dönüşmesine karşı trajik-komik bir çılgılık atmaya neden olur..., Parti'nin örgüt tüzüğünden söz edilmesi, yüzünü aşağılayıcı bir şekilde buruşturmasına ve küçümseyici bir tavırla, işlerin tüzük olmadan da pekâlâ yürüyebileceğini belirtmesine... neden olur."

"Bu ünlü bürokratiye karşı çılgınlıkların, merkezi organların personel bileşiminden duyulan hoşnutsuzluğu örtmeye yarayan

* Burada, II. Parti Kongresi'nin kararlarına boyun eğmeyen ve Lenin'i "bürokratism" ile suçlayan Akselrod, Martov, Potressov v.d.'nin "ahbab çevresi" kastedilmektedir.

bir örtü, bir incir yaprağı olduğu... açıktır sanıyorum. Sen bir bürokratsın, çünkü parti kongresi seni benim isteğimle değil, benim isteğime rağmen seçti; sen bir formalistsin, çünkü parti kongresinin formal kararlarına dayanıyorsun, benim rızama değil; kaba-mekanik bir tarzda hareket ediyorsun, çünkü parti kongresinin 'mekanik' çoğunluğuna dayanıyorsun ve benim ko-opte edilme isteğimi dikkate almıyorsun; sen bir otokratsın, çünkü iktidarı eski ahbab çevresine teslim etmek istemiyorsun"* (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 7, s. 361 ve 335).

3— Proletaryanın sınıf örgütünün en yüksek biçimi olarak Parti. Parti, işçi sınıfının örgütlü müfrezesidir. Ama parti, işçi sınıfının biricik örgütü değildir. Proletarya, onlar olmaksızın sermayeye karşı başarılı bir mücadele yürütemeyeceği, bir dizi diğer örgütlere de sahiptir: sendikalar, kooperatifler, fabrika örgütleri, parlamento grupları, partisiz kadın birlikleri, basın, kültür ve eğitim örgütleri, gençlik dernekleri, (açık devrimci eylemler sırasında) devrimci mücadele örgütleri, (eğer proletarya iktidarda ise) devlet örgütü biçimi olarak Temsilciler Sovyeti vb. Bunların büyük çoğunluğu, partisiz örgütlerdir ve içlerinden ancak birkaçı Parti'ye doğrudan doğruya dayanır ya da Parti'nin kollarını oluşturur. Bu örgütlerin hepsi, belirli şartlarda işçi sınıfına kesinlikle gereklidirler, çünkü bunlar olmadan mücadelenin çeşitli alanlarında proletaryanın sınıf mevzilerini güçlendirmek, burjuva toplum düzeninin yerine sosyalist toplum düzenini geçirmekle yükümlü güç olarak proletaryayı çelikleştirmek imkânsızdır. Ama sayısı bu kadar kabarık olan bu örgütlerin yönetim birliği nasıl gerçekleştirilecektir? Bu örgüt çokluğunun, yönetimde dağınıklığa yol açmayacağına garanti vermedir? Denebilir ki, bu örgütlerin her biri, kendi özel alanında faaliyet göstermektedir ve dolayısıyla bunlar birbirlerine engel olamaz. Bu elbette doğrudur. Ama **bir tek** sınıfa, proleterler sınıfına hizmet ettikle-

rine göre, bütün bu örgütlerin faaliyetlerini bir tek doğrultuda yürütmeleri gerektiği de doğrudur. O zaman şu soru ortaya çıkıyor: Bütün örgütlerin çalışmalarında izlemeleri gereken bu çizgiyi, bu genel doğrultuyu kim belirler? Gereken deneyime sahip bulunduğu için, yalnız bu genel çizgiyi hazırlamaya yetenekli olmakla kalmayan, aynı zamanda yeterli otoriteye de sahip bulunduğu için, bütün bu örgütleri, yönetim birliğini sağlamak ve aykırı hareketleri gidermek üzere bu çizgiyi uygulamaya sevk etmeye yetenekli olan o merkezi örgüt nerededir?

Bu örgüt, proletaryanın partisidir.

Parti, bunun için gerekli bütün önşartlara sahiptir; çünkü birincisi, Parti, proletaryanın partisiz örgütlerine doğrudan doğruya bağlı olan ve çok defa bu örgütleri yöneten işçi sınıfının en yetkin unsurlarının toplandığı alandır; ikincisi, işçi sınıfının en yetkin unsurlarının toplanma alanı olarak Parti, işçi sınıfının örgütlerinin bütün biçimlerini yönetmeye yetenekli önderlerin yetiştirilmesi için en iyi okuldur; üçüncüsü, işçi sınıfı önderlerinin yetiştirilmesi için en iyi okul olarak Parti, deneyimi ve otoritesi sayesinde proletaryanın mücadelesinin önderliğini merkezileştirmeye ve böylelikle işçi sınıfının çeşitli partisiz örgütlerini, Parti'yi sınıfa bağlayan yardımcı organlar ve volan kayışları haline getirmeye yetenekli biricik örgüttür.

Parti, proletaryanın sınıf örgütünün en yüksek biçimidir.

Tabii ki bu, partisiz örgütlerin, sendikaların, kooperatiflerin vb. partinin yönetimine şeklen ast olarak bağlı olmaları demek değildir. Sadece, bu örgütlere mensup olan ve tartışma götürmez şekilde etkili olan Parti üyeleri; bu partisiz örgütlerin, faaliyetlerinde proletarya partisine mümkün olduğunca yakınlaştırılması ve onun siyasi önderliğini gönül rızasıyla ka-

bul etmeleri için bütün ikna yollarına başvurmalıdır demektir.

İşte bunun için Lenin, partinin, siyasi önderliği, proletaryanın bütün diğer örgüt biçimlerine uzanması gereken "proletaryanın sınıf birliğinin *en üst* biçimi" olduğunu söyler. (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 32.)

İşte bunun için, partisiz örgütlerin "bağımsızlığı" ve "tarafsızlığı" oportünist teorisi, *bağımsız* parlamenterler ve Parti'den *kopmuş* yazarlar, *darkafalı* sendikacılar ve *küçük-burjuvalaşmış* kooperatifçiler üreten bu teori, Leninizmin teorisi ve pratiği ile kesinlikle bağdaşmaz.

4— Proletarya diktatörlüğünün aleti olarak Parti. Parti, proletarya örgütünün en yüksek biçimidir. Parti, proleterler sınıfının içinde ve bu sınıfın örgütleri arasında temel yönetici güçtür. Ama bu hiç de Parti'nin kendisi için bir amaç olduğu, kendi kendine yeter bir güç olarak görülebileceği anlamına gelmez. Parti, proleterlerin sınıf birliğinin sadece en yüksek biçimi değildir, aynı zamanda proletaryanın elinde, henüz kurulmadan önce diktatörlüğünün kurulmasına yarayan, kurulduktan sonra ise bu diktatörlüğün pekiştirilmesine ve geliştirilmesine yarayan bir *araçtır*. Eğer proletarya iktidar sorunuyla karşı karşıya kalmasaydı, emperyalizmin yarattığı koşullar, kaçınılmaz savaşlar, bir bunalımın varlığı, burjuvaziyi devirmek ve proletarya diktatörlüğünü kurmak için proletaryanın bütün güçlerinin bir noktada toplanmasını gerektirmeseydi, Parti devrimci hareketin bütün diğer örgüt biçimleri içindeki üstün durumuna erişemezdi. Parti, proletaryaya herşeyden önce, proletaryanın iktidarı başarıyla ele geçirmesi için vazgeçilmez bir kurum olan savaş genel kurmayı olarak gereklidir. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, proletaryanın kitle örgütlerini çevresinde toplamaya ve

savaş sırasında hareketin tümünün önderliğini merkezileştirmeye yetenekli bir parti olmasaydı, proletarya Rusya'da devrimci diktatörlüğünü kuramazdı.

Ama Parti, proletaryaya sadece diktatörlüğünü kurması için gerekli değildir; Parti, diktatörlüğü devam ettirmek, onu sosyalizmin tam zaferinin çıkarına sağlamlaştırmak ve geliştirmek için daha da gereklidir.

"Partimizde", diyor Lenin, "en sert disiplin, gerçek demir disiplin olmadan; işçi sınıfının bütün kitlesinin; yani bu sınıfta düşünen, namuslu, fedakâr, etkili, geri tabakalara kılavuzluk etmeye ve onları peşinden sürüklemeye yetenekli ne varsa onların Parti'ye tam ve sınırsız desteği olmadan, Bolşeviklerin, 2,5 yıl demiyorum, 2,5 ay bile iktidarda kalamayacaklarını bugün hemen herkesin görebildiği muhakkaktır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 7.)

Ama diktatörlüğü "devam ettirmek" ve "geliştirmek" ne demektir? Milyonlarca proletere disiplin ve örgütlülük ruhunu aşılacaktır; proleter yığınlar içinde, küçük-burjuva kökenli güçlerin ve küçük-burjuva alışkanlıkların kemirici etkisine karşı bir savunma kalesi ve savunma ordusu kuracaktır; küçük-burjuva tabakaları eğitmek ve kalıba dökmek için proleterlerin örgütsel çalışmalarını desteklemektir; sınıfları kaldırmak ve sosyalist üretimi örgütlendirmek için zorunlu şartları hazırlamaya yetenekli bir güç olabilmeleri için proleter kitlelerin kendilerini eğitmelerine yardım etmektir. Bütün bunları ise, gücünü birliğinden ve disiplininin alan bir parti olmaksızın başarmak imkânsızdır.

"Proletarya diktatörlüğü", diyor Lenin, "eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı, kanlı ve kansız, şiddetli ve barışçı, askeri ve iktisadi, pedagojik ve idari inatçı bir mücadeledir. Milyonlarca ve on milyonlarca insanın alışkanlıklarının

gücü, en korkunç güçtür. Mücadelede çelikleşmiş bir parti olmaksızın, sözkonusu sınıfta namuslu ne varsa onun güvenini kazanmış bir parti olmaksızın, kitlelerin ruh halini kollamayı ve kitle üzerinde etkili olmayı bilen bir parti olmaksızın, bu mücadeleyi başarı ile devam ettirmek imkânsızdır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 27.)

Proletarya, diktatörlüğünü kurmak ve devam ettirmek *için* Parti'ye muhtaçtır. Parti, proletarya diktatörlüğünün bir aletidir.

Bundan çıkan sonuç şudur ki, sınıfların ortadan kalkması ve proletarya diktatörlüğünün giderek sönmesi, yok olması ile (absterben —ÇN) Parti de giderek sönecek, yok olacaktır.

5— Hiziplerin varlığı ile bağdaşmayan bir irade birliği olarak Parti. Birliğinden ve demir disiplininin güç alan bir Parti olmaksızın, proletarya diktatörlüğünü kurmak ve devam ettirmek imkânsızdır. Ama irade birliği olmadan, bütün Parti üyelerinin tam ve koşulsuz eylem birliği olmadan, Parti'de demir disiplin düşünülemez. Kuşkusuz ki bu, Parti'de fikir mücadelesine yer olmadığı anlamına gelmez. Tam tersine, demir disiplin, eleştiriye ve fikir mücadelesine engel olmak şöyle dursun, Parti'nin bağrında eleştiriye ve fikir mücadelesini önşart koşar. Üstelik bu, disiplinin "kör" disiplin olması demek hiç değildir. Tam tersine, demir disiplin, bilinçliliği ve itaat özgürlüğünü dışlamaz, bilakis bunları önşart olarak öngörür; çünkü ancak bilinçli bir disiplin, gerçekten demir disiplin olabilir. Ama fikir mücadelesi bitince, eleştiri tükenip karara varılınca, bütün Parti üyelerinin irade birliği ve eylem birliği şarttır. Bu öyle bir zorunlu şarttır ki, onsuz ne birleşmiş Parti, ne de Parti'de demir disiplin düşünülebilir.

"Bugünkü çetin içsavaş döneminde", diyor Lenin, "Komünist Partisi, ancak mümkün olduğunca merkezileşmiş tarzda

örgütlenmişse, Parti'de askeri disipline pek benzeyen demir disiplin yürürlükteyse ve Parti'nin merkezi, büyük bir otoriteye sahipse, geniş yetkileri varsa ve Parti üyelerinin genel güvenini kazanmışsa görevini başarabilir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 185, Rusça.)

Diktatörlüğün kuruluşundan önceki mücadele koşullarında Parti disiplini hakkında bunlar söylenebilir.

Diktatörlüğün kurulmasından sonra aynı şeyi, ama daha da büyük ölçüde söylemek gerekir.

"Proletarya partisinin demir disiplinini", der Lenin, "(özellikle onun diktatörlüğü sırasında) azıcık da olsa zayıflatan kimse, gerçekte, proletaryaya karşı burjuvaziye yardım eder." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı cilt 31, s. 27.)

Bundan çıkan sonuç şudur ki hiziplerin varlığı parti birliği ile, demir disiplini ile bağdaşmaz. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, hiziplerin varlığı, birçok merkezin ortaya çıkmasına yol açar; birçok merkezin var olması ise Parti'de ortak bir merkezin yokluğu, irade birliğinin parçalanması, disiplinin gevşemesi ve dağılması, diktatörlüğün zayıflayıp dağılması demektir. Elbette ki, proletarya diktatörlüğüne karşı mücadele eden ve proleterleri iktidara götürmek istemeyen II. Enternasyonal partileri, hizip özgürlüğü gibi bir liberalizmi hoş görebilirler; çünkü bu partilerin demir disipline ihtiyaçları yoktur. Ama çalışmalarını proletarya diktatörlüğünün kuruluşu ve sağlamaştırılması görevi üzerinde örgütlediren Komünist Enternasyonal partileri, ne "liberalizmi" ne de hizip özgürlüğünü hoş göremezler.

Parti, her türlü hizipçiliği ve Parti içinde her türlü iktidar bölünmesini dışlayan bir irade birliğidir.

Bundan dolayı Lenin, "proletarya diktatörlüğünün başarılarının temel şartı olarak Parti birliğinin ve proletaryanın

öncü müfrezesinin irade birliğinin gerçekleşmesi bakımından hizipçiliğin tehlikeleri"ne işaret eder. Bu düşünce, Partimizin X. Kongresi'nde kabul edilen "Parti Birliği Üzerine"^[19] başlıklı özel kararında ifade edilmiştir.

Bundan dolayı Lenin, "Parti'den kesin ve hemen ihraç edilme" cezası ile "her türlü hizipçiliğin tam olarak bastırılmasını" ve "şu ya da bu platform üzerinde kurulmuş bütün grupların hemen dağıtılmasını" talep eder (bkz. "Parti Birliği Üzerine" karar).

6— Parti, kendini oportünist unsurlardan arındırarak güçlenir. Parti'deki oportünist unsurlar, hizipçiliğin kaynağıdır. Proletarya, dışa kapalı bir sınıf değildir. Köylü, küçük-burjuva kökenli unsurların, kapitalizmin gelişmesi sonucunda proleterleşmiş aydınların durmadan bu sınıfa doğru aktıkları görülür. Aynı zamanda, burjuvazinin sömürgelerden elde ettiği ekstra kârlarla beslediği proletaryanın üst tabakaları, özellikle sendika yöneticileri ve parlamenterler, bir yozlaşma süreci geçirir. "Yaşam tarzlarıyla", der Lenin, "kazançlarıyla, dünya görüşleriyle, tam küçük-burjuva niteliği taşıyan bu burjuvalaşmış işçi tabakası ya da 'işçi aristokrasisi', II. Enternasyonal'in esas desteğidir; günümüzde de **burjuvazinin esas sosyal desteğidir** (askerî değil). Çünkü bunlar, **işçi hareketi içinde burjuvazinin** gerçek **ajanları**, kapitalist sınıfın işçi uşakları..., reformizmin ve şovenizmin gerçek yayıcılarıdır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 22, s. 182.)

Bütün bu küçük-burjuva gruplar şu ya da bu şekilde Parti'ye sızarlar; Parti'ye kararsızlık ve oportünizm ruhunu, moral bozukluğu ve güvensizlik ruhunu getirirler. Hizipçiliğin ve çözümlenin kaynağını, örgüt dağıtıcılığının ve Parti'nin içten parçalanmasının kaynağını esas olarak onlar oluşturur. Ardında

böyle "müttefikler" varken emperyalizme karşı savaşmak, kendini hem cepheden, hem de cephe gerisinden iki ateş arasında bırakmak demektir. Bu yüzden, böyle unsurlara karşı amansız mücadele ve bunların Parti'den kovulması, emperyalizme karşı mücadelenin başarı için ön şarttır.

Parti içinde ideolojik mücadele ile oportünist unsurların "aşılabilceği" teorisi, bir ve aynı Parti çerçevesi içinde bu unsurların "üstesinden gelinebileceği" teorisi, Parti'yi felce ve kronik hastalığa mahkûm etmenin belirtisi olan çürük ve tehlikeli bir teoridir; bu teori, Parti'nin oportünizme peşkeş çekilmesi tehlikesini doğurur; proletaryayı devrimci partisinden, emperyalizme karşı mücadelesinde en önemli silahından yoksun bırakmakla tehdit eder. Eğer saflarında Martov ve Dan'lar, Potressov ve Akselrod'lar bulunsaydı, Partimiz doğru yolu tutamaz, iktidarı ele geçirip proletarya diktatörlüğünü örgütleyemez, içsavaştan zaferle çıkamazdı. Eğer Partimiz iç birliğini ve saflarının eşsiz birliğini sağlayabilseydi, bu herşeyden önce oportünizm pisliğinden kendini zamanında arındırması, saflarından tasfiyecileri ve menşevikleri kovmayı bilmesinden ötürüdür. Proletarya partilerinin gelişme ve güçlenme yolu, saflarını oportünistlerden ve sosyal-şovenlerden, sosyal-yurtseverlerden ve sosyal-pasifistlerden arındırmaktan geçer. Parti, saflarını oportünist güçlerden arındırarak güçlenir.

"Saflarında reformistler, menşevikler buldukdça", der Lenin, "proletarya devrimini muzaffer kılmak, bu devrimi korumak **imkânsızdır**. Bu ilkesel olarak açıktır. Bu hem Rusya'da hem de Macaristan'da deneyimle açıkça doğrulanmıştır... Rusya'da **birçok kez** öyle güç durumlar ortaya çıktı ki, eğer menşevikler, reformistler, küçük-burjuva demokratlar Partimizde kalsaydı, Sovyet rejimi **muhakkak** devrilerdi... Herkesin kabul ettiği gibi, İtalya'da, devlet iktidarını ele geçirmek için

proletarya ile burjuvazi arasında tayin edici mücadeleler yakındır. Böyle bir anda Parti'den ihraçları mutlak zorunlu olan yalnız menşevikleri, reformistleri, Turati'cileri kovmak yetmez; yalpalamaya eğilimli olan ve reformistlerle 'birliği' bozmama yönünde yalpalayan kusursuz komünistleri de tüm sorumlu mevkilerden uzaklaştırmak yararlı olabilir... Devrimin arifesinde, devrimin zaferi için en çetin savaşlar sırasında, Parti içinde en ufak yalpalama **herşeyi mahvedebilir**, devrimi başarısızlığa sürükleyebilir; proletarya iktidarı henüz sağlamlaşmadığından ve ona karşı saldırı hâlâ çok güçlü olduğundan, iktidarı proletaryanın elinden koparıp alabilir. Eğer böyle bir anda yalpalayan önderler çekilirlerse, bu Parti'yi, işçi hareketini ve devrimi zayıflatmaz, tersine güçlendirir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 357, 358, 359, Rusça.)

IX

ÇALIŞMA STİLİ

Burada sözkonusu olan edebi stil değildir. Çalışma stili ile, Leninizmin pratiğinde özel ve ona özgü olan, Leninist fonksiyoner özel tipini yaratan şeyi kastediyorum. Leninizm, özel tipte Parti ve devlet fonksiyoneri yetiştiren, özel, Lenin'e özgü bir çalışma stili yaratan teorik ve pratik bir okuldur.

Bu stilin karakteristik belirtileri nelerdir? Özellikleri nelerdir?

Bunlar iki özelliiktir:

a) Rus devrimci atılımı ve

* "Sachlichkeit": Sorunlara yaklaşırken duygulara yer vermeyen, maddeci, sağduyulu bir yaklaşımı ifade eden; duygusallığın karşıtı olarak kullanılan bir kavramdır. Amerikan akılcılığı diye çevirmeyi uygun gördük. —ÇN.

b) Amerikan akılcılığı [Sachlichkeit]*.

Leninizmin stili, Parti ve devlet çalışmasında bu iki özelliğin birleştirilmesidir.

Rus devrimci atılımı, atalete, rutine, tutuculuğa, düşünme tembelliğine, eski geleneklere kölece bağlılığa karşı panzehirdir. Rus devrimci atılımı, düşünmeye zorlayan ve ilerleten, eskiyi yıkan, perspektifler açan canlandırıcı güçtür. Bu atılım olmadan hiçbir ilerleme mümkün değildir.

Ama Rus devrimci atılımı, çalışmada Amerikan akılcılığı ile birleştirilmezse, pratikte içi boş "devrimci" Manilovizme yozlaşması çok olasıdır. Böyle yozlaşma örnekleri pek çoktur. Kaynağı, herşeyi yoluna koyacak, herşeyi değiştirecek durumda olduğu söylenen kararnamelerin kerametini iman olan "devrimci" proje kotarma ve "devrimci" plan yapma hastalığını kim bilmez? "M. K. İ." (Mükemmel Komünist İnsan) öyküsünde bir Rus yazarı, İ. Ehrenburg, ideal mükemmel insanın şemasını çizmeyi amaç edinen ve... bu "çalışma" içinde "boğulan", bu hastalığa tutulmuş bir "Bolşevik" tipini betimliyor. Bu öyküde gerçi büyük abartmalar vardır ama, hastalığı doğru bir şekilde betimlediğinden kuşku duyulamaz. Ama bu hastalarla Lenin kadar iğneleyici ve amansız bir şekilde alay eden başka kimse olmamıştır. "Komünist böbürlenme" — o, proje yapmaya ve kararnamecilğe olan bu hastalıklı imanı böyle adlandırıyor.

"Komünist böbürlenme", der Lenin, "Komünist Partisi'ne mensup olan ve henüz ondan temizlenmemiş olan bir kişinin, tüm görevlerini komünist kararnamelerle halledebileceğini sanması demektir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 54, Rusça.)

"Devrimci" tumturaklı sözlere karşı Lenin genellikle basit

ve her günlük görevleri ileri sürerdi ve böylelikle "devrimci" proje kotarıcılığın gerçek Leninizmin hem ruhuna ve hem de lafzına ters düştüğünü vurgulardı.

"Daha az tumturaklı laflar", diyor Lenin, "ve daha çok basit, **her günlük** iş..."

"Daha az siyasi laf salatası ve komünist inşanın... en basit ama canlı olgularına daha fazla dikkat..." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 29, s. 395 ve 386.)

Amerikan akılcılığı ise "devrimci" Manilovizme ve fantezi ürünü proje kotarıcılığına karşı panzehirdir. Amerikan akılcılığı ne engel bilen ne de tanıyan, her tür engeli akılcılık sebatıyla bertaraf eden, küçük de olsa bir kez başlanan işi mutlaka sonuna kadar götüren, o olmaksızın ciddi bir inşa çalışmasının düşünülemediği, yılmaz bir güçtür.

Ama Amerikan akılcılığı Rus devrimci atılımı ile birleştirilmezse, dar ve ilkesiz pratikçiliğe yozlaşması çok olasıdır. Bazı "Bolşevikleri" yozlaşmaya ve devrim davasına sırt dönmeye götüren dar pratikçilik ve ilkesiz işgüzarlık hastalığını kim bilmez? Bu özgün hastalık, B. Pilniyak'ın "Çıplak Yıl" öyküsünde yansımaları bulmuştur; bu öyküde, gerçi iradeye ve pratik kararlılığa sahip ve çok "enerjik" bir şekilde "çalışan", ama perspektiften yoksun olan, "şeylerin iç bağlantısını" bilmeyen ve bundan dolayı devrimci çalışma yolundan sapan Rus "Bolşevik" tipleri çizilmektedir. Kimse bu işgüzarlık hastalığını Lenin kadar acı şekilde alaya almamıştır. "Darkafalı pratikçilik", "kafasızca işgüzarlık" — Lenin bu hastalığı işte böyle nitelerdi. Buna karşı canlı devrimci eylemi ve günlük çalışmamızın tüm alanlarında devrimci perspektiflerin zorunluluğunu ileri sürer; bununla ilkesiz pratikçiliğin, gerçek Leninizme, "devrimci" proje kotarıcılık kadar aykırı olduğunu vurgulardı.

Rus devrimci atılımının Amerikan akılcılığı ile birleştirilmesi — işte Parti ve devlet çalışmasında Leninizmin özü budur.

Ancak böyle bir birleşme, bize Leninist fonksiyonerin mükemmel tipini, Leninizmin çalışma stilini verir.

"Pravda" No. 96, 97, 103
105- 107, 108, 111,
26 ve 30 Nisan.
9, 11, 14, 15 ve 18 Mayıs 1924.

LENİNİZMİN SORUNLARI ÜZERİNE

SBKP(B) LENİNGRAD ÖRGÜTÜNE
İTHAF OLUNUR
J. STALİN

I

LENİNİZMİN TANIMI

"Leninizmin Temelleri Üzerine" yazısında, Leninizmin adeta bir müktesep hak haline gelmiş olan şu ünlü tanımı yapılmaktadır:

"Leninizm, emperyalizm ve proleter devrimi çağının marksizmidir. Daha tam söylemek gerekirse: Leninizm, genel olarak proleter devrimin teorisi ve taktiği, özel olarak proletarya diktatörlüğünün teorisi ve taktiğidir."^[20]

Bu tanım doğru mudur?

Doğru olduğunu sanıyorum. Doğrudur, çünkü birincisi, yanlış bir şekilde, Leninizmin emperyalist savaştan sonra ortaya çıktığına inanan bazı Lenin eleştirmenlerinin tersine, Leninizmi

emperyalizm çağının marksizmi diye nitelendirerek, Leninizmin tarihsel köklerine doğru bir biçimde işaret etmektedir. Doğrudur, çünkü ikincisi, Leninizmin yalnızca ulusal Rus koşulları altında uygulanabileceği görüşünde olan sosyal-demokrasinin tersine, Leninizmin uluslararası karakterini doğru bir biçimde vurgulamaktadır. Doğrudur, çünkü üçüncüsü, Leninizmi Marksizmin daha da geliştirilmesi olarak değil de, yalnızca Marksizmin yeniden tesis edilmesi ve Rus gerçekliğine uygulanması olarak gören bazı Leninizm eleştirmenlerinin tersine, onu emperyalizm çağının **marksizmi** olarak nitelendirerek, Leninizmle Marx'ın öğretisi arasındaki organik bağı doğru bir şekilde vurgulamaktadır.

Bunları ayrıca yorumlamaya gerek yok aslında.

Ama, anlaşıldığı kadarıyla, bizim Partimizde, Leninizmi daha değişik bir biçimde tanımlamayı gerekli gören insanlar var. Örneğin Zinovyev şöyle düşünmektedir:

"Leninizm, **doğrudan doğruya köylülüğün ağır bastığı bir ülkede başlamış bulunan** emperyalist savaşlar ve dünya devrimi çağının Marksizmidir."

Zinovyev'in altını çizdiği sözcükler ne anlama gelebilir? Leninizmin tanımının içine Rusya'nın geri kalmışlığını, onun köylü karakterini sokmanın anlamı nedir?

Bu, Leninizmi uluslararası proleter bir öğreti olmaktan çıkarıp, özgül Rus koşullarının bir ürünü haline getirmek demektir.

Bu, kapitalizmin daha gelişmiş olduğu diğer ülkeler için Leninizmin işe yararlığını yadsıyan Bauer ve Kautsky'nin oyununa gelmek demektir.

Söylemeye gerek yok ki, köylü sorunu Rusya için çok bü-

yük bir önem taşımaktadır, ülkemiz bir köylü ülkesidir. Ama bu olgunun, Leninizmin temellerinin karakterizasyonu bakımından ne önemi olabilir? Leninizmin ortaya çıkışı, emperyalizm temeli üzerinde ve genel olarak emperyalist ülkeler için değil de, yalnızca Rusya toprağında ve Rusya için mi olmuştur? Lenin'in "Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması"^[21], "Devlet ve Devrim"^[22], "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky"^[23], "Sol' Radikalizm, Bir Çocukluk Hastalığı"^[24] vb. yapıtları genel olarak tüm emperyalist ülkeler için değil de, yalnızca Rusya için mi bir anlam taşımaktadır? Leninizm, tüm ülkelerin devrimci hareketinin deneyimlerinin genelleştirilmesi değil midir? Leninizmin teori ve taktiğinin temelleri **bütün** ülkelerin proleter partileri için uygun değil midir, **hepsi** için geçerli değil midir? Lenin, "Bolşevizmin **herkes için taktik bir örnek olabileceğini**" söylerken haklı değil miydi? (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 28, s. 270, Rusça.) Lenin, "Sovyet iktidarının ve Bolşevik teori ve taktiğinin temellerinin **uluslararası anlamından**" söz ederken haklı değil miydi? (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 6, Rusça.) Örneğin Lenin'in aşağıdaki sözleri doğru değil midir?

"Ülkemizin çok büyük geri kalmışlığı ve küçük-burjuva karakteri yüzünden, Rusya'da proletarya diktatörlüğü gelişmiş ülkelerden kaçınılmaz olarak farklı bazı özelliklere sahip olmak zorundadır. Ama Rusya'da da temel güçler ve toplumsal ekonominin temel biçimleri herhangi bir kapitalist ülkeninkinden farksız olduğundan, **sözkonusu bu özellikler hiçbir biçimde öze ilişkin olamazlar**".* (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 30, s. 88, Rusça.)

Ama bütün bunlar doğruysa, bundan, Zinovyev'in verdiği Leninizm tanımının doğru sayılamayacağı sonucu çıkmaz mı?

* Altını ben çizdim. —J. St.

Leninizmin bu ulusal-sınırlı tanımını enternasyonalizmle nasıl bağdaştırılacak?

II

LENİNİZMDE EN ÖNEMLİ ŞEY

"Leninizmin Temelleri Üzerine" yazısında Şöyle deniyor:

"Bazıları, Leninizmde temel olanın köylü sorunu olduğunu, köylülük sorununun, onun rolü, önemi sorununun Leninizmin çıkış noktasını oluşturduğunu sanıyorlar. Bu tamamen yanlıştır. Leninizmin baş sorunu, onun çıkış noktası köylülük sorunu değil, tam tersine proletarya diktatörlüğü sorunudur, onun hangi koşullarda ele geçirileceği, hangi koşullarda sağlamlaştırılacağı sorunudur. İktidar uğruna mücadelesinde proletaryanın müttekiki sorunu olarak köylü sorunu, türev bir sorundur."^[25]

Bu tez doğru mudur?

Doğru olduğunu sanıyorum. Bu tez bütünüyle Leninizmin tanımından kaynaklanmaktadır. Gerçekten de, eğer Leninizm proleter devrimin teorisi ve taktiği ise ve proletarya diktatörlüğü proleter devrimin temel içeriğini oluşturuyorsa, o zaman Leninizmde en önemli Şeyin proletarya diktatörlüğü sorunu, bu sorunun ortaya konması, gerekçelendirilmesi ve somutlaştırılması olduğu açıktır.

Buna rağmen Zinovyev bu teze besbelli ki hemfikir değildir. "Lenin'in Anısına" adlı makalesinde Şöyle diyor:

"Köylülüğün rolü sorunu, daha önce de söyledieim gibi, Bolşevizmin, Leninizmin **ana sorunudur**".*

Zinovyev'in bu tezi, görüldüğü gibi, bütünüyle onun yanlış Leninizm tanımından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı, tıpkı Leninizmi tanımlaması yanlış olduğu gibi, bu tezi de yanlıştır.

Lenin'in, proletarya diktatörlüğünün "proleter devrimin özsel içeriği" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 28, s. 211, Rusça) olduğu tezi doğru mudur? Kesinlikle doğrudur. Leninizmin, proleter devrimin teorisi ve taktiği olduğu tezi doğru mudur? Doğru olduğunu sanıyorum. Peki ama bundan ne sonuç çıkar? Bundan Şu sonuç çıkar ki, Leninizmin ana sorunu, çıkış noktası, temeli, proletarya diktatörlüğü sorunudur.

Emperyalizm sorunu, emperyalizmin gelişmesinin sıçramalı karakteri sorunu, **tek** ülkede sosyalizmin zaferi sorunu, proletaryanın devleti sorunu, bu devletin Sovyet biçimi sorunu, proletarya diktatörlüğü sisteminde Parti'nin rolü sorunu, sosyalizmin inşasının yolları sorunu gibi tüm bu sorunların tam da Lenin tarafından ortaya konduğu doğru değil midir? Tam da bu sorunların, proletarya diktatörlüğü düşünçesinin esasını, temelini oluşturduğu doğru değil midir? Bu ana sorunlar ortaya konmadan, proletarya diktatörlüğü bakış açısından köylü sorununu ortaya koymanın düşünölemeyecek olduğu doğru değil midir?

Hiç kuşkusuz Lenin, köylü sorununu bilen bir kişiydi. Kuşkusuz, proletaryanın müttekiki sorunu olarak köylü sorunu, proletarya için çok büyük bir önem taşımaktadır ve ana sorunun, proletarya diktatörlüğü sorununun bir bileşenidir. Ama Leninizmin önünde ana sorun, proletarya diktatörlüğü sorunu durmasaydı, proletaryanın müttekikleri türev sorununun, köylülük sorununun da olmayacağı açık değil midir? Leninizmin önünde iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi pratik so-

* Altını ben çizdim. —J. St.

runu durmasaydı, köylülükle ittifak diye bir sorunun da olamayacağı açık değil midir?

Lenin eğer köylü sorununu proletarya diktatörlüğünün teorisi ve taktiği temelinde değil de, bu temelden bağımsız olarak, onun dışında ortaya koymuş olsaydı, büyük proleter ideolog olmazdı —o kuşkusuz böyledir—, yabancı küçük-burjuva edebiyatçılarının onu sık sık öyle göstermeye çalıştıkları gibi, ancak basit bir "köylü filozofu" olurdu.

İkisinden biri:

Ya köylü sorunu Leninizmde en önemli şeydir, ve o zaman Leninizm, gelişmiş kapitalist ülkeler için, köylü ülkesi olmayan ülkeler için uygun değildir, geçerliliği yoktur;

Ya da Leninizmde en önemli şey proletarya diktatörlüğüdür, ve o zaman Leninizm, bütün ülkelerin proleterlerinin uluslararası öğretisidir, istisnasız bütün ülkeler için —bunlar arasında gelişmiş kapitalist ülkeler için de— uygundur ve geçerliliğe sahiptir.

Seçim sizindir.

III

"SÜREKLİ" DEVRİM SORUNU

"Leninizmin Temelleri Üzerine" yazısında "sürekli devrim teorisi", köylülüğün rolünü azımsama "teorisi" olarak değerlendirilmektedir. Orada şöyle denmektedir:

"Dolayısıyla Lenin, 'sürekli' devrim yanlılarına karşı süreklilik sorunundan dolayı mücadele etmedi, çünkü bizzat Lenin de kesintisiz devrimden yanaydı, onlarla tam tersine,

proletaryanın muazzam bir yedeğini oluşturan köylülüğün rolünü azımsadıkları için mücadele etti."^[26]

Rus "sürekliçileri"nin bu karakterizasyonu, son zamanlara kadar genelde kabul ediliyor sayılıyordu. Ne var ki bu, genelde doğru olmasına rağmen, ayrıntılı sayılamaz. Bir yandan 1924 tartışması ve öte yandan Lenin'in yapıtlarının titiz bir tahlili göstermiştir ki, Rus "sürekliçileri"nin hatası sadece köylülüğün rolünü azımsamalarında değil, aynı zamanda proletaryanın güçlerini ve köylülüğe önderlik etme yeteneğini azımsamalarında, proletaryanın hegemonyası fikrine inançsızlıkta da yatmaktadır.

Bundan dolayıdır ki, "Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği" yazımda (Aralık 1924), bu karakterizasyonu genişletip, onun yerine bir başkasını, daha tam olanını geçirdim. Bu yazıda şöyle denmektedir:

"fimdiye kadar genellikle, 'sürekli devrim' teorisinin bir yanı öne çıkarılırdı — köylü hareketinin devrimci potansiyeline inançsızlık. Bugün hakkaniyet adına bu yan, bir başka yanla —Rusya proletaryasının güçlerine ve yeteneklerine inançsızlıkla— tamamlanmalıdır."^[27]

Bu elbette Leninizmin sürekli devrim fikrine, turnak içinde olmayanına, Marx tarafından geçen yüzyılın kırklı yıllarında ilan edildiği biçimine^[28] geçmişte ve şimdi karşı olduğu anlamına gelmez. Tam tersi. Lenin, sürekli devrim fikrini doğru anlayan ve geliştiren biricik Marksistti. Lenin bu sorunda "sürekliçiler"den şu noktada ayrılır ki, "sürekliçiler" Marx'ın sürekli devrim fikrini çarpıtıp, onu cansız bir kitabi bilgiye çevirmişlerdir, Lenin ise onu saf biçimiyle almış ve onu kendi devrim teorisinin temellerinden biri yapmıştır. Lenin tarafından daha 1905'te geliştirildiği biçimiyle burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime geçmesi fikrinin, Marx'ın sürekli devrim

teorisinin cisimleşmesinin biçimlerden biri olduğunu akılda tutmak gerekir. Bu konuda Lenin daha 1905 yılında şunları yazıyordu:

"Demokratik devrimden derhal, gücümüz ölçüsünde, bilinçli ve örgütlü proletaryanın gücü ölçüsünde, sosyalist devrime geçmeye başlayacağız. **Biz kesintisiz devrimden yanayız***. Yarı yolda durmayacağız...

Maceracılığa kapılmadan, bilimsel vicdanımıza ihanet etmeden, ucuz şöret peşinde koşmadan, **yalnızca şunu** söyleyebiliriz ve söylüyoruz da: Yeni ve daha üstün bir göreve, sosyalist devrime mümkün olduğu kadar çabuk geçişi, bize, proletarya partisine, **daha da kolaylaştırmak için**, demokratik devrimi gerçekleştirmesinde tüm köylülüğe vargücümüzle yardım edeceğiz." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 9, s. 213/214, Rusça.)

Ve onaltı yıl sonra, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinden sonra Lenin, bu konu üzerine şunları yazıyordu:

Kautsky, Hilferding, Martov, Çernov, Hillquit, Longuet, MacDonald, Turati ve 'ikibuçukuncu' marksizmin tüm diğer kahramanları... burjuva-demokratik ve proleter-sosyalist devrim arasındaki karşılıklı ilişkiyi anlayamadılar. **Birincisi, ikincisine geçer***. İkincisi, geçerken birincisinin sorunlarını çözer. İkincisi, birincinin eserini pekiştirir. İkincisinin birinciyi ne derece geçmeyi başaracağını mücadele, ve yalnızca mücadele tayin eder." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 32, Rusça.)

Burada özellikle, Lenin'in 1 Eylül 1905'te yayımlanmış olan "Sosyal-Demokrasinin Köylü Hareketi Karşısındaki Tavrı" makalesinden aktarılan ilk pasaja dikkat çekerim. Bunu, hâlâ Lenin'in, burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime geçmesi

* Altını ben çizdim. —J. St.

fikrine, yani sürekli devrim fikrine, ancak emperyalist savaştan sonra vardığını iddia edenlerin bilgilenmesi için vurguluyorum. Bu alıntı, bu kişilerin derin bir yanılğı içinde buldukları konusunda hiçbir kuşkuyla yer bırakmamaktadır.

IV

PROLETER DEVRİM VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

Burjuva devriminden farklı olarak proleter devrimin karakteristik hatları nelerdir?

Proleter devrim ile burjuva devrimi arasındaki farkı beş noktada toplamak mümkündür:

1— Burjuva devrimi, genelde, daha devrim açıkça patlak vermeden önce, feodal toplumun bağrında gelişip olgunlaşan kapitalist düzenin biçimleri az çok hazır olarak var olduğunda başlar, proleter devrim başladığında ise, sosyalist düzenin hazır biçimleri hiç yoktur, ya da hemen hemen hiç yoktur.

2— Burjuva devrimin baş görevi, iktidarı ele geçirmek ve onu var olan burjuva ekonomisiyle uyum içine sokmaktır, proleter devrimin baş görevi ise, iktidarın ele geçirilmesinden sonra yeni, sosyalist bir ekonomi inşa etmektir.

3— Burjuva devrimi, genelde, iktidarın ele geçirilmesiyle **biter**, proleter devrimde ise iktidarın ele geçirilmesi, onun sadece **başlangıcıdır**, ve iktidar, eski ekonominin reorganizasyonu ve yenisinin örgütlenmesi için kaldıraç olarak kullanılır.

4— Burjuva devrimi, kendini, bir sömürücü grubunun egemenliğinin yerine bir başka sömürücü grubununkini geçir-

mekle sınırlar, ve bu nedenle eski devlet makinesini un-ufak etmeye ihtiyaç duymaz, proleter devrim ise tüm ve her türlü sömürücü grupları iktidardan uzaklaştırır ve tüm emekçilerin ve sömürülenlerin önderi olan proleterler sınıfını iktidara getirir, bu nedenle o, eski devlet makinesini un-ufak etmeden ve yerine yenisini geçirmeden yapamaz.

5— Burjuva devrimi, emekçilerin ve sömürülenlerin milyonluk kitlelerini az çok uzun bir süre için burjuvazinin etrafında toparlayamaz, ve bu da tam şundan ötürüdür, çünkü bunlar emekçiler ve sömürülenlerdir, proleter devrim ise, eğer baş görevini, proletaryanın iktidarını sağlamlaştırma ve yeni, sosyalist ekonomiyi kurma görevini yerine getirmek istiyorsa, tam da emekçi ve sömürülenler olarak bunları proletarya ile kalıcı bir ittifak içinde birleştirebilir ve birleştirmek zorundadır.

İşte bu konuda Lenin'in bazı temel tezleri:

"Burjuva devrimle sosyalist devrim arasındaki baş farklardan biri", diyor Lenin, "feodalizmden doğan burjuva devrimi için, eski düzenin bağrında, giderek feodal toplumun tüm yanlarını değiştiren yeni ekonomik örgütlerin tedricen ortaya çıkmasıdır. Burjuva devrim yalnızca **tek** görevle karşı karşıyaydı: eski toplumun tüm engellerini silip süpürmek, bir kenara atmak, yıkmak. Bu görevi yerine getiren her burjuva devrim, kendisinden beklenen herşeyi yerine getirmiş olur: kapitalizmin gelişmesini güçlendirir.

Sosyalist devrim kendini bambaşka bir durumda bulur. Tarihin zikzaklı hareketleri sonucu sosyalist devrime başlamak zorunda kalmış olan ülke ne kadar geri ise, eski kapitalist ilişkilerden sosyalist ilişkilere geçiş bu ülke için o kadar güçtür. Burada yıkma görevlerine yeni, duyulmadık zorlukta görevler, özellikle örgütsel görevler eklenir." (bkz. Bütün Eserler, 4.

baskı, cilt 27, s. 67.)

"Eğer Rus devriminde", diye devam ediyor Lenin, "— 1905 yılının büyük deneyimini yaşamış olan— halkın yaratıcı gücü daha 1917 fiubati'nda Sovyetleri yaratmamış olsaydı, onlar Ekim'de asla iktidarı ele geçirecek durumda olamazlardı, çünkü başarı, yalnızca, hareketin milyonları kucaklayan hazır örgütlenme biçimlerinin halihazırda var olup olmamasına bağlıydı. Bu hazır biçim Sovyetlerdi, ve bu nedenle, yaşadığımız o parlak başarılar, o arkası kesilmeyen zafer yürüyüşleri siyasi alanda bizi bekliyordu, çünkü siyasi iktidarın yeni biçimi hazır, ve onu devrimin ilk aylarında içinde bulunduğu o embriyon durumundan, Rus devletinde — Rus Sovyet Cumhuriyeti'nde sağlam biçim almış olan yasal olarak tanınmış biçime getirmek için, sadece birkaç kararname çıkarmamız yetti." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 27, s. 67/68.)

"Çözümü", diyor Lenin, "devrimimizin ilk aylarda yaşadığı gibi bir zafer yürüyüşü asla olamayacak olan daha iki korkunç zor görev kalmıştı." (age, s. 68.)

"Birincisi, bunlar, her sosyalist devrimin önünde duran iç örgütlenme görevleriydi. Sosyalist devrimle burjuva devrim arasındaki fark tam da şudur ki, burjuva devrim kapitalist ilişkilerin hazır biçimlerini önünde bulur, Sovyet iktidarı, proleter iktidarı ise, aslında yalnızca sanayinin bazı uç noktalarını kapsayan ve tarıma henüz çok az girmiş olan kapitalizmin en gelişmiş biçimlerini hesaba katmazsak, bu hazır ilişkileri önünde bulmaz. Muhasebenin örgütlenmesi, büyük işletmeler üzerinde denetim, devlete ait tüm iktisadi mekanizmayı bir tek büyük makine haline, yüz milyonlarca insanın bir tek planı kendine kılavuz edindiği tarzda işleyen bir ekonomik organizma haline dönüştürme — işte bize düşmüş bulunan büyük örgütsel görev budur. fiimdiki çalışma koşulları altında, bu görevin üstesinden fırtına gibi, içsavaş görevlerini çözebildiğimiz

tarzda gelmek asla mümkün değildir." (age., s. 68, Rusça.)

"İkinci korkunç zorluk... — uluslararası sorun. Eğer Kerenski'nin çetelerinin hakkından o kadar kolay geldiysek, eğer devlet iktidarımızı bu kadar kolay yarattıysak, eğer toprağın sosyalizasyonu hakkındaki ve işçi denetimi hakkındaki kararnameyi en ufak bir zorluk görmeden çıkardıysak, bütün bunları bu kadar kolay gerçekleştirdiysek, bu yalnızca, koşulların elverişli bir biçimlenişi bizi uluslararası emperyalizmden kısa bir süre için korumuş olduğundan dolayı mümkün oldu. Sermayesinin tüm gücüyle, yüksek derecede örgütlenmiş askeri tekniğiyle, uluslararası sermayenin gerçek bir gücü, gerçek bir kalesi olan uluslararası emperyalizm, gerek nesnel durumu, gerekse onun içinde cisimleşmiş olan kapitalistler sınıfının iktisadi çıkarlarından dolayı, Sovyet Cumhuriyeti ile kesinlikle, hiçbir şart altında geçinemezdi, ticari bağlantılar, uluslararası mali ilişkiler yüzünden bunu yapamazdı. Burada bir çatışma kaçınılmazdır. İşte Rus devriminin en büyük zorluğu, en büyük tarihsel sorunu buradadır: uluslararası görevleri çözme zorunluluğu, uluslararası devrimi hâsıl etme zorunluluğu" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 27, s. 69/70, Rusça).

Proleter devrimin iç karakteri ve temel anlamı budur.

fiidete dayalı bir devrim olmadan, proletarya diktatörlüğü olmadan, eski, burjuva koşulların böyle kökten bir şekilde dönüştürülmesi gerçekleştirilebilir mi?

Bunun yapılamayacağı açıktır. Böyle bir devrimin barışçıl olarak, burjuvazinin egemenliğine uyarlanmış olan burjuva demokrasisi çerçevesi içinde yapılabileceğine inanmak, ya aklını oynatmış ve normal insani kavramları yitirmiş olmak, ya da proleter devrimden küstahça ve açıkça vazgeçmek demektir.

fiimdilik **tek** ülkede, düşman kapitalist ülkelerce

çevrelenmiş ve burjuvazisi uluslararası sermayece desteklenen —zaten başka türlü olamazdı— bir ülkede zafere ulaşmış bir proleter devrim sözkonusu olduğundan, bu tespit daha büyük bir önem ve kararlılıkla vurgulanmalıdır.

Bu yüzden Lenin şöyle der:

"Ezilen sınıfın kurtuluşu, sadece şiddete dayalı devrim olmadan değil, **bilakis** egemen sınıf tarafından yaratılan devlet iktidarı **yok edilmeden de** olanaksızdır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 25, s. 360, Rusça.)

"İlk önce nüfusun çoğunluğu, özel mülkiyet korunurken, yani sermayenin gücü ve boyunduruğu korunurken, proletarya partisinden yana olduğunu ifade etsin — ancak ondan sonra o iktidarı devralabilir ve almalıdır', diyor kendine 'sosyalist' diyen gerçekte burjuvazinin uşakları küçük-burjuva demokratlar".* (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 30, s. 249, Rusça.)

"Devrimci proletarya önce burjuvaziyi devirsin, sermayenin boyunduruğunu atsın, burjuva devlet aygıtını parçalasın — o zaman muzaffer proletarya, proleter olmayan emekçi kitlelerin çoğunluğunun sempati ve desteğini, onları sömürücülerin zararına hoşnut ederek, çabuk kazanabilecektir, **diyoruz biz**".* (Aynı yerde.)

"Nüfusun çoğunluğunu kendinden yana kazanmak için", diye devam ediyor Lenin, "proletarya ilkin burjuvaziyi devirmek ve devlet iktidarını ele geçirmek zorundadır; ikinci olarak, Sovyet iktidarını yürürlüğe koymalı ve bu arada eski devlet aygıtını paramparça edip yere sermelidir, böylece proleter olmayan emekçi kitleler arasında burjuvazinin ve küçük-burjuva uzlaşmacıların egemenliğini, otoritesini, etkisini hemen yıkar. Üçüncü olarak, burjuvazinin ve küçük-burjuva uzlaşmacıların proleter olmayan emekçi kitlelerin **çoğunluğu** içindeki etkisini, **bunların** ekonomik ihtiyaçlarını, **sömürücülerin zararına** dev-

* Altını ben çizdim. —J. St.

rimci tarzda tatmin ederek **kesin olarak yok etmelidir.**" (Aynı yerde, s. 242, Rusça.)

Proleter devrimin karakteristik belirtileri bunlardır.

Bununla bağıntı içinde, eğer proletarya diktatörlüğünün, proleter devrimin esas içeriğini oluşturduğu kabul ediliyorsa, proletarya diktatörlüğünün ana hatları nelerdir?

İşte proletarya diktatörlüğünün Lenin tarafından yapılmış haliyle en genel tanımı:

"Proletarya diktatörlüğü, sınıf mücadelesinin sona ermesi değil, bilakis onun yeni biçimler altında sürdürülmesidir. Proletarya diktatörlüğü, muzaffer olmuş ve siyasi iktidarı ele geçirmiş olan proletaryanın, yenilmiş ama yok olmamış, ortadan kalkmamış ve direniş göstermekten vazgeçmeyen burjuvaziye karşı, direnişini artıran burjuvaziye karşı sınıf mücadelesidir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 29, s. 350, Rusça.)

Lenin proletarya diktatörlüğünün "tüm halktan çıkan", "genel seçimlerden çıkan", "sınıf iktidarı olmayan" iktidar ile karıştırılmasına karşı çıkar ve şöyle der:

"Siyasi egemenliği ele geçirmiş olan sınıf, bunu, ona tek başına sahip olacağı bilinciyle yapmıştır. Bu, proletarya diktatörlüğü kavramının içinde vardır. Bu kavram, ancak sınıf, siyasi iktidarı **tek başına** eline aldığı ve ne kendini, ne de başkalarını, 'tüm halktan çıkan, genel seçimlerden çıkan, tüm halk tarafından onaylanan' iktidar üzerine boş laflarla aldatmamayı bildiği zaman bir anlam kazanır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 250.)

Ama bu, **bir** sınıfın, iktidarı başka sınıflarla paylaşmayan ve paylaşamayacak olan proleterler sınıfının iktidarının, hedeflerini gerçekleştirmek için diğer sınıfların emekçi ve sömürülen kitlelerinin yardımına, ittifakına ihtiyacı olmadığı anlamına gel-

mez. Tam tersi. Bu iktidar, **bir** sınıfın iktidarı, ancak proleterler sınıfı ile küçük-burjuva sınıfların emekçi kitleleri, herşeyden önce de köylülüğün emekçi kitleleri arasında özel bir ittifak biçimiyle kurulabilir ve sonuna kadar gerçekleştirilebilir.

Bu nasıl bir özel ittifak biçimidir, neden ibarettir? Diğer, proleter olmayan sınıfların emekçi kitleleriyle bu ittifak, gerçekte **bir** sınıfın diktatörlüğü düşüncesiyle çelişmez mi?

Bu özel ittifak biçimi, bu ittifakın önder gücünün proletarya olmasından ibarettir. Bu özel ittifak biçimi, devletin önderinin, proletaryanın diktatörlüğü sisteminde önderin **bir** parti olmasından, yönetimi diğer partilerle **paylaşmayan ve paylaşamayacak olan** proletarya partisi, komünistlerin partisi olmasından ibarettir.

Görüldüğü gibi, çelişki burada, yalnızca zannedilen bir çelişkidir, görünürde bir çelişkidir.

"Proletarya diktatörlüğü", diyor Lenin, "proletarya ile emekçilerin öncü müfrezesi ile, emekçilerin çok sayıdaki proleter olmayan katmanları (küçük-burjuvazi, küçük mülk sahipleri, köylülük, aydınlar vb.) ya da bunların çoğunluğu arasındaki **sınıf ittifakının*** sermayeye karşı bir ittifakın, sermayenin tamamen devrilmesini, burjuvazinin direnişinin ve restorasyon çabalarının tümüyle ezilmesini amaçlayan bir ittifakın, sosyalizmin kesin kurulmasını ve sağlamlaştırılmasını amaçlayan bir ittifakın **özel bir biçimidir.** Bu, özel bir durumda, yani şiddetli bir içsavaş durumunda oluşan özel türde bir ittifaktır; bu, sosyalizmin kararlı yandaşlarının, onun yalpalayan müttefikleriyle, bazen de 'tarafsızlar'la bir ittifakıdır (o zaman ittifak, mücadele için bir anlaşmadan, tarafsızlık için bir anlaşma haline gelir), **iktisadi, siyasi, sosyal, zihinsel bakımdan türdeş olmayan sınıflar arasında bir ittifaktır.**"

* Altını ben çizdim. —J. St.

(Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 29, s. 350/351, Rusça.)

Eğitim çalışması raporlarından birinde Kamenev, proletarya diktatörlüğünün bu şekilde anlaşılmasına karşı polemik içinde şöyle diyor:

"Diktatörlük, bir sınıfın başka bir sınıfla ittifakı **değildir**".* ("Pravda", No. 11, 14 Ocak 1925.)

Kamenev'in burada, herşeyden önce benim "Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği" yazımdan bir pasajı hedeflediğini sanıyorum, orada şöyle deniyor:

"Proletarya diktatörlüğü, 'deneyimli bir stratejisyen'in diktatli eliyle 'ustalıkla' 'seçilmiş' ve nüfusun şu ya da bu kesimine 'akıllıca dayanan' basit bir hükümet doruğu değildir. Proletarya diktatörlüğü, ittifakın önder gücünün proletarya olması koşuluyla, sermayenin devrilmesi, sosyalizmin kesin zaferi için, proletaryanın ve köylülüğün emekçi kitlelerinin sınıf ittifakıdır."^[29]

Proletarya diktatörlüğünün bu formülasyonunun tamamen arkasındayım, çünkü inanıyorum ki bu formülasyon, Lenin'in az önce aktarılan formülasyonu ile tamamen çakışmaktadır.

Kamenev'in, "diktatörlük, bir sınıfın diğer bir sınıf ile ittifakı **değildir**" şeklindeki açıklamasının, bu ihtirazsız biçimiyle, Lenin'in proletarya diktatörlüğü teorisiyle hiçbir ortak yanı olmadığını iddia ediyorum.

Böyle yalnızca, işbirliği düşüncesinin, proletarya ile köylülüğün ittifakı düşüncesinin, bu ittifakta proletaryanın hegemonyası düşüncesinin anlamını kavramamış olanların konuşabileceğini iddia ediyorum.

Böyle yalnızca, Lenin'in şu tezini kavramamış olanlar konuşabilir:

* Altını ben çizdim. —J. St.

"Devrim diğer ülkelerde başlamadığı sürece, Rusya'daki sosyalist devrimi **ancak köylülükle bir anlaşma*** kurtarabilir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 192, Rusça.)

Böyle yalnızca, Lenin'in şu düsturunu kavramamış olanlar konuşabilir:

"**Diktatörlüğün en yüksek ilkesi*** proletaryanın önder rolünü ve devlet iktidarını koruyabilmesi için proletaryanın köylülükle ittifakının ayakta tutulmasıdır." (age., s. 466, Rusça.)

Lenin, diktatörlüğün en önemli hedeflerinden birini, sömürücülerin ezilmesini öne çıkarır ve şöyle der:

"Bilimsel olarak diktatörlük kavramı, hiçbir şeyle sınırlanmamış olan, hiçbir yasayla, kesinlikle hiçbir kuralla engellenmemiş olan, doğrudan doğruya şiddete dayanan iktidardan başka bir anlama gelmez." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 326, Rusça.)

"Diktatörlük, —Kadet baylar, bunu ilk ve son kez bilin ki— sınırsız, yasaya değil şiddete dayanan iktidar demektir. İçsavaş sırasında, zaferi kazanmış olan her iktidar, ancak bir diktatörlük olabilir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 320, Rusça.)

Ama proletarya diktatörlüğü, her ne kadar şiddet olmadan diktatörlük olmazsa da, elbette yalnızca şiddete indirgenemez.

"Diktatörlük", diyor Lenin, "şiddet olmaksızın imkansız ise de, yalnızca şiddet demek değildir, o aynı zamanda, emeğin, hem de öncekinden daha üstün bir örgütlenmesi demektir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 29, s. 343, Rusça.)

Proletarya diktatörlüğü... sömürücülere karşı yalnızca şiddet değildir ve hem de esas olarak bile şiddet değildir. Bu devrimci şiddetin ekonomik temeli, onun hayatiyetinin ve başarısının garantisi, proletaryanın kapitalizme kıyasla toplum-

* Altını ben çizdim. —J. St.

sal emeğin örgütlenmesinin daha yüksek bir tipini temsil etmesi ve gerçekleştirmesidir. Meselenin özü budur. Komünizmin kaçınılmaz tam zaferinin güç kaynağı ve garantisi burada yatar." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 29, s. 386.)

"Onun [diktatörlüğün —**J. St.**] esas özü, emekçilerin en ileri müfrezesinin, onun öncü müfrezesinin, biricik önderinin, proletaryanın örgüt ve disiplininin ibarettir. Onun hedefi, sosyalizmi kurmak, toplumun sınıflara bölünmüşlüğü ortadan kaldırmak, toplumun tüm üyelerini emekçiler durumuna getirmek, insanın insan tarafından sömürülmesinin her türlü temelini yok etmektir. Bu hedef bir hamlede gerçekleştirilemez, kapitalizmden sosyalizme oldukça uzun bir geçiş dönemini gerektirir, birincisi, üretimin yeniden örgütlenmesi zor bir iş olduğu için, ikincisi, yaşamın tüm alanlarında köklü değişiklikler için zamana ihtiyaç olduğu için, ve son olarak, küçük-burjuva ve burjuva tarzda iş yapma alışkanlığının muazzam gücü ancak uzun ve zorlu bir mücadeleyle altedilebileceği için. Marx'ın kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi olarak proletaryanın tüm bir diktatörlük döneminden sözemesinin nedeni de budur." (age., s. 358, Rusça.)

Proletarya diktatörlüğünün karakteristik hatları bunlardır.

Buradan proletarya diktatörlüğünün üç temel yanı çıkar:

1— Proletarya iktidarından, sömürücüleri ezmek için, ülkeyi savunmak için, diğer ülkelerin proleterleriyle bağları sağlamlaştırmak için, tüm ülkelerde devrimi geliştirmek ve zafere ulaştırmak için yararlanılır.

2— Proletarya iktidarından, emekçi ve sömürülen kitlelerin burjuvaziden kesin olarak koparılması için, proletaryanın bu kitlelerle ittifakını pekiştirmek için, bu kitleleri sosyalist inşaya katmak için, bu kitlelerin proletarya tarafından devletsel yönetimi için yararlanılır.

3— Proletarya iktidarından, sosyalizmi örgütlemek için, sınıfları ortadan kaldırmak için, sınıfsız bir topluma, sosyalist topluma geçmek için yararlanılır.

Proletarya diktatörlüğü, tüm bu üç yanın birleşmesidir. Bu yanlardan hiçbiri, proletarya diktatörlüğünün **biricik** karakteristik özelliği olarak gösterilemez, ve tersine, bu özelliklerden yalnızca birinin bile yokluğu, kapitalist kuşatma koşulları altında proletarya diktatörlüğünün bir diktatörlük olmaktan çıkmasına yeter. Bu nedenle, proletarya diktatörlüğü kavramını çarpıtma tehlikesiyle karşılaşmak istenmiyorsa, bu üç yandan hiçbiri devre dışı bırakılmamalıdır. Yalnızca bu üç yan birlikte alındığında, bize, proletarya diktatörlüğünün tam ve kompakt bir kavramını verir.

Proletarya diktatörlüğü çeşitli dönemler gösterir, özel biçimleri, çeşitli türden çalışma yöntemleri vardır. İçsavaş döneminde diktatörlükte şiddet özelliği özellikle göze çarpıcıdır. Ama bundan asla, içsavaş döneminde hiçbir inşa çalışması yapılmadığı sonucu çıkmaz. İnşa çalışması olmadan içsavaş yürütmek olanaksızdır. Sosyalizmin inşası döneminde ise tersine, diktatörlüğün barışçıl, örgütsel, kültürel çalışmaları, devrimci yasallık vb. özellikle göze çarpıcıdır. Ama bundan da yine asla, diktatörlükte şiddet özelliğinin inşa dönemi sırasında ortadan kalktığı ya da kalkabileceği sonucu çıkmaz. Baskı organları, ordu ve diğer örgütler, şimdi, inşa döneminde, içsavaş döneminde olduğundan daha az zorunlu değildir. Bu organlar olmadan diktatörlüğün az buçuk güvenli bir inşa çalışması olanaksızdır. Devrimin şimdilik **bir tek** ülkede muzaffer olduğunu unutmamak gerekir. Kapitalist kuşatma var olduğu sürece, dış müdahale tehlikesinin ve bu tehlikeden çıkan bütün sonuçların da var olacağını unutmamak gerekir.

V

PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ SİSTEMİNDE PARTİ VE İŞÇİ SINIFI

Yukarıda proletarya diktatörlüğü hakkında, onun tarihsel kaçınılmazlığı bakış açısından, sınıf içeriği bakış açısından, devletsel karakteri bakış açısından, son olarak, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi olarak tanımlanan tüm bir tarihsel dönem boyunca yerine getireceği yıkıcı ve yapıcı görevleri bakış açısından söz ettim.

fiimdi de, proletarya diktatörlüğü hakkında, onun yapısı bakış açısından, "mekanizması" bakış açısından, tamamı "proletarya diktatörlüğü sistemi"ni (**Lenin**) veren ve onların yardımıyla proletarya diktatörlüğünün günlük çalışmalarının gerçekleştirdiği "volan kayışları"nın, "kaldıraçlar"ın ve "yönetici güç"ün rolü ve önemi bakış açısından söz etmeliyiz.

Proletarya diktatörlüğü sistemindeki bu "volan kayışları" ya da "kaldıraçlar" nelerdir? Bu "yönetici güç" nedir? Bunlara neden gerek duyulur?

Kaldıraçlar ya da volan kayışları — bunlar, yardımları olmaksızın diktatörlüğün gerçekleştirilmesinin olanaksız olduğu, proletaryanın kitle örgütleridir.

Yönetici güç — bu, proletarya diktatörlüğünün temel yönetici gücü olan proletaryanın en ileri kıtası, onun öncü müfrezesidir.

Bu volan kayışları, bu kaldıraçlar ve bu yönetici güce proletaryanın ihtiyacı vardır, çünkü o, onlar olmaksızın, zafer

uğruna mücadelesinde, örgütlü ve silahlı sermaye karşısında silahsız bir ordu durumuna düşerdi. Bu örgütlere proletaryanın ihtiyacı vardır, çünkü o, onlar olmaksızın, burjuvaziye devirme uğruna mücadelesinde, kendi iktidarını sağlamlaştırma uğruna mücadelesinde, sosyalizmi inşa etme uğruna mücadelesinde kaçınılmaz olarak bir yenilgiye uğradı. Bu örgütlerin sistematik yardımı ve öncü müfrezenin yönetici gücü zorunludur, çünkü bu koşullar olmaksızın, az buçuk istikrarlı ve sağlam bir proletarya diktatörlüğü olanaksız olurdu.

Bu örgütler nelerdir?

Birincisi, başkentte ve taşrada, bir dizi sanayi, kültür, eğitim örgütü ve diğer örgütler biçimindeki kollarıyla işçi **sendikalarıdır**. Bunlar her meslekten işçileri birleştirir. Bunlar Parti örgütleri değildir. Sendikalar, bizdeki egemen işçi sınıfının tümünü kucaklayan örgütler olarak tanımlanabilirler. Onlar komünizmin okuludur. Saflarındaki en iyi adamları tüm yönetim dallarındaki yönetici çalışma için verirler. İşçi sınıfı içinde ileri ve geri unsurlar arasındaki bağı gerçekleştirirler. İşçi kitlelerini işçi sınıfının öncü müfrezesiyle bağlarlar.

İkincisi, başkentte ve taşrada idari, iktisadi, askeri, kültürel ve diğer devlet örgütleri biçimindeki sayısız kollarıyla **Sovyetler**, ve bu örgütleri çevreleyen ve onları halkla bağlayan, kendiliğinden ortaya çıkmış çok sayıdaki, emekçilerin kitle dernekleridir. Sovyetler kent ve kırdaki tüm emekçilerin kitle örgütleridir. Bunlar Parti örgütleri değildir. Sovyetler, proletarya diktatörlüğünün dolaysız ifadesidir. Diktatörlüğün güçlendirilmesi ve sosyalizmin inşası için gerekli tüm önlemler Sovyetler aracılığıyla uygulanır. Proletarya, köylülüğe devletsel önderliğini Sovyetler aracılığıyla gerçekleştirir. Sovyetler,

emekçilerin milyonlarca kitlesini proletaryanın öncü müfrezesiyle bağlar.

Üçüncüsü, tüm kollarıyla her türden **kooperatiflerdir**. Bunlar emekçilerin bir kitle örgütüdür, bir Parti örgütü değildir, emekçileri öncelikle tüketiciler olarak ve zamanla da üreticiler olarak (tarım kooperatifleri) birleştiren bir örgüttür. Kooperatif, proletarya diktatörlüğünün pekiştirilmesinden sonra gelişkin inşa döneminde özel bir önem kazanır. Proletaryanın öncü müfrezesinin köylü kitleleriyle bağını kolaylaştırır ve bu kitleleri sosyalist inşa deryasına katma olanağı yaratır.

Dördüncüsü **Gençlik Birliği**'dir. Bu, işçi ve köylü gençliğin bir kitle örgütüdür, Parti örgütü değildir, ancak Parti'ye dayanır. Görevi, genç kuşağın sosyalizm ruhuyla eğitilmesinde Parti'ye yardımcı olmaktır. Tüm yönetim dalları için proletaryanın tüm diğer kitle örgütlerine genç yedekler sağlar. Gençlik Birliği, proletarya diktatörlüğünün sağlamlaşmasından sonra, proletaryanın gelişkin kültür ve eğitim faaliyetleri döneminde özel bir önem kazanmıştır.

Son olarak, proletaryanın **partisidir**, onun öncü müfrezesidir. Onun gücü, proletaryanın tüm kitle örgütlerinden en iyi unsurları bağrında toplamasından gelir. Gayesi, proletaryanın istisnasız tüm kitle örgütlerinin çalışmasını toparlamak ve faaliyetlerini bir hedefe, proletaryanın kurtuluşu hedefine **yöneltmektir**. Ama bunları **toparlamak** ve bir tek hedefe yönelmek mutlak zorunludur, çünkü aksi takdirde proletaryanın mücadelesinin birliği olanaksızdır, çünkü aksi takdirde proleter kitlelerin iktidar uğruna, sosyalizmin inşası uğruna mücadelelerine önderlik etmek olanaksızdır. Ama proletaryanın kitle örgütlerinin çalışmasını toparlamayı ve yönlendirmeyi yalnızca

proletaryanın öncü müfrezesi, onun Partisi başarabilir. Yalnızca proletarya partisi, yalnızca komünistlerin partisi, proletarya diktatörlüğü sisteminde bu önder rolü hakkıyla yerine getirebilir.

Niçin?

"Çünkü, birincisi, Parti, proletaryanın partisiz örgütlerine doğrudan doğruya bağlı olan ve çok defa bu örgütleri yöneten işçi sınıfının en yetkin unsurlarının toplanma alanıdır; ikincisi, işçi sınıfının en yetkin unsurlarının toplanma alanı olarak Parti, işçi sınıfının örgütlerinin bütün biçimlerini yönetmeye yetenekli önderlerin yetiştirilmesi için en iyi okuldur; üçüncüsü, işçi sınıfı önderlerinin yetiştirilmesi için en iyi okul olarak, Parti, deneyimi ve otoritesi sayesinde proletaryanın mücadelesinin önderliğini merkezileştirmeye ve böylelikle işçi sınıfının çeşitli partisiz örgütlerini, Parti'yi sınıfa bağlayan yardımcı organlar ve volan kayışları haline getirmeye yetenekli biricik örgüttür." (Bkz. "Leninizmin Temelleri Üzerine"^[30].)

Parti, proletarya diktatörlüğü sisteminde temel önder güçtür.

"Parti, proletaryanın sınıf birliğinin en yüksek biçimidir." (Lenin.)

Yani: Parti'yi —herşeyden önce üretim alanında— sınıfla bağlayan proletaryanın kitle örgütü olarak **sendikalar**; Parti'yi, herşeyden önce devlet yönetimi alanında emekçilerle bağlayan emekçilerin kitle örgütleri olarak **Sovyetler**; Parti'yi herşeyden önce, iktisadi alanda, köylülüğün sosyalist inşaya kazanılması alanında köylü kitleleriyle bağlayan, esas olarak köylülüğün kitle örgütü olarak **kooperatifler**; yeni kuşakların sosyalist eğitiminde ve genç yedeklerin yetiştirilmesinde proletaryanın öncü müfrezesine kolaylık sağlamakla görevli bir örgüt olarak,

işçi- ve köylü gençliğin kitle örgütü olarak **Gençlik Birliği**; ve son olarak, tüm bu kitle örgütlerini yönetmekle görevli olan, proletarya diktatörlüğü sisteminde temel önder güç olarak **Parti** — işte genel olarak "diktatörlük mekanizması"nın, "proletarya diktatörlüğü sistemi"nin tablosu budur.

Temel önder güç olarak Parti olmaksızın, az buçuk istikrarlı ve sağlam bir proletarya diktatörlüğü mümkün değildir.

Lenin'in deyiimiyle, "böylelikle, resmen komünist olmayan, esnek ve oldukça geniş kapsamlı, son derece güçlü bir proleter aygıtı, Parti'yi **sınıfa** ve **kitleye** sıkıca bağlayan ve Parti'nin önderliği altında **sınıfın diktatörlüğünün** gerçekleştirildiği bir aygıtı sahibiz." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 30.)

Elbette bu, Parti'nin sendikaların, Sovyetlerin ve diğer kitle örgütlerinin yerine geçebileceği ya da geçmesi gerektiği şeklinde anlaşılmalıdır. Parti, proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirir. Ama o bunu dolaysız değil, bilakis sendikaların, Sovyetlerin ve bunların kollarının yardımıyla gerçekleştirir. Bu "volan kayışları" olmaksızın az buçuk sağlam bir diktatörlük imkânsız olurdu.

"Öncü müfrezeden, ileri sınıfın kitesine ve ondan da emekçi kitlelere birtakım 'volan kayışları' olmaksızın diktatörlük gerçekleştirilemez", diyor Lenin (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 3, Rusça.)

"Parti, proletaryanın öncü müfrezesini, deyim yerindeyse, kendi içine masseder, ve bu öncü müfreze proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirir. Ve sendikalar gibi bir temel olmaksızın, diktatörlük gerçekleştirilemez, devlet fonksiyonları icra edilemez. Bunlar, yine yeni tipte bir dizi özel kurumun **yardımıyla***, yani Sovyet aygıtının **yardımıyla*** icra edilmek

* Altını ben çizdim. —J. St.

zorundadır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 2, Rusça.)

Parti'nin önder rolünün en yüksek ifadesi olarak, örneğin bizde, Sovyetler Birliği'nde, proletarya diktatörlüğü ülkesinde, bir tek de olsa hiçbir önemli siyasi ya da örgütsel sorunun, Parti'nin yönergeleri olmaksızın Sovyetlerimiz ve diğer kitle örgütlerimiz tarafından karara bağlanmaması olgusu belirtilmelidir. **Bu anlamda**, proletarya diktatörlüğünün, **özü itibarıyla** proletaryanın öncüsünün "diktatörlüğü", proletaryanın temel önder gücü olarak Partisi'nin "diktatörlüğü" olduğu söylenebilir. Bu konuda Lenin, Komintern'in II. Kongresi'nde^[31] şöyle diyor:

"Tanner, proletarya diktatörlüğünden yana olduğunu, ama proletarya diktatörlüğünü gözünde pek bizim gibi canlandırmadığını açıklıyor. Bizim proletarya diktatörlüğünden, **esasında*** onun örgütlü ve sınıf bilinçli azınlığının diktatörlüğünü anladığımızı söylüyor.

Ve gerçekten de, işçilerin aralıksız sömürüldüğü ve insani yeteneklerini geliştirecek durumda olmadıkları kapitalizm çağında, işçilerin siyasi partileri için tam da, onların, kendi sınıflarının yalnızca bir azınlığını kavrayabilmeleri hususu çok karakteristiktir. Siyasi parti, tıpkı her kapitalist toplumda, gerçekten sınıf bilinçli işçilerin, tüm işçilerin yalnızca azınlığını oluşturması gibi, sınıfın yalnızca azınlığını kucaklayabilir. Bu yüzden, ancak bu sınıf bilinçli azınlığın, geniş işçi kitlelerini yönetip önderlik edebileceğini kabul etmeliyiz. Tanner yoldaş, kendisinin parti düşmanı olduğunu, ama aynı zamanda, en iyi örgütlenmiş ve en devrimci işçilerin oluşturduğu bir azınlığın, tüm proletaryaya yol göstermesinden yana olduğunu ifade ediyorsa, o zaman aramızda gerçekte bir fark olmadığını söylüyorum." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 210, Rusça.)

* Altını ben çizdim. —J. St.

Ancak bu, proletarya diktatörlüğü ile Parti'nin önder rolü (Parti "diktatörlüğü") arasına bir **eşit işareti** konabilir, birinci ikinciyle **özdeşleştirilebilir**, birincinin yerine ikinci **geçirilebilir** şeklinde kavranmamalıdır. Örneğin Sorin şöyle diyor: "**Proletarya diktatörlüğü, Partimizin diktatörlüğüdür.**" Görüldüğü gibi bu tez, "Parti diktatörlüğü"nü, proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştiriyor. Leninizm zeminini terketmeden, bu özdeşleştirmeye doğru denebilir mi? Hayır, denemez. Ve bu da şu nedenlerden.

Birincisi. Lenin'in Komintern II. Kongresi'ndeki konuşmasından yukarıya aktarılan alıntıda Lenin, partinin önder rolünü asla proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştirmiyor. O sadece, "yalnızca sınıf bilinçli azınlığın (yani partinin —**J. St.**) geniş işçi kitlelerini yönetip önderlik edebileceği"nden, **işte bu anlamda** "proletarya diktatörlüğünden, **esasında*** onun örgütlü ve sınıf bilinçli azınlığını anladığı" mızdan söz ediyor.

"Esasında" dendiğinde, bu, "tamamen" anlamına gelmez. Sık sık, ulusal sorunun esasında bir köylü sorunu olduğunu söylüyoruz. Ve bu tamamen doğrudur. Ancak bu, ulusal sorunun köylü sorunuyla örtüştüğü, köylü sorununun kapsamı itibariyle ulusal sorunla eşit, köylü sorununun ulusal sorunla özdeş olduğu anlamına gelmez. Ulusal sorunun kapsamı itibariyle köylü sorunundan daha geniş ve daha zengin olduğunu kanıtlamaya gerek yok. Burayla paralellik içinde, aynı şey Parti'nin önder rolü ve proletarya diktatörlüğü hakkında da söylenmelidir. Proletarya diktatörlüğünü Parti gerçekleştirirse ve bu anlamda proletarya diktatörlüğü **esasında** onun partisinin "diktatörlüğü" olsa da, bu henüz "Parti diktatörlüğünün" ([Parti'nin —**ÇN**] önder rolü-

* *Altım ben çizdim. —J. St.*

nün), proletarya diktatörlüğüyle özdeş olduğu, birinciyle ikincinin kapsam itibariyle eşit oldukları anlamına gelmez. Proletarya diktatörlüğünün kapsamı itibariyle Parti'nin önder rolünden daha geniş ve daha zengin olduğunu kanıtlamaya gerek yok. Parti proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirir, ama **proletaryanın** diktatörlüğünü gerçekleştirir, başka birinin değil. Kim Parti'nin önder rolünü proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştirirse, proletarya diktatörlüğünün yerine Parti "diktatörlüğü"nü geçirir.

İkincisi. Proletaryanın kitle örgütlerinin bir tek de olsa hiçbir önemli kararı, Parti'nin yönergeleri olmaksızın alınmaz. Bu tamamen doğrudur. Ancak bu, proletarya diktatörlüğünün, Parti'nin yönergelerinde tükendiği [sadece bunlardan ibaret olduğu —**ÇN**] anlamına mı gelir? Bu, Parti'nin yönergelerinin bu sebepten ötürü proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştirilebileceği anlamına mı gelir? Elbette değil. Proletarya diktatörlüğü, Parti'nin yönergeleri, artı bu talimatların proletaryanın kitle örgütleri tarafından uygulanması, artı halk tarafından hayata geçirilmesinden oluşur. Görüldüğü gibi burada, proletarya diktatörlüğünün hiç de önemsiz olmayan bir momentini oluşturan bir dizi geçişler ve ara basamaklar söz konusudur. Parti'nin yönergeleri ile, onların hayata geçirilmesi arasında, bundan dolayı, yönetilenlerin irade ve eylemleri, sınıfın irade ve eylemleri, böylesi talimatları desteklemeye hazır olmaları (ya da reddetmeleri), bu talimatları uygulama yetenekleri (ya da yeteneksizlikleri), bu talimattan tam da durumun gerektirdiği gibi uygulama yetenekleri (ya da yeteneksizlikleri) yatar. Önderliği üstlenmiş olan Parti'nin, kendisi tarafından yönetilenlerin iradesini, durumunu, bilinç derecesini hesaba katması gerektiğini, sınıfın iradesini, durumunu ve bilinç derecesini hesap dışı bırakamayacağını kanıtlamaya gerek yoktur herhalde. Bu yüzden kim Parti'nin önder rolünü proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştirirse, sınıfın iradesinin ve eyleminin yerine Parti'nin

talimatlarını geçirir.

Üçüncüsü. "Proletarya diktatörlüğü", diyor Lenin, "zafer kazanmış ve siyasi iktidarı ele geçirmiş olan proletaryanın sınıf mücadelesidir" (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 29, s. 350, Rusça). Bu **sınıf** mücadelesi ifadesini nerede bulabilir? Devrilmiş burjuvazinin saldırılarına ya da yabancı burjuvazinin müdahalesine karşı proletaryanın bir dizi silahlı eyleminde ifadesini bulabilir. Proletaryanın iktidarı henüz sağlamlaşmadıysa, iç savaşta ifadesini bulabilir. İktidar sağlamlaştıktan sonra, bu esere geniş kitleleri de çekerek proletaryanın geniş kapsamlı örgütlenme ve inşa çalışmasında ifadesini bulabilir. Bütün bu hallerde aktör, **sınıf** olarak proletaryadır. Parti'nin, tek başına Parti'nin, tüm bu eylemlere sırf kendi güçleriyle, sınıfın desteği olmaksızın giriştiği hiç olmamıştır. Genelde o bu eylemleri sadece yönetir, ve bunu da sınıfın desteğine sahip olduğu ölçüde yapar. Çünkü Parti sınıfla örtüşemez, sınıfın yerine geçemez. Çünkü Parti, tüm önemli, önder rolüne rağmen, yine de sınıfın bir **parçası** olarak kalır. Bu yüzden, kim Parti'nin önder rolünü proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştirirse, o, sınıfın yerine Parti'yi geçirmiş olur.

Dördüncüsü. Parti proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirir. "Parti proletaryanın dolaysız yöneten öncüsüdür, önderdir". (**Lenin**)³²¹ Bu anlamda Parti iktidarı üstlenir, Parti **ülkeye hükümet eder**. Ancak bu, Parti proletarya diktatörlüğünü, devlet iktidarını gözardı ederek, devlet iktidarı olmaksızın gerçekleştiriyormuş, Parti ülkeyi Sovyetlerden bağımsız, Sovyetlerin aracılığı olmadan yönetiyormuş gibi kavranmamalıdır. Bu henüz, Parti'nin Sovyetlerle, devlet iktidarıyla özdeşleştirilebileceği anlamına gelemmez. Parti iktidarın çekirdeğidir. Fakat devlet iktidarı değildir ve onunla özdeşleştirilemez.

"Hükümet eden Parti olarak", diyor Lenin, "Sovyetlerin

'doruğu' ile, Parti 'doruğu'nu kaynaştırmadan edemedik — bunlar bizde kaynaşmışlardır ve öyle kalacaklardır" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 153, Rusça). Bu tamamen doğrudur. Ama bununla Lenin, bir bütün olarak Sovyet kurumlarımızın, örneğin ordumuzun, ulaştırma işlerimizin, iktisat kurumlarımızın vs. Partimizin kurumları olduğunu; Parti'nin, Sovyetlerin ve onların dallarının yerine geçebileceğini, Parti'nin devlet iktidarıyla özdeşleştirilebileceğini söylemek istemiyor asla. Lenin, tekrar tekrar, "Sovyet sisteminin proletarya diktatörlüğü olduğu"ndan (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 28, s. 445 ve 443) söz etmiştir, ama asla Parti'nin devlet iktidarı olduğunu, Sovyetlerin ve Parti'nin bir ve aynı şey olduğunu söylememiştir. Yüzbinlerce üyeye sahip Parti, başkentte ve taşrada, Parti üyesi ve Partisiz düzinelerce milyon insanı kucaklayan Sovyetleri ve onların dallarını yönetir, fakat onların yerine geçemez ve geçmemelidir. Bu yüzden Lenin, "diktatörlüğün, Bolşevik Komünist Partisi tarafından önderlik edilen, Sovyetler içinde örgütlü proletarya tarafından gerçekleştirildiği"ni, "Parti'nin tüm çalışmasının, emekçi kitleleri meslek ayrımı yapmaksızın birleştiren Sovyetlerin **yardımıyla*** başarıldığı"ni (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 29 ve 31, Rusça), diktatörlüğün "... Sovyet aygıtının **yardımıyla*** gerçekleştirilmesi gerektiği"ni söyler. (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 2, Rusça.) Bu yüzden, kim Parti'nin önderlik rolünü proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştirirse, o, Sovyetlerin, yani devlet iktidarının yerine Parti'yi geçirir.

Beşincisi. Proletarya diktatörlüğü kavramı devletle ilgili bir kavramdır. Proletarya diktatörlüğü, şiddet kavramını kayıtsız şartsız içerir. Diktatörlüğü sözcüğün tam anlamıyla kavramak

* Altını ben çizdim. —J. St.

gerekirse, şiddet olmaksızın diktatörlük yoktur. Lenin, proletarya diktatörlüğünü "doğrudan doğruya **şiddete** dayanan iktidar" olarak tanımlar (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 23, s. 84, Rusça). Bu yüzden **proleterler sınıfı karşısında** Parti diktatörlüğünden söz edildiğinde, bununla, Parti'nin kendi sınıfı karşısında yalnızca yönetici, yalnızca önder ve öğretmen değil, bilakis aynı zamanda ona karşı şiddet kullanan bir tür diktatör olması gerektiği söylenmiş olur, ki bu elbette temelden yanlıştır. Bu yüzden kim "Parti diktatörlüğünü" proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştirirse, o zımnen Parti otoritesinin, işçi sınıfına karşı şiddet üzerine inşa edilebileceğinden hareket eder, ki bu abestir ve Leninizmle hiçbir biçimde bağdaşmaz. Parti otoritesi işçi sınıfının güveni üzerinde yükselir. İşçi sınıfının güveni ise şiddetle değil —şiddetle o sadece yok edilebilir—, Parti'nin doğru teorisiyle, Parti'nin doğru politikasıyla, Parti'nin işçi sınıfı davasına kendini adanmışlığıyla, işçi sınıfı kitlelerine bağlılığıyla, kendi şiarlarının doğruluğuna kitleleri **inandırmaya** hazır oluşu ve bu yeteneğiyle kazanılır.

Fakat tüm bunlardan ne sonuç çıkmaktadır?

fiu sonuç çıkmaktadır:

1— Lenin, Parti **diktatörlüğü** sözcüğünü, sözcüğün dar anlamında değil ("şiddete dayanan iktidar"), bilakis mecazi anlamında, onun bölünmemiş önderliği anlamında kullanmaktadır.

2— Kim Parti'nin önder rolünü proletarya **diktatörlüğü** ile özdeşleştirirse, Lenin'i çarpıtır, çünkü Parti'ye, yanlış bir biçimde, bir bütün olarak işçi sınıfı karşısında şiddet fonksiyonları yükler;

3— Kim Parti'ye, bir bütün olarak işçi sınıfı karşısında, ona

has olmayan şiddet fonksiyonları yüklerse, öncü ile sınıf arasında, Parti ile proletarya arasındaki doğru karşılıklı ilişki elemanter talebini ihlal eder.

Böylece doğrudan, Parti ile sınıf arasındaki, işçi sınıfı içinde Parti üyeleriyle Partisizler arasındaki karşılıklı ilişki sorununa geliyoruz.

Lenin bu karşılıklı ilişkileri, "işçi sınıfının öncüsü ile işçi kütlesi arasındaki **karşılıklı güven**"* olarak tanımlar. (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 189, Rusça.)

Bu ne anlama gelir?

İlk olarak bu, Parti'nin kitlelerin sesine hassas bir şekilde kulak kabartması gerektiği, kitlelerin devrimci içgüdülerine karşı dikkatli davranması gerektiği, kitle mücadelesinin pratiğini incelemesi ve kendi politikasının doğruluğunu orada sınaması gerektiği, dolayısıyla yalnızca kitlelere öğretmesi değil, aynı zamanda onlardan öğrenmesi de gerektiği anlamına gelir.

İkinci olarak bu, Parti'nin günbegün proleter kitlelerin güvenini zaptetmesi gerektiği, politikası ve çalışmasıyla kitlelerin desteğini kazanması gerektiği, emredemeyeceği, bilakis herşeyden önce ikna etmesi gerektiği, burada kitlelerin kendi deneyimleri temelinde Parti politikasının doğruluğunu görmelelerini kolaylaştırması gerektiği, dolayısıyla sınıfının yöneticisi, önderi, öğretmeni olması gerektiği anlamına gelir.

Bu koşulların ihlal edilmesi, öncü ile sınıf arasında doğru karşılıklı ilişkilerin ihlal edilmesi anlamına, "karşılıklı güvenin"

* Altını ben çizdim. —J. St.

dibinden budanması anlamına, gerek sınıf, gerekse de Parti disiplininin yıkılması anlamına gelir.

"Elbette şimdi neredeyse herkes", der Lenin, "Bolşeviklerin, Partimizde en katı, gerçekten demirden disiplin olmaksızın, **Parti'nin, işçi sınıfının tüm kütlesi tarafından**, yani, geri tabakalara önderlik etme veya onları beraberinde sürüklemeye yeteneğine sahip olan bu sınıfın tüm düşünen, dürüst, özverili, sözü geçer insanları tarafından **tam ve sınırsız desteklenmesi olmaksızın**,* değil iki buçuk yıl, iki buçuk ay bile iktidarı koruyamayacaklarını görüyor." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 7, Rusça.)

"Proletarya diktatörlüğü", der Lenin devamla, "eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı kanlı ve kansız, şiddetli ve barışçıl, askeri ve ekonomik, pedagojik ve idari inatçı bir mücadeledir. Milyonların ve on milyonların alışkanlık gücü, en korkunç güçtür. Mücadelede çelikleşmiş ve demirden bir Parti olmaksızın, **verili sınıf içinde dürüst olan ne varsa onların tümünün güvenine sahip*** bir Parti olmaksızın, kitlelerin nabzını elinde tutmayı ve etkilemeyi bilen bir Parti olmaksızın böyle bir mücadeleyi başarıyla yürütmek olanaksızdır." (Bkz. Bütün eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 27, Rusça.)

Fakat Parti, sınıfın bu güvenini ve bu desteğini nasıl elde eder? Proletarya diktatörlüğü için zorunlu bu demirden disiplin, işçi sınıfı içinde nasıl oluşur, hangi zemin üzerinde gelişir?

Bu konuda Lenin şunları söyler:

"Proletaryanın devrimci Partisi'nin disiplini neye dayanıyor? Nasıl denetleniyor? Neyle güçlendiriliyor? Birincisi, proleter öncünün sınıf bilinci ve devrime bağlılığıyla, sebatıyla, özverisiyle, kahramanlığıyla. İkincisi, **en geniş emekçi kitleleriyle**,* ilk planda proleter, **ama** aynı zamanda

* Altını ben çizdim. —J. St.

proleter olmayan emekçi kitlelerle de bağ kurma, onlara yakınlaşma ve, eğer isterseniz, belli bir dereceye kadar onlarla **kaynaşma*** yeteneğiyle. Üçüncüsü, bu öncü tarafından gerçekleştirilen politik önderliğin doğruluğuyla, en geniş kitlelerin onun doğruluğuna **kendi deneyimleriyle** ikna olma koşuluyla, politik strateji ve taktiğinin doğruluğuyla. Bu koşullar olmaksızın, burjuvaziye devirecek ve tüm toplumu değiştirecek olan ileri sınıfın Partisi olma yeteneğine gerçekten sahip devrimci bir Parti'de disiplin gerçekleştirilemez. Bu koşullar olmaksızın, bir disiplin kurma çabaları kaçınılmaz olarak bir hayal, bir safsata, bir maskaralık olacaktır. Fakat öte yandan bu koşullar birdenbire oluşamaz. Ancak çetin çalışmayla, zor deneyimle gelişir; gelişmesi, bir dogma olmayan, aksine ancak gerçek bir kitle hareketinin ve gerçek bir devrimci hareketin pratiği ile sıkı bağ içinde kesin biçimini alan doğru devrimci teori ile kolaylaşır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 8/9, Rusça.)

Ve devamla:

"Kapitalizm üzerinde zafer kazanmak için, önder [parti —ÇN] —komünist partisi—, devrimci sınıf —proletarya— ve kitle arasında, yani emekçilerin ve sömürülenlerin bütünü arasında doğru bir karşılıklı ilişki gerekir. Sadece komünist partisi, eğer gerçekten devrimci sınıfın öncüsüyse, eğer bu sınıfın en iyi temsilcilerini kendi saflarında sayıyorsa, eğer çetin devrimci mücadele içinde yetişmiş ve çelikleşmiş tamamen bilinçli, davaya bağlı komünistlerden oluşuyorsa, eğer kendisini sınıfının tüm yaşamıyla ve sınıfı aracılığı ile tüm sömürülen kitleyle ayrılmaz biçimde birleştirmeyi ve bu sınıfa ve **bu kitleye tam güven*** aşılamayı biliyorsa, ancak böyle bir Parti, kapitalizmin tüm güçlerine karşı en amansız, tayin edici, son mücadelede proletaryaya önderlik etme yeteneğine sahiptir. Öte yandan proletarya ancak böyle bir Parti'nin önderliği altında, devrimci hamlesinin tüm gücünü geliştirme, kapitalizm

* Altını ben çizdim. —J. St.

tarafından bozulan işçi aristokrasisinin küçük bir azınlığının, eski sendika, kooperatif vs. önderlerinin, kaçınılmaz kayıtsızlığını ve kısmi direnişini aşma, kapitalist toplumun iktisadi yapısı sonucu nüfus içindeki payı ile kıyaslanmayacak ölçüde büyük gücünü geliştirme yeteneğindedir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 163/164, Rusça.)

Bu alıntılardan şu sonuçlar çıkıyor:

1— proletarya diktatörlüğü için elzem olan Parti otoritesi ve işçi sınıfı içinde demir disiplin, korku ya da Parti'nin "sınırsız" hakları üzerinde değil; aksine işçi sınıfının Parti'ye olan güveni, Parti'nin işçi sınıfı tarafından desteklenmesi üzerinde yükselir;

2— işçi sınıfının Parti'ye güveni birdenbire ve işçi sınıfına karşı şiddet uygulayarak değil, aksine Parti'nin kitleler içinde uzun süreli çalışmasıyla, Parti'nin doğru politikasıyla, Parti'nin kitleleri, kitlelerin kendi deneyimleri temelinde politikasının doğruluğuna ikna etme yeteneğiyle, Parti'nin, işçi sınıfının desteğini sağlama, işçi sınıfı kitlelerine önderlik etme yeteneğiyle kazanılır;

3— kitlelerin mücadele deneyimiyle güçlenmiş doğru Parti politikası olmaksızın ve işçi sınıfının güveni olmaksızın, Parti'nin gerçek önderliği yoktur ve olamaz;

4— Parti ve onun önderliği —eğer Parti, sınıfın güvenine sahipse ve önderliği gerçek bir önderlikse— proletarya diktatörlüğünün karşısına konamaz, çünkü işçi sınıfının güvenine sahip Parti önderliği (Parti "diktatörlüğü") olmaksızın, az buçuk sağlam bir proletarya diktatörlüğü imkansızdır.

Bu koşullar olmaksızın Parti otoritesi ve işçi sınıfı içinde demir disiplin ya içi boş bir laftır ya da kendini beğenmişlik ve

maceracılıktır.

Proletarya diktatörlüğü, Parti'nin önderliği ("diktatörlüğü") karşısına konmamalıdır. Konmamalıdır, çünkü Parti tarafından önderlik, eğer örneğin tam ve sağlam bir diktatörlük olmayan Paris Komünü gibi bir diktatörlük değil de, az buçuk sağlam ve tam bir diktatörlük amaçlanıyorsa, proletarya diktatörlüğünün özüdür. Konmamalıdır, çünkü proletarya diktatörlüğü ve Parti tarafından önderlik, deyim yerindeyse aynı çalışma hattı üzerinde bulunurlar ve aynı doğrultuda etki yaparlar.

"Tek başına sorunun konuluşu bile", diyor Lenin, " 'parti diktatörlüğü mü **yoksa** sınıf diktatörlüğü mü, önderler diktatörlüğü mü (Partisi mi) **yoksa** kitle diktatörlüğü mü (Partisi mi)', inanılmaz ve umarsız bir düşünce karışıklığının kanıtıdır... Kitlelerin sınıflara bölündüğünü;... sınıfların, genelde ve çoğunlukla, en azından modern uygar ülkelerde siyasi partilerce yönetildiğini; siyasi partilerin kural olarak, en otoriter, en nüfuzlu, en deneyimli, en sorumlu görevlere seçilmiş olan, lider diye adlandırılan kişilerden oluşan az çok kararlı gruplar tarafından yönetildiğini herkes bilir... Kitle diktatörlüğüyle önderler diktatörlüğünü karşı karşıya koyacak kadar ileri gitmek, gülünç bir zıvadır ve bir budalalıktır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 24 ve 25, Rusça.)

Bu tamamen doğrudur. Ama bu doğru tespit, öncü ile işçi kitleleri, Parti ile sınıf arasında doğru karşılıklı ilişkilerin var olması önkoşulundan yola çıkıyor. Öncü ile sınıf arasındaki karşılıklı ilişkilerin, deyim yerindeyse normal, "karşılıklı güven" çerçevesi içinde kaldığı varsayımından yola çıkıyor.

Ya öncü ile sınıf arasındaki doğru karşılıklı ilişkiler, Parti ile sınıf arasındaki "karşılıklı güven" ilişkileri bozulmuşsa ne olacak?

Ya Parti, sınıfla doğru karşılıklı ilişkilerin temellerini

"karşılıklı güven" in temellerini zedeleyerek, kendisini şu ya da bu biçimde sınıfın karşısına koymaya başlarsa ne olacak?

Bu tür durumlar hiç mümkün müdür?

Evet, mümkündür.

Mümkündür:

1— **eğer** Parti, kitleler içinde otoritesini, çalışması ve kitlelerin güveni üzerine değil de, kendi "sınırsız" yetkileri üzerine kurmaya başlarsa;

2— **eğer** Parti'nin politikası apaçık yanlışsa, ama o yanlışını gözden geçirip düzeltmek istemiyorsa;

3— **eğer** Parti'nin politikası genelde doğru olmasına rağmen, kitleler bunu benimsemeye henüz hazır değilse, ama Parti kitlelere, kendi deneyimleri temelinde Parti politikasının doğruluğuna kanaat getirme olanağını vermek için beklemek istemiyorsa ya da beklemeyi bilmiyorsa, aksine kitlelere bunu zorla dayatmak istiyorsa.

Parti tarihimiz böyle bir dizi olay bilir. Partimizdeki çeşitli gruplaşmalar ve fraksiyonlar, bu üç koşuldan birini ya da bazen hepsini birden ihlal ettikleri için tökezleyip darmadağın olmuşlardır.

Ama bundan şu sonuç çıkar ki, proletarya diktatörlüğü ile Parti "diktatörlüğü" nün (önderliğinin) karşı karşıya konması ancak şu koşullar altında doğru görülemez:

1— **eğer** işçi sınıfı karşısında Parti diktatörlüğünden, sözcüğün asıl anlamında diktatörlük ("zora dayanan iktidar") değil de, Lenin'in de kastettiği gibi, bir bütün olarak işçi sınıfına karşı, onun çoğunluğuna karşı şiddet uygulamasını dışlayan,

Parti tarafından önderlik anlaşılıyorsa;

2— **eğer** Parti, sınıfın gerçek önderi olmak için gerekli önkoşullara sahipse, yani eğer Parti politikası doğruysa, eğer bu politika sınıfın çıkarlarına uygunsa;

3— **eğer** sınıf, eğer sınıfın çoğunluğu bu politikayı onaylıyor, kendine mal ediyor, Parti'nin çalışması sayesinde bu politikanın doğruluğuna ikna oluyor, Parti'ye güveniyor ve onu destekliyorsa.

Bu koşulların çiğnenmesi kaçınılmaz olarak Parti ile sınıf arasında bir çatışmaya, ikisi arasında bir bölünmeye yol açar, ikisini birbiriyle karşıtlığa sokar.

Sınıfa, Parti'nin önderliği şiddetle dayatılabilir mi? Hayır, dayatılamaz. Her halükârda **böyle** bir önderlik en azından bir ölçüde bile sürekli olamaz. Eğer Parti, proletaryanın Partisi olarak kalmak istiyorsa, o zaman herşeyden önce ve esas olarak işçi sınıfının **yöneticisi, önderi, öğretmeni** olduğunu bilmelidir. Lenin'in bu konuda "Devlet ve Devrim" yazısında söylediği sözleri unutmamalıyız:

"İşçi partisini eğiterek Marksizm, proletaryanın iktidarı ele geçirme, **tüm halkı** sosyalizme **götürme**, yeni düzeni yönetme ve örgütleme, toplumsal yaşamlarını burjuvazi olmadan ve burjuvaziye karşı şekillendirmeleri için tüm emekçilerin ve sömürülenlerin **öğretmeni, yöneticisi, önderi*** olma yeteneğine sahip öncüsünü eğitir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 25, s. 376, Rusça.)

Eğer politikası yanlışsa, eğer politikası sınıfın çıkarlarıyla çatışma halindeyse, Parti'nin sınıfın gerçek önderi olduğu görüşü savunulabilir mi? Elbette savunulamaz. Böyle hallerde

* Altını ben çizdim. —J. St.

Parti, eğer önder kalmak istiyorsa, politikasını gözden geçirmeli, politikasını düzeltmeli, hatalarını kabullenmeli ve düzeltmelidir. Bu tezi doğrulamak için, Parti tarihimizden, işçi ve köylü kitlelerinin politikamızdan hoşnutsuzluklarını açıkça ifade ettikleri ve Parti'nin açıkça ve dürüstçe bu politikanın gözden geçirilmesine giriştiği, teslim yükümlülüğünün kaldırılması dönemi gösterilebilir. Lenin'in o zaman X. Parti Kongresi'nde, teslim yükümlülüğünün kaldırılması ve Yeni Ekonomik Politika'nın yürürlüğe konması sorunu üzerine neler söylediğine bakalım:

"Hiçbir şeyi gizlemeye çalışmamalı, bilakis köylülüğün, bizimle kendisi arasında ortaya çıkmış olan ilişkilerin biçiminden hoşnutsuz olduğunu, bu ilişkilerin bu biçimini istemediğini ve böyle yaşamayı sürdürmeyeceğini açıkça ifade etmeliyiz. Bu tartışma götürmez. Köylülüğün bu iradesi çok belirgin bir biçimde ifade edilmiştir. Emekçi nüfusun muazzam kitlelerinin iradesidir bu. Bunu hesaba katmak zorundayız, ve bizler dobra: **Gelin, köylülük karşısındaki politikamızı gözden geçirelim***, diyecek kadar aklı başında politikacılarız." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 192/193, Rusça.)

Eğer Parti'nin politikası, diyelim ki sınıfın politik geriliği sonucu, henüz sınıfın güvenine ve desteğine sahip değilse, eğer Parti, diyelim ki olaylar yeterince olgunlaşmadığı için, sınıfı politikasının doğruluğuna ikna etmeyi henüz başaramadıysa, Parti'nin salt, politikası genelde doğru olduğu için, tayin edici kitle eylemlerinin örgütlenmesinde inisiyatifi ve yönetimi üstlenme zorunda olduğu görüşü savunulabilir mi? Hayır, asla. Böyle hallerde Parti, eğer gerçek bir önder olmak istiyorsa, beklemeyi bilmeli, kitleleri politikasının doğruluğuna ikna etmeli, kitlelerin kendi deneyimleri temelinde bu politikanın

* Altını ben çizdim. —J. St.

doğruluğuna kanaat getirmelerine yardım etmelidir.

"Devrimci Parti", diyor Lenin, "devrimci sınıfların öncü müfrezelerinde ve ülkede çoğunluğa sahip değilse, bir ayaklanmanın sözü bile edilemez." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 26, s. 107, Rusça.)

"İşçi sınıfının çoğunluğunun görüşlerinde bir değişiklik olmaksızın, devrim olanaksızdır, bu değişikliğe ise, kitlelerin politik deneyimi sebep olur." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 65.)

"Proleter öncü ideolojik bakımdan kazanılmıştır. Esas olan budur. Bu önkoşul olmaksızın, zafere doğru bir adım bile atılamaz. Ama buradan zafere varıncaya dek daha epeyce uzun bir yol var. Salt öncüyle zafer kazanılamaz. Bütün sınıf, geniş yığınlar, öncüyü doğrudan doğruya destekleme durumuna gelmedikçe ya da en azından ona karşı hayırhah bir tarafsızlık tutumu benimseyerek onun karşıtlarını destekleme konusunda tam bir acz sergilemedikçe, tek başına öncüyü tayin edici mücadeleye sürmek yalnızca budalalık değil, cinayet olur. Ancak, gerçekten tüm sınıfın, gerçekten emekçilerin ve sermaye tarafından ezilenlerin geniş yığınlarının bu pozisyona ulaşabilmeleri için, tek başına propaganda, tek başına ajitasyon yetmez. Bunun için, bu kitlelerin kendi politik deneyimleri gereklidir." (Aynı yerde, s. 73, Rusça.)

Partimizin, Lenin'in Nisan Tezleri'nden 1917 Ekim ayaklanmasına kadarki dönemde, işte bu biçimde hareket ettiği biliniyor. Ve tam da Lenin'in bu işaretlerine uygun hareket ettiği içindir ki, ayaklanmayı zafere ulaştırmıştır.

Öncü ile sınıf arasında doğru karşılıklı ilişkiler için koşullar esas olarak bunlardır.

Parti politikası doğruysa ve öncü ile sınıf arasında doğru

ilişkiler bozulmuş değilse, **önderlik etmek** ne anlama gelir?

Bu koşullar altında önderlik etmek; kitleleri Parti politikasının doğruluğuna ikna etmeyi bilmek demektir, kitleleri Parti pozisyonuna yaklaştıran ve kendi deneyimleri temelinde Parti politikasının doğruluğunu anlamalarını kolaylaştıran şiarlar atmak ve uygulamak, kitleleri Parti'nin bilinç düzeyine yükseltmek ve böylece kitlelerin desteğini, tayin edici mücadeleye hazırlıklılığını güvenceye almak demektir.

Bu yüzden ikna yöntemi, işçi sınıfına Parti tarafından önderlik etmenin ana yöntemidir.

"Eğer biz", diyor Lenin, "şimdi Rusya'da, Rusya burjuvazisi ve Antant üzerinde iki buçuk yıldır süren eşsiz zaferlerden sonra, sendikalara giriş için 'diktatörlüğün tanınması' koşulunu koysaydık, aptallık ederdik, kitleler üzerindeki nüfuzumuza zarar verirdik ve Menşeviklere yardım etmiş olurduk. Çünkü Komünistlerin tüm görevi, geri kalmışları **ikna etmeyi**, onlar **arasında** çalışmayı bilmektir, yoksa kılı kırk yarararak icat edilmiş çocukça 'radikal' şiarlarla kendini onlardan **soyutlamak** değil." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 31, s. 36, Rusça.)

Bu, elbette, Parti'nin, son bireyine dek tüm işçileri inandırmak zorunda olduğu, ancak bu başarıldıktan sonra eyleme geçilebileceği şeklinde kavranmamalıdır. Asla! Bu sadece, Parti tayin edici politik eylemlere geçmeden önce, uzun süreli devrimci çalışmayla işçi kitlelerinin çoğunluğunun desteğini, en azından sınıfın çoğunluğunun hayırhah tarafsızlığını güvenceye almak zorunda olduğu anlamına gelir. Aksi halde, işçi sınıfının çoğunluğunun Parti için kazanılmasının, muzaffer devrimin vazgeçilmez bir koşulu olduğu şeklindeki Lenin'in tezinin hiçbir anlamı kalmaz.

Fakat azınlık, gönül rızasıyla çoğunluğun iradesine boyun

eğmeyi istemiyorsa, bununla hemfikir değilse ne yapılacak? Çoğunluğun güvenine sahip olan Parti, azınlığı, çoğunluğun iradesine boyun eğmeye zorlayabilir mi, zorlamalı mı? Evet, zorlayabilir ve zorlamalıdır. Önderlik, Parti'nin kitleleri etkilemesinin ana yöntemi olan, kitleleri ikna yöntemiyle güvenceye alınır. Fakat bu, cebir uygulamasını dışalamaz, aksine, eğer bu cebir Parti'nin işçi sınıfının çoğunluğunun güven ve desteğine sahip olması üzerine kuruluysa, eğer çoğunluğu ikna etme başarıldıktan sonra azınlığa uygulanıyorsa, bunu önşart koşar.

Sendikalar tartışması döneminde, Partimizde bu konuya ilişkin yapılan tartışmaları bir düşünün. O zaman muhalefetin hatası, Zektran'ın^[33] hatası neydi? Acaba muhalefetin o zaman cebir uygulanmasını mümkün görmesi miydi? Hayır, bu değildi. Muhalefetin hatası o zaman, çoğunluğu kendi görüşünün doğruluğuna ikna edecek durumda olmaması, ve çoğunluğun güvenini yitirdikten sonra, yine de cebir uygulamaya başlaması ve çoğunluğun güvenine sahip olan kişilerin "adamakıllı silkelmesi"ni talep etmesiydi.

Lenin'in o sıralar X. Parti Kongresi'nde, sendikalar üzerine konuşmasında neler söylediğine bakalım:

"İşçi sınıfının öncüsüyle işçi kitleleri arasında karşılıklı ilişkileri ve karşılıklı güveni kurmak için, eğer Zektran bir hata işlediyse..., bu hata düzeltilmeliydi. Ama bu hata savunulmaya başlanırsa, o zaman bu politik bir tehlikenin kaynağı olur. Burada Kutuzov'un ifade ettiği ruh halini hesaba katarak, demokrasi doğrultusunda mümkün olan herşeyi yapmamış olsaydık, politik bir yıkıma uğradık. **Herşeyden önce ikna etmeliyiz ve ancak ondan sonra cebir uygulamalıyız. Her ne pahasına olursa olsun, önce ikna etmeli ve ancak ondan**

* Altını ben çizdim. —J. St.

sonra cebir uygulamalıyız*. Geniş kitleleri ikna etmeyi bilemedik, ve öncü ile kitleler arasında doğru ilişkiyi bozduk." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 189, Rusça.)

Lenin aynı şeyi "Sendikalar Üzerine"^[34] broşüründe söylüyor:

"Önceden ikna yoluyla ona bir temel yaratmayı bildiğimiz zaman, cebri doğru ve başarılı biçimde uyguladık." (Aynı yerde, s. 14, Rusça.)

Ve bu tamamen doğrudur. Çünkü bu koşullar olmadan, hiçbir önderlik mümkün değildir. Çünkü Parti sözkonusu olduğunda, Parti'de eylem birliği, ve bir bütün olarak sınıf sözkonusu olduğunda, sınıfın eylem birliği ancak bu biçimde sağlanabilir. Bu koşullar olmadan işçi sınıfı saflarında bölünme, dağınıklık, parçalanma ortaya çıkar.

İşçi sınıfına Parti tarafından doğru önderliğin temelleri genelinde bunlardır.

Önderliğe ilişkin her türlü başka kavrayış, sendikalizmdir, anarşizmdir, bürokratizmdir, istediğiniz her şeydir — tek Bolşevizm değildir, tek Leninizm değildir.

Parti ile işçi sınıfı, öncü müfreze ile işçi kitleleri arasında doğru karşılıklı ilişkiler varsa, proletarya diktatörlüğü, Parti önderliği ("diktatörlüğü") ile karşı karşıya konulamaz. Ama bundan, Parti ile işçi sınıfının, Parti önderliği ("diktatörlüğü") ile işçi sınıfının diktatörlüğünün hiç mi hiç özdeşleştirilemeyeceği sonucu çıkar. Parti "diktatörlüğü"nü, proletarya diktatörlüğüyle karşı karşıya konulamayacağına dayanarak Sorin, "**proletarya diktatörlüğü, Partimizin diktatörlüğüdür**" yanlısı sonucuna varmıştır.

Ama Lenin, yalnızca böyle bir karşı karşıya koymanın caiz olmadığından söz etmekle kalmıyor. Aynı zamanda, "kitlelerin diktatörlüğünün önderlerin diktatörlüğü"nü karşıısına konmasının da caiz olmadığından söz ediyor. **Bu nedenle** önderlerin diktatörlüğünü proletarya diktatörlüğü ile özdeş mi tutmalı acaba? Bu yolu tutmak isteseydik, "**proletarya diktatörlüğü, önderlerimizin diktatörlüğüdür**" dememiz gerekirdi. İşte Parti "diktatörlüğü"nü proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştirme siyaseti, esasında tam da bu maskaralığa götürür...

Bu bakımdan Zinovyev'de mesele ne alemdedir?

Zinovyev esasında, Sorin'le aynı 'Parti "diktatörlüğü"nü proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştirilmesi' bakış açısında durmaktadır, şu farkla ki, Sorin görüşünü dobra dobra ve net olarak ifade ederken, Zinovyev "lafı dolaştırıyor". Buna kanaat getirmek için, örneğin Zinovyev'in "Leninizm" kitabından şu pasajı almak yeter:

"Sınıf içeriği bakış açısından", diyor Zinovyev, "Sovyetler Birliği'ndeki mevcut düzen nedir? Proletarya diktatörlüğüdür. SSCB'de iktidarı doğrudan hareket ettiren yay nedir? İşçi sınıfının iktidarını gerçekleştiren kimdir? Komünist Partisi! Bu anlamda **bizde* Parti diktatörlüğü** vardır. SSCB'de iktidarın hukuki biçimi nedir? Ekim Devrimi tarafından yaratılan yeni devlet düzeni tipi nedir? Sovyet sistemidir. Biri diğeriyle asla çelişmez."

Eğer Parti'nin bir bütün olarak işçi sınıfı karşısında diktatörlüğü ile, Parti tarafından önderlik edilmesi kastediliyorsa, birinin diğeriyle çelişmediği elbette doğrudur. Ama bu nedenle proletarya diktatörlüğü ile Parti "diktatörlüğü" arasına,

* Altını ben çizdim. —J. St.

Sovyet sistemi ile Parti "diktatörlüğü" arasına bir eşit işareti nasıl konulabilir? Lenin, Sovyet sistemini proletarya diktatörlüğü ile özdeşleştiriyordu, ve bunda haklıydı, çünkü Sovyetler, **bizim** Sovyetlerimiz, emekçi kitleleri Parti'nin önderliği altında proletaryanın etrafında birleştiren örgütlerdir. Ama Lenin, Zinovyev'in şimdi yaptığı gibi, Parti "diktatörlüğü" ile proletarya diktatörlüğü arasına, Parti "diktatörlüğü" ile Sovyet sistemi arasına ne zaman, nerede ve hangi yapıtında bir eşit işareti koymuştur? Proletarya diktatörlüğü, ne Parti tarafından önderlik edilmeye ("diktatörlük"), ne de önderler tarafından önderlik edilmeye ("diktatörlük") çelişmez. Acaba **bu nedenle**, ülkemizin proletarya diktatörlüğü ülkesi, **yani** Parti diktatörlüğü ülkesi, **yani** önderler diktatörlüğü ülkesi olduğunu mu ilan etmek gerekir? Ama Zinovyev tarafından alttan alta ürkekçe savunulan Parti "diktatörlüğü"nü proletarya diktatörlüğü ile özdeşleştirme "ilke"si işte tam da bu maskaralığa götürür.

Lenin'in sayısız yapıtları arasında, onun Parti diktatörlüğü sorununa değinip geçtiği ancak beş örnek bulabildim.

Birincisi, Sosyal-Devrimciler ve Menşeviklerle bir polemikindedir, şöyle der:

"Eğer bize **tek** Parti diktatörlüğü suçlaması getiriliyorsa, ve işittiğiniz gibi, sosyalist birleşik cephe öneriliyorsa, cevabımız sudur: 'Evet, **tek** Parti diktatörlüğü! Bunda ısrar ediyoruz, ve bu zemini terkedemeyiz, çünkü bu Parti onlarca yıl boyunca tüm sanayi proletaryasının öncü müfrezesi olma mevkiini kazanmış bir Partidir.'" (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 29, s. 496, Rusça.)

İkincisi, "Kolçak Üzerindeki Zafer Dolayısıyla İşçilere ve Köylülere Mektup"undadır. Orada şöyle der:

"Onlar (özellikle Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler, hep-

si, hatta 'solcuları' bile) köylüleri 'tek Parti diktatörlüğü', Bolşeviklerin, Komünistlerin Partisi'nin 'diktatörlüğü' umacısıyla korkutuyorlar.

Kolçak örneği, köylülere umacıardan korkmamayı öğretmiştir.

Ya çiftlik sahiplerinin ve kapitalistlerin diktatörlüğü (yani demirden iktidar), ya da işçi sınıfının diktatörlüğü." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 29, s. 517, Rusça.)

Üçüncüsü, Lenin'in Komintern II. Kongresi'ndeki konuşmasında Tanner ile polemikindedir. Bu konuşmayı yukarıda aktarmıştım.*

Dördüncüsü, "Sol' Radikalizm — Bir Çocukluk Hastalığı" yazısının bazı satırlarıdır. Söz konusu alıntılar yukarıda aktarılmıştı.**

Ve beşincisi ise, Lenin Derlemesi, cilt III'te "Tek Parti Diktatörlüğü" ara başlığı altında yayımlanmış olan, proletarya diktatörlüğüne ilişkin bir plan taslağıdır.

fiu saptanmak zorundadır ki, Lenin bu beş örnekten ikisinde, yani sonuncu ve ikinci örnekte, **"tek** Parti diktatörlüğü" sözcüklerini tırnak içine almakta ve böylece açıkça, bu formülün tam olmayan, mecazi anlamını vurgulamaktadır.

Ayrıca şu da saptanmak zorundadır ki, Lenin bu örneklerin **hepsinde**, "Parti diktatörlüğü"nden, —Kautsky ve şürekâsının tüm iftiracı uyduruklarının tersine— işçi sınıfı karşısında değil, "çiftlik sahipleri ve kapitalistler" karşısında diktatörlüğü ("demirden şiddeti") anlamıştır.

* Bkz, Bütün Eserler, C. 6, s. 44.

** Aynı yerde, s. 49-52, 55, 56.

Lenin'in proletarya diktatörlüğü ve proletarya diktatörlüğü sisteminde Parti'nin rolünü işlediği ya da kısaca değindiği yapıtlarının **hiçbirinde**, ne temel yapıtlarında ne de diğerlerinde, "proletarya diktatörlüğü Partimizin diktatörlüğüdür" anlamına gelebilecek en ufak bir ima'nın bulunmaması karakteristiktir. Tam tersi: bu yapıtların her sayfası, her satırı böyle bir formüle şamar indirir (bkz. "Devlet ve Devrim", "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky", "'Sol' Radikalizm — Bir Çocukluk Hastalığı" vb.)

Lenin'in doğrudan önderliği altında hazırlanmış olan ve Lenin'in konuşmalarında tekrar tekrar, Parti'nin rolü ve görevlerinin doğru formülasyonunun örneği olarak atıfta bulunduğu Komintern II. Kongresi'nin^[35] siyasi partinin rolüne ilişkin tezlerinde, parti diktatörlüğü üzerine **bir tek kelimenin**, evet **bir tek kelimenin** bulunmaması daha da karakteristiktir.

Bütün bunlar neyi gösteriyor?

fiunları:

a) Lenin'in, "Parti diktatörlüğü" formülünü kusursuz ve tam saymadığını, bundan dolayıdır ki, bu formülün Lenin'in yapıtlarında pek seyrek olarak ve bazen de tırnak içinde kullanıldığını;

b) Lenin'in, hasımlarla polemik içinde, Parti diktatörlüğünden söz etmek zorunda kaldığını az sayıdaki durumda, genelde **"tek** Parti diktatörlüğü"nden, yani Partimizin **tek başına** iktidarda olduğundan, iktidarı **başka** Partilerle **paylaşmadığından** söz ettiğini, ve bu konuda her zaman, **işçi sınıfı karşısında** Parti diktatörlüğünden, Parti tarafından önderlik edilmesinin, Parti'nin önder rolünün anlaşılması gerektiğini

açıkladığını;

c) Lenin'in, proletarya diktatörlüğü sisteminde Parti'nin rolünü bilimsel olarak tanımlamayı gerekli gördüğü durumların hepsinde, yalnızca işçi sınıfına nispetle Parti'nin önder rolünden söz ettiğini (ki böyle binlerce durum vardır);

d) tam da bu nedenle Lenin'in, Parti'nin rolü hakkındaki temel karara —Komintern'in II. Kongresi'nin kararını kastediyorum— "Parti diktatörlüğü" formülünü koymayı "aklından bile geçirmediğini";

e) Leninizmin bakış açısından, Parti "diktatörlüğü"nü ve dolayısıyla da "önderlerin diktatörlüğü"nü proletarya diktatörlüğüyle özdeşleştiren ya da özdeşleştirmeye çalışan yoldaşların haklı olmadığını ve siyasi bakımdan miyop olduklarını, çünkü onların bununla öncü müfreze ile sınıf arasındaki doğru ilişkilerin koşullarını çığnediklerini.

"Parti diktatörlüğü" formülünün, yukarıda sözü edilen ihtiraz kayıtları olmaksızın alındığında, pratik çalışmalarımızda bir dizi tehlikeye ve siyasi mahzura yol açabileceğinin sözünü bile etmiyorum. Bu formül, ihtiraz kayıtları olmaksızın alındığında, adeta şunları söylemektedir:

a) **Partisiz kitlelere:** İtiraz etmeye kalkışmayın, mırın kırım etmeye kalkışmayın, çünkü Parti herşeye kadirdir, çünkü Parti diktatörlüğümüz var;

b) **Parti kadrolarına:** Korkusuzca hareket edin, fırsatı ganimet bilin, Partisiz kitlelerin sesine kulak vermeye hiç gerek yok — Parti diktatörlüğümüz var;

c) **Parti yöneticilerine:** Belli oranda kendini beğenme lüksüne kapılabilirsiniz, hatta mağrur bile olabilirsiniz, çünkü Parti

diktatörlüğümüz ve "dolayısıyla" da önderler diktatörlüğümüz var.

Bu tehlikelere işaret etmenin tam da şimdi sırasıdır; Parti'nin, kitlelerin sesine dikkatle kulak vermeye hazır olmasının bizim için özel bir değere sahip olduğu; kitlelerin gereksinimleri karşısında duyarlı olmanın Partimizin temel emri olduğu; Partiden siyasette özel bir dikkat ve özel bir esneklik göstermesinin beklendiği; kitlelere doğru önderlik etme sorununda kendini beğenmişlik tehlikesinin, Parti'nin önündeki en ciddi tehlikelerden biri olduğu, kitlelerin siyasi etkinliklerinin kabarışı döneminde bunlara işaret etmenin tam sırasıdır.

Partimizin XI. Parti Kongresi'nde Lenin'in söylediği şu altın sözler anımsanmalıdır:

"Halk kitleleri içinde bizler (komünistler —*J. St.*) sadece denizde bir damlayız, ve ancak halkın ne hissettiğini doğru olarak ifade edebilirsek iktidarı yürütebiliriz. Aksi takdirde Komünist Partisi proletaryaya, proletarya da kitlelere önderlik edemeyecektir, ve bütün makine parça parça olup dağılacaktır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 273, Rusça.)

"Halkın ne hissettiğini doğru olarak ifade etmek" — proletarya diktatörlüğü sisteminde Parti'ye, temel önder güç olma şerefli rolünü sağlayan vazgeçilmez koşul işte tam da budur.

VI

TEK ÜLKEDE SOSYALİZMİN ZAFERİ SORUNU

"Leninizmin Temelleri Üzerine" yazısı (Mayıs 1924, ilk baskı), **tek** ülkede sosyalizmin zaferi sorununa ilişkin iki formülasyon içermektedir. Birinci formülasyon şöyle:

"Eskiden **tek** ülkede devrimin zaferi imkansız görülürdü, çünkü burjuvazi üzerinde zafer için, tüm ileri ülkelerin, ya da her halükârda bu ülkelerin çoğunluğunun proleterlerinin ortak eyleminin gerekli olduğu varsayıldı. fiimdi bu görüş artık gerçeğe uymamaktadır. fiimdi böyle bir zaferin mümkün olduğundan hareket etmek gerekir, çünkü emperyalizm koşulları altında çeşitli kapitalist ülkelerin gelişmesinin eşitsiz ve sıçramalı karakteri, emperyalizmin içindeki, kaçınılmaz olarak savaşa götüren felaketli çelişkilerin gelişmesi, dünyanın tüm ülkelerinde devrimci hareketin büyümesi — tüm bunlar, proletaryanın tek tek ülkelerde zaferini yalnız mümkün değil, bilakis gerekli de kılmaktadır." (Bkz. "Leninizmin Temelleri Üzerine"^[36].)

Bu tez tamamen doğrudur ve yorum gerektirmez. Diğer ülkelerde eşzamanlı muzaffer devrim olmaksızın, proletaryanın tek ülkede, iktidarı ele geçirmesini bir ütopya sayan sosyal-demokratların teorisine karşı yönelmiştir.

Fakat, "Leninizmin Temelleri Üzerine" yazısında ikinci bir formülasyon daha vardır. Orda şöyle deniyor:

"Ama **tek** ülkede burjuvazinin iktidarını devirmek ve proletarya iktidarını kurmak, henüz sosyalizmin tam zaferini güvenilemek anlamına gelmez. Sosyalizmin ana görevi —sosyalist üretimin örgütlenmesi— daha önümüzde durmaktadır. Birçok ileri ülkenin proleterlerinin ortak çabası olmaksızın bu görev çözülebilir mi, **tek** ülkede sosyalizmin nihai zaferi sağlanabilir mi? Hayır, sağlanamaz. Burjuvazinin devrilmesi için, tek ülkenin çabaları yeterlidir — devrimimizin tarihi bunun kanıtıdır. Sosyalizmin nihai zaferi için, sosyalist üretimin örgütlenmesi için, **tek** ülkenin, özellikle de Rusya gibi bir köylü ülkesinin

çabaları yeterli değildir — bunun için birçok ileri ülkenin proleterlerinin çabaları gereklidir." (Bkz. "Leninizmin Temelleri Üzerine", birinci baskı^[37].)

Bu ikinci formülasyon, diğer ülkelerde zafer olmadan, **tek** ülkede proletarya diktatörlüğünün, "muhafazakâr bir Avrupa karşısında tutunamayacağı"nı söyleyen Leninizm eleştirilenlerinin, Troçkistlerin iddialarına karşı yönelmişti.

Bu ölçüde —ama yalnızca bu ölçüde— bu formülasyon o zaman (Mayıs 1924) yeterliydi, ve hiç kuşkusuz belli bir yarar sağladı.

Ama daha sonra Parti içinde bu alanda Leninizme yönelik eleştirilerin üstesinden gelinip, yeni bir sorun, dıştan yardım olmaksızın, ülkemizin güçleriyle tam sosyalist toplumun kurulması imkanı sorunu gündeme geldiğinde, bu ikinci formülasyonun apaçık yetersiz olduğu ve bu yüzden doğru olmadığı görüldü.

Bu formülasyonun eksikliği nerededir?

Bu formülasyonun eksikliği, iki farklı sorunu tek sorun halinde birleştirmesidir: olumlu yanıt verilmesi gereken, **tek** ülkenin güçleriyle sosyalizmin kurulması **imkânı** sorunu, ve olumsuz yanıt verilmesi gereken, proletarya diktatörlüğünün kurulmuş olduğu bir ülkenin, bir dizi başka ülkede muzaffer devrim olmaksızın kendisini bir müdahaleye karşı ve dolayısıyla eski düzenin restorasyonuna karşı **tamamen güvencede** görüp göremeyeceği sorunu. Bu formülasyonun, sosyalist toplumun örgütlenmesinin, **tek** ülkenin güçleriyle imkansız olduğu şeklinde bir düşünceye sebebiyet verebileceğinden hiç söz etmiyorum, ki bu elbette yanlıştır.

Bu sebepten dolayı, "Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği" (Aralık 1924) yazımda bu formülasyonu değiştirdim ve bu sorunu: **burjuva düzeninin restorasyonuna karşı tam garanti** sorunu ve **tek** ülkede **tam** sosyalist **toplumun kurulması imkânı** sorunu olmak üzere ikiye ayırarak düzelttim. Bu, ilk olarak, ancak "birçok ülkenin proleterlerinin ortak çabalarıyla ulaşılabilecek" olan "sosyalizmin tam zaferi", "eski düzenin yeniden kurulmasına karşı tam güvence" anlamında ele alınarak, ve ikinci olarak, Lenin'in "Kooperatifçilik Üzerine"^[38] yazısı temelinde, tam sosyalist toplumu kurmak için gerekli herşeye sahip olduğumuz tartışılmaz gerçeği ifade edilerek sağlandı. ("Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği".)*

Bu yeni formülasyon, **tek** ülkede sosyalizmin zaferi sorununu kapitalizmin stabilizasyonu ile bağlantı içinde ele alan (Nisan 1925) ve ülkemizin güçleriyle sosyalizmin kurulmasını mümkün ve zorunlu gören XIV. Parti Konferansı'nın ünlü "Kominintern'in ve RKP(B)'nin Görevleri Üzerine"^[39] kararına temel alındı.

Bu yeni formülasyon, XIV. Parti Konferansı'ndan hemen sonra, Mayıs 1925'te yayınlanan "RKP(B) XIV. Parti Konferansı Çalışmalarının Sonuçları Üzerine" yazıma da temel oluşturdu.

Tek ülkede sosyalizmin zaferi sorununun ele alınışı üzerine bu yazıda şöyle denmektedir:

"Ülkemiz, iki grup karşıtlık arzetedir. Bir karşıtlık grubu —proletarya ile köylülük arasında var olan iç karşıtlıklardır (burada tek ülkede sosyalizmin kurulması kastedilmektedir

* "Leninizmin Temelleri Üzerine" yazısının bundan sonraki baskılarında sorunun bu yeni formülasyonu eskisinin yerine geçirildi.

—**J. St.**). Diğer karşıtlık grubu — sosyalizm ülkesi olarak ülkemizle, kapitalizmin ülkeleri olarak tüm diğer ülkeler arasındaki dış karşıtlıklardır (burada sosyalizmin nihai zaferi kastedilmektedir —**J. St.**)... "Her kim **tek** ülkenin gücüyle tamamen aşılabilecek olan birinci grup karşıtlıklarla, aşılmaları birçok ülkenin proletaryasının çabalarını gerektiren ikinci grup karşıtlıkları birbirine karıştırırsa, o en kaba biçimde Leninizmi çiğnemektedir, o ya kafası karmakarışık bir kimse, ya da iflah olmaz bir oportünisttir." (Bkz. "RKP(B) XIV. Konferansı Çalışmalarının Sonuçları Üzerine"^[40].)

Ülkemizde sosyalizmin **zaferi** sorunu üzerine orada şöyle denmektedir:

"Sosyalizmi kurabiliriz, ve biz onu, işçi sınıfı önderliğinde, köylülükle birlikte inşa edeceğiz", ... çünkü "proletarya diktatörlüğü altında bizde... tam sosyalist toplumu kurmak için gerekli olan tüm önşartlar vardır, ki bu münasebetle tüm ve her türlü iç zorluklar aşılabilecektir, çünkü onları kendi gücümüzle aşabiliriz ve aşmak zorundayız." (Aynı yerde^[41].)

Ülkemizde sosyalizmin **nihai** zaferi sorunu üzerine orada şöyle denmektedir:

"Sosyalizmin nihai zaferi, müdahale ve dolayısıyla restorasyon denemelerine karşı tam garantidir, çünkü az buçuk ciddi bir restorasyon denemesi ancak dışarıdan ciddi bir destekle, ancak uluslararası sermayenin desteğiyle yapılabilir. Bu yüzden, devrimimizin tüm ülkelerin işçileri tarafından desteklenmesi, ve dahası, bu işçilerin en azından birkaç ülkede zaferi, ilk muzaffer ülkenin müdahale ve restorasyon denemelerine karşı tam güvencelenmesi için vazgeçilmez önşarttır, sosyalizmin nihai zaferi için vazgeçilmez önşarttır." (Aynı yerde^[42].)

Yeterince açık zannediyorum.

Bilindiği gibi bu sorun, "Sorular ve Yanıtlar" yazımda (Ha-

ziran 1925) ve SBKP(B) XIV. Parti Kongresi'nde MK'nin faaliyet raporunda^[43] (Aralık 1925) da aynı doğrultuda ele alınmaktadır.

Olgular bunlardır.

Bu olgular, öyle sanıyorum ki, tüm yoldaşlarca bilinmektedir. Zinovyev de dahil.

Zinovyev şimdi, Parti içindeki ideolojik mücadeleden neredeyse iki yıl sonra ve XIV. Parti Konferansı'nda alınan karardan (Nisan 1925) sonra, XIV. Parti Kongresi'ndeki kapayış konuşmasında (Aralık 1925), Stalin'in Nisan 1924'te kaleme alınmış yazısından eski, bütünüyle yetersiz formülü kazıp çıkararak bunu artık çözülmüş olan, tek ülkede sosyalizmin zaferi sorununun çözümü için temel yapmayı mümkün görüyorsa, Zinovyev'in bu garip tavrı, onun bu sorunda tamamen kördüğüm olduğunu gösterir yalnızca. Parti ilerledikten sonra onu geriye çekmek, MK Plenumu^[44] tarafından onaylandıktan sonra XIV. Parti Konferansı'nın kararını atlamak, onmaz biçimde çelişkilere batmak demektir, sosyalizmin inşası davasına inanmamak, Lenin'in yolundan ayrılmak ve kendi yenilgisini belgelemek demektir.

Tek ülkede sosyalizmin zaferi **imkânı** ne anlama gelir?

Proletarya ile köylülük arasındaki çelişkileri, ülkemizin iç güçlerine dayanarak aşma imkânı anlamına gelir, proletaryanın iktidarı ele geçirip, bu iktidardan, ülkemizde tam sosyalist toplumu kurmak için yararlanabilmesi imkânı anlamına gelir, diğer ülke proleterlerinin sempati ve desteğine dayanarak, ama bu ülkelerde proleter devrimin önceden zaferi olmaksızın.

Bu imkân olmaksızın, sosyalizmin inşası, perspektifsiz bir

inşadır, sosyalizmin tam olarak inşa edileceği inancı olmayan bir inşadır. Sosyalizm, onu tam olarak inşa etmenin mümkün olacağına inanılmadan, ülkemizin teknik geriliğinin, tam sosyalist toplumun kurulması için **üstesinden gelinemez** bir engel olmadığına inanılmadan inşa edilemez. Bu imkânın yadsınması, sosyalizmin inşası davasına inançsızlık demektir, Leninizmden yüz çevirmek demektir.

Diğer ülkelerde devrimin zaferi olmaksızın, **tek** ülkede sosyalizmin tam, nihai zaferinin **imkânsızlığı** ne demektir?

Bu, devrim en azından bir dizi ülkede zafere ulaşmadan, müdahaleye ve dolayısıyla da burjuva düzenin restorasyonuna karşı tam bir garantiye sahip olmanın imkânsız olduğu demektir. Bu tartışma götürmez tezin yadsınması, enternasyonalizmden yüz çevirmek, Leninizmden yüz çevirmek demektir.

"Biz", diyor Lenin, "sadece bir devlette değil, aynı zamanda **bir devletler sisteminde** yaşıyoruz, ve emperyalist devletlerin yanında Sovyet Cumhuriyeti'nin varlığı uzun vadede düşünülemezdir. Sonunda ya biri ya öteki zafer kazanacaktır. Ama bu son gelene dek, Sovyet cumhuriyeti ile burjuva devletleri arasında bir dizi korkunç çatışmalar kaçınılmazdır. Bu demektir ki, egemen sınıf, proletarya, egemen olmak istiyorsa ve olacaksa, bunu askeri örgütüyle de kanıtlamak zorundadır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 29, s.133, Rusça.)

"Önümüzde", diyor Lenin bir başka yerde, "son derece kararsız, ama yine de hiç kuşkuya yer bırakmayan, tartışma götürmez belli bir denge var. Bunun uzun sürüp sürmeyeceğini bilmiyorum, ve bunun bilinemeyeceğini sanıyorum. Ve bu yüzden, tarafımızdan en büyük dikkat gereklidir. Ve politikamızın ilk kuralı, bu yıl süresince hükümet faaliyetimizden çıkan ilk ders, tüm işçi ve köylülerin benimsemesi gereken ders şudur:

dikkatli olmak, bize karşı en büyük nefreti açıkça ifade eden kişiler, sınıflar ve hükümetlerce çevrili olduğumuzu anımsamak. Bir istiladan daima sadece kılıpayı uzakta olduğumuzu unutmamalıyız." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 122, Rusça.)

Bu açıktır sanıyorum.

Tek ülkede sosyalizmin zaferi sorunu konusunda Zinov'yev'de durum ne?

Dinleyin:

"Sosyalizmin nihai zaferinden en azından şunlar anlaşılır: 1. sınıfların ortadan kaldırılması, ve dolayısıyla 2. **tek** sınıfın diktatörlüğünün, verili durumda proletarya diktatörlüğünün ortadan kaldırılması..." "Sorunun bizde SSCB'de 1925 yılında nasıl durduğu konusunda daha berrak bir fikir edinmek için", diyor Zinov'yev devamlı, "iki şeyi ayırt etmeliyiz: 1. sosyalizmi inşa imkanının güvence altına alınmış olması — böyle bir imkân, elbette, **tek** ülkenin sınırları içinde de tamamen tasavvur edilebilirdir, ve 2. sosyalizmin nihai kuruluşu ve sağlamaştırılması, yani sosyalist düzenin, sosyalist toplumun gerçekleştirilmesi."

Bütün bunlar ne anlama gelebilir?

Tek ülkede sosyalizmin nihai zaferinden, Zinov'yev'in, müdahale ve restorasyona karşı güvenciyi değil, tam sosyalist toplumun kurulması imkânını anladığından başka bir anlama gelmez. **Tek** ülkede sosyalizmin zaferinden Zinov'yev'in anladığı ise, tam sosyalizmin kurulmasına götüremeyecek olan ve götürmemesi gereken bir sosyalizm inşasıdır. Gelişigüzel, perspektifsiz bir inşa; tam sosyalist toplumu kurma imkânı bulunmayan bir sosyalizm inşası — Zinov'yev'in pozisyonu budur.

Onu tam olarak kurma **imkânına sahip olmaksızın** sosya-

lizmi inşa etmek, **onu tam olarak kuramayacağını bile bile** inşa etmek — Zinovyev işi böylesi saçmalıklara kadar vardırı.

Fakat bu, sorunu çözmek değil, onunla alay etmektir!

Zinovyev'in XIV. Parti Kongresi'ndeki kapayı konuşmasından bir alıntı daha:

"Örneğin Yakovlev yoldaşın en son Kursk il Parti Konferansı'nda ne kadar ileri gittiğine bakınız: 'tek ülkede, her yanımız kapitalist düşmanlarca kuşatılmışken, bu koşullar altında tek ülkede sosyalizmi tam olarak kurabilir miyiz?' diye soruyor. Ve yanıtıyor: 'fiimdiye dek söylenenler temelinde, yalnızca sosyalizmi inşa etmekle kalmayıp, şimdilik yalnız olmamıza, şimdilik dünyada **tek** Sovyet ülkesi olmamıza rağmen, tek Sovyet devleti olmamıza rağmen, sosyalizmi tam olarak kuracağımızı da iddia etme hakkına sahibiz'. ("Kurskaya Pravda", No. 279, 8 Aralık 1925.) **Bu, sorunun Leninist tarzda konuşu mudur**", diye soruyor Zinovyev, "**bu, ulusal darkafalılık kokmuyor mu?***"

Böylece Zinovyev'e göre, **tek** ülkede sosyalizmin tam olarak kurulması imkânını kabul etmek, ulusal darkafalılığa düşmek demektir, bu olasılığı yadsımak ise enternasyonalizm görüşünü savunmak.

Ama bu doğruysa, o zaman iktisadımızdaki kapitalist unsurlar üzerinde zafer uğruna mücadele etmeye değer mi? Bundan, böyle bir zaferin imkânsız olduğu sonucu çıkmaz mı?

İktisadımızın kapitalist unsurları önünde teslimiyet — Zinovyev'in argümantasyonunun iç mantığı bizi buraya götürüyor.

Ve Leninizmle hiçbir ortak yanı olmayan bu saçmalık, Zinovyev tarafından bize, "enternasyonalizm" diye sunuluyor,

* Altını ben çizdim. —J. St.

"yüzde yüz Leninizm" diye sunuluyor!

Zinovyev'in, sosyalizmin inşası gibi önemli bir sorunda, Leninizmden uzaklaştığını ve Menşevik Zuhanov'un görüşüne kaydığını iddia ediyorum.

Lenin'e başvurulım. İşte Lenin'in **tek** ülkede sosyalizmin zaferi üzerine, daha Ekim Devrimi'nden önce, Ağustos 1915'de söyledikleri:

"İktisadi ve siyasi gelişmenin eşitsizliği, kapitalizmin mutlak bir yasadır. Burdan şu sonuç çıkar ki, sosyalizmin zaferi - başlangıçta birkaç kapitalist ülkede ya da tek başına alınan bir ülkede bile olanaklıdır. Bu ülkenin muzaffer proletaryası, kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve **kendi ülkesinde sosyalist üretimi örgütledikten sonra*** kendini diğer, kapitalist dünyanın karşısına koyacak ve diğer ülkelerin ezilen sınıflarını kendi yanına çekecek, onlarda kapitalistlere karşı isyanlar körikleyecek ve gerektiğinde sömürücü sınıflara ve onların devletlerine karşı hatta silah zoruna bile başvuracaktır." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 21, s. 311.)

Lenin'in tarafımızdan altı çizilen: "kendi ülkesinde sosyalist üretimi örgütledikten sonra" sözleri ne anlama geliyor? Muzaffer ülkenin proletaryasının kendi ülkesinde iktidarı ele geçirdikten sonra sosyalist üretimi **örgütleyebileceği** ve **örgütlemek zorunda** olduğu anlamına geliyor. Ve "sosyalist üretimi örgütlemek" ne anlama geliyor? Sosyalist toplumu tam olarak kurmak anlamına geliyor. Lenin'in bu açık ve kesin tezinin hiçbir yorum gerektirmediğini kanıtlamaya gerek yok. Aksi takdirde, neden Lenin'in Ekim 1917'de iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi çağrısında bulunduğu anlaşılabilir olur.

* Altını ben çizdim. —J. St.

Lenin'in bu açık teziyle, Zinovyev'in "**tek** ülkenin sınırları içinde" sosyalizmi inşa edebileceğimiz, ancak onu tam olarak kurmamızın **imkansız** olduğunu söyleyen karışık ve anti-Leninist "tez"i arasında dünya kadar fark olduğu görülüyor.

Lenin bunu 1915 yılında, iktidarın proletarya tarafından alınmasından önce söylemişti. Ama belki de iktidarın ele geçirilmesi deneyiminden, 1917'den sonra görüşleri değişmiş olmasın? Lenin'in 1923 yılında kaleme alınmış olan "Kooperatifçilik Üzerine" yazısına başvuralım.

"Gerçekten de", diyor Lenin, "tüm büyük-çaplı üretim araçları üzerinde devletin tasarruf yetkisi, devlet iktidarının proletaryanın ellerinde olması, bu proletaryanın milyonlarca küçük ve küçücük köylülerle ittifakı, bu proletaryanın köylülük karşısındaki yönetici konumunun güvenlik altına alınmış olması vs. — tüm bunlar, daha önce küçümseyerek bezirgânlık olarak gördüğümüz ve şimdi, NEP düzeninde bazı bakımlardan öyle görmekte haklı olduğumuz kooperatiflerden, sadece kooperatiflerden hareket ederek, **tam sosyalist toplumu kurmak için gerekli olan herşey değil mi?*** Bu, henüz sosyalist bir toplumun kuruluşu değildir, ama **bu kuruluş için gerekli ve yeterli olan herşeydir*.**"

Başka bir ifadeyle: Tam sosyalist toplumu kurabiliriz ve kurmalıyız, çünkü bu kuruluş için gerekli ve yeterli olan her şeye sahibiz.

Daha açık ifade edilemeyeceğini sanıyorum.

Lenin'in bu klasik tezini, Zinovyev'in Yakovlev'e verdiği anti-Leninist yanıtla karşılaştırınız, o zaman göreceksiniz ki Yakovlev sadece, Lenin'in **tek** ülkede sosyalizmin kurulma imkanı üzerine sözlerini tekrarlamıştır, bu teze karşı çıkan ve

* Altını ben çizdim. —J. St.

Yakovlev'i şiddetle eleştiren Zinovyev ise Lenin'den uzaklaşmış ve Menşevik Zuhanov'un görüşüne, ülkemizde sosyalizmin kuruluşunun, ülkenin teknik geriliği sonucu imkânsız olduğu görüşüne gelmiştir.

Ne ki, sosyalizmi tam olarak kurmaya güvenmiyorduksak, hangi amaçla Ekim 1917'de iktidarı ele geçirdiğimiz anlaşılmaz kalıyor.

Ekim 1917'de iktidar ele geçirilmemeliydi — Zinovyev'in argümantasyonunun iç mantığının bizi götürdüğü sonuç budur.

Ayrıca ben, Zinovyev'in, sosyalizmin zaferi gibi böylesine önemli bir sorunda, XIV. Parti Konferansı'nın "KEYK Genişletilmiş Plenumu'yla Bağlantı İçinde Komintern'in ve RKP(B)'nin Görevleri Üzerine" ünlü kararında saptanmış olan Partimizin belirli kararlarına karşı mücadeleye giriştiğini iddia ediyorum.

Bu karara başvuralım. Orada **tek** ülkede sosyalizmin zaferi üzerine şöyle deniyor:

"Birbirine taban tabana zıt iki toplumsal sistemin varlığı, sürekli olarak bir kapitalist kuşatma tehlikesine, başka ekonomik baskı biçimleri tehlikesine, silahlı mücadele ve restorasyon tehlikesine neden olur. Dolayısıyla **sosyalizmin nihai zaferi** için yegâne güvence, yani **restorasyona karşı güvence,*** sosyalist devrimin bir dizi ülkede zaferidir..." "Leninizm, burjuva ilişkilerin **bir restorasyonuna karşı tam güvence anlamında*** sosyalizmin **nihai zaferinin** ancak uluslararası ölçekte mümkün olduğunu öğretir..." "Bundan, Rusya gibi geri bir ülkede, teknik ve ekonomik bakımdan daha gelişmiş ülkelerin 'devlet yardımı' (Troçki) olmadan **tam sosyalist toplumu*** kurmanın imkansız olduğu **sonucu asla*** çıkmaz." (Bkz. ka-

rar^{[45].)}

Kararın, sosyalizmin nihai zaferini —Zinovyev'in "Leninizm" kitabında savunduğu görüşün **tam tersine**— müdahale ve restorasyona karşı güvence anlamında ele aldığı görülüyor.

Kararın, Rusya gibi geri bir ülkede, teknik ve ekonomik bakımdan daha gelişmiş ülkelerin "devlet yardımı" olmadan tam sosyalist toplumu kurmanın —Zinovyev'in XIV. Parti Kongresi'ndeki kapayış konuşmasında Yakovlev'e verdiği yanıtta ileri sürdüğü aksi yöndeki düşünceye **tamamen karşıt olarak**— mümkün olduğunu kabul ettiği görülüyor.

Buna, Zinovyev'in XIV. Parti Konferansı kararına **karşı** mücadelesi dışında ne ad verilebilir?

Elbette ki Parti kararları bazen kusursuz değildir. Parti kararlarının hatalar içerdiği olur. Genel konuşulduğunda, XIV. Parti Konferansı kararının da bazı hatalar içerdiği varsayımı caziz sayılırdı. Zinovyev'in bu kararı hatalı bulması mümkündür. Ama o zaman bunu bir Bolşevike yaraşır biçimde, açık ve net olarak ifade etmek gerekir. Fakat Zinovyev her nedense böyle yapmıyor. O başka bir yol seçmeyi ve kararın adını anmaksızın ve karara herhangi bir açık eleştiri getirmeksizin, XIV. Parti Konferansı kararına arkadan saldırmayı yeğledi. Anlaşılan Zinovyev, hedefe en iyi bu yoldan varılacağına inanıyor. Hedefi ise şu: kararı "iyileştirmek" ve Lenin'i "birazcık" düzeltmek. Kanıtlamaya gerek yok ki, Zinovyev hesabında yanılmıştır.

Zinovyev'in hatası nereden geliyor? Bu hatanın kökleri nerede yatıyor?

Bu hatanın kökleri görüşümce, Zinovyev'in, tam sosyalist toplumun kuruluşu için ülkemizin teknik geriliğinin **üstesinden**

gelinemez bir engel olduğu, proletaryanın ülkemizin teknik geriliği sonucu sosyalizmi kuramayacağı inancında yatıyor. Zinovyev ve Kamenev bir keresinde, Parti'nin Nisan Konferansı'ndan^[46] önce MK oturumlarından birinde bu iddiayla ortaya çıkmayı denediler. Ama reddedildiler ve karşıt görüşe, MK çoğunluğunun görüşüne **biçimsel olarak** boyun eğerek geri çekilmek zorunda kaldılar. Zinovyev biçimsel olarak bu görüşe boyun eğmesine rağmen, tüm zaman boyunca ona karşı mücadeleyi sürdürdü. RKP(B) MK'sındaki bu "olay" üzerine, Partimizin Moskova Komitesi, Leningrad İl Parti Konferansının mektubuna "Yanıt"ında şöyle demektedir^[47]:

"Daha kısa süre önce Kamenev ve Zinovyev Politbüro'da, eğer uluslararası devrim yardımımıza yetişmezse, teknik ve ekonomik geriliğimiz sonucu iç zorlukların üstesinden gelecek durumda olmadığımız görüşünü savundular. Fakat biz, MK çoğunluğuyla birlikte, teknik geriliğimize bakmaksızın ve ona rağmen, sosyalizmi inşa edebileceğimiz, onu inşa edeceğimiz ve inşayı sonuna kadar götüreceğimiz görüşündeyiz. Bu inşanın, dünya ölçeğinde bir zafer durumunda olduğundan elbette çok daha yavaş cereyan edeceği görüşündeyiz, ama buna rağmen ilerliyoruz ve ilerleyeceğiz. Aynı şekilde, Kamenev ve Zinovyev'in görüşünün, işçi sınıfımızın ve onu izleyen köylü kitlelerinin iç güçlerine inancı zıtlığı ifade ettiği düşüncesindeyiz. Bu görüşün, Lenin'in pozisyonundan yüz çevirme anlamına geldiğini düşünüyoruz." (Bkz. "Yanıt".)

Bu belge basında, XIV. Parti Kongresi'nin ilk oturumları sırasında yayımlandı. Tabii ki Zinovyev'in, daha Parti Kongresi'nde, bu belgeye karşı tavır takınma imkânı vardı. Zinovyev ve Kamenev'in, Partimizin Moskova Komitesi tarafından onlara karşı getirilen bu ağır suçlama karşısında hiçbir argüman bulamamaları dikkate değerdir. Bu bir tesadüf müdür? Tesadüf olduğunu sanmıyorum. Suçlama besbelli ki tam hedefe isabet

etmiştir. Zinovyev ve Kamenev, buna karşı "muharebeyle sürececek" bir şeyleri olmadığı için suçlamayı suskunlukla "yanıtlamışlardır".

"Yeni muhalefet", Zinovyev ülkemizde sosyalist insanın zaferine inançsızlıkla suçlandığı için alındı. Ama eğer Zinovyev, **tek** ülkede sosyalizmin zaferi sorunu tam bir yıl boyunca tartışıldıktan sonra, Zinovyev'in görüşü MK Politbürosu (Nisan 1925) tarafından reddedildikten sonra, bu sorun üzerine Parti'nin —XIV. Parti Konferansı'nın (Nisan 1925) ünlü kararında yazıya dökülmüş olan— belli bir görüşü oluştuktan sonra, bütün bunlardan sonra Zinovyev "Leninizm" kitabında (Eylül 1925) Parti'nin görüşüne karşı çıkmaya karar veriyorsa, sonra bu çıkışı XIV. Parti Kongresi'nde yineliyorsa — bütün bunlar, hatalarını savunmasındaki bu inatçı ısrarlılık, bu dikkafalılık, Zinovyev'in ülkemizde sosyalist insanın zaferine inançsızlık hastalığına yakalandığı, umutsuz biçimde yakalandığından başka nasıl açıklanır?

Zinovyev bu inançsızlığına enternasyonalizm süsü vermekten hoşlanıyor. Ama ne zamandan beri bizde, Leninizmin baş sorununda Leninizmden yüz çevirme enternasyonalizm olarak adlandırılıyor?

Burada enternasyonalizme ve uluslararası devrime karşı günah işleyenin Parti değil, Zinovyev olduğunu söylemek daha doğru olmaz mı? Çünkü ülkemiz, "inşa halindeki sosyalizmin" ülkesi, dünya devriminin üssünden başka nedir ki? Ama sosyalist toplumu kurmaya yetenekli değilse, dünya devriminin gerçek üssü olabilir mi? Eğer kendi ülkesinde ekonomimizin kapitalist unsurları üzerinde zafer kazanma, sosyalist insanın zaferini kazanma yeteneğinde değilse, kuşkusuz şimdi olduğu gibi,

tüm ülkelerin işçileri için muazzam bir çekim merkezi olarak kalabilir mi? Kalamayacağını sanıyorum. Ama bundan, sosyalist insanın zaferine inançsızlığın, bu inançsızlığı yaymanın, dünya devriminin üssü olarak ülkemizin saygınlığının sarsılmasına yol açtığı sonucu çıkmaz mı? Ülkemizin saygınlığının sarsılması ise dünya devrimci hareketinin güçsüzleşmesine yol açar. Sosyal-demokrat baylar işçileri bizden neyle korkutup uzaklaştırmayı denediler? "Rusların bir şey başaramayacakları" propagandasıyla. fiu anda sosyal-demokratları yenilgiye uğratmamızı sağlayan, öbek öbek işçi delegasyonlarını ülkemize çeken, böylece tüm dünyada komünizmin pozisyonunu güçlendirmemizi sağlayan şey nedir? Sosyalizmi inşadaki başarılarımızdır. Fakat şimdi artık, sosyalizmi inşadaki başarılarımıza inançsızlık propaganda edenin, dolaylı yoldan sosyal-demokratlara yardım ettiği, uluslararası devrimci hareketin atılım gücünü zayıflattığı ve kaçınılmaz olarak enternasyonalizme sırt çevirdiği açık değil midir?..

Zinovyev'in "enternasyonalizm"inin, **tek** ülkede sosyalizmin inşası sorununda onun "yüzde yüz Leninizm"inden daha iyi durumda olmadığı görülüyor.

Bu yüzden XIV. Parti Kongresi, "Yeni Muhalefet" in görüşlerini "sosyalizmin inşasına inançsızlık" ve "Leninizmin çarpıtılması"^[48] olarak tanımladığında doğru davranmıştır.

VII

SOSYALİST İNŞANIN ZAFERİ UĞRUNA MÜCADELE

Sosyalist inşanın zaferine inançsızlığın, "Yeni Muhalefet"in temel hatası olduğunu düşünüyor. Bu hata, kanımca, "Yeni Muhalefet"in diğer bütün hataları ondan kaynaklandığı için temel hatadır. "Yeni Muhalefet"in NEP sorunundaki, devlet kapitalizmi, sosyalist sanayimizin niteliği, proletarya diktatörlüğü altında kooperatiflerin rolü, Kulaklara karşı mücadelenin yöntemleri, orta köylülüğün rolü ve önemi sorunlarındaki hataları — bütün bu hatalar, muhalefetin temel hatasından, ülkemizin güçleriyle sosyalist toplumu kurma imkânına inançsızlıktan kaynaklanıyor.

Ülkemizde sosyalist inşanın zaferine inançsızlık nedir?

Bu herşeyden önce, ülkemizin belirli gelişme koşulları sonucu köylülüğün ana külesinin sosyalist inşa eserine **çekilebileceğine** inançsızlıktır.

İkincisi, halk ekonomisinin kumanda tepelerini elinde tutan ülkemiz proletaryasının, köylülüğün ana külesini sosyalist inşa eserine çekme **yeteneğinde olduğuna** inançsızlıktır.

Muhalefet, gelişmemizin yolları üzerine konstrüksiyonlarında zımnen bu önkoşullardan yola çıkıyor — bunu ister bilinçli yapsın, ister bilinçsiz.

Sovyet köylülüğünün ana külesi, sosyalist inşa işine çekilebilir mi?

"Leninizmin Temelleri Üzerine" yazısı bu konuda iki temel tez içeriyor:

1) "Sovyetler Birliği'nin köylülüğü, Batının köylülüğüyle karıştırılmamalıdır. Üç devrimin okulundan geçmiş ve proletarya ile birlikte ve başında proletarya olmak üzere Çar'a ve burjuvazinin iktidarına karşı mücadele etmiş bir köylülük, toprağı ve barışı proleter devrimin elinden elde etmiş olan ve bundan

dolayı da proletaryanın yedek gücü haline gelmiş bir köylülük — böyle bir köylülük, burjuva devrimi sırasında liberal burjuvazinin önderliği altında mücadele etmiş olan, toprağı bu burjuvazi sayesinde elde etmiş ve bundan dolayı da burjuvazinin bir yedek gücü haline gelmiş olan bir köylülükten mecburen farklı olmak zorundadır. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, proletarya ile siyasi dostluğa ve siyasi işbirliğine yüksek değer vermeyi öğrenen ve özgürlüğünü bu dostluğa ve işbirliğine borçlu olan Sovyet köylülüğü, proletarya ile **iktisadi** işbirliğine özellikle elverişli olmak zorundadır."

2) "Rusya'daki tarım, Batı'nın tarımı ile karıştırılmamalıdır. Orada tarımın gelişmesi, kapitalizmin her zamanki çizgisini izler, bir uçta büyük çiftlikler ve özel kapitalist latifundiyalarla, öteki uçta yoksulluk, sefalet ve ücret köleliği olmak üzere köylülüğün derin bir farklılaşması koşullarında olur. Dolayısıyla orada çökme ve çürüme tamamiyle doğaldır. Rusya'da ise başkadır. Bizde tarımın gelişmesi, bu yolu izleyemez; sadece Sovyet iktidarının varlığı ve en önemli üretim aletlerinin ve araçlarının millileştirilmiş olması bile böyle bir gelişmeye izin vermez. Rusya'da tarımın gelişmesi başka bir yoldan yürümek zorundadır; milyonlarca küçük ve orta köylünün kooperatiflerde birleşmesi yolunu, kırdan, devletin tanıdığı tercihli kredilerle desteklenen kitlesel kooperatiflerin gelişmesi yolunu izlemek zorundadır. Lenin, kooperatifçilik üzerine yazılarında, bizde tarımın gelişmesinin yeni bir yoldan yürümek zorunda olduğuna; köylülerin çoğunluğunun kooperatifler aracılığıyla sosyalist inşaya çekilmesi yolunu, ilk önce sürüm alanında ve daha sonra tarımsal ürünlerin üretimi alanında da giderek kolektivism ilkelerinin tarımın içine işlenmesi yolunu izlemek zorunda olduğuna isabetle işaret etmiştir...

Kanıtlamaya gerek yoktur ki, köylülüğün muazzam çoğunluğu, bu yeni gelişme yolunda istekle ilerleyecek ve özel kapitalist latifundiyalar ve ücretli kölelik yolunu, sefalet ve yıkım yolunu reddedecektir."^[49]

Bu tezler doğru mudur?

Bu iki tezin, NEP koşulları altında tüm inşa sürecimiz için doğru ve tartışma götürmez olduğunu sanıyorum.

Bunlar, proletarya ile köylülüğün birleşmesi üzerine, köylü işletmelerinin ülkenin sosyalist gelişim sistemi içine çekilmesi üzerine, proletaryanın, köylülüğün ana kütlesiyle birlikte sosyalizm doğru ilerlemek zorunda olduğu, milyonlarca köylü kitlelerinin kooperatiflerde birleşmesinin, köyde sosyalist inşanın ana yolu olduğu, sosyalist sanayimizin gelişmesinde "kooperatiflerin basit gelişmesi(nin) bizim için... sosyalizmin gelişmesiyle özdeş olduğu" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 434) üzerine Lenin'in bilinen tezlerinin ifade edilmesinden başka bir şey değildir.

Gerçekten de, ülkemizde köylü ekonomisinin gelişimi hangi yolu tutabilir ve tutmalıdır?

Köylü ekonomisi, kapitalist ekonomi değildir. Köylü ekonomisi, köylü işletmelerinin ezici çoğunluğunu gözönüne aldığımızda, küçük meta ekonomisidir. Ama köylü küçük meta ekonomisi nedir? Bu, kapitalizmle sosyalizm arasındaki kavşakta duran bir ekonomidir. fiimdi kapitalist ülkelerde olduğu gibi, kapitalizm yönünde de gelişebilir, bizde, bizim ülkemizde, proletarya diktatörlüğü altında olması gerektiği gibi sosyalizm yönünde de gelişebilir.

Köylü ekonomisinin bu istikrarsızlığı, bu bağımlılığı nereden gelir? Neyle açıklanır?

Bu, köylü işletmelerinin dağınıklığıyla, örgütsüzlüğüyle, kente, sanayiye, kredi sistemine, ülkedeki devlet iktidarının karakterine bağımlılığıyla, son olarak herkeşçe bilinen, köyün ge-

rek maddi gerekse kültürel bakımdan kenti izlemesi ve izlemek zorunda olması olgusuyla açıklanır.

Köylü ekonomisinin kapitalist gelişme yolu, köylülüğün bir kutupta büyük latifundiyalar ve diğer kutupta kitlesel sefaletle, derin bir farklılaşmayla bir gelişme anlamına gelir. Bu gelişme yolu kapitalist ülkelerde kaçınılmazdır, çünkü kır, köylü ekonomisi, kente, sanayiye, kentte yoğunlaşmış krediye, devlet iktidarının karakterine bağımlıdır; kentte egemen ise burjuvazidir, kapitalist sanayidir, kapitalist kredi sistemidir, kapitalist devlet iktidarındır.

Köylü ekonomisinin bu gelişme yolu, kentin bambaşka bir görünümüne sahip olduğu, sanayinin proletaryanın elinde bulunduğu, ulaştırmanın, kredi sisteminin, devlet iktidarının vb. proletaryanın elinde toplandığı, toprağın millileştirilmesinin ülkede genel bir yasa olduğu bizim ülkemizde de zorunlu mudur? Elbette değil. Tam tersi. Tam da kent köyün önderi olduğundan ve bizde kentte, halk ekonomisinin tüm kumanda tepelerini elinde tutan proletarya egemen olduğundan, tam da bu yüzden, köylü işletmeleri gelişmelerinde başka bir yolu, sosyalist inşa yolunu tutmak zorundadır.

Bu nasıl bir yoldur?

Bu, milyonlarca köylü işletmesinin her çeşit kooperatiflerde kitlesel birleşmesi yoludur, dağınık köylü işletmelerinin sosyalist sanayi etrafında birleşmesi yoludur, köylülük arasında kolektivizmin temellerinin yaygınlaştırılması yoludur — ilk önce tarım ürünlerinin **pazarlanması** ve köylü işletmelerinin kent ürünleriyle **ikmalî** alanında, daha sonraları ise tarımsal **üretim** alanında.

Ve ilerlediğimiz ölçüde, bu yol proletarya diktatörlüğü koşulları altında o kadar kaçınılmaz hale gelecektir, çünkü pazarlama alanında kooperatifleşme, ikmal alanında kooperatifleşme ve nihayet kredi ve üretim alanında kooperatifleşme (tarım kooperatifleri), kırdaki refahı artırmanın tek yoludur, geniş köylü kitlelerini sefalet ve yıkımdan kurtarmanın tek yoludur.

Bizde köylülüğün, konumu itibariyle sosyalist olmadığı ve bu yüzden sosyalist gelişme yeteneğinde olmadığı söyleniyor. Köylülüğün, konumu itibariyle sosyalist olmadığı elbette doğrudur. Ancak bu, köyün kenti izlediği, kentte ise sosyalist sanayinin egemen olduğu bir kez kanıtlandıktan sonra, köylü işletmelerinin sosyalizme doğru gelişmesine karşı bir gerekçe olamaz. Ekim Devrimi sırasında da köylülük, konumu itibariyle sosyalist değildi ve ülkede sosyalizmi kurmayı hiç istemiyordu. O sıralar onun esas olarak istediği, çiftlik sahipleri iktidarının bertaraf edilmesi ve savaşa son verilmesiydi; o, barış istiyordu. Buna rağmen o sıralar sosyalist proletaryayı izledi. Neden? Çünkü burjuvazinin devrilmesi ve iktidarın sosyalist proletarya tarafından ele geçirilmesi, o sıralar emperyalist savaştan çıkmanın tek yoluydu, barışa giden tek yoldu. Çünkü o sıra başka yol yoktu ve olamazdı. Çünkü Partimiz o sıralar köylülüğün özgül çıkarlarını (çiftlik sahiplerinin devrilmesi, barış), ülkenin genel çıkarlarıyla (proletarya diktatörlüğü) birleşme ve ona tabi olma derecesini hissetmeyi ve bulmayı başarmıştı. Ve köylülük o zaman, sosyalist olmamasına rağmen, sosyalist proletaryayı izledi.

Ülkemizde sosyalist inşa için, köylülüğün bu inşa akımına çekilmesi için de aynı şey söylenmelidir. Köylülük, konumu itibariyle sosyalist değildir. Fakat sosyalist gelişme yoluna girmek

zorundadır ve mutlaka girecektir, çünkü köylülük için sefalet ve yıkımdan kurtulmanın, proletaryayla birleşmekten, sosyalist sanayiyi birleşmekten, köylülüğün kitlesel kooperatifleşmesi yoluyla köylü ekonomisinin sosyalist gelişmenin genel akımı içine çekilmesinden başka yolu yoktur ve olamaz.

Neden tam da köylülüğün kitlesel kooperatifleşmesi yoluyla?

Kitlesel kooperatifleşmede, köylülük için kabul edilebilir ve avantajlı olan ve proletaryaya köylülüğün ana kütlesini sosyalist inşa işine çekme imkanı sağlayan, "özel çıkarların, özel ticari çıkarların birleşmesi, bunun devlet tarafından gözetimi ve denetimi derecesini, bunun genel çıkarlara tabi olma derecesini bulduğumuz" (**Lenin**)⁵⁰¹ için. Mallarının pazarlanmasını ve işletmelerinin makine ikmalini kooperatifler aracılığıyla örgütlemek köylülük için özellikle avantajlı olduğundan, tam da bu yüzden o kitlesel kooperatifleşme yolunu tutmak zorundadır ve tutacaktır.

Fakat sosyalist bir sanayinin egemenliğinde köylü işletmelerinin kitlesel kooperatifleşmesi ne anlama gelir?

Bu, köylü küçük meta ekonomisinin, köylülüğü kitlesel yıkıma sürükleyen eski, kapitalist yolu **terkedip**, yeni bir gelişme yoluna, sosyalist inşa yoluna geçişi anlamına gelir.

Bu yüzden, köylü ekonomisinin yeni gelişme yolu uğruna mücadele, köylülüğün ana kütlesinin sosyalizmin inşası işine çekilmesi uğruna mücadele, Partimizin önündeki ilk görevdir.

Bu nedenle SBKP(B) XIV. Parti Kongresi, aşağıdaki kararı alırken doğru davrandı:

"Kırdaki sosyalizmin inşasının ana yolu, sosyalist devlet sa-

nayinin, devlet kredi kurumlarının ve proletaryanın elinde bulunan diğer kumanda tepelerinin artan iktisadi önderliğini kullanarak köylülüğün ana külesini kooperatif örgüte çekmek ve bu örgüte, onun kapitalist unsurlarından yararlanarak, onları bertaraf ederek ve saf dışı bırakarak sosyalist bir gelişme sağlamaktan ibarettir." (Bkz. MK Faaliyet Raporu Üzerine Kongre Kararı^[51].)

"Yeni Muhalefet" in en büyük hatası, köylülüğün bu yeni gelişme yoluna inanmaması, proletarya diktatörlüğü koşulları altında bu yolun kaçınılmazlığını görmemesi ya da kavramamasıdır. Ve bunu, ülkemizde sosyalist inşanın zaferine inanmadığı için, proletaryamızın, köylülüğe sosyalizm yolunda önderlik etme yeteneğine inanmadığı için kavramıyor.

NEP'in ikili karakterinin anlaşılması, NEP'in olumsuz yanlarının abartılması ve NEP'in esas olarak bir geri çekilme olduğu görüşü bundandır.

Ekonomimizin kapitalist unsurlarının oynadığı rolün abartılması ve sosyalist gelişmemizin kaldıraçlarına (sosyalist sanayi, kredi sistemi, kooperatifler, proletaryanın devlet iktidarı vs.) düşen rolün küçümsenmesi bundandır.

Devlet sanayimizin sosyalist niteliğinin anlaşılması ve Lenin'in kooperatif planının doğruluğuna duyulan kuşku bundandır.

Köydeki farklılaşmanın abartılması, Kulaktan duyulan panik, orta köylünün rolünün küçümsenmesi, Parti'nin, orta köylüyle sağlam ittifakın güvence altına alınmasına yönelik politikasını boşa çıkarma çabaları ve bir bütün olarak Parti'nin kırdaki politikası sorununda ileri geri yalpalamalar bundandır.

Parti'nin milyonlarca işçi ve köylü kitlesini sanayi ve

tarımın inşasına, kooperatiflerin ve Sovyetlerin canlandırılmasına, ülkeyi yönetmeye, bürokratizme karşı mücadeleye, devlet aygıtımızın iyileştirilmesi ve yeniden biçimlendirilmesi mücadelesine çekmek için muazzam çalışmasının; yeni bir gelişme aşamasına damgasını vuran ve o olmaksızın sosyalist inşanın düşünülemeyeceği bir çalışmanın anlaşılabilmesi bundandır.

İnşamızın zorlukları karşısındaki umutsuzluk ve çaresizlik, ülkemizin sanayileşme olanağına karşı kuşku, Parti'nin yozlaşması üzerine kötümser gevezelikler vs. bundandır.

Onlarda, burjuvalarda herşey oldukça iyi, ama bizde, proleterlerde oldukça kötü; eğer Batı'dan devrim zamanında gelmezse, o zaman davamız yitirilmiş demektir — "Yeni Muhalefet" in, görüşümce tasfiyeci bir ton olan, ancak muhalefet tarafından her nedense (galiba şaka olsun diye) "enternasyonalizm" süsü verilen genel tonu budur.

NEP kapitalizmdir, diyor muhalefet. NEP esas olarak bir geri çekilmedir, diyor Zinovjev. Bütün bunlar elbette yanlıştır. Gerçekte NEP, sosyalist ve kapitalist unsurların mücadelesine izin veren ve sosyalist unsurların, kapitalist unsurlar üzerinde zaferini hedefleyen bir Parti politikasıdır. Gerçekte NEP yalnızca bir geri çekilmeyle başlamıştır, ama geri çekilme sırasında güçlerin yeniden bir gruplaşmasını ve saldırıya geçmeyi hedefliyordu. Gerçekte yıllardan beri taarruz halindeyiz, başarılı bir saldırı yürütüyoruz, sanayimizi, Sovyet ticaretini geliştiriyor ve özel sermayeyi geriletiyoruz.

Ama: NEP kapitalizmdir, NEP esas olarak bir geri çekilmedir, tezinin anlamı nedir? Bu tez nereden yola çıkıyor?

Bizde şu sırada kapitalizmin basit bir restorasyonunun, kapitalizmin basit bir "geriye dönüşü"nin vuku bulduğu yanlış varsayımından yola çıkıyor. Muhalefetin, sanayimizin sosyalist niteliği üzerine kuşkusu ancak bu varsayımla açıklanabilir. Muhalefetin Kulaklardan duyduğu panik ancak bu varsayımla açıklanabilir. Muhalefetin, köylülüğün farklılaşmasıyla ilgili yanlış rakamları benimsemekteki aceleciliği ancak bu varsayımla açıklanabilir. Orta köylülüğün bizde tarımın merkezi figürü olduğu gerçeği karşısında muhalefetin özel unutkanlığı ancak bu varsayımla açıklanabilir. Orta köylülüğün öneminin küçümsemesi ve Lenin'in kooperatif planı üzerine kuşku ancak bu varsayımla açıklanabilir. "Yeni Muhalefet" in, kırım yeni gelişme yoluna, kırım sosyalist inşaya çekilmesi yoluna inançsızlığı ancak bu varsayımla "gerekçe"lendirilebilir.

Gerçekte şimdi bizde, kapitalizmin restorasyonu tek yanlı süreci değil, bilakis kapitalizmin gelişmesi ve sosyalizmin gelişmesi ikili süreci, sosyalist unsurların kapitalist unsurlara karşı mücadelesinin çelişkilerle dolu süreci, kapitalist unsurların sosyalist unsurlarca altilmesi süreci vuku bulmaktadır. Bu gerek devlet sanayinin sosyalizmin temeli olduğu kent için, gerekse sosyalist sanayiye sıkıca bağlı kitle kooperatiflerinin, sosyalist gelişmenin temel bağlantı noktasını oluşturduğu köy için aynı ölçüde tartışma götürmezdir.

Bizde kapitalizmin basit bir restorasyonu, salt, devlet iktidarı proleter olduğu, büyük sanayi proletaryanın elinde bulunduğu ve ulaştırma ve kredi sistemini proleter devlet elinde tuttuğu için bile imkansızdır.

Kırdaki farklılaşma eski boyutlara varamaz, orta köylülük, köylülüğün ana kütesini oluşturmaya devam ediyor, fakat Ku-

lak, salt, bizde toprak ve arazi millileştirildiğinden, alınıp satılamayacağından ve ticaret, kredi, vergi ve kooperatif politikamız, Kulakların sömürücü eğilimlerini sınırlamaya, en geniş köylü kitlelerinin refahını yükseltmeye ve kırdaki aşırılıkları dengelemeye yönelik olduğundan dolayı bile eski gücüne ulaşamaz. Bizde şimdi Kulaklara karşı mücadelenin yalnızca eski çizgide, köy yoksullarını Kulaklara karşı örgütlenme çizgisinde değil, aynı zamanda yeni bir çizgide, Kulaklara karşı proletarya ve köy yoksullarının orta köylülük kitleleriyle ittifakını sağlamlaştırma çizgisinde de yürüdüğünün sözünü bile etmiyorum. Muhalefetin, Kulaklara karşı, bu ikinci çizgide mücadelenin anlam ve önemini anlamaması olgusu, bu olgu bir kez daha, muhalefetin, kırım eski gelişme yoluna, Kulakın ve kır yoksullarının kırdaki ana güçleri oluşturduğu, orta köylünün ise "eriyip gittiği" kapitalist gelişme yoluna saptığını bir kez daha doğruluyor.

Kooperatifler devlet kapitalizminin bir türüdür, diyor muhalefet, Lenin'in "Aynî Vergi"^[52] yazısından alıntı yaparak, ve bu yüzden kooperatiflerin, sosyalist gelişme için temel bağlantı noktası olarak yararlanılabileceğine inanmıyor. Muhalefet burada da çok kaba bir hata işliyor. Kooperatifler hakkında böyle bir düşünce, "Aynî Vergi" broşürünün kaleme alındığı 1921 yılında, henüz gelişmiş bir sanayimiz yokken, Lenin, devlet kapitalizmini ekonomimizin olanaklı temel biçimi olarak düşünürken ve kooperatifleri devlet kapitalizmiyle birlikte değerlendirirken, yeterli ve doyurucuydu. Ama bu düşünce bugün artık yeterli değildir ve tarih tarafından aşılmıştır, çünkü o zamandan beri zaman değişti: sosyalist sanayimiz gelişti, devlet kapitalizmi istendiği ölçüde tutunamadı, şimdi on milyonun

üzerinde üyeyi kapsayan kooperatifler ise sosyalist sanayiyle sıkıca birleşmeye başladılar.

Lenin'in "Aynî Vergi" yazısının yayınlanmasından hemen iki yıl sonra, 1923 yılında, kooperatifleri başka bir ışıık altında görmeye başlaması ve "kooperatifler bizim koşullarımız altında kural olarak sosyalizmle tamamen örtüşür" (bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 433) demesi olgusu başka nasıl açıklanır?

Sosyalist sanayinin bu iki yıl içinde serpilip boy atmaya başlaması, buna karşılık devlet kapitalizminin gerektiği ölçüde tutunamamasından, bu yüzden Lenin'in kooperatifleri artık devlet kapitalizmiyle birlikte değil, sosyalist sanayiyle birlikte değerlendirmeye başlamasından başka nasıl açıklanır bu?

Kooperatiflerin gelişme koşulları değişmişti. Kooperatifçilik sorununun ele alınışı da değişmek zorundaydı.

Örneğin Lenin'in "Kooperatifçilik Üzerine" (1923) yazısında, bu soruna ışık tutan mükemmel bir pasaj var:

"Devlet kapitalizmi altında* kooperatif işletmeler devlet kapitalizmi işletmelerinden, birincisi özel, ikincisi kolektif işletmeler olmalarıyla farklıdır. **Bizde var olan toplum düzeninde*** kooperatif işletmeler, kolektif işletmeler olarak özel kapitalist [işletmelerden —ÇN] farklıdır, ama devlete, yani işçi sınıfına ait toprak ve arazi üzerinde kurulmuş ve ona ait üretim araçlarıyla donatılmışlarsa, sosyalist işletmelerden **farklı değildirler*.**" (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 33, s. 433, Rusça.)

Bu küçük alıntıda iki büyük sorun çözülmektedir. Birincisi, "bizde var olan toplum düzeni" devlet kapitalizmi değildir. İkincisi, "toplumsal düzenimiz"le birlikte ele alındığında koope-

* Altını ben çizdim. —J. St.

ratif işletmeler sosyalist işletmelerden "farklı değildir".

Daha açık ifade edilemeyeceğini sanıyorum.

Lenin'in aynı yazısından bir başka alıntı daha:

"Kooperatiflerin basit gelişimi bizim için (yukarıda sözü edilen 'küçük' istisnaıyla) sosyalizmin gelişmesiyle özdeştir ve bununla aynı zamanda tüm sosyalizm anlayışımızda temelden bir değişikliği kabullenmek zorundayız." (Agy, s. 434, Rusça.)

"Kooperatifçilik Üzerine" yazısında, kooperatiflerin yeni bir değerlendirilişi ile karşı karşıya olduğumuz apaçıktır, ama "Yeni Muhalefet" bunu kabullenmek istemiyor ve olgulara rağmen, apaçık gerçeğe rağmen, Leninizme rağmen bunu özenle gizliyor.

Devlet kapitalizmiyle birlikte alınan kooperatiflerle sosyalist sanayiyle birlikte alınan kooperatifler iki farklı şeydir.

Ancak buradan, "Aynî Vergi" ile "Kooperatifçilik Üzerine" yazıları arasında bir uçurum olduğu sonucuna varılmamalıdır. Bu elbette yanlış olurdu. Örneğin, kooperatiflerin değerlendirilişinde "Aynî Vergi" ile "Kooperatifçilik Üzerine" yazıları arasındaki kopmaz bağı derhal saptamak için "Aynî Vergi" broşüründen şu pasajı almak yeter:

"İmtiyazlardan sosyalizme geçiş, büyük üretimin bir biçiminden büyük üretimin bir başka biçimine geçiş anlamına gelir. Küçük mülk sahiplerinin kooperatiflerinden sosyalizme geçiş, küçük üretimden büyük üretime geçiştir, yani daha karmaşık bir geçiş, ama buna karşılık, başarılı olduğu takdirde, nüfusun daha geniş kitlelerini kapsamaya, her türlü 'yeniliğe' karşı direniş anlamında, en yedi canlı olan eski, **sosyalizm öncesi***, evet hatta kapitalizm öncesi ilişkilerin daha derin ve daha

* Altını ben çizdim. —J. St.

sağlam köklerini koparmaya uygun bir geçiştir." (Bkz. Bütün Eserler, 4. baskı, cilt 32, s. 327, Rusça.)

Bu alıntudan Lenin'in, daha bizde henüz gelişmiş bir sosyalist sanayinin olmadığı "Aynî Vergi" zamanında, kooperatifleri, **başarılı olduğu takdirde**, "sosyalizm öncesi" ilişkilere ve dolayısıyla da **kapitalist ilişkilere** karşı çok güçlü bir mücadele aracına dönüştürmeyi mümkün gördüğü anlaşılıyor. Tam da bu düşüncenin, onun daha sonra "Kooperatifçilik Üzerine" yazısı için çıkış noktası olarak hizmet ettiğini düşünüyorum.

Ama tüm bunlardan ne sonuç çıkıyor?

fiu sonuç çıkıyor ki, "Yeni Muhalefet" kooperatif sorununa, Marksist bir biçimde değil, metafizik bir biçimde yaklaşmaktadır. Kooperatifleri, başka görüngülerle birlikte, diyelim ki devlet kapitalizmiyle birlikte (1921 yılında) ya da sosyalist sanayi ile birlikte (1923 yılında) ele alınacak tarihi bir görüngü olarak değil de, sabit ve her zaman için geçerli bir şey, "kendinden şey" olarak görmektedir.

Muhalefetin, kooperatif sorunundaki hatası bundandır, kırım kooperatiflerin yardımıyla sosyalizme doğru gelişmesine inançsızlık bundandır, muhalefetin eski yola, kırım kapitalist gelişme yoluna çarvetmesi bundandır.

Sosyalist inşanın pratik sorunlarında "Yeni Muhalefet" in tavrı genelde budur.

Tek sonuç çıkıyor: Muhalefetin çizgisi, o bir çizgiye sahip olduğu ölçüde, muhalefetin bocalaması ve yalpalaması, davamıza inançsızlığı ve zorluklar karşısındaki çaresizliği, ekonomimizin kapitalist unsurları önünde teslimiyete yol açmaktadır.

Çünkü eğer NEP esas olarak bir geri çekilmeyse, eğer devlet sanayinin sosyalist niteliğinden kuşku duyuluyorsa, eğer Kulak hemen hemen herşeye

kadirse, eğer kooperatifler fazla umut vaatetmiyorsa, orta köylünün rolü git-tikçe azalıyor, köyün yeni gelişme yolu kuşkuluyorsa, Parti neredeyse yozlaşmışsa, ama Batı'da devrim henüz o kadar yakın değilse, tüm bunlardan sonra muhalefetin cephaneliğinde geriye ne kalıyor, ekonomimizin kapitalist unsurlarına karşı mücadelede neye güveniyor? Tek başına "Dönemin Felsefesi"[53] ile de savaşa çıkılmaz ki.

"Yeni Muhalefet" in cephaneliğinin, eğer hiç cephanelik denebilecek tarafı varsa, imrenilecek bir yanı olmadığı açık. Bu savaş cephaneliği değil. Zafer cephaneliği hiç değil. Böyle bir cephanelikle savaşa girmeye kalkışsa, Parti'nin "bir anda" mahvolacağı açıktır — ekonomimizin kapitalist unsurları önünde basbayağı teslim olmak zorunda kalacaktır.

Bu yüzden, XIV. Parti Kongresi, kararında, "SSCB'nde sosyalist inşanın zaferi uğruna mücadelenin, Partimizin temel görevi olduğu"nu; bu görevin çözümlü için vazgeçilmez şartlardan birinin, "ülkemizde sosyalizmin inşasına inançsızlığa karşı, aynı şekilde 'tutarlı-sosyalist tipte' (Lenin) işletmeler olan işletmelerimizi, devlet kapitalizmi işletmeleri olarak gösterme çabalarına karşı mücadele olduğu"nu; "kitlelerin genelde sosyalizmin ve özelde sosyalist sanayinin inşasına ilişkin bilinçli bir davranışını imkânsız kılan ideolojik akımların, yalnızca ekonominin sosyalist unsurlarının gelişmesini engellemeye ve özel sermayenin bunlara karşı mücadelesini kolaylaştırmaya yaradığı"nu; "Kongre'nin bu yüzden, Leninizmin bu çarpıtulmasını altetmek için kapsamlı bir eğitim çalışmasını gerekli gördüğü"nü açıkladığında tamamen doğru davranmıştır. (Bkz. SBKP(B) MK Faaliyet Raporu üzerine karar[54].)

SBKP(B) XIV. Parti Kongresi'nin tarihi önemi, "Yeni Muhalefet" in hatalarını ta köklerine dek açığa çıkarmayı bilmesi, onun inançsızlığını ve sızlanmasını hiç dikkate almaması, sosyalizm için önümüzdeki mücadele yolunu açık ve berrak biçimde çizmesi, Parti'ye zafer perspektifini vermesi ve böylece proletaryayı sosyalist inşanın zaferine sarsılmaz inançla donatmasında yatar.

25. Ocak 1926.

J. V. Stalin, Leninizmin Sorunları Üzerine.

NOTLAR

- [1] J. V. Stalin'in "Leninizmin Temelleri Üzerine" verdiği dersler Nisan ve Mayıs 1924'te "Pravda"da yayınlandı. Mayıs 1924'te J. V. Stalin'in, "Lenin Üzerine" anılarını ve "Leninizmin Temelleri Üzerine" verdiği dersleri içeren "Lenin ve Leninizmin Üzerine" broşürü çıktı. J. V. Stalin'in "Leninizmin Sorunları" adlı eserinin tüm baskılarında yayınlanmıştır. (s. 7.)
- [2] K. Marx ve F. Engels, "Komünist Partisi Manifestosu", 1939, (s. 16.)
- [3] F. Engels'e 16 Nisan 1856 tarihli mektubunda K. Marx'ın bir ifadesi kastedilmektedir (bkz. K. Marx ve F. Engels, "Seçme Mektuplar", 1947, s. 86). (s. 21.)
- [4] F. Engels'in "Bakuncinciler İş Başında" adlı makalesi kastedilmektedir (bkz. K. Marx ve F. Engels, "Eserler", Cilt XV, 1933, s. 105-124, Rusça). (s. 22.)
- [5] V. İ. Lenin, "'Sol Radikalizm', Komünizmin Çocukluk Hastalığı" (bkz. "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 31, s. 9.) (s. 23.)
- [6] V. İ. Lenin, "'Halkın Dostları' Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Mücadele Ederler?" (bkz. "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 1, s. 278-279, Rusça). (s. 23.)
- [7] İkinci Enternasyonal'in Basel Kongresi 24-25 Kasım 1912 arasında yapıldı. balkan savaşı ve tehdit eden bir dünya savaşı tehlikesi vesilesiyle toplandı. Kongre yalnızca bir sorunu görüştü. — uluslararası durum ve savaşa karşı ortak eylemler. Kongre, Manifestosunda, işçileri,

- proletaryanın örgütünden ve gücünden savaş tehlikesine karşı devrimci mücadele için yararlanmaya, "savaşa karşı savaş" ilan etmeye çağırdı. (s. 24.)
- [8] Bkz. Karl Marx, "Kapital", Cilt I, 1935, s. XXIII. (s. 26.)
- [9] Bkz. F. Engels, "Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu", 1939, s. 21. (s. 28.)
- [10] Bkz. V. İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 14 (Rusça) (s. 28.)
- [11] K. Marx, "Feuerbach Üzerine Tezler", (bkz. F. Engels, "Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu", 1939, Ek). (s. 30.)
- [12] V. İ. Lenin, "Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm" (bkz. "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 22, s. 173-290). (s. 31.)
- [13] J. V. Stalin, alıntı yaptığı V. İ. Lenin tarafından 1905'te yazılan "Sosyal-Demokrasi ve Geçici Devrimci Hükümet"; ve "Proletarya ve Köylülüğün Devrimci Demokratik Diktatörlüğü" ve "Geçici Devrimci Hükümet" üzerine makalelerine atıfta bulunuyor (bkz. V. İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 8, s. 247-263, 264-274, 427-447, Rusça). (s. 38.)
- [14] K. Marx ve F. Engels, "Merkezi Kurul'un Birliğe Söylevi. Mart 1850" (bkz. K. Marx ve F. Engels, "Eserler", cilt VIII, 1931, s. 483). (s. 41.)
- [15] Bkz. K. Marx ve F. Engels, "Komünist Partisi Manifestosu", 1939, s. 10, ve "Seçme Mektuplar", 1947, s. 263. (s. 53.)
- [16] Bkz. F. Engels, "Almanya'da ve Fransa'da Köylü Sorunu", 1922, s. 41 ve 66-67. (s. 69.)
- [17] Tüm-Rusya Tarım Kooperatifleri Birliği Ağustos 1921'den Haziran 1929'a kadar varlığını sürdürdü. (s. 71.)
- [18] Bkz. V. İ. Lenin'in "fiimdi ve Sosyalizmin tam Zaferinden Sonra Altının Önemi Üzerine" makalesi ("Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 33, s. 85-92). (s. 101.)
- [19] "Partinin Birliği Üzerine" karar V. İ. Lenin tarafından kaleme alındı ve 8-16 Mart 1921 arasında toplanan RKP(B) X. Parti Kongresi tarafından kabul edildi. (Bkz. V. İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 32, s. 217-220 ve ayrıca "Parti Kongreleri'nin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Toplantılarının Kararlarında SBKP(B)", I. Kısım, 1941, s. 364-366, Rusça.) (s. 116.)

- [20] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 6, s.71, [Türkçe baskı, s.78 —İnter Yay.]. (s. 122)
- [21] Bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 22, s.173-209, (Rusça). (s. 124.)
- [22] Bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 25, s.353-462, (Rusça). (s. 124)
- [23] Bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 28, s. 207-302, (Rusça). (s. 124.)
- [24] Bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 31, s. 1-97, (Rusça). (s. 124.)
- [25] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 6, s. 123 [Türkçe baskı, s. 122-123 —İnter Yay.]. (s. 125.)
- [26] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 6, s. 103/104 [Türkçe baskı, s. 105/106 —İnter Yay.]. (s. 128.)
- [27] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 6, s. 378 [Türkçe baskı, s. 341]. (s. 128.)
- [28] Bkz. Karl Marx ve F. Engels, "Merkez Komitesi'nin Birlik'e Çağrısı, Mart 1850" ("Eserler", cilt VIII, 1931, s. 479-489, Rusça.) (s. 128.)
- [29] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 6, s. 363 [Türkçe baskı, s. 326/327 —İnter Yay.] (s. 137.)
- [30] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 6, s. 178/179 [Türkçe baskı, s. 168/169 —İnter Yay.]. (s. 144.)
- [31] Komünist Enternasyonal'in II. Kongresi 19 Temmuz-7 Ağustos 1920 tarihleri arasında yapıldı. J.V. Stalin, V.İ. Lenin'in, "Komünist Partisi'nin Rolü Üzerine" konuşmasından alıntı yapıyor. (s. 146.)
- [32] Bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 32, s. 76 (Rusça). (s. 149.)
- [33] **Zektran** — Demir ve Deniz Yolları İşçileri Birleşik Sendika Birliği Merkez Komitesi. Eylül 1920'de kuruldu. 1920 yılında ve 1921 başında Zektran'ın yönetimi, sendika çalışmasında, çıplak cebir ve hot-zotculuk yöntemleri uygulayan Troçkistlerin elindeydi. Mart 1921'de yapılan ilk Tüm-Rusya Demir ve Deniz Yolları İşçileri Birleşik Kongresi, Troçkistleri Zektran yönetiminden attı ve yeni bir Birlik Merkez Komitesi seçip, sendikal çalışmanın yeni yöntemlerini saptadı. (s.

- 162.)
- [34] Bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 32, s. 1-22 (Rusça). (s. 162.)
- [35] Komintern'in II. Kongresi'nin "Proleter Devrimde Parti'nin Rolü Üzerine" tezleri Kongre kararı olarak kabul edildi. (Karar için bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 3. baskı, cilt XXV, s. 560-566, Rusça.) (s. 167.)
- [36] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 6, s. 106 [Türkçe baskı, s. 107/108 —İnter Yay.]. (s. 170.)
- [37] Bkz. "Lenin ve Leninizm Üzerine" broşürü, J.V. Stalin, 1924, s. 60 (Rusça). (s. 170.)
- [38] Bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 33, s. 427-435, (Rusça). (s. 171.)
- [39] XIV. Parti Konferansı'nın "KEYK Genişletilmiş Plenumuyla Bağntı İçinde Komintern'in ve RKP(B)'nin Görevleri Üzerine" Kararı, bkz. "Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenumlarının Kararlarında SBKP(B)", Bölüm II, 1941, s. 25-31 (Rusça). (s. 172.)
- [40] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 7, s. 110, 119 [Türkçe baskı, s. 81-90 —İnter Yay.] (s. 172.)
- [41] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 7, s.111,116 [Türkçe baskı, s. 97-102 —İnter Yay.] (s. 173.)
- [42] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 7, s. 118/119 [Türkçe baskı, s. 104 —İnter Yay.] (s. 173.)
- [43] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 7, s. 261-391 [Türkçe baskı, s. 215-313 —İnter Yay.] (s. 173.)
- [44] 23-30 Nisan 1925 tarihleri arasında toplanan RKP(B) Merkez Komitesi Plenumu sözkonusu edilmektedir. Plenum, RKP(B)'nin XIV. Konferansı tarafından alınan, aralarında Partinin SSCB'de sosyalizmin zaferi sorununda tavrını içeren "KEYK Genişletilmiş Plenumuyla Bağntı İçinde Komintern'in ve RKP(B)'nin Görevleri Üzerine" kararının da bulunduğu kararları onayladı. (Bkz. "Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)", Bölüm II, 1941, s. 25-31, Rusça). (s. 174.)
- [45] Bkz. "Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum

- Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)", Bölüm II, 1941, s. 29, 28 (Rusça). (s. 180.)
- [46] 27-29 Nisan 1925 tarihleri arasında yapılan RKP(B) XIV. Konferansı kastedilmektedir. (s. 181.)
- [47] RKP(B) Moskova Komitesi'nin, Zinovyev-Kamenev yandaşlarının fraksiyoncu bir hamlesi olan XXII. Leningrad Bölgesi Parti Konferansı'nın mektubuna yanıtı, 20 Aralık 1925 tarihli "Pravda" No.291'de yayımlandı. (s. 181.)
- [48] Bkz. "Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)", Bölüm II, 1941, s. 50 (Rusça). (s. 184)
- [49] Bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 6, s. 132/133, 135-137 [Türkçe baskı, s. 130- 132 —İnter Yay.]. (s. 186.)
- [50] Bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 33, s. 428, (Rusça). (s. 189.)
- [51] Bkz. "Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)", Bölüm II, 1941, s. 50/51 (Rusça). (s. 190.)
- [52] Bkz. V.İ. Lenin, "Bütün Eserler", 4. baskı, cilt 32, s. 308-343, (Rusça). (s. 193.)
- [53] "Çağın Felsefesi" — Zinovyev'in 1925'te yazdığı Parti düşmanı bir makalenin adı. Bu makalenin eleştirisi için bkz. J.V. Stalin, "Eserler", cilt 7, s. 375-378 [Türkçe baskı, s. 300-303 —İnter Yay.]. (s. 197.)
- [54] Bkz. Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)", Bölüm II, 1941, s. 50 (Rusça). (s. 198)

YAYINEVİMİZDE ÇIKAN KİTAPLAR

- **SEÇME ESERLER** Cilt 1 V. İ. Lenin I. Rus Devrimi'nin Ön Koşulları 1894-1899
- **SEÇME ESERLER** Cilt 2 V. İ. Lenin Bolşevik Parti İçin Mücadele 1900-1904
- **SEÇME ESERLER** Cilt 3 V. İ. Lenin 1905-1907 Devrimi
- **SEÇME ESERLER** Cilt 4 V. İ. Lenin Gericilik ve Yeniden Yükseliş Yılları 1908-1914
- **SEÇME ESERLER** Cilt 5 V. İ. Lenin
Emperyalizm ve Emperyalist Dünya Savaşı 1915-1917
- **SEÇME ESERLER** Cilt 6 V. İ. Lenin Devrim Yılı 1917
- **SEÇME ESERLER** Cilt 7 V. İ. Lenin Devlet Öğretisi ve Parti'nin Görevleri
- **SEÇME ESERLER** Cilt 8 V. İ. Lenin Savaş Komünizmi 1918-1920
- **SEÇME ESERLER** Cilt 9 V. İ. Lenin Yeni Ekonomik Politika ve Sosyalist İnşa
- **SEÇME ESERLER** Cilt 10 V. İ. Lenin Komünist Enternasyonal
- **MATERYALİZM VE AMPİRİOKRİTİSİZM (2 Cilt Birarada)** V.İ. Lenin (2. Baskı)
- **KIR YOKSULLARINA!** V. İ. Lenin
- **NE YAPMALI?** V. İ. Lenin
- **BİR ADIM İLERİ İKİ ADIM GERİ** V. İ. Lenin
- **İKİ TAKTİK** Dem. Dev.'de Sosy.- Dem. İki Taktiği V. İ. Lenin
- **EMPERYALİZM** V. İ. Lenin
- **DEVLET VE DEVRİM** V. İ. Lenin
- **PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY** V. İ. Lenin
- **"HALKIN DOSTLARI" KİMLERDİR?**
Ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Mücadele Ederler? V. İ. Lenin
- **"SOL RADİKALİZM" KOMÜNİZMDE ÇOCUKLUK HASTALIĞI** V. İ. Lenin
- **NİSAN TEZLERİ VE EKİM DEVRİMİ** V. İ. Lenin
LENİNİZM DİZİSİ (SSCB'ndeki Yabancı İşçiler Yayınevi Kooperatifi)
- **LENİNİZM NEDİR?** 1. Defter (2. Baskı)
- **PROLETER DEVRİMİN TEORİSİ** 2. Defter (2. Baskı)
- **PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ** 3. Defter (2. Baskı)
- **SOSYALİST İNŞANIN ZAFERİ URUNA MÜCADELE** 4. Defter
- **TARIM VE KÖYLÜ SORUNU** 5. Defter (2. Baskı)
- **ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGE SORUNU** 6. Defter (2. Baskı)
- **PROLETER DEVRİMİN STRATEJİSİ VE TAKTİK** 7. Defter

- **ESERLER** Cilt: 1 Stalin 1901—1907 (2. Baskı)
- **ESERLER** Cilt: 2 Stalin 1907—1913
- **ESERLER** Cilt: 3 Stalin 1917
- **ESERLER** Cilt: 4 Stalin 1917—1920
- **ESERLER** Cilt: 5 Stalin 1921—1923
- **ESERLER** Cilt: 6 Stalin 1924
- **ESERLER** Cilt: 7 Stalin 1925
- **ESERLER** Cilt: 8 Stalin Ocak—Kasım 1926
- **ESERLER** Cilt: 9 Stalin Aralık 1926-Temmuz 1927
- **ESERLER** Cilt: 10 Stalin Ağustos- Aralık 1927
- **ESERLER** Cilt: 11 Stalin 1928 - Mart 1929
- **ESERLER** Cilt: 12 Stalin Nisan 1929 - Haziran 1930
- **ESERLER** Cilt: 13 Stalin Temmuz 1930-Ocak 1934
- **ESERLER** Cilt: 14 Stalin futbol 1934-Nisan 1945
- **ESERLER** Cilt: 15 Stalin **[SBKP(B) TARİHİ]** 1938
- **ESERLER** Cilt: 16 Stalin Mayıs 1945- Aralık 1952
- **LENİNİZMİN TEMELLERİ** J. V. Stalin
- **LENİNİZMİN SORUNLARI** J. V. Stalin
- **ANARŞİZM Mİ? SOSYALİZM Mİ?** J. V. Stalin
- **MARKSİZM, ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGE SORUNU** J. V. Stalin
- **DIYALEKTİK VE TARİHİ MATERYALİZM** J. V. Stalin (2. Baskı)
- **SBKP(B)'DEKİ SA/SAPMA ÜZERİNE** J. V. Stalin
- **MUHALEFET ÜZERİNE** Cilt 1 Stalin 1921—Kasım 1926
- **MUHALEFET ÜZERİNE** Cilt 2 Stalin Kasım 1926—1927
- **RKP(B) XII ve XIII PARTİ KONGRE RAPORLARI**
- **SBKP(B) XIV ve XV. PARTİ KONGRE RAPORLARI**
- **SBKP(B) XVI. XVII. VE XVIII. PARTİ KONGRE RAPORLARI**
- **XIX. ve XX. PARTİ KONGRE RAPORLARI** Malenkov-Kruşçev
- **TARİH ÇARPITICILARI** SSCB Enf. Bürosu-Stalin

- **FAHİZM VE İFİÇİ SINIFI** G. Dimitrov
- **KOMÜNİST GENÇLİK ENTERNASYONALİNİN TARİHİ** Cilt I. R. Schüller
- **KOMÜNİST GENÇLİK ENTERNASYONALİNİN TARİHİ** Cilt II. A. Kurella
- **KOMÜNİST ENTERNASYONAL'DE KADRO SORUNU ÜZERİNE** E. Yaroslavski
- **POLİTİK EKONOMİ Ders Kitabı** Cilt:I (1955) (2. Baskı)
- **POLİTİK EKONOMİ Ders Kitabı** Cilt:II (1955)
- **SENDİKALAR ÜZERİNE I** MUHAREBE OLARAK GREV Losovsky (2. Baskı)
- **SENDİKALAR ÜZERİNE II** MARX VE SENDİKALAR Losovsky (2. Baskı)
- **SENDİKALAR ÜZERİNE III** Devrimci Sendika Hareketinin Örgütsel Görevleri Losovsky •
ÖRGÜTLENME ÜZERİNE Lenin—Stalin (4. Baskı)
- **KADIN VE SOSYALİZM** A. Bebel (Tam Metin) (2. Baskı)
- **KADIN SORUNU ÜZERİNE** MELS-Komintern ve C. Zetkin (4. Baskı)
- **KADIN SORUNU ÜZERİNE SEÇME YAZILAR** C. Zetkin (3. Baskı)
- **LENİN'DEN ANILAR** N. Krupskaya (3 Kitap Birarada) (2. Baskı)
- **İFİTE LENİN** N. Krupskaya
- **BİRÇOK HAYAT YAĞADIM** A. Kollontai (Otobiyografi) (2. Baskı)
- **TOPRAİN KIZI** Agnes Smedley
- **ÇİN HALKININ SAVAĞI** Agnes Smedley
- **POLEMİK** (1963) (Dokuz Yorum)
- **PROLETARYA DİKTATÖRLÜÜNÜN TARİHSEL DENEYİMLERİ**
- **FRANSIZ DEVRİMİNİN KISA TARİHİ** A. Soboul
- **ANTI-SEMİTİZM ve YAHUDİ SORUNU** İ. Rennap
- **YAHUDİLİN ÇÖKÜFÜ** Otto Heller
- **SELAM YAĞAM ATEĞİ** Nikolai Ostrovski
- **DEVİRİM YILLARI -1905-** S. Mstislavski (Tarihi Roman) (2. Baskı)
- **ÜYE MİSİN? ... ÜYE MİYDİN?** H. Keil
- **ÖZGÜRLÜK** P. Wahlöö (Roman)
- **BRECHT'İN LAİ-TU'SU** R. Berlau (Der. H. Bunge) (Biyografi)
- **KILLARI YOLUNMUĞI MAYMUN** Güney Dal (Roman)